T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAZGRAD İLİ KUBRAT İLÇESİ ALEVİ-BEKTAŞİ KÖYLERİ AĞZI (İNCELEME, METİNLER, SÖZLÜK)

DURGYUL METİN MURTAZA

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AHMET GÜNŞEN

EDİRNE 2016

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

RAZGRAD İLİ KUBRAT İLÇESİ ALEVİ-BEKTAŞİ KÖYLERİ AĞZI (İNCELEME, METİNLER, SÖZLÜK)

DURGYUL METİN MURTAZA

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. AHMET GÜNŞEN

EDİRNE 2016

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DURGYUL METİN MURTAZA tarafından hazırlanan RAZGRAD İLİ KUBRAT İLÇESİ ALEVİ-BEKTAŞİ KÖYLERİ AĞIZI (İNCELEME, METİNLER, SÖZLÜK) Konulu Yüksek Lisans tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16.maddeleri uyarınca 27.06.2016 - Pazartesi günü saat 10:00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.....kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN Danışman	kabulüne	
Doç. Dr. Oğuzhan DURMUŞ	kabulüne	
Yrd. Doç. Dr. İlker TOSUN	kabulüne	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

ÖZET

Tezin Adı: Razgrad İli Kubrat İlçesi Alevi-Bektaşi Köyleri Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük)

Hazırlayan: Durgyul Metin MURTAZA

Bu çalışmanın amacı, Bulgaristan'da Razgrad iline bağlı Kubrat ilçesi ve Mıdrevo, Bisertsi, Sevar köyleri ağız/ağızlarına ait derlenen metinler üzerinde ses bilgisi incelemesi yapmak ve de Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan yerel söz varlığını derlemektir. Böylece Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarına sınırlı bir bölge ağzı çerçevesinde hem dil hem de kültür açıdan bir araştırma yapılıp katkı sağlamaktır.

Çalışma, son yıllarda büyük gelişme gösteren Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarının özellikle son verilerinde izlenen ağız araştırma yöntemleri örnek alınarak yürütülmüştür. Çalışmanın temelini Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köylerinde derlenen sesli ve görüntülü kayıtlar oluşturmaktadır. Bu kayıtlar metin olarak derlendikten sonra bu metinlerin transkripsiyonlu olarak çözümlenmesiyle incelemeye konu olan metinler ortaya çıkmıştır. Derlenmiş metinlere dayalı olarak ses bilgisi incelemesi yapılmıştır. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan mahallî nitelikli söz varlığını da olabildiğince ortaya koyabilmek için Derleme Sözlüğüçalışması da yapılmıştır.

Sonuç olarak, Bulgaristan'da Türklerin konuştukları Türkçe bir ağız olarak ele alıp incelenmiştir. Ortaya koyulan çalışmayla Bulgaristan'da Razgrad ili, Kubrat ilçesinde yaşayan Alevi-Bektaşilerin ağzı öne çıkarılmıştır. Yapılan inceleme ile genelde Türkiye Türkçesi, özelde de Balkan Türk ağızları araştırmalarına kuşkusuz büyük yarar sağlanmıştır. Razgrad ili, Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağızları bölgesi üzerinde soru işareti kalmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Ses Bilgisi, Bulgaristan Türkleri Ağzı, Alevi-Bektaşi, Razgrad, Kubrat, Sözlük.

ABSTRACT

Name of Thesis: Razgrad Region, Kubrat District, Alevis-BektashiVillages' Dialects (Phonetic Analysis, Text, Dictionary)

Prepared by: Durgyul Metin MURTAZA

The aim of this study is analysing the text which is compiled from the dialects of Mıdrevo, Bisertsi and Sevar villages connected to Kubrat district, Razgrad region of Bulgaria and compiling the existence of unused local dialects of standart Turkish. Thus, examining a research about dialect, linguistic and culture in the framework of limited region is contribute to Turkey Turkish dialect researchs.

Working has been carried out by sampling the dialect research methods followed in the last data of linguistic researches of Turkey Turkish dialect which is showing a great development. Audio and video recordings compiled in Mıdrevo, Bisertsi and Sevar villages of Kubrat district constitute the basis of the study. Texts under examination has arisen by transcribing of these records. Dialect analysis are performed based on the compiled texts. Compilation Dictionary work is made to reveal the qualified local vocabulary unused in standart Turkish.

As a result, speak of the Turks in Bulgaria have been examined as a dialect of Turkish. With the work being put forward, dialects of Alevis-Bektashis living in the Kubrat town of the Razgrad region of Bulgaria has been highlighted. With the examination, a great benefit is provided to generally Turkey Turkish dialect researches and privately Balkans Turkish dialect researches. There is no longer a question mark on dialects of Razgrad province, the town of Kubrat, Mıdrevo, Bisertsi and Sevar region.

Key Words: Phonetics, Bulgaria Turkish Dialect, Alevis-Bektashis, Razgrad, Kubrat, Dictionary.

ÖNSÖZ

Tez çalışmasının amacı, Bulgaristan'da Razgrad ili Kubrat ilçesi ve Mıdrevo, Bisertsi, Sevar köylerinde yaşayan Alevi – Bektaşi inancına mensup topluluklardan derlenen metinler üzerinde ses bilgisi incelemesi yapmak ve yerel söz varlığını derlemektir.

Daha önce yapılan akademik araştırmalarda bu köylerle alakalı örf, adet, gelenek, görenek ve folklorik olarak incelenmiştir. Tez çalışmamızda kişilerle yapılan birebir konuşmalar sonucunda derlenen transkribe metinler ve bu metinler üzerinde yapılan incelemelerin ilk defa yapılıyor olması bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırma Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köylerinde çekilen sesli ve görüntülü kayıtlardan derlenen transkribe metinleri ve bu metinlere dayalı olarak gerçekleştirilen ses bilgisi ve sözlük bölümlerini kapsamaktadır. Tezin hazırlanmasında daha önce yapılan akademik çalışmalar ve bölge üzerine yazılmış kitaplardan yararlanılmıştır.

Yüksek lisans tez çalışmama olumlu eleştiri ve önerileri ile katkı sağlayan değerli danışman hocam Prof. Dr. Ahmet Günşen'e teşekkürü bir borç bilirim.

Razgrad Cem Derneği Başkanı Veysel Bayram'a tez çalışmasına kaynak oluşturan makale ve kitapları paylaşıp görüntülerin çekilmesi konusundaki yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Sevar köyü Etnografya Müzesindeki anlatımları ve çekimlerin yapılması konusundaki yardımlarından ötürü Mehmed Nurettin Yumuk'a teşekkür ederim. Bölgeyi tanıma açısından yardımlarını esirgemeyen Süleyman Ağa Veliev'e teşekkür ederim.

Sesli ve görüntülü kayıtlarda hoş sohbetlerini bizden esirgemeyen Esma Memet, Murtaza Hamza Memet, Fatme Durmuş Murtaza, Memet Ali Pehlivan, Esma

Selman İzet, Güldalı Kasim Salim, İsmail İbram Ceferov, Mükerem Alieva, Fatme Murtaza, Zöhre Mistan, Fatme Mustafa, Atçe Üseĵn, Ayşe Hasanova, Ayşegül Feradova'ya teşekkür ederim.

Son olarak, hayatım boyunca yanımda olan, desteklerini hiç bir zaman esirgemeyen annem, babam ve nişanlıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran 2016 Durgyul Metin Murtaza

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **IV**

ABSTRACT ..... **V**

ÖN SÖZ ..... **VI**

İÇİNDEKİLER ..... **VIII**

TABLO LİSTESİ ..... **XVI**

ŞEKİL LİSTESİ ..... **XVII**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **XX**

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ ..... **XXI**

GİRİŞ **1**

I. BÖLÜM (RAZGRAD İLİNİN TARİHİ VE COĞRAFYASI) **5**

A. BULGARİSTAN'DA RAZGRAD İLİNİN YERİ **5**

B. KUBRAT İLÇESİ VE BİSERTSİ, MIDREVO VE SEVAR KÖYLERİ **7**

C. KUZEY BULGARİSTAN ALEVİ-BEKTAŞİ TÜRK TOPLULUKLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER **10**

1. TÜRKLERİN BALKANLARA GEÇİŞİ VE ALEVİ-BEKTAŞİ ZÜMRELER 10
2. DEMİR BABA VE AKYAZILI SULTAN 10
3. BULGARİSTAN'DA BULUNAN ALEVİ TÜRK KÖYLERİ 11
4. ALEVİ-BEKTAŞİ İNANCININ RUMELİ VE BALKANLARDA DÜNÜ VE BUGÜNÜ 12
5. BAŞTA DELİORMAN YÖRESİ OLMAK ÜZERE BALKANLARDA İBADETLER .. 13

II. BÖLÜM (SES BİLGİSİ) **15**

A. SESLERİN ÇEŞİTLERİ **15**

1. ÜNLÜLER 15
   1.1. Normal Süreli Ünlüler 16

1.1.1. Fonemik Değeri Olan Ünlüler 16
1.1.1.1. /a/ ünlüsü: 16
1.1.1.2. /ı/ ünlüsü: 17
1.1.1.3. /e/ ünlüsü: 17
1.1.1.4. /i/ ünlüsü: 18
1.1.1.5. /o/ ünlüsü: 18
1.1.1.6. /u/ ünlüsü: 18
1.1.1.7. /ö/ ünlüsü: 19
1.1.1.8. /ü/ ünlüsü: 19
1.1.2. Fonemik Değeri Bulunmayan Ünlüler 20
1.1.2.1. /ė/ ünlüsü: 20
1.2. İkincil Uzun Ünlüler 20
1.2.1. /ā/ ünlüsü: 20
1.2.2. /ī/ ünlüsü: 21
1.2.3. /ē/ ünlüsü: 22
1.2.4. /i/ ünlüsü: 22
1.2.5. /ō/ ünlüsü: 23
1.2.6. /ū/ ünlüsü: 23
1.2.7. /ō̄/ ünlüsü: 24
1.2.8. /ū̄/ ünlüsü: 24
1.3. Kısa Ünlüler 25
1.3.1. /ĭ/ ünlüsü: 25
1.3.2. /ŭ/ ünlüsü: 25
1.4. İkiz Ünlüler 25
2. ÜNSÜZLER 26
2.1. Fonemik Değeri Bulunan Ünsüzler 27
2.1.1. Sürekli Ünsüzler 27
2.1.1.1. Sızıcı Ünsüzler 27
2.1.1.1.1. Tonlu Sızıcı Ünsüzler 27
2.1.1.1.1.1. /v/ ünsüzü: 27
2.1.1.1.1.2. /z/ ünsüzü: 27

2.1.1.1.2. Tonsuz Sızıcı Ünsüzler 28
2.1.1.1.2.1. /f/ ünsüzü: 28
2.1.1.1.2.2. /h/ ünsüzü: 28
2.1.1.1.2.3. /s/ ünsüzü: 29
2.1.1.1.2.4. /ş/ ünsüzü: 30
2.1.1.2. Akıcı Ünsüzler 30
2.1.1.2.1. Burun Akıcıları 30
2.1.1.2.1.1. /m/ ünsüzü: 30
2.1.1.2.1.2. /n/ ünsüzü: 31
2.1.1.2.2. Ağız Akıcıları 31
2.1.1.2.2.1. /l/ ünsüzü: 31
2.1.1.2.2.2. /r/ ünsüzü: 32
2.1.2. Süreksiz Ünsüzler 32
2.1.2.1. Tonlu Süreksiz Ünsüzler 32
2.1.2.1.1. /b/ ünsüzü: 32
2.1.2.1.2. /c/ ünsüzü: 33
2.1.2.1.3. /d/ ünsüzü: 33
2.1.2.1.4. /g/ ünsüzü: 34
2.1.2.1.5. /ġ/ ünsüzü: 34
2.1.2.1.6. /j/ ünsüzü: 35
2.1.2.2. Tonsuz Süreksiz Ünsüzler 35
2.1.2.2.1. /ç/ ünsüzü: 35
2.1.2.2.2. /k/ ünsüzü: 35
2.1.2.2.3. /ķ/ ünsüzü: 36
2.1.2.2.4. /p/ ünsüzü: 36
2.1.2.2.5. /t/ ünsüzü: 37
2.2. Fonemik Değeri Bulunmayan Ünsüzler 37
2.2.1. /F/ ünsüzü: 37
2.2.2. /ḫ/ ünsüzü: 38
2.2.3. /ḷ/ ünsüzü: 38
2.2.4. /ṇ/ ünsüzü: 38

2.2.5. /r̥/ ünsüzü: 38

B. SES OLAYLARI 38

1. SES UYUMU 38

1.1. Ünlü Uyumu 39

1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 39

1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 40

1.2. Ünsüz Uyumu 40

2. BENZEŞTİRME 41

2.1. Ünlü Benzeştirmeleri 41

2.1.1. İlerleyici Benzeştirme 41

2.1.1.1. /a/ > /e/ benzeşmesi 41

2.1.1.2. /ı/ > /a/ değişmesi yoluyla 41

2.1.1.3. /ı/ > /u/ değişmesi yoluyla 41

2.1.1.4. /e/ > /a/ benzeştirmesi 42

2.1.1.5. /i/ > /ı/ benzeşmesi 42

2.1.1.6. /u/ > /o/ değişmesi yoluyla 42

2.1.2. Gerileyici Benzeştirme 42

2.1.2.1. /e/ > /a/ değişmesi yoluyla 42

2.1.2.2. /e/ > /i/ değişmesi yoluyla 43

2.1.2.3. /e/ > /o/ değişmesi yoluyla 43

2.1.2.4. /i/ > /ı/ değişmesi yoluyla 43

2.1.2.5. /u/ > /ı/ değişmesi yoluyla 43

2.1.2.6. /ü/ > /u/ değişmesi yoluyla 43

2.2. Ünsüz Benzeştirmeleri 43

2.2.1. İlerleyici Benzeştirme 44

2.2.1.1. -ml- > -mn- benzeştirmesi 44

2.2.1.2. -nl- > -nn- benzeştirmesi 44

2.2.2. Gerileyici Benzeştirme 44

2.2.2.1. -çt- > -şt- benzeştirmesi 44

2.2.2.2. -ks- > -ss- benztirmesi 44

2.2.2.3. -md- > -nd- benzeştirmesi 45
2.2.2.4. -nl- > -ll- benzeştirmesi 45
2.2.2.5. -rl- > -ll- benzeştirmesi 45
2.2.2.6. -zs- > -ss- benzeştirmesi 45
3. KAYNAŞTIRMA 46
4. DEĞİŞME 46
4.1. Ünlü Değişmeleri 46
4.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi 46
4.1.1.1. /a/ > /e/ değişmesi 46
4.1.1.2. /u/ > /ü/ değişmesi 47
4.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması 47
4.1.2.1. /e/ > /a/ değişimi 47
4.1.2.2. /e/ > /o/ değişimi 47
4.1.2.3. /i/ > /ı/ değişmesi 47
4.1.2.4. /i/ > /u/ değişmesi 48
4.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması 48
4.1.3.1. /ı/ > /u/ değişmesi 48
4.1.3.2. /i/ > /ü/ değişmesi 48
4.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi 48
4.1.4.1. /o/ > /ı/ değişmesi 48
4.1.4.2. /ü/ > /i/ değişmesi 49
4.1.4.3. /u/ > /ı/ değişmesi 49
4.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması 49
4.1.5.1. /a/ > /ı/ değişmesi 49
4.1.5.2. /e/ > /i/ değişmesi 49
4.1.5.3. /o/ > /u/ değişmesi 50
4.1.5.4. /ö/ > /ü/ > /ū/ değişmesi 50
4.1.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi 50
4.1.6.1. /i/ > /e/ değişmesi 50
4.1.6.2. /ö/ > /i/ değişmesi 50
4.1.6.3. /u/ > /a/ değişmesi 50

4.1.6.4. /u/ > /o/ değişmesi 51
4.2. Ünsüz Değişmeleri 51
4.2.1. Tonlulaşma 51
4.2.1.1. /ç/ > /c/ değişmesi 51
4.2.1.2. /t/ > /d/ değişmesi 51
4.2.1.3. /ayın/ > /v/ değişmesi 51
4.2.1.4. /hemze/ > /v/ değişmesi 52
4.2.2. Tonsuzlaşma 52
4.2.2.1. /b/ > /p/ değişmesi 52
4.2.2.2. /c/ > /ç/ değişmesi 52
4.2.2.3. /d/ > /t/ değişmesi 52
4.2.2.4. /j/ > /ş/ değişmesi 52
4.2.2.5. /k/ > /ġ/ değişmesi 53
4.2.2.6. /v/ > /f/ değişmesi 53
4.2.2.7. /z/ > /s/ değişmesi 53
4.2.3. Süreklileşme 53
4.2.3.1. Sızıcılaşma 53
4.2.3.1.1. /c/ > /ş/ değişmesi 53
4.2.3.1.2. /ç/ > /ş/ değişmesi 54
4.2.3.1.3. /k/ > /v/ değişmesi 54
4.2.3.1.4. /y/ > /v/ değişmesi 54
4.2.4. Süreksizleşme 54
4.2.4.1. /f/ > /p/ değişmesi 54
4.2.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler 54
4.2.5.1. /ğ/ > /v/ değişmesi 54
4.2.5.2. /l/ > /n/ değişmesi 55
4.2.5.3. /n/ > /m/ değişmesi 55
4.2.5.4. /r/ > /l/ değişmesi 55
4.2.5.5. /v/ > /f/ değişimi 55
4.2.5.6. /z/ > /s/ değişimi 55
4.3. Ünsüz İkizleşmesi 56

4.4. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi ... 56
4.5. Göçüşme ... 56
5. ÜNLÜ BİRLEŞMESİ ... 56
6. SES TÜREMESİ ... 57
6.1. Ünlü Türemesi ... 57
6.2. Ünsüz Türemesi ... 57
6.2.1. /b/ türemesi ... 57
6.2.2. /n/ türemesi ... 57
7. ÜNLÜLEŞME ... 57
8. SES DÜŞMESİ ... 58
8.1. Ünlü Düşmesi ... 58
8.2. Ünsüz Düşmesi ... 58
8.2.1. /ğ/ düşmesi ... 58
8.2.2. /h/ düşmesi ... 58
8.2.3. /k/ düşmesi ... 59
8.2.4. /l/ düşmesi ... 59
8.2.5. /n/ düşmesi ... 59
8.2.6. /r/ düşmesi ... 59
8.2.7. /y/ düşmesi ... 59

III. BÖLÜM (METİNLER) ... 60

1. MIDREVO KÖYÜ ... 60
2. BİSERTSİ KÖYÜ ... 161
3. SEVAR KÖYÜ ... 249

IV. BÖLÜM (SÖZLÜK) ... 320

SONUÇ ... 344

KAYNAKÇA ... 346

EKLER ... 352

A. AKRABALIK İLİŞKİLERİ ... 352

B. EN ÇOK KULLANILAN ÖZEL ADLAR ... 354

C. FOTOĞRAFLAR..... 355

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ünlüler xxi

Tablo 2: Ünsüzler xxi

Tablo 3: Ünlülerde Kullanılan Diakritikler xxii

Tablo 4: Ünsüzlerde Kullanılan Diakritikler xxii

Tablo 5: En Çok Kullanılan Kadın ve Erkek Adları 354

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Bulgaristan – Deliorman Bölgesi 5

Şekil 2: Razgrad Bölge Haritası 6

Şekil 3: Kubrat İlçe Haritası 8

Şekil 4: Demir Baba Türbesi (Tekkesi) 11

Şekil 5: Kan Akrabalığı 352

Şekil 6: Sıhri Akrabalığı 353

Şekil 7: Ak Kenālı Büründüklü Gȫnek 355

Şekil 8: Anteri 355

Şekil 9: Bindallı Şalvā 355

Şekil 10: Duma Tōba 355

Şekil 11: Çevre 356

Şekil 12: Gelin Çorabı 356

Şekil 13: Gelin Yemenisi 356

Şekil 14: Çarık 356

Şekil 15: ībel 356

Şekil 16: Kīma Mindē 357

Şekil 17: Kadın Günlük Kıyafetleri 357

Şekil 18: Güvē Kıyafeti 358

Şekil 19: Erkek Kıyafeti (Fes, Sarık, Büründük Gȫnek, Kuşak, Çāşır) 358

Şekil 20: Teze Gelin Kıyafeti 358

Şekil 21: Kaftan, Koza Çemberi ve Kaftan Elē 358

Şekil 22: Yöresel Kadın Kıyafeti (Büründük Gȫnek, Elek, Uçkur, Fıta İpli, Duma Don) 359

Şekil 23: Fıtalı Kadın Elbisesi 359

Şekil 24: Paftalı Kemē 359

Şekil 25: Āman Dövmek 360

Şekil 26: Çufalık 360

Şekil 27: Tāla Çufalī 360

Şekil 28: Çıkrık 361

Şekil 29: Rogoska 361

Şekil 30: Büyük Beşik 361

Şekil 31: Sübek 361

Şekil 32: Çamaşır Susā 362

Şekil 33: Sini 362

Şekil 34: Ellik 362

Şekil 35: Kosa 362

Şekil 36: Oreke 362

Şekil 37: Mekik 362

Şekil 38: Koyun Makası 363

Şekil 39: Postu 363

Şekil 40: Çādaklı Ev 363

Şekil 41: Yel Dēmeni 363

Şekil 42: Saban Pullū 363

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev	**:** Çeviren
D.M.M.	**:** Durgül Metin Murtaza / Durgyul Metin Murtaza
E.M.	**:** Esma Memet / Esma Mehmet
E.S.İ.	**:** Esma Selman İzet / Esma Selman Izet
F.D.M.	**:** Fatme Durmuş Murtaza / Fatme Durmush Murtaza
G.K.S.	**:** Güldalı Kasim Salim / Gyuldali Kasim Salim
IPA	**:** International Phonetic Alphabet (Uluslararası Fonetik Alfabe)
İ.İ.C.	**:** İsmail İbram Ceferov / Ismail Ibryam Ceferov
K.	**:** Konuşmacılar
M.A.P.	**:** Memet Ali Pehlivan / Mehmet Ali Pehlivan
M.H.M.	**:** Murtaza Hamza Memet / Murtaza Hamza Mehmet
s. / p.	**:** Sayfa / Page
S.A.İ.	**:** Seniha Ali İbram / Seniha Ali Ibryam
S.İ.	**:** Sadife İbram / Sadife Ibryam
STT	: Standart Türkiye Türkçesi
TDAY	**:** Türk Dili Araştırma Yıllığı
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
TKAE	**:** Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü
Yay.	**:** Yayıncılık

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Tablo 1: Ünlüler

ÇALIŞMADA KULLANILAN İŞARETLER	IPA KARŞILIKLARI	
a	ɑ	Açık, arka, düz (postdorsal)
e	ɛ	Yarı açık, ön, düz
ı	ɯ	Kapalı, arka, düz
i	i	Kapalı, ön, düz
o	ɔ	Yarı açık, arka, yuvarlak
ö	œ	Yarı açık, ön, yuvarlak
u	u	Kapalı, arka, yuvarlak
ü	y	Kapalı, ön, yuvarlak
ā	ɑː	Uzun a
ē	ɛː	Uzun e
ī	ɯː	Uzun ı
ì	iː	Uzun i
ō	ɔː	Uzun o
ȫ	œː	Uzun ö
ū	uː	Uzun u
ǖ	yː	Uzun ü
ĭ	ŭɯ	Çok kısa ı
ŭ	ŭ	Çok kısa u
ė e-i arası ünlü	e	Yarı kapalı, ön, düz

Tablo 2: Ünsüzler

ÇALIŞMADA KULLANILAN İŞARETLER		IPA KARŞILIKLARI	
b	Tonlu, çift dudak, patlamalı	b	Tonlu, çift dudak, patlamalı
c	Tonlu, ön damak-diş eti, yarı kapantılı	d͡ʒ	Tonlu, ön damak-diş eti, yarı kapantılı
ç	Tonsuz, ön damak-diş eti, yarı kapantılı	t͡ʃ	Tonsuz, ön damak-diş eti, yarı kapantılı
d	Tonlu, diş eti, patlamalı	d	Tonlu, diş eti, patlamalı
f	Tonsuz, diş dudak, sızıcı	f	Tonsuz, diş dudak, sızıcı
g	Tonlu, ön damak, patlamalı	ɟ	Tonlu, ön damak, patlamalı
ġ	Arka damak g'si	ɡ	Tonlu, arka damak, patlamalı
h	Tonsuz, gırtlak, sızıcı	h	Tonsuz, gırtlak, sızıcı
ḫ	Düşmek üzere olan h ünsüzü	h̬	İşitimsiz (Diakritik)
j	Tonlu, diş eti, ön damak, sızıcı	ʒ	Tonlu, diş eti, ön damak, sızıcı
k	Tonsuz, ön damak, patlamalı	c	Tonsuz, ön damak, patlamalı
ķ	Arka damak k ünsüzü	k	Tonsuz, arka damak, patlamalı
l	Tonlu, diş eti, yanal akıcı	l	Tonlu, diş eti, yanal akıcı
ĺ	Ön damak l'si (yalnız kalın ünlülerle hece kurduğu zaman)	l	Tonlu, diş eti, yanal akıcı
l̥	Düşmek üzere olan l ünsüzü	l̬	İşitimsiz (Diakritik)
m	Tonlu, çift dudak, genizli	m	Tonlu, çift dudak, genizli
n	Tonlu, diş eti, genizli	n	Tonlu, diş eti, genizli

ÇALIŞMADA KULLANILAN İŞARETLER		IPA KARŞILIKLARI	
n̥	Düşmek üzere olan n ünsüzü	n̥	İşitimsiz (Diakritik)
p	Tonsuz, çift dudak, patlamalı	p	Tonsuz, çift dudak, patlamalı
r	Tonlu, diş eti, titrek	r	Tonlu, diş eti, titrek
r̥	Düşmek üzere olan r ünsüzü	r̥	İşitimsiz (Diakritik)
s	Tonsuz, diş eti, sızıcı	s	Tonsuz, diş eti, sızıcı
ş	Tonsuz, diş eti, ön damak, sızıcı	ʃ	Tonsuz, diş eti, ön damak, sızıcı
t	Tonsuz, diş eti, patlamalı	t	Tonsuz, diş eti, patlamalı
v	Tonlu, diş dudak, sızıcı	v	Tonlu, diş dudak, sızıcı
y	Tonlu, ön damak, akıcı, yarı ünlü	j	Tonlu, ön damak, akıcı, yarı ünlü
z	Tonlu, diş eti, sızıcı	z	Tonlu, diş eti, sızıcı
BÜYÜK HARF	Yarı tonluluk işareti	˯	Tonlulaşmış/Yarı tonlu (Diakritik)
F	f-v arası ünsüz	f̬	Tonlulaşmış, diş-dudak, sızıcı

Tablo 3: Ünlülerde Kullanılan Diakritikler

ÇALIŞMADA KULLANILAN İŞARETLER		IPA KARŞILIKLARI	
¯	Ünlüler üzerinde uzunluk işareti	:	Uzun (Diakritik)
˘	Ünlüler üzerinde kısalık işareti	˘	Kısa (Diakritik)
◡	Diftong	◡	Diftong (durak yok)

Tablo 4: Ünsüzlerde Kullanılan Diakritikler

ÇALIŞMADA KULLANILAN İŞARETLER		IPA KARŞILIKLARI	
˙	k'nin altında, g'nin üstünde arka damak işareti	ˠ	Arka damaksılaşmış (Diakritik)
◦	Ünlüler altında belirsizlik (düşmek üzere oluş) işareti	¬	İşitimsiz (Diakritik)
◡	Ulama işareti	◡	Ulama (durak yok)

GİRİŞ

Bulgaristan bugün yaklaşık 7.5 milyon nüfuslu bir Balkan ülkesidir. Nüfusunu Bulgar, Türk, Makedon, Sırp, Gagauz, Tatar, Çingene, Yahudi, Ermeni, Rus gibi etnik gruplar oluşturmaktadır. Türkler yaklaşık 600 bin olmak üzere özellikle Rodop ve Balkan Dağlarının doğusu, Deliorman ve Dobruca bölgelerinde yaşamakta ve ülke nüfusunun önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Türk kavimleri Bulgaristan'a IV. yüzyıldan başlayarak XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar göç ederek buralara yerleşmişlerdir. Türkler yaklaşık bin beş yüz yıldır Balkanlarda yaşamaktadırlar.

Çalışmada yoğunlukla incelenen ve Türk nüfusun fazla olduğu Razgrad (Hazargrad) şehri Deliorman bölgesinin başkenti olarak kabul edilir. Deliorman ismi XII. Yüzyıl bizans tarihçisi Kedrenos tarafından Teleorman şeklinde söylenmiştir. Deliorman bölgesi Romanya ve Bulgaristan toprakları içinde yer almaktadır. Günümüzde Romanya tarafında kalan kısım hala Teleorman adıyla anılmaktadır. Razgrad ilinin başlıca önemli ilçeleri Balbunar (Kubrat) ve Kemanlar (İsperih) şehirleridir. Kubrat ilçesi ve köylerinde yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bilgiler bu tez çalışmasının temelini oluşturmaktadır.

Kubrat ilçesinde yaşayan Türk nüfusun büyük bir çoğunluğu Alevi – Bektaşi inancına tabi topluluklardır. Kubrat şehrinde toplam 17 adet irili ufaklı köy bulunmakta olup Alevi – Bektaşi inancın hakim olduğu köyler:Mesin Mahallesi (Mıdrevo), Kazçılar (Biserti), Ceferler (Sevar)olarak ön plana çıkmaktadır. Köylerde inanç ve ibadetler boba ve cem erkânına göre yürütülmektedir. Alevi – Bektaşi topluluğu ibadet şekli ve günü değişmek üzere Pazaęerteli, ve Çāşambalılar olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

Bölgede yaşayan Türkler birçok yönüyle günümüz Türkçesine yakın bir dil kullanmaktadırlar. Bölgede kullanılan Türk dili yıllar içinde birçok savaş, din ve dilin etkisinde kalarak kökenini bozmadan yeni deyişler kazanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan ve bilhassa Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanından sonra Bulgaristan

Türklerine yönelik folklor araştırmaları önem kazanmıştır. Polonyalı T. Kowalski, A.Zajackkowski, Macar Gyula Nemeth, J. Eckmann gibi araştırmacı Türkologların Bulgaristan Türklerinin dil ve folkloruna yönelmeleri bu dönemde, yani I ve II. Dünya Savaşları sonrasındadır.

Janos Eckmann'ın, "Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar" adlı kitapta "Razgrad Türk Ağzı" adlı makalesi yayımlanmıştır (Eckmann,1950).Eckmann makalesinde 1910-1911 de Kuzeydoğu Bulgaristan Türkleri ile ilgili ilk araştırma yapanların V. Moşkov ve D. G. Gadzanow olduğunu işaret etmektedir. J. Eckmann çalışmasında ses bilgisi ve morfoloji üzerine önemli noktalara değinmiştir.

Hüseyin Dallı gerçekleştirdiği "Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar" başlıklı kitabını 1991 yılında yayımlamıştır. Kitapta Milino ağzını araştırmış, ses olayları, şekil bilgisi, metinler ve sözlük gibi kapsamlı bir eseri yayınlamıştır. Tez çalışmamızda bu eser bize birçok konuda öncülük etmiştir.

Bulgaristan Türklerinin halk kültürü ile ilgili olarak, Türkiye'de ve dünyada 20'nin üzerinde kitap ve 100'ün üzerinde araştırma ve inceleme yazısının yayımlandığını söyleyebiliriz. Bütün bu yayınlarda daha çok atasözleri ve deyimler, türküler, maniler, destanlar, masallar ve Nasreddin Hoca fıkraları üzerinde durulmuş, gelenek ve göreneklere, spor ve yarışlara, inanış ve dini geleneklere daha az yer verildiği görülmüştür. Tez çalışması, özellikle Alevi – Bektaşi kültürüne yoğunlaşarak bu konuda bir açığı kapatmaktadır.

Çalışmanın temelini Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köylerinde derlenen sesli ve görüntülü kayıtlar oluşturmaktadır. Bu kayıtlar metin olarak derlendikten sonra bu metinlerin transkripsiyonlu olarak çözümlenmesiyle incelemeye konu olan metinler ortaya çıkmıştır. Derlenmiş metinlere dayalı olarak ses bilgisi incelemesi yapılmıştır. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan mahallî nitelikli söz varlığını da olabildiğince ortaya koyabilmek için söz varlığı derlemesi de yapılmıştır.

Tez çalışmasının ilk bölümünde Razgrad ilinin tarihi ve coğrafyası ele alınarak bölge hakkında kısaca bilgi aktarılmıştır. Bu bölümde Razgrad ilinin Bulgaristan haritasındaki konumu ve önemine değinilmiştir. Razgrad il sınırları içinde bulunan Kubrat ilçesi ve bu ilçenin Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köyleri bir sonraki alt kısımda tanıtılmıştır. Üçüncü alt başlık olarakAlevi – Bektaşi inancının tarihi, bugünü ve gelişimi yine bu bölümde incelenmiştir.

İkinci bölümde ses bilgisi ele alınarak ses çeşitleri ve ses olayları detaylı bir şekilde incelenmiş ve metinlerde yer alanörneklerle açıklanmıştır. Seslerin çeşitleri ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki alt başlık altında toplanmıştır. Ses olaylarının içinde geçen alt başlıklar Ses Uyumu, Benzeştirme, Kaynaştırma, Değişme, Ünlü Birleşmesi, Ses Türemesi, Ünlüleşme ve Ses Düşmesi olarak görülmektedir. Her bir alt başlığın altında ses olayları detaylandırılarak örneklerle zenginleştirilmiştir.

Üçüncü bölüm çalışmanın temelini oluşturan Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köylerinde derlenen sesli ve görüntülü kayıtların metin hâlini içermektedir. Bu bölüm toplam 7 kayıttan oluşup, 13 konuşmacıdan derlenmiş 254 sayfalık transkribe edilmiş metni kapsamaktadır.

Derlenen konuşmalarda yerli ağızda kullanılan yabancı kökenli Türkçe veya yöresel Türkçe kelimelere rastlanmıştır. Bu kelimelerin anlamları çalışmanın dördüncü bölümünde verilen “Sözlük” ile açıklanmıştır. Ayrıca Bulgarca sözcükler metin içinde dipnot olarak işaretlenerek sayfanın alt kısmında verilmiştir.

Bu tez çalışmasına ek olarak “akrabalık ilişkileri” ve “en çok kullanılan özel adlar” tablo şeklinde verilmiştir. Eklerin son bölümünde yer alan fotoğraflar, Sevar Etnografya Müzesinden alınarak olduğu gibi sunulmuştur.

Yukarıda özetle bahsi geçen bölümler tez çalışmasının omurgasını oluşturmaktadır. Tez çalışmasındaRazgrad ili, Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağızları bölgesi derlenmiş metinlere dayanılarak ses bilgisi bakımından derinlemesine incelenmiştir. Yapılan inceleme ile Türkiye Türkçesi ağızlarının bir kolu olan Balkan Türk ağızları araştırmalarına büyük katkı sağlanmış olduğunu

düşünüyoruz. Çalışmanın Sonuç bölümünde araştırmadançıkarılan sonuçlar ve daha sonra yapılacak akademik çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

I. BÖLÜM (RAZGRAD İLİNİN TARİHİ VE COĞRAFYASI)

A. Bulgaristan'da Razgrad İlinin Yeri

Bulgaristan balkanlarda yer alan ülkelerden biridir. Batıda Sırbistan ve Makedonya, doğuda Karadeniz, kuzeyde Romanya, güneyde Yunanistan güneydoğuda Türkiye ile çevrilidir. 110 bin 994 kilometrekarelik yüzölçümüyle Avrupa'nın en büyük 16. ülkesidir. Ülkenin başkenti Sofya olup resmi dil Bulgarca'dır. Yerel diller olarak Türkçe ve Romence görülmektedir. 2011 yılı sayımlarında nüfus 7.5 milyon civarındadır. Ülkedeki nüfus dağılımı yaklaşık olarak Bulgarlar % 84,6, Türkler %8,9, Romanlar % 4,8, diğer % 1,7 şeklindedir.

Şekil 1: Bulgaristan – Deliorman Bölgesi

Deliorman (Ludogorie), Bulgaristan'ın Kuzeydoğusunda bulunan, Türklerin yoğun olarak yaşadığı geniş bir bölgedir. Resmi olarak bir bölge olmamakla birlikte,

yerliler tarafından verilmiş bir isimdir. Deliorman denmesinin sebebi bölgedeki sık ormanlar olarak gösterilir. Ayrıca bereketli toprakları ve temiz havasıyla da bilinir. Güneyinde Balkan Dağları, Kuzeyinde Tuna nehri ve Doğusunda Karadeniz bulunur. Pehlivankar diyarı olarak da bilinmektedir. Bölgenin önemli şehirleri Rusçuk (Ruse), Razgrad, Varna, Dobruca (Dobriç) ve Şumnu (Şumen)'dur. Deliorman bölgesinin Osmanlılardan önceki nüfusu pek yoğun değildir. Osmanlılar zamanında bölgeye Anadolu'dan çok göç olmuştur. Bu göçlerin birçoğu Yavuz Sultan Selim döneminde Alevilerin üzerindeki baskı ve Kalenderoğlu İsyanının (1527) bastırılmasından sonra gerçekleşmiştir. Ancak Osmanlılardan önce de bölgede Türk topluluğun olduğu bilinmektedir. Günümüzde bölgede yaşayan Alevi – Bektaşi inancına sahip nüfus azınsanmayacak büyüklüktedir. Razgrad şehri bölgenin başkenti olarak anılmaktadır.

Şekil 2: Razgrad Bölge Haritası

Razgrad, Deliorman Türk bölgesinin bir şehridir. Trakların, Roma ve Bizans medeniyetlerinin, Bulgar Devletleri'nin ve Osmanlı hakimiyetinin izlerini taşıyan Razgrad, Deliorman'ın başkenti kabul edilir. Razgrad şehrinin kuruluş amacı gayri Sünni inançlarla mücadele etmek olsada bunun çok başarılı olamadığını şehirde yaşayan büyük Alevi – Bektaşi topluluklarının olması ile görmekteyiz. Farklı tarih dönemlerine ait yaklaşık 1.200 taşınmaz kültür anıtıyla Razgrad, tarihi açıdan oldukça zengindir. Razgrad ilinin idari merkezi olarak gösterilmektedir. Tuna Nehri'nin 80 kilometre güneyinde bulunmaktadır. Resmi olarak %27 ile Kırcaali'den sonra en yüksek Türk nüfusunda sahip Bulgaristan kentidir. Tarihindeki başarılı güreşçiler sebebiyle "Pehlivanlar Şehri" olarak da bilinir. 2011 yılı verilerine göre nüfusu 33880 olarak bilinmektedir. Deniz seviyesinden yükseklik ortalama olarak 200 metredir.

Şehrin en ünlü yapıları, 19. yüzyılda yapılan Varoşa mahallesi, etnografya müzesi, 1864'te yapılan Tanzimat Dönemi'nin karakteristiği saat kulesi, 1860'ta yapılan Mucizeci Aziz Nikolas Kilisesi ve İbrahim Paşa Cami'dir. Cami, 1530'da yapılmış olup, İstanbul hariç, Avrupa'nın en büyük camisidir. Cami, sosyalist dönemin başlangıcı olan 1944'ten beri yıkılmaya terk edilmiştir. Razgrad, edebiyat alanında büyük geleneğe sahiptir. Ahmet Şerif, Sabri Tata, Muharrem Tahsin, Şaban Mahmut, İsmail Çavuş, Ali Pir gibi isimler, Razgrad ilinin muhtelif köylerinde doğup yetişmiş edebiyatçılardır.

B. Kubrat İlçesi ve Bisertsi, Mıdrevo ve Sevar Köyleri

Balbunar (Kubrat), kuzey doğu Bulgaristan'da, Razgrad iline bağlı bir şehirdir. Deliorman bölgesinin önemli bir parçasıdır. Balbunlar adı ilk olarak 1624'te söylenmiştir ancak efsanelere göre kasabanın kuruluşu 15. Yüzyıla dayanmaktadır. Osmanlılar zamanında "iyi bakır" anlamına gelen Balbunar adı ile anılmıştır. Şehirde 1890'da bir ilkokul, 1891'de de halk merkezi açılmıştır. Günümüzdeki resmi adı Kubrat 1934 yılında verilerek 1949'da şehir olarak ilan edilmiştir. Etnik bakımdan karışık bir nüfusa sahip şehirde başlıca Bulgar ve Türk nüfus hakimdir. Türklerin şehirde çoğunlukta olduğu siyasi seçim sonuçlarına bakılarak da anlaşılabilir. Şehrin

nüfusu 2013 verilerine göre 7046 olarak verilmektedir. Şehrin yüz ölçümü yaklaşık olarak 57 kilometre karedir.

Kubrat şehrine bağlı köy ve kasabalar: Sırtalan (Kılıç), Nasreddin (Bisertsi), Pınar Beş Evli (Bojurovo), Orman Beş Evli (Goriçevo), Kışla Köy (Zadruga), Güvece (Zvenaptsi), Güzelce Alan (Kamenovo), Balbunar (Kubrat), Yenice (Medovene), Mesim Mahalle (Mıdrevo), Uzunca Alan (Ravno), Caferli (Savin), Caferler (Sevar), Yörükler (Seslav), Kovancılар (Terter), Musatçılар (Toçilari), Yuper (Yuper).

Şekil 3: Kubrat İlçe Haritası

Mıdrevo, Kubrat ilçesinde nüfusun tamamının tarihten bugüne kadar Alevi – Bektaşi inanışa sahip olduğu tek köydür. Günümüzde Bulgaristan'da bu inanışa sahip nüfus bakımından en büyük ikinci köydür. 1942 yılına kadar köyün adı Mesim Mahallesi olarak bilinmektedir. Mıdrevo – Kubrat arası yaklaşık olarak 17 km'dir. Yaklaşık olarak yirmi beş bin metrekare yüz ölçümüne sahip köyün nüfusu 2015 yılı

verilerine göre 731'dir. Yıllar önce sahip olduğu ormanlık ve su bakımından zengin bitki örtüsü yerini gittikçe bodur bitkilere bırakmaktadır. Mevsimsel özellikler bakımından tam olarak kara iklimi özellikleri olan kışları soğuk ve yağışlı, yazları ise kurak ve sıcaktır. Köyde insanların geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olarak ön plana çıkmaktadır. Mıdrevo köyünde insanların konuşma dili genellikle Türkçe olup köyün Romanya egemenliğindeki dönemde Romence okullarda ders olarak okutulmuştur. Bölgenin Bulgaristan'a tekrar dahil olmasının ardından okullarda Bulgarca da okutulmuştur.

Kubrat ilçesinde araştırma yapılan köylerden bir diğeri Bisertsi (Kazçılar) köyüdür. Köyün adı 1934 – 1940 yılları arasında Gılıbari olarak da anılmıştır. 1960 yıllarından beri Razgrad iline bağlı olan köyün 4-5 km doğusunda Mıdrevo (Mesim Mahalle) köyü bulunmaktadır. Köyün deniz seviyesi yüksekliği 100 metre civarında olup otuz bin dekar arazisi vardır. 2015 yılı istatistiklerine göre köyün nüfusu 1105 kişidir. Burada kara iklimi hakim olup kışları karlı ve soğuk, yazları sıcak ve kurak geçer. Bisertsi temel olarak dört mahalleden oluşmaktadır. Bunlar: Kazçılar (Aleviler), Nasrettin (Sünniler), Cevizli (Roman) ve Bulgar Mahalleleridir. 1913 yılına kadar Kazçılar ve Nasrettin olarak iki ayrı köy mevcuttur. Araştırmalara göre Kazçılar'da 1450'li, Nasrettin ise 1540 – 1600'lü yıllarda Türk nüfusunun yaşadığı kesindir. Bisertsi dil ve din anlamında çok zengin bir kültüre sahiptir. Alevilik, Sünnilik ve Hristiyanlık inanışları hakimdir. Türkçe ve Bulgarca dilleri konuşulmaktadır.

Araştırmamızın üçüncü ve son köyü Sevar (Caferler)'dir. Köyün adı 1934 yılına kadar Caferler olarak bilinmekte olup bu yıldan sonra Sevar adıyla anılmaktadır. Kubrat ilçe merkezi ile Sevar köyü arası mesafe yaklaşık olarak 10 km olup Mıdrevo'ya uzaklığı 4 km'dir. Köyün yüzölçümü yaklaşık olarak 33 kilometre karedir. 2015 sayımlarına göre köy nüfusu 1656 olarak verilmektedir. Tam bir kara iklimi kasabasıdır. Sevar köyü Alevi, Sünni ve Türk Çingenesi olmak üzere üç mahalleye ayrılmaktadır. Toplumun konuşma dili Türkçe olup okullarda Bulgarca dili de okutulmaktadır.

C. Kuzey Bulgaristan Alevi-Bektaşi Türk Toplulukları Hakkında Genel Bilgiler

1. Türklerin Balkanlara Geçişi ve Alevi-Bektaşi Zümreler

Karadeniz'in kuzeyinden gelen ilk Türkler, MS 375 yılında gelen Hun Türkledir. Daha sonra bunları Avarlar, Burgarlar, Kumanlar ve Peçenekler izlemiştir. Bu Türk kavimleri, 4. asırdan 8. asra kadar aralıksız olarak Orta Avrupa'ya ve Balkanlar'a yerleşerek, Türk kültürünün yayılmasını sağlamaya çalıştılar. Bulgar Türkleri, zamanla Slavlaşmış, Peçenekleri de bir kısmı Hristiyanlaşmış. Balkanlar'a gelen en son Türk kavmi olan Kumanlar ise zamanla Hristiyanlığı kabul ettiler.

Daha sonra Osmanlı Devleti'nin gelişmesi ve Rumeli'ye geçmesinin ardından balkanlarda Müslüman Türklerin sayıları gittikçe artmaktadır. İskân konusu öne alınarak incelendiğinde ilk seferlerin keşif ve yurt arama seferleri olduğu görülmektedir. Daha sonra aşiretler toplu olarak hareketlere başlamışlardır. Seferlerde başarılı olan gaziler bu bölgelere yerleştirilerek aynı zamanda iskânıda kolaylaştırıyordu. Orduyla birlikte hareket eden çeşitli tarikatlara mensup şeyh ve dervişler cesaret verici ve olumlu davranışlarıyla yeni toprakların benimsenmesi ve türkleştirilmesi anlamında çok faydası olmuştur. Şeyh ve dervişler, daha Süleyman Paşa ile Rumeli'ye geçişlerinden itibaren yol kavşaklarına, derbentlere ve iskâna uygun yerlere yerleşerek tekke ve zaviyeler kurmuşlar, çevrelerini şenlendirmişlerdir.

2. DEMİR BABA VE AKYAZILI SULTAN

Bulgaristan'ın Kemallar (İsperih) kazasına tabi Mumcular karyesi (köy) civarında orman içerisinde dağlık ve çalılıklar arasında hâlen muhteşem tekke ve türbesi olan merhum Demir Baba Hazretleri, Miladi 1530 senesinde Kovancılar karyesinde dünyaya gelmiştir. Babası Turan oğlu Hacı Ali Dede olup anası Zahide Bacı'dır. Osmanlı padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman zamanında yaşamış olan Demir Baba, Babai inancına mensuptur. Bu bilgiler Evliya Çelebi tarafından Demir Baba Velyaetnamesi'nin son sayfasında şerh edilmiş.

Şekil 4: Demir Baba Türbesi (Tekkesi)

https://bg.wikipedia.org/wiki/Демир_баба_текe,(31.01.2016).

Demir Baba'yı tam olarak anlatabilmek için, Akyazılı Sultan Baba hakkındaki aşağıdaki bilgileri vermek gerekmektedir. Demir Baba Velayetnamesi'nde verilen bilgilere göre Demir Baba, Akyazılı Sultan'ın manevi oğludur. Velayetname'ye göre Akyazılı Baba'nın "Hacı Ali Dede" adında bir "Abdalı" vardı. Abdal dünya işleri ile ilgisini kesen, masivadan, yani dünya nimetlerinden elini eteğini çeken kimsedir. Bu abdala kısaca "Hacı Dede" derlerdi. Akyazılı Baba nereye gitse , Hacı Dede'yi yanından ayırmaz ve onu çok hoş tutardı. Hacı Dede, yolculuk esnasında zaman zaman Akyazılı Baba'yı sırtında taşırdı ve bu hizmetinden dolayı mutlu olurdu.

3. Bulgaristan'da Bulunan Alevi Türk Köyleri

Anadolu'dan Balkanlara ilk Türk göçü 1264 yılında II. İzzettin Keykavus ve Sarı Saltık Dede ile gerçekleşmiştir. Bunu diğer göçler izlemiş ve bu göçler özellikle Osmanlı döneminde kitleler hâlinde devam etmiştir. 1908 yılında Bulgaristan'ın bağımsızlığını kazandığı tarihe kadar geçen 650 yıl gibi uzun bir zaman içerisinde Türkler, bu toprakları kendilerine yurt edinmişler, yaklaşık 3190 köy ve kasaba kurmuşlardır. Bu Türk köylerinin içerisinde yaklaşık 104 tanesi Alevi-Bektaşi köyleridir. Razgrad sancağında tespit edilen Alevi-Bektaşi köyleri aşağıda sıralanmıştır.

1. Adaköy (Ostrovo)
2. Balbunlar (Kubrat)
3. Caferler (Sevar)
4. Hacı-Fakılar (General-Dobrevo)
5. Denizler (Varnentsi)
6. Kemallar (İsperih)
7. Mesim Mahalle (Mıdrevo)
8. Kazçılar (Biserci)

Bulgaristanda yaklaşık 54 adet tekke bulunmaktadır. Razgrad sancağında aşağıdaki 5 tekke en çok bilinenlerdir.

1. Demir Boba Tekkesi - Mumcular köyü (Sveştarevo/İsperih)
2. Yahya Bali Tekkesi - Razgrad
3. Hüsein Boba Tekkesi – Ostrovo
4. Kız Ana Tekkesi – Eskicuma (Tırgovişte)
5. Ara Denizle Tekkesini

4. Alevi-Bektaşi İnancının Rumeli ve Balkanlarda Dünü ve Bugünü

Bilindiği gibi 1264 yılında II. İzzetin Keykavus ve Sarı Saltık'la birlikte Balkanlara geçip Dobruca, Deliorman (Ludogorıe) bölgelerine yerleşenler, Babailer idi. Bu Babai ve Işıklı taifesi olarak tanımlanan zümrenin, o tarihlerde henüz "Bektaşilik" hakkında fazla bir bilgileri yoktu. Bugün dahi o bölgelerde yaşayanlara sorsan "Babai" veya"Kızılbaş" olduklarını söylemektedirler. Deliorman bölgesi, benim ailemin gidip yerleştiği bölgedir ve ben orada doğdum.

Alevi inancının Balkanlardaki ilk temsilcisi hiç şüphe yok ki, Sarı Saltuk Hazretleri'dir. Daha sonra onu sırasıyla Seyyid Ali (Kızıldeli) Sultan, Şüceaddin Veli, Otman Baba, Akyazılı Sultan Baba ve Demir Baba gibi erenler izlemektedir.

Bu erenlere inanan ve onların yolundan giden Babailer yoğun olarak Kuzey Bulgaristan sahası ve Romanya'nın Babadağ çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bulgaristan'ın her tarafına yayılmış yüzlerce Alevi tekkesi bulunmaktadır. Bu tekkeler Jivkof yonetiminin gitmesinden sonra yeniden açılmaya başlanmıştır.Balkanları boydan boya kaplayan Alevi Bektasi tekkeleri ve dergâhlar, buralarda Türk kültürünün korunma ve yaşatılma merkezi gibi çalışmışlardır. Milli kültürü en çok bu bölgedeki Alevi nüfus yaşatmıştır. Bulgaristan'da 1985'te başlatılan Bulgarlaştırma kampanyasına da ilkin Alevilerin coğunlukta olduğu bölgelerden başlanılmıştır. Bulgarlaştırmaya karşi en büyük direnişi, Rahmanlar Kasabasındaki Aleviler göstermişlerdir. Burası tanklarla basılmış ve pek çok insan öldürülmüştür.

Günümüzde Alevi-Bektaşi inancı bahsi geçen köylerde her mahalle için seçilen babalar aracılığıyla yürütülmektedir. Baba etrafında toplanan ahali cem adı verilen toplantılarda ibadetleri ve sohbetlerini yerine getirmektedirler.

5. Başta Deliorman Yöresi Olmak Üzere Balkanlarda İbadetler

Babailer ve Çarşambalı Bektaşiler, her pazar ve perşembe gününün akşamı bobanın evinde cem olup ibadet ederler. Çarşambalı Bektaşiler ise pazar ve çarşamba gününün akşamı ibadet ederler. İbadet gecesine "iriya" gecesi denir. "Nereye gidiyorsunuz?" diye soranlara, "Māleye gidēz" derler. Çünkü köyün büyüklüğüne göre genellikle topluluk kendi mahallesinde bir Boba seçer ve en yakın bobanın cemine gider. Her boba kendi evinin bir bölümünü cem evi olarak kullanmaktadır. Evin alabileceği insan sayısı belli olduğundan her mahalleye bir boba seçilir.

Ceme gidileceği gece beden temizliği yapılır ve en güzel kıyafetler giyilir. Ruhani ve manevi temizlik için ceme gidilir. Evden çıkmadan önce "Niyet ettim cemevine gitmeye, ibadet etmeye." diyerek evden çıkılır. Cem yapılan odanın kapısından secde ederek içeri girilir. Alevi-Bektaşi inancına göre cemevi, ibadet edilen meydandır. Cemevi kapısı, kapının eşiği ibadetin birinci basamağıdır ve

kutsaldır. Cemevinin ortası “Kırklar Meydanı”, meydanın ortası “Dar Meydanı” olarak adlandırılır.

II. BÖLÜM (SES BİLGİSİ)

(phonetic)

A. SESLERİN ÇEŞİTLERİ

Sesler, adından da anlaşılacağı gibi, söylenilen, ağızdan çıkan, işitilen küçük dil birlikleridir. Dili yazıya geçirmek için bu küçük birlikler bir takım işaretlerle karşılanır. Bu işaretlere harf denir. Demek ki harf sesin yazıdaki işaretidir (Ergin 2009: 38).

Razgrat ili Kubrat ilçesinde bulunan Alevi köyleri Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağzlarında kulanılan 46 ses çeşitlerine göre şunlardır:

/a/,/ā/,/b/,/c/,/ç/,/d/,/e/,/ē/,/ė/,/f/,/F/,/g/,/ġ/,/h/,/ḥ/,/ı/,/ī/,/ĭ/,/i/,/i̇/,/j/,/k/,/ķ/,/l/,/ḷ/, /ĺ/,/m/,/n/, /ṇ/,/o/,/ō/,/ö/,/ȫ/,/p/,/r/,/ṛ/,/s/,/ş/,/t/,/u/,/ū/,/ŭ/,/ü/,/ű/,/v/,/y/,/z/.

1. ÜNLÜLER *(vowel)*

Ciğerlerden gelen havanın ağız kanalında herhangi bir engele uğramadan yalnız ses yolundaki daralma veya genişleme ile çeşitlenen, dil ve dudakların oluşturduğu sese*ünlü* denir(Korkmaz 2010: 225).

Ağız bölgemizde saptanan ünlüler şunlardır:

/a/, /ā/, /ı/, /ī/, /ĭ/, /e/, /ē/, /ė/, /i/, /i̇/, /o/, /ō/, /u/, /ū/, /ŭ/, /ö/, /ȫ/, /ü/, /ű/.

Ses birim (fonem), konuşma organların belirli hareketleri ile oluşan ve belli biçimde sıralanarak aynı dil konuşanlar arasında bir kavram ifadesi için kullanılan sözcükleri oluşturan, anlam ayırt edici sestir. Fonem, fonolojinin en küçük birimidir(Eker 2011: 243).

Türkiye Türkçesinde fonemik değeri olan sekiz ünlü bulunmaktadır. Bu ünlüler /a/, /ı/, /e/, /i/, /o/, /u/, /ö/, /ü/ ünlüleridir.

Örneğin: āç (ağaç), ārı (ağrı); baş, taş, yaş sözcüklerinde olduğu gibi.

Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağzlarında ünlüler uzunluk ve kısalık bakımından iki çeşittir:

Ünlülerin kısalık ya da uzunluğu onların başladığı süre ile bittikleri an ile ilgilidir. Boğumlanma süreleri, temel ünlülerin boğumlanma sürelerinden uzun olan veya normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlülere *uzun ünlüler* denir (Korkmaz2003:221).

- Karşılaştırma yoluyla birer fonem olduğu saptanan uzun ünlüler: /ā/, /ī/, /ē/, /i̇/, /ō/, /ū/, /ȭ/, /ǖ/. *Örnek: ayī, bi̇, bulġāca, būda, ēkezin, ȭle, sōna, ǖsek.*

- Çok kısa ünlüler: /ĭ/, /ŭ/. *Örnek: onŭştan,vakĭt.*

1.1. Normal Süreli Ünlüler

1.1.1. Fonemik Değeri Olan Ünlüler

1.1.1.1. /a/ ünlüsü:

/a/ ünlüsü,kalın, düz, geniş bir ünlüdür. ön, iç ve son seste bulunur, boğumlanması yazı dilindeki /a/ ünlüsü gibidir. Örnekler:

a) Ön seste: *akran* (7/658) “yaşıt”; *avşam* (6/639) “akşam”; *anteri* (1/774) “entari”; *asker* (2/946) “asker”; *ateş* (2/738) “ateş”; *ayaz* (3/533) “ışık”; *ayvan* (7/1586) “hayvan”.

b) İç seste: *çırak*(2/117) “çırak”; *çarık*(6/100) “çarık”; *dada*(7/1540) “bebek”; *doksan* (1/171) “doksan”; *sarı* (5/245) “sarı”; *şalvar*(4/774) “şalvar”; *takat*(3/255) “güç”.

c) Son seste: *astalandı* (5/412) “hastalandı”; *boba* (2/1081) “boba”; *orda* (6/74) “orada”; *romanca* (3/31) “romence”; *salta* (1/888) “salatalık”; *sana* (7/587) “sana”; *sopa* (4/176) “kalın değenek”.

1.1.1.2. /ı/ ünlüsü:

/ı/ ünlüsü, kalın, düz, dar bir ünlüdür. Ön, iç ve son seste kullanılır. Yazı dilindeki /ı/ sesi gibi boğumlanır. Örneğin:

a) Ön seste: *ırsızlā* (1/434) “hırsızlar”; *ısımnarı* (4/475) “hısımları, akrabaları”; ızlandıre(3/466) “hızlandırıyor”; *ısmāladı* (2/68) “ısmarladı”; ıstambulda (5/423) “istanbul”; *ızlı* (6/727) “hızlı”; *ızmet* (7/656) “hizmet”.

b) İç seste: *çarık* (2/122) “çarık”; *fıta* (5/443) “futa”; *nışan* (7/1128) “nişan”; *paysındı* (3/152) “başladı”; *sarık* (1/770) “sarık”; *tarafında* (4/496) “tarafında”; *yalnızça* (6/753) “yalnızca”.

c) Son seste: *altı* (1/402) “altı”; *dışarı* (7/351) “dışarı”; *pazı* (2/885) “pazı”; ḳabātlı (5/60) “kabahatlı”; *tatlı* (6/280) “tatlı”; *ükarı* (3/102) “yukarı”; *yaygı* (4/222) “yaygı”.

1.1.1.3. /e/ ünlüsü:

/e/ ünlüsü, ince, düz, geniş bir ünlüdür. Boğumlanması yazı dilindeki /e/ ünlüsüne benzer. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *el* (2/1136) “el”; elbette (4/14) “elbette, her halde”; *encek* (6/966) “encek”; *eski* (5/146) “eski”; *eşikten* (1/277) “eşikten”;*ev* (3/167) “ev”; *evel* (7/1877) “evel”.

b) İç seste: *beygir* (1/1008) “beygir, at”; *beş* (7/63) “beş”; *bezin* (1/742) “bezin”; *çeşme* (3/496) “çeşme”; *gelin* (4/70) “gelin”; *mektebe* (5/41) “okul”; *tekke* (6/768) “tekke”.

c) Son seste: *gelince* (5/360) “gelince”;gice˳yarsına (2/1026) “gece yarısına”; *koce˳nnemin* (7/1770) “koca nine, yenge”;*nafile* (1/441) “nafile, kötü”;*inge* (3/389) “yenge”;*sene* (4/428) “sene, yıl”;*talebe* (6/121) “talebe, öğrenci”.

1.1.1.4. /i/ ünlüsü:

/i/ ünlüsü, ince, düz, dar bir ünlüdür. Ön, iç ve son seste görülür. Örneğin:

a) Ön seste: *içi* (7/1841) “içi”; *idare* (hayvan için) (2/311) “idare”; *indircēm* (1/714) “indirceğim”; *islya* (3/210) “isla, iyi”; *iş* (5/404) “iş”; *işte* (6/75) “işte”; *izin* (4/45) “izin”.

b) İç seste: *bittide* (4/734) “bittide, sonunda”; *çille* (5/70) “çile”; *çeşint* (6/789) “çeşit”; *çit* (3/286) “çit, mısır ambarı”; *derviş* (1/201) “”; *mālim* (2/28) “öğretmen”; *pinēm*(7/809) “binip”.

c) Son seste: *agamili* (3/344) “abimler”; *çekti* (2/527) “çekti”; *dedi* (7/1971) “dedi”; *seki* (4/269) “sandalye”; *şindi* (1/182) “şimdi”; *temeli* (5/43) “temeli, yalnız”; *tilkileri* (6/570) “tilkileri”.

1.1.1.5. /o/ ünlüsü:

/o/ ünlüsü, kalın, yuvarlak, geniş bir ünlüdür. Yazı dilindeki /o/ ünlüsünün niteliklerini taşır. Ön, iç ve son seste görülür. Örneğin:

a) Ön seste: *ocak* (2/931) “ocak”; *okka* (2/371) “kilo”; *olacak* (5/204) “olacak”; *on* (5/24) “on”; *orak* (1/674) “orak”; *oranda* (1/361) “çocuk”; *ordan* (3/8) “oradan”; *oyun* (4/186) “oyun”.

b) İç seste: *çocūm* (1/164) “çocuğum”; *dokurum* (2/103) “dokurum”; *domus* (6/565) “domuz”; *doyūmak* (4/844) “doyurmak”; *ḳoca* (7/93) “büyük”; *naylonnā* (3/968) “naylonlar”; *torun* (5/35) “torun”.

c) Son seste: *to* (1/397) “o”.

1.1.1.6. /u/ ünlüsü:

/u/ ünlüsü, kalın, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Yazı dilinde kullanılan /u/ ünlüsüne benzer. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: ucus (6/150) “ucuz”; uçkur (5/133) “şalvarı bele bağlamak veya torba, kese vb. şeylerin ağzını büzmek için bunlara geçirilen bağ.”; ufak (4/689) “küçük”; un (7/1531) “un”; urbaleri (1/302) “giysileri”; uşak (3/503) “çocuk”; uzak˳ana (2/92) “anneanne”.

b) İç seste: bubam (4/154) “babam”; bulġāca (6/553) “bulgarca”; cumā (3/205) “cuma”; çufalıkta (2/228) “dokuma tezgahı”; hudut (1/183) “sınır”; ḳuşak (5/313) “kuşak”; ḳoyunnā (7/776) “koyunlar”.

c) Son seste: abu (4/659) “abla”; bu (2/693) “bu”; dolu (3/238) “dolu”; ḳuzu (7/1219) “kuzu”; sorgu (1/284) “sorgu”; tūşu (5/176) “turşu”; ūdu (6/443) “vurdu”.

1.1.1.7. /ö/ ünlüsü:

/ö/ ünlüsü, ince, yuvarlak, geniş bir ünlüdür. Ön ve iç seste bulunur, yazı dilindeki /ö/ ünlüsü gibi boğumlanır. Örneğin:

a) Ön seste: *öbūtūlü* (1/385) “diğer türlü”; *öküzlē* (3/405) “öküzler”; *önne* (4/48) “önüne”; *öte˳dōru* (2/51) “öte doğru”; öte (7/961) “diğer taraf”; *ötōgün* (5/24) “geçen gün”; *ö˳türü* (6/42) “bu yüzden”.

b) İç seste: *çölmekte* (5/194) “çömlek, bir çeşit bakır kap”; *gönlünü* (7/297) “gönlünü”; *götūmedilē* (4/203) “götürmediler”; *kövü* (1/155) “köyü”; *t˳öble* (2/97) “te böyle”; *özlēlle* (3/202) “özlüyorlar”; *yörümē* (6/105) “yürümeye”.

1.1.1.8. /ü/ ünlüsü:

/ü/ ünlüsü, ince, yuvarlak, dar bir ünlüdür. Yazı dilindeki /ü/ ünlüsünün özelliklerini taşır. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *üç* (1/270) “üç”; *üs* (2/340) “üst”; *ükādan* (3/140) “yukardan”; *üşüycek* (6/111) “üşüycek”; *üvey* (7/2005) “üvey”; *üzüldük* (4/56) “üzüldük”; *üzünde* (5/484) “yüzünde”.

b) İç seste: *bi̱gün* (4/68) “bir gün”; *güldük* (5/102) “güldük”; *günü* (7/414) “günü”; *öbür* (1/164) “diğer”; *sülyale* (3/8) “sülale”; *sürüdük* (2/291) “sürüyorduk”; *tüfek* (6/189) “tüfek”.

c) Son seste: *çünkü* (3/38) “çünkü”; *dünü* (4/53) “düğünü”; *dünşü* (7/82) “dünür”; *görgü* (1/295) “görgü”; *küçüktü* (6/66) “küçüktü”; *kövlü* (2/38) “köylü”; *öldü* (5/47) “öldü”.

1.1.2. Fonemik Değeri Bulunmayan Ünlüler

1.1.2.1. /ė/ ünlüsü:

/ė/ ünlüsü,yarı kapalı, ön, düz bir ünlüdür./e/~/i/ arası bir ünlüdür. Bu ses yerli ağızda iç ve son seste görülmektedir. Örneğin:

a) İç seste: *bittinėn* (5/400) “bittiği zaman”; geldinėn (7/1605) “geldiği zaman”; oldunėn (4/549) “olduğu zaman”.

b) Son seste: *evlendinė* (6/580) “evlendiği zaman”.

1.2. İkincil Uzun Ünlüler *(secondary long vowels)*

1.2.1. /ā/ünlüsü:

/ā/ ünlüsü, uzunluğu /a/ ünlüsünün iki katıdır. Kullanılışı:

a) Yabancı sözlüklerde: *cāj̱l* (6/917) (Ar. جاهل) “cahil” ; *cāmi*(2/1048) (Ar. جامع) “cami”; *cenāze* (4/837) (Ar. جنازه) “cenaze”; *cezā* (7/1007) (Ar. جزآء) “ceza”; *cumā* (1/204) (Ar. جمعه) “cuma”; *ehāli* (3/313) (Ar. آهالي) “halk”; *hikāye* (7/1085) (Ar. حكايه) "hikaye";*mısāfīle* (2/756) (Ar. مسافر) “misafire”; *sāde*(5/108) (Far. ساده) “sade”; *zābit*(6/205) (Ar. ضابط) “subay”.

b) Türkçe sözcüklerde: /r/, /k/, /ğ/, /h/, /y/ ünsüzleri iç ve son seste ünsüzlerin önünde düşerek, ya da bir ses değişimiyle eriyip yiterek, kendisinden önce gelen ünlüyü uzatırlar. Uzun ā ünlüsü böyle bir ses olayının sonucudur. Örneğin:

- /ğ/nin düşmesiyle: *ārı* (2/827) “ağrı”; *āzdan* (6/304) “ağızdan”; *aşā* (7/878) “aşağı”; *bālıklāda* (5/391) “bağlıklarda”; *sālam* (3/170) “sağlam”; *yā* (4/676) “yağ”; *yāmī* (1/386) “yağmur”.

- /h/nin düşmesiyle: *bittā* (3/22) “sonra”; *bāsedilir* (1/281) “bahsedilir”; *māle* (2/140) “mahale”; *sabā* (6/103) “sabah”; *sān* (4/714) “sahan”; *tāta* (5/447) “tahta”; *yānı* (7/1338) “yahni”.

- /k/nin düşmesiyle: *alacā* (4/846) “alacak”; *olacāmış* (5/424) “olacakmış”; *okuycādı* (1/429) “okuyacaktı”; *pāmā* (2/441) “parmak”; *yapacāsın* (1/774) “yapacaksın”.

- /l/nin düşmesiyle: *ḳāksam* (2/1018) “kalksam”.

- /n/nin düşmesiyle: *o ̯zamā* (2/1059) “o zaman”.

- /r/nin düşmesiyle: *bāsa*(1/707) “bağırsak”;*duvāda* (5/330) “duvarda”; *ḳādaş* (6/783) “kardeş”; *ḳāşı* (4/751) “karşı”; *onnā* (7/1894) “onlar”; *tāla* (2/140) “tarla”; *vā* (3/191) “var”.

- /y/nin düşmesiyle: *aramā* (1/493) “aramaya”; *okumā* (2/31) “okumaya”; *sulamā* (2/141) “sulamaya”.

1.2.2. /ī/ ünlüsü:

/ī/ ünlüsü, ünsüz düşmesi ve iki ünlünün kaynaşması sonucunda oluşur. Örneğin:

- /ğ/ düşmesi: *ışī* (1/224) “ışığı”.

- /l/ düşmesi: *nasī* (7/1713) “nasıl”.

- /r/ düşmesi: *ayī* (4/166) “hayır”; *ayīdı* (6/325) “ayırdım”; *ḳīk* (3/102) “kırk”; *ḳīmızı* (6/510) “kırmızı”; *sītına* (7/1996) “sırtına”; *yaḳılī* (1/635) “yakılır”; *yāmī* (5/444) “yağmur”.

1.2.3. /ē/ ünlüsü:

/ğ/, /r/ ve /y/nin düşmesinden sonra görülen ünlü kaynaşması sonucunda, /e/ ünlüsünün uzun /ē/ türü ortaya çıkar. Örneğin:

- /ğ/nin düşmesi: *bilēm* (5/77) “bileğim”; *ekmē* (1/931) “ekmeğe”; *eşē* (2/961) “eşeğe”; *göbēẹni* (2/113) “göbeğine”;*inē* (3/283) “ineğe”; *sümē* (7/1660) “sümeğe”.

- /l/nin düşmesi: *bēki* (7/902) “belki”.

- /r/nin düşmesi: *ē˛gün* (7/642) “her gün”; *ēkes* (2/651) “herkes”;*içēde* (6/732) “içerde”; *ilēden* (5/55) “ilerden”; *vēgi* (1/356) “vergi”; *vēmek* (4/541) “vermek”; *yēde* (3/538) “yerde”.

- /y/nin düşmesi: *güvē* (1/650) “güvey”; *nē* (4/288) “niye”; *t˛ōlēdi* (3/170) “te öyleydi”.

1.2.4. /ī/ ünlüsü:

/ī/ ünlüsü, ön, iç ve son seste bulunur. /ğ/, /h/, /n/, /y/ ünsüzlerin düşmesinden ve iki ünlünün kaynaşmasından sonra oluşur. Örneğin:

- /ğ/nin düşmesi: *bildīmiz* (7/1578) “bildiğimiz”; *dedīn* (1/912) “dediğin”; *dīl* (5/60) “değil”; *epsicīni* (1/706) “epsiciğini”; *gençlīmde* (2/511) “gençliğimde”; *īne* (4/634) “iğne”.

- /f/nin düşmesi: *çīt* (6/91) “çift”.

- /h/nin düşmesi: *zīnin* (2/344) “zihnin”.

- /l/nin düşmesi: *nesī* (1/271) “nesil”.

- /n/nin düşmesi: *īsan* (7/1122) “insan”.

- /r/nin düşmesi: *bī* (7/1163) “bir”;*bitīdik* (3/33) “bitirdik”; *çekīdē* (2/174) “çekirdeğe”; *gīdi* (1/519) “girdi”; *fakī*(2/41) “fakir”,*misī* (6/262) “misir”; *yīmi* (4/215) “yirmi”.

- /y/nin düşmesi: *īcek* (5/454) “yiyecek”; *ī* (3/54) “iyi”; *līlek* (6/1089) “leylek”; *pīnī* (1/1033) “peynir”; *sīrek* (6/497) “seyrek”.

1.2.5. /ō/ ünlüsü:

/ō/ ünlüsü, ön, iç ve son seste bulunur. /ğ/, /h/, /k/, /n/, /r/ ünsüzlerin düşmesinden ve iki ünlünün kaynaşmasından sonra oluşur. Örneğin:

- /ğ/nin düşmesi: *bōzlānı* (4/586) “boğazlarını”; *bōday* (5/197) “buğday”; *dōması* (6/984) “doğuması”; *dōradı* (7/1429) “doğradı”; *dōru* (3/497) “doğru”; *ōlu* (1/551) “oğulu”; *ōraşmış* (2/40) “uğraşmış”.

- /h/nin düşmesi: *nōt* (5/55) “nohut”; *tōumdan* (1/821) “tohumdan”.

- /k/nin düşmesi: *çō* (4/907) “çok”; *ōşem* (4/324) “okşuyorum”; *yōsa* (7/1871) “yoksa”.

- /n/nin düşmesi: *sōra* (2/53) “sonra”.

- /r/nin düşmesi: *ḳōkuya* (2/168) “korkuya”; *ōta* (6/185) “orta”; *sōsun* (7/583) “sorsun”; *takıyōdu* (1/307) “takılıyordu”; *tōba* (5/290) “torba”; *tˬōda* (3/169) “te orada”; *yōġannarı* (2/205) “yorganları”.

- /nr/nin düşmesi: *sō* (3/292) “sonra”.

1.2.6. /ū/ ünlüsü:

/ğ/, /r/ düşmesiyle /u/ ünlüsünün uzun /ū/ türü ortaya çıkar. Örneğin:

a) Yabancı sözlüklerde: *mecbūr* (1/912) (Ar. **مجبور**) “mecbur”.

b) Türkçe sözlüklerde:

- /ğ/ düşmesiyle: *çocū* (3/10) “çocuğu”; *ḳuyrūn* (4/181) “kuyruğun”; *oldūmu* (6/114) “olduğumu”; *okumuşlūu* (2/78) “okumuşluğu”; *tūladan* (5/318) “tuğla”; *tavūn* (7/1575) “tavuğun”; *yāmū* (1/384) “yağmur”.

- /r/ düşmesiyle: *būda* (3/149) “burada”; *dū* (7/97) “dur”; *ḳurūsun* (5/177) “kurursun”; *otū* (6/25) “otur”; *ūdu* (2/81) “vurdu”; *uydūmak* (4/322) “uydurmak”; *yāmū* (1/384) “yağmur”.

1.2.7. /ō̄/ ünlüsü:

Kimi ünsüzlerin düşmesi sonucunda /ö/ ünlüsünün ağızda uzun /ō̄/ biçimine rastlanır. Örneğin:

- /b/nin düşmesi: *bō̄rekle* (2/71) “böbrekle”.

- /ğ/nin düşmesi: *gō̄süne* (2/650) “göğsüne”; *ō̄lende* (5/177) “öğlende”; *ō̄rendik* (7/1497) “öğrendik”.

- /k/nin düşmesi: *ō̄ssüz* (4/407) “öksüz”.

- /m/nin düşmesi: *gō̄nek* (1/315) “gömlek”.

- /r/nin düşmesi: *dō̄t* (3/233) “dört”;*gō̄medim* (6/817) “görmedim”; *ō̄dek* (1/1011) “ördek”; *ō̄tülü* (2/194) “örtülü”.

- /y/nin düşmesi: *bō̄le* (6/77) “böyle”; *ō̄le* (3/24) “öyle”; *sō̄ledik* (7/1091) “söyledik”; *tˬō̄ble* (5/78) “te böyle”; *tˬō̄le* (4/56) “te öyle”.

1.2.8. /ū̄/ ünlüsü:

/ū̄/ ünlüsü, kimi sürekli yumuşak ünsüzlerin /ğ/, /h/, /y/ düşmesinden sonra görülen ünlü kaynaşması sonucunda oluşur. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *ū̄kē* (2/147) “ürküyor”; *ū̄sek* (1/302) “yuksek”; *ū̄t* (3/167) “yurt”.

b) İç seste: *bū̄le* (3/163) “böyle”; *gündū̄* (6/154) “gündür”; *götūmedilē* (4/203) “götürmediler”; *küçüklūmden* (2/75) “küçüklüğümden”; *tū̄kiyede* (1/203) “türkiyede”; *tū̄kü* (5/105) “türkü”.

c) Son seste: *çükündū̄* (5/213) “çükündür”; *dū̄nū̄* (7/1245) “dünür”; *öbū̄* (6/326) “öbür”; *ömū̄* (7/847) “ömür”; *şükū̄* (2/392) “şükür”.

1.3. Kısa Ünlüler *(short vowels)*

1.3.1. /ĭ/ ünlüsü:

İç seste /ı/ ünlüsünün kısa /ĭ/ türüne de rastlanır. Kelimelerde iç seste görülür. Örneğin:

- *asĭrın* (7/1585) “hasır”; *bĭbası* (2/383) “babası”; *bĭraktım* (1/509) “bıraktım”; *çamĭrdı* (1/666) “çamurdu”; *pamĭk* (1/732) “pamuk”; *pĭyka* (7/1179) “pıyka”; *varĭdı* (3/151) “vardı”.

1.3.2. /ŭ/ ünlüsü:

Bazı kelimelerde /u/ ünlüsü çok kısa olarak /ŭ/ gibi görülür. Örneğin:

a) İç seste: *gō̄rŭdüm* (2/250) “görüyordum”; *ḳabŭl* (3/194) “kabul”; *kabŭledēri* (3/175) “kabul ediyor”; *ḳorŭdum* (2/245) “koruyordum”; *onŭn̥da* (3/489) “onunda”; *onŭştan* (2/367) “ondan dolayı”; *oturŭdum* (6/706) “oturuyordum”; *sorŭdu* (2/346) “soruyordu”; *vakŭt* (6/639) “vakit”; *yokŭdu* (7/1570) “yoktu”.

b) Son seste:*çokŭ* (3/377) “çoğu”.

1.4. İkiz Ünlüler *(dipthongs)*

Aynı hecede yan yana bulunan iki ünlüye *ikiz ünlü* denir. Alçalan, yükselen ve eşit olmak üzere üç tür ikiz ünlü bulunmaktadır. Bölge ağzında sadece alçalan ikiz ünlülere rastlanmıştır. Örnekler:

a) Alçalan İkiz Ünlü: *dēişt*ı*dik* (6/368) “değiştirdik”; dǫumum (1/155) “doğumum”; pazą̄erteli (1/207) “pazar erteli”.

2. ÜNSÜZLER *(consonants)*

Ağız kanalında ve diğer ses organlarında bir engelleme, daralma veya kapanmayla ve bir ünlü yardımıyla çıkarılan ses: /p/, /b/, /m/; /t/, /d/; /k/, /g/; /ç/, /c/; /f/, /v/; /y/; /h/; /s/, /z/; /ş/, /j/; /ğ/, /l/, /r/. Ünsüzler ses yolundaki boğumlanma noktalarına göre *dudak, diş-dişeti, dudak ve gırtlak ünsüzleri*; boğumlanma sırasında ses yolunun kapanma veya daralma durumuna göre *patlayıcı, sızıcı ünsüzler*; ses tellerinin ton verip vermemesine göre de *tonlu* ve *tonsuz ünsüzler* olarak sınıflandırılır. Boğumlanma sırasında geniz yolunun da devreye girdiği ünsüzler *geniz ünsüzleridir*. Diğerlerine oranla daha bol ses veren ünsüzler, *akıcı ünsüzler* adını alır(Korkmaz 2010: 230).

Ünsüzler oluşum esnasında, bir engele takılarak sedalarını sürtünme ya da çarpmadan alan seslerdir. Türkçede 21 ünsüz harfine karşılık daha fazla sayıda ünsüz ses vardır. Bu sayı ölçünlü Türkçe için en az 23’tür. Ünlüler ile ünsüzler arasında yarı ünlüler bulunur.

Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağzlarında ünsüzler 28’dir:

/b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /F/, /g/, /ġ/, /h/, /ḫ/, /j/, /k/, /ḳ/, /l/, /ḷ/, /Ḷ/, /m/, /n/, /ṇ/, /p/, /r/, /ṛ/, /s/, /ş/, /t/, /v/, /y/, /z/.

Bu ünsüzlerin arasında yazı dilinin /ğ/ ve /j/ ünsüzleri bulunmaktadır. *dōru, īne, sālam, yā* sözcüklerinde olduğu gibi /ğ/ ünsüzü kendisinden önce gelen ünlüyü uzatarak düşer. /j/ ünsüzünün yerine de /ş/, /c/, /z/ ünsüzlerinden biri getirilir: *bagaş*, Aynı zamanda konuşmada kullanılan Bulgarca kelimelerde de rastlarız: *jılt kantarion*(sarı kantaron), *jiguli*. Yerli ağzında kullanılan ünsüzleri örnekleriyle bir arada görelim.

2.1. Fonemik Değeri Bulunan Ünsüzler

2.1.1. Sürekli Ünsüzler *(soft consonants)*

Patlamalı ünsüzlerin dışında kalan bütün ünsüzler sürekli ünsüzlerdir. Sürekli ünsüzlerde kendi içlerinde sızıcı ve akıcı olmak üzere iki gruba ayrılmaktadırlar.

2.1.1.1. Sızıcı Ünsüzler *(fricatives)*

Havanın, boğumlanma noktasındaki organlara sürtünerek çıkmasından sürekli ünsüzler ortaya çıkar. Sızıcı ünsüzler, tonlu ve tonsuz ünsüzler olarak ikiye ayrılırlar.

2.1.1.1.1. Tonlu Sızıcı Ünsüzler

2.1.1.1.1.1. /v/ ünsüzü:

/v/ ünsüzü, tonlu, diş-dudak, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste tespit edilmiştir.

a) Ön seste: *vakte* (1/290) “vakite”; *vakıtlı* (4/193) “vakıtlı; zengin”; *valla* (3/52) “vallahi”; *vādık* (6/101) “vardık; gittik”; *varıydı* (5/145) “vardı”; *vazgeçti* (7/1026) “vazgeçti”; *vercēm* (2/84) “vereceğim”.

b) İç seste: *büçverērim* (3/253) “biçiyorum”; *dervişler* (1/186) “dervişler”; *geliver* (7/25) “geliver”; *kolver* (4/551) “koyuver”; *koyvē* (2/327) “koyver”; *yazvēdiler* (5/43) “yazdırıverdiler”.

c) Son seste: *ev*(6/281) “ev”; *köv* (3/68) “köy”.

2.1.1.1.1.2. /z/ ünsüzü:

/z/ ünsüzü, tonlu, diş, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur.

a) Ön seste:zatı (4/138) “zaten”; zavallı (3/67) “zavallı”; zemanelē (6/135) “zemaneler, çocuklar”; zenginnēde (5/159) “zenginlerde”; zīladı (7/140) “zırladı, çaldı”; ziyaret (1/184) “ziyaret”; zoru (2/44) “zor”.

b) İç seste:ēkezin (3/428) “herkesin”; gözlē (6/412) “gözler”; kazanēsin (4/180) “kazanıyorsun”; öküzleri (2/195) “öküzleri”;pazā̱rtesi (1/203) “pazartesi”; taze (5/129) “taze, yeni”; vazgeçēseniz (7/131) “vazgeçiyorsunuz”.

c) Son seste:aydēz (6/75) “aydıyoruz, sürdürüyoruz”; çīz (3/449) “çeyiz”;dēz (5/148) “diyoruz”; evlenecēz (4/45) “evleneceğiz”; giyēriz(2/122) “giyiyoruz”; kurēriz (7/484) “kuruyoruz”; orandamız (1/163) “orandamız”.

2.1.1.1.2. Tonsuz Sızıcı Ünsüzler

2.1.1.1.2.1. /f/ ünsüzü:

/f/ ünsüzü, tonsuz, diş – dudak, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *falēsin* (2/884) “ufalıyorsun”; *fasle* (5/194) “fasulye”; *faydasız* (1/845) “faydasız”; *felyan* (3/538) “”; *fılanta* (6/378) “ipekten çember”; *fışkīdı* (7/1935) “fışkırdı”; *fistan* (4/466) “fistan”.

b) İç seste: *afta* (7/372) “hafta”; *ḳaftan* (5/153) “kaftan”; *misafīle* (3/310) “misafirle”; *sefē* (6/205) “sefer”; *sefte* (2/97) “sefte, defa”; *sofra* (4/410) “sofra”; *vazifesi* (1/277) “vazifesi”.

c) Son seste: *çāşaf* (2/188) “çarşaf”; *erif* (7/1899) “herif”; *oşaf*(1/1050) “hoşaf”; *lyaf* (3/36) “laf”; *pilaf* (4/664) “pilav”; *sınıf* (6/131) “sınıf”.

2.1.1.1.2.2. /h/ ünsüzü:

/h/ ünsüzü, tonsuz, gırtlak, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *halka* (6/117) “halka”; *hayat* (7/844) “hayat”; *haydutçuluk* (3/535) “haydutçuluk”; *hekeyaye* (2/745) “hikaye”; *hē* (4/239) “her”; *hudut* (1/183) “hudut”.

b) İç seste: *bahtı* (5/112) “bahtı”; *ehāli* (3/313) “ahali, millet”; *ihtiyalādım* (7/1988) “ihtiyarladım”; *şahıs* (1/231) “şahıs”.

c) Son seste: dergyah (1/191) “dergah”; şah (2/1001) “şah”.

Bazı sözcüklerin yapısında /h/ ünsüzün zayıfladığı, ya da görevini yanındaki ünlüye bırakarak düştüğü görülür. Bu düşme sonucunda /h/ ünsüzün görevini yapacak ünlünün her zaman uzadığı da gözden kaçmaz. Örneğin:

afta (1/594) “hafta”; *āne* (2/401) “aile”, *ēkes* (4/288) “herkes”, *kāve* (5/218) “kahve”; *māle* (6/20) “mahale”; *oşçakal* (7/2017) “hoşçakal”; *sabā* (3/326) “sabah”; *tāta* (7/1861) “tahta”; *tōm* (2/495) “tohum”.

2.1.1.1.2.3. /s/ ünsüzü:

/s/ ünsüzü, tonsuz, diş, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *sana* (6/16) “sana”; *sā* (7/132) “sağ”; *sefē* (5/31) “sefer”; *sene* (1/167) “sene”; *sevinēriz* (4/56) “seviniyoruz”; *sītında* (2/89) “sırtında”; *sō* (3/67) “sonra”.

b) İç seste: *anası* (3/13) “babaannesi”; *asīrın* (5/175) “asırın”; *kimse* (4/51) “kimse”; *olūsa* (7/356) “olursa”; *paysındı* (6/324) “başladı”; *taksillē* (2/36) “taksiller, okullar”; *tekkesine* (1/191) “tekkesine”.

c) Son seste: *as* (4/112) “az”; *bis* (1/165) “biz”; *māsus* (7/325) “mahsun”; *sekis* (3/70) “sekiz”; *ucus* (6/148) “ucuz”; *yas* (2/45) “yaz”.

2.1.1.1.2.4. /ş/ ünsüzü:

ş ünsüzü, tonsuz, diş eti - damak, sürekli (sızıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *şalvālāla* (5/153) "şalvarlarla"; *şeyi* (4/219) "şeyi"; *şikyayet* (7/48) "şikayet"; *şindi* (1/214) "şimdi"; *şu* (3/51) "şu"; *şusunnā*(6/94) "şusu ile"; *şūle* (2/87) "şöyle".

b) İç seste: *anaşabilcēn* (3/51) "anlaşabileceğin";*başlayem* (1/153) "başlayayım"; *bi̯şey*(4/68) "bir şey";*çalışkan* (2/41) "çalışkan"; *karıştırēsin* (5/189) "karıştırıyorsun"; *nışannı* (7/432) "nışanlı"; *yaşlı* (6/22) "yaşlı".

c) Son seste: *beş* (2/85) "beş"; *iş* (4/114) "iş"; *gelmiş* (1/156) "gelmiş"; *gümüş* (5/129) "gümüş";*olcāmış* (7/110) "olcakmış"; *taş* (6/102) "taş"; *yaş* (3/151) "yaş".

2.1.1.2. Akıcı Ünsüzler *(liquids)*

2.1.1.2.1. Burun Akıcıları

2.1.1.2.1.1. /m/ ünsüzü:

/m/ ünsüzü, tonlu, çift dudak, sürekli (akıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste rastlanır. Örneğin:

a) Ön seste: *mālede* (1/216) "mahalede"; *mallimcilik*(2/62) "öğretmenlik"; *māni* (5/105) "mani"; *mektebi* (7/445) "okulu"; *millet* (6/40) "millet"; *mirasçılık* (3/168) "mirasçı"; *münasip* (4/65) "münasip".

b) İç seste: *aġamın* (3/10) "agamın"; *cumā* (1/204) "cuma"; *çamasī* (2/101) "çamaşır"; *ekmek* (4/407) "ekmek"; *rāmete* (6/72) "rahmete"; *sōmēm* (7/450) "sormuyorum"; *t̯o̯zman* (5/42) "te o zaman".

c) Son seste: *anam* (2/92) "babaanne"; *başlayem* (1/150) "başlamalıyım"; *bilēm* (5/77) "bileğim"; *çacūm* (7/94) "çocuğum"; *dōm* (1/155) "doğum";

koruyēm(6/108) “koruyorum”; *ninem* (2/34) “annem”; *paysancām* (3/18) “başlayacağım”; *rakam* (4/907) “rakam”.

2.1.1.2.1.2. /n/ ünsüzü:

/n/ ünsüzü, tonlu, diş, sürekli (akıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *nā˯balım* (7/275) “ne yapalım”; *nangı* (2/57) “hangi”; *nasīydı* (1/188) “nasıldı”; *nēden* (3/6) “nerden”; *ne˯zman* (4/343) “ne zaman”; *neyse* (6/85) “neyse”; *nışan* (5/1) “nışan”.

b) İç seste: *ani* (1/160) “hani”; *evleneli* (5/18) “evleneli”; *i̱sannar* (6/23) “insanlar”; *okunēri* (3/10) “okunuyor”; *sōna* (2/60) “sonra”; *şindi* (7/6) “şimdi”; *t˯onnā* (4/10) “te onnar”.

c) Son seste: *çin* (1/172) “Çin”; *çoktan* (3/8) “çoktan”; *dizilin* (7/21) “dizilin”; *izin* (4/45) “izin”; *i̱ışın* (5/68) “kışın”; *kuran* (2/63) “kuran”; *zāten* (6/723) “zaten”.

2.1.1.2.2. Ağız Akıcıları

2.1.1.2.2.1. /l/ ünsüzü:

/l/ ünsüzü, tonlu, ön damak, sürekli (akıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *lāna* (5/177) “lahana”; *lāp* (3/9) “lakap”; *lyaf* (2/167) “laf”; *lüple* (6/283) “darbukayla”.

b) İç seste: *ailemne* (1/163) “ailemle”; *anneyle* (7/109) “babaanneyle”; *bili̱sin* (2/6) “bilirsin”; *islya* (7/48) “isla, güzel”; *memleketler* (4/113) “memleketler”; *senelēde* (6/12) “senelerde”; *şeylē* (5/61) “şeyler”; *toplantıda* (3/35) “toplantıda”.

c) Son seste:*avıl* (3/495) “avul”; *dı̄l* (2/864) “değil”; *evel* (4/682) (Ar. اول) “evvel”; *gül* (5/149) “gül”; *mısmıl* (7/314) “mısmıl, sağlam”; *tītıl* (1/823) “tırtıl”; *yol* (6/613) “yol”.

2.1.1.2.2.2. /r/ ünsüzü:

/r/ ünsüzü, tonlu, ön damak, sürekli (çarpmalı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste olmak üzere üç yerde kullanılır. Örneğin:

a) Ön seste: *rāḫmetli* (2/175) “rahmetli”; *raslāsa* (7/1009) “rastlarsa”; *rāt* (4/418) “rahat”; *rāzı* (1/353) “razı”; *resmim* (5/246) (Ar. رسم) “resmim”; *reysle* (6/393) “otobüsle”; *romanca* (3/31) “Romence”.

b) İç seste: *alēri* (5/59) “alıyor”; *annadırım* (4/75) “anlatırım”; *burdan* (2/4) “buradan”; *ısırē* (6/105) “ısırıyor”; *ilerledilē* (3/34) “ilerlediler”; *mubāre* (7/75) “mübarek”; *t̰orda* (1/161) “te orada”.

c) Son seste: *ayır* (1/227) “hayır”; *azır* (3/55) “hazır”; *geçer* (2/66) “geçer”; *istēseler* (7/136) “isterseler”;*onnar* (4/31) “onlar”; *söylēdiler* (6/21) “söylüyordular”; *var* (5/25) “var”.

2.1.2. Süreksiz Ünsüzler *(unvoiced consonants)*

Süreksiz ünsüzler, patlayıcı ünsüzler olarak da adlandırılmaktadırlar. Bu tür ünsüzler boğumlanma sırasında uzuvlarla tam temas hâlinde bulunan ünsüzlerdir. Süreksiz ünsüzlerden hafif patlamalı olanlara tonlu, patlama şiddeti yüksek olanlara ise tonsuz ünsüzler denilmektedir.

2.1.2.1. Tonlu Süreksiz Ünsüzler

2.1.2.1.1./b/ ünsüzü:

/b/ ünsüzü, tonlu, çift dudak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *berabē* (4/195) “beraber”; *bilīmiş* (7/309) “biliyormuş”; *bis* (2/49) “biz”; *bıçā* (3/56) “bıçağa”; *būlara* (1/168) “buralara”; *bucuk* (5/93) “buçuk”; *blezerim* (6/306) “şahit”.

b) İç seste: *ablaya* (2/99) “anaokulu”; *arba* (4/54) “araba”; *bobē* (7/484) “biber”; *leblebi* (5/55) “leblebi”; *meraba* (3/42) “merhaba”; *mabbet* (1/292) “muhabbet”; *umbaya* (6/266) “soba”.

c) Son seste: *dolab* (4/556) “dolap”; *esab* (6/794) “hesap”; *mūsap* (6/707) “musap”.

2.1.2.1.2./c/ ünsüzü:

/c/ ünsüzü, tonlu, diş eti – damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön ve iç seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *can* (2/390) “can”; *cebine* (7/823) “cebine”; *cellyatmış* (4/495) “cellatmış”; *cesaretli* (6/47) “cesaretli”; *cevis* (5/235) “ceviz”; *cins* (3/308) “cins, soy”; *cümētesi* (1/650) “cumartesi”.

b) İç seste: *ayvancılıkla* (1/359) “hayvancılıkla”; *çifçicilik* (3/148) “çiftçicilik”; *dükkyancı* (6/215) “dükkâncı”; *encek* (4/186) “çocuk”; *īcek* (5/454) “yiyecek”; *ḳocaˇbbam* (2/38) “koca bubam - amcam”; *māllimi* (7/1913) “öğretmen”.

2.1.2.1.3./d/ ünsüzü:

/d/ ünsüzü, tonlu, diş, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön ve iç seste daha fazla örnek görülür. Son seste kullanıldığını gösteren tek bir örnekte rastlanmıştır. Örneğin:

a) Ön seste: *dekā* (3/174) “bölüm”; *dēneklēde* (5/102) “derneklerde”; *denişti* (6/903) “değişti”; *dokuma* (4/219) “dokuma”; *dofturu* (7/430) “doktoru”; *dōvdum* (2/17) “doğudum”; *dūn* (1/594) “düğün”.

b) İç seste: *annadık* (6/940) “anladık”; *ḳādaş* (2/93) “kardeş”; *ḳīda* (4/227) “kırda”; *şādetlēmi* (7/1978) “şahadetlerimi, diploma”; *tēledi* (5/456) “terledi”; *yādım* (1/171) “yardım”; *yazdırēler* (3/165) “yazdırıyorlar”.

c) Son seste: *ad* (6/25) “ad”.

2.1.2.1.4./g/ ünsüzü:

/g/ ünsüzü, tonlu, ön damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Çoğu zaman yeri her zaman ön ve iç sestedir. İncelediğimiz metinlerde son seste bulunarak tek bir örneğe rastlanmaktadır. Örneğin:

a) Ön seste: *garip* (2/1072) “garip”; *gecik* (7/223) “gecik, güzel”; *geri* (6/440) “geri”; *gurbet* (5/355) “gurbet”; *güleşmiş* (3/8) “güleşmiş”; *gün* (4/583) “gün”; *güzel* (1/473) “güzel”.

b) İç seste: *agamili* (3/344) “ağabeylerim”; *angi* (7/331) “hangi”; *bugün* (4/655) “bugün”; *çēge* (5/172) “çerge, kilim”; *dāgın* (1/285) “dargın”; *ingem* (2/138) “yenge”; *uzgeldi* (6/783) “denk geldi”.

c) Son seste: *acig* (3/374) “azıcık”.

2.1.2.1.5./ġ/ ünsüzü:

/ġ/ ünsüzü, tonlu, art damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön ve iç seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: ġalba (3/224) “galiba”; ġaloşlar (2/324) “galoşlar”; ġardrop (6/395) “gardırop”; ġaştaları (1/714) “gaştileri”; ġazatada (7/750) “gazetede”; ġocukçu (7/1451) “gocukçu”; ġururlandīmız (7/201) “gururlandığımız”.

b) İç seste: aġa (6/779) “aga, abey”; anġarın (2/525) “hangarın”; baġaşlārı (1/456) “bagajları”;būġāca (5/459) “bulgarca”; bulġālāla (3/54) “bulgarlar”; ḳāġa (4/185) “karga”; yōġannarı (2/205) “yorganları”.

2.1.2.1.6./j/ ünsüzü:

/j/ ünsüzü, tonlu, diş eti - damak, süreksiz (sızıcı) ünsüzüdür. Sadece iç seste bulunur. Örneğin:

a) İç seste: proje (4/113) “proje”; rejim (6/876) “rejim”; stajın (3/430) “stajın”.

2.1.2.2. Tonsuz Süreksiz Ünsüzler

2.1.2.2.1./ç/ ünsüzü:

/ç/ ünsüzü, tonsuz, diş eti – damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *çapaya* (3/55) “çapaya”; *çārēsiniz* (6/94) “çağırıyorsunuz”; *çi̱zine* (4/159) “çeyizine”; *çekiş* (1/325) “kavga”; *çıkātmış* (2/41) “çıkartmış”; *çoban* (5/73) “çoban”; *çörek* (7/1375) “çörek”.

b) İç seste: *āçik* (7/24) “azıcık”; *geçennē* (3/231) “bir önceki günler”; *geçilmēri* (4/48) “geçilmiyor”; *gençlē* (1/213) “gençler”; *küçüklū̄* (2/489) “küçüklüğümden”; *gitçēm* (5/56) “gideceğim”; *tū̄kçe* (6/146) “türkçe”.

c) Son seste: *āç* (3/263) “ağaç”; *bi̱kaç* (2/43) “birkaç”; *güç* (6/82) “güç”; *iç* (1/392) “hiç”; *ḳoç* (5/79) “koç”; *ḳolaç* (4/479) “kolaç”; *pabuç* (7/884) “pabuç”.

2.1.2.2.2./k/ ünsüzü:

/k/ ünsüzü, tonsuz, ön damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Ayrıca ön seste yumuşayarak yerini sesteşi /g/ ünsüzüne bırakması ağızda görülen güçlü bür eğilimdir.

a) Ön seste: *kāve* (4/23) “kahve”; kenāda (6/424) “kenarda”; *kısılvedim* (5/58) “kısılverdim”; kısmetse (7/8) “kısmet”; *kövümüzde* (1/223) “köyümüzde”; *küçükke* (2/97) “küçükken”; *kürē* (3/56) “küreğe”.

b) İç seste: *belki* (3/68) “belki”; *çıkvē* (7/24) “çıkver”; *fiķaralık* (5/42) “fıkarelik”; *iki˯üz* (1/167) “iki yüz”; *mektepte* (6/209) “mektepte, okulda”; *t˯o˯ķadā* (2/197) “te o kadar”; *yakınnāmızla* (4/54) “yakınlarımızla”.

c) Son seste: *acik* (2/225) “azıcık”; *beşik* (7/84) “beşik”; *deyelek* (5/5) “diyerek”; *geçīdik* (6/85) “geçirdik”; *ķalabalık* (4/6) “kalabalık”; *uzak* (1/471) “uzak”; *ūsek* (3/70) “yuksek”.

2.1.2.2.3./ķ/ ünsüzü:

/ķ/ ünsüzü, tonsuz, art damak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *ķā* (6/101) “kar”; *ķaçīdım*(4/133) “kaçırdım, kapattım”; *ķālā* (7/70) “karılar”; *ķamış* (3/420) “kamış”; *ķāşısında* (2/19) “karşısına”; *ķāşlaştı* (4/51) “karşılaştı”; *ķısıldım* (5/53) “kısıldım, sıkıştım”; *ķāt* (1/279) “kart”; *ķonuşāsın*(3/50) “konuşabilirsin”; *ķıs* (5/25) “kız”.

b) İç seste: *arāķa*(2/238) “arıyorken”; *balķannara*(1/170) “Balkanlara”; *başķa*(4/363) “başka”; *çalāķa* (5/134) “çalarken”; *doķus* (3/18) “dokuz”; *ķalķālar* (6/694) “kalkarlar”; *oķusa* (7/458) “okusa”.

Son seste: *tavuķ* (1/192) “tavuk”.

2.1.2.2.4./p/ ünsüzü:

/p/ ünsüzü, tonsuz, çift dudak, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: *pıtretlēni* (2/74) “fotoğraflarını”; *palanın* (7/481) “pala, yaygı”; *palto* (4/217) “palto, ceket”; *payını* (3/167) “payını”; *pekī* (1/192) “pekiyi”; *pıpıt* (5/238) “yünden dokuyan pantalon”; *pinēlē* (6/203) “biniyorlar”.

b) İç seste: *epsi* (1/279) “hepsi”; *epten* (6/104) “hepten”; *çapaya* (3/55) “çapaya, kazıya”; *kopē* (2/109) “kopuyor”; *papīdan* (5/175) “papırdan”; *usopa* (4/175) “sopa”; *yapāken* (7/50) “yaparken”.

c) Son seste: *arap* (7/1293) “Arap”; *esap* (2/27) “hesap”; *götürüp* (3/192) “götürüp”; *kitap* (6/160) “kitap”; *tālip* (1/213) “talip”; *ūdüp* (5/186) “öğüdüp”; *top* (4/172) “top”.

2.1.2.2.5. /t/ ünsüzü:

/t/ ünsüzü, tonsuz, diş, süreksiz (patlayıcı) ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Örneğin:

a) Ön seste: tā(2/37) “daha”; taşıdılaŗ (5/55) “taşıdılar”; teslim (1/278) “teslim”; to˳bda (3/84) “te burada”; tī (4/202) “evet”; t˳ōlāda (6/12) “te oralarda”; to˳bu (7/134) “te bu”.

b) İç seste: öteki (7/1858) “öteki”.

c) Son seste: āmıt (4/185) “armut”; gayet (2/791) “gayet”;kyāt (7/1896) “kağıt”; lyanet (1/177) “lanet”; nōt (5/55) “nohut”; sāt (6/180) “saat”; ūt (3/167) “yurt”.

2.2. Fonemik Değeri Bulunmayan Ünsüzler

Fonemik değeri olmayan ünsüzler aşağıda sıralanmıştır. Bu ünsüzlerin tamamı fonemik değer bulunduran ünsüzlerin değişme ya da düşme aşamasında olan ünsüzlerden ortaya çıkmışlardır. Fonemik değere sahip olmamaları sebebiyle de bulundukları kelimelerde yeni anlamlar ortaya çıkarmazlar.

2.2.1. /F/ ünsüzü:

/F/ ünsüzü, /f/ ~ /v/ arası bir ünsüzdür. Sadece bir kelimede karşımıza çıkmıştır.

leF (2/305) “lev, Bulgar para birimi”.

2.2.2. /ḫ/ ünsüzü:

/ḫ/ ünsüzü, düşmek üzere olan /h/ ünsüzüdür. Birkaç örnekte görülmektedir.

ḫocalık(2/943) “hocalık”;ḫristiyannık (2/1047) “hristiyanlık”; *rāḫmetli* (2/175) “rahmetli”; sabaḫ (2/943) “sabah”.

2.2.3. /l̦/ ünsüzü:

/l̦/ ünsüzü, düşmek üzere olan /l/ ünsüzüdür. Tek örnekte rastlanmıştır:

ōl̦e (1/562) “öyle”.

2.2.4. /n̦/ ünsüzü:

/n̦/ ünsüzü, düşmek üzere olan /n/ ünsüzüdür.Örnekler:

için̦ (1/752) “için”; *onŭn̦da* (1/488) “onunda”.

2.2.5. /r̦/ ünsüzü:

/r̦/ ünsüzü, düşmek üzere olan /r/ ünsüzüdür. İncelenen metinlerde sadece iki örnektegörülmektedir.

gōr̦ (7/790) “gör”; *zakīr̦* (6/690) “zakir”.

B. SES OLAYLARI

1. SES UYUMU *(harmony)*

Türkçede gerek kelimelerin köklerinde, gerek kelime kökleri ile ekler arasında bir takım uyumlar vardır. Bu uyumlar Türkçe kelimelerde ancak muayyen seslerin bir arada bulunmasını icap ettirir. Böylece Türkçe kelimelerde bir çok seslerin ancak çeşitli bakımlardan birbirine yakın olanları bir arada bulunur. Bu ise Türkçeye kendisine mahsus bir ahengi, hususi bir ahengi olan bir dil manzarası verir.

Türkçe kelimelerde görülen bu uyumların temeli asimilasyon, yani benzeşme hadisesidir(Ergin 2009: 69).

1.1. Ünlü Uyumu *(vowel harmony)*

Ünlü uyumu bir kelimedeki seslerin değişik bakımlardan birbirlerine uymasına denir. Türkçede, kök ve eklerde bir kelimenin bütün sesleri çeşitli bakımından bir birlerine benzerler. Kelimenin ilk hecesindeki sesin özellikleri sonraki hecelerdeki seslerin özellikleriyle aynı olur. Kelimedeki tüm sesler arasında açık bir uygunluk göze çarpar.

1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu *(palatal harmony)*

Kalınlık-İncelik uyumu "Türkçede kalın ünlülerden sonra kalın, ince ünlülerden sonra ince ünlülerin gelmesi kuralıdır."(Coşkun 2010: 46).

a) İkinci hecelerinde yuvarlaklaşan sözcüklerde kalınlık-incelik uyumu: çabık < çabuk (6/510); pabıç < pabuç (7/887); pamĭk < pamuk (1/696); tavık < tavuk (4/690); çamır < çamur (2/646); yāmır < yağmur (5/499).

b) -ki iyelik ekinde kalınlık-incelik uyumu: aşākı < aşağıdaki (2/519).

c) Ünlü uyumu kuralları dışında kalan -iken ve -ken eklerinin yerli ağzında durumu: durūkan< dururken (7/1460).

d) -leyin ekinde kalınlık-incelik uyumu: ihtiyālayın<ihtiyarlayın (7/914).

e) ile ilgecinde kalınlık-incelik uyumu: anamna < anamla (2/92); aġamna < agamla (3/153); burunna < burunla (1/1138); ḳabınna < kabınla (5/237); ḳaynatamnan< kaynatamla (2/347); ḳocamna< kocamla (4/158); macınna < macunla (6/279); onunnan < onunla (7/136).

f) -imiş ekinde ve -ise ekeyleminde kalınlık-incelik uyumu:ālāmış< ağlarmış (4/431), sokmazmış < sokmazmış (6/56); yāmazmış < yağmazmış (5/150);

alīsa < alırsa (3/155), vāsa< varsa (2/223), yāyāsa< yağarsa (1/385), yollamazsa< yollamazsa (1/415).

g) Şimdiki zaman ekinde kalınlık-incelik uyumu: dēri< diyor (2/299); geçverēri< geçveriyor(5/175); gelēri < geliyor (3/157); gitmēri < gitmiyor (2/744); sevēri< seviyor (4/246); sürebilēri < sürebiliyor (1/1088); verēri< veriyor (1/360); yürüyemēri < yürüyemiyor (6/695).

h) kuralın dışında kalan sözcüklerinde kalınlık-incelik uyumu: yer alması< yer elması (2/822); anamna< anam ile (babaanne) (1/691).

1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu *(labial harmony)*

Düzlük-Yuvarlaklık uyumu bir kelimedeki vokallerin düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uymasıdır. Türkçede köklerde olsun, köklerle ekler arasında olsun, bir kelimedeki vokaller arasında umumiyetle düzlük-yuvarlaklık bakımından bir uygunluk olduğu göze çarpar(Ergin 2009: 72).

a) Yazı dilinde birinci hecede geniş düz /a/ ünlüsü, ikinci hecede de dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlak dar /u/ ünlüsünün bulunduğu kimi sözcüklerin yerli ağzında durumu: āmıt < armut (1/1054); çabık < çabuk (7/839); çamır < çamur (7/1865); kavırēsin< kavuruyorsun (2/806).

b) Yazı dilinde kural dışı olan şimdiki zaman –yor ekinin durumu: banēri < banıyor (7/1359); çalışēri< çalışıyor (6/81); karedēri < karediyor (5/425); okuyēri < okuyor (2/47); varēri< varıyor (3/162).

1.2. Ünsüz Uyumu *(consonant harmony)*

Ünsüz uyumu Türkçe kelimelerde, yan yana gelen ünsüzlerin seda bakımından birbirlerine uyması hadisesidir(Ergin 2009: 75).

Razgrad ağzından örnekler: rt > rd ḳabādīsın< kabartır (1/709); ts > ss sēbessin < serbestsin (2/212); zs > ss annamassa< anlamazsa(7/291); bulamassın < bulamazsın (6/256); çıkmassan< çıkmazsan (2/187);etmesse < yetmezse (3/81);

geçiremessen < geçiremezsen (2/946); gidemessin < gidemezsin (1/292); gīyemessin < giyemezsin (2/241); īmesseniz< yemezseniz(2/464); oynamassan< oynamazsan (5/436); ūmassın < vurmazsın (4/709).

2. Benzeştirme *(assimilation)*

"Bir dil biriminde yer alan seslerin çıkış yer ya da çıkış biçimi bakımında birbirine yaklaşmasına benzeştirme denir" (Karaağaç 2010:65).Ses benzeştirmeleri çok sık rastlanan ses olaylarından birisidir.

2.1. Ünlü Benzeştirmeleri *(vowel assimilation)*

Bir kelimenin içinde bulunan ünlünün kendisinden önceki ya da sonraki ünlüyü kendisine benzeştirmesi olayına ünlü benzeştirmeleri denir. İlerleyici ve gerileyici benzeştirme olarak bu bölümde iki kısımda ele alınacaktır.

2.1.1. İlerleyici Benzeştirme *(progressive assimilation)*

İlerleyici ünlü benzeştirmesi, bir ünlünün kendisinden sonraki ünlüleri kendisine benzetmesidir. Bu benzeştirme aynı zamanda kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık uyumunu sağlar.

2.1.1.1. /a/ > /e/ benzeşmesi

Kalın /a/ ünlüsünün ince /e/ ünlüye dönüşmesi: şeftelisi < şeftalisi (5/454).

2.1.1.2. /ı/ > /a/ değişmesi yoluyla

Kalın olan iki ünlünün birbirine benzeştirerek kalın ünlü uyumuna uyarak genişleme görülmektedir: ār < ağır (1/800).

2.1.1.3. /ı/ > /u/ değişmesi yoluyla

İki kalın ünlünün bir birine benzeşme yoluyla düzleştirerek değişikliğe uğradığı verilmiştir:

pamĩk < pamuk (1/696); çabık < çabuk (6/732); çamır < çamur (7/1865); tavıḳ < tavuk (2/834).

2.1.1.4. /e/ > /a/ benzeştirmesi

Benzeşmeden yola çıkarak orta hecedeki seslerin kalınlaşmasını ortaya çıkmaktadır:

çocukka< çocukken (6/162); ġazata < gazete (7/750); nışannāka < nişanlarken (3/452); parçalīka< parçalırken (3/233); sıcacıkka < sıcacıkken (5/190).

2.1.1.5. /i/ > /ı/ benzeşmesi

İnce olan /i/ sesi kalın olan /ı/ sessine benzeşme sayesinde kalınlaşmaktadır. İncelediğimiz metinlerde karşımıza bu örnek çıkmaktadır:

anġı < hangi (3/538).

2.1.1.6. /u/ > /o/ değişmesi yoluyla

Gerileyici benzeşmeyi koruyup kalın ünlülerin arasında daralma tespit edilmiştir:

yōt < yout < yourt < yoğurt (1/1020).

2.1.2. Gerileyici Benzeştirme *(regressive assimilation)*

Gerileyici ünlü benzeştirmesi, bir ünlünün kendisinden önceki ünlüleri kendisine benzetmesidir.

2.1.2.1. /e/ > /a/ değişmesi yoluyla

Gerileyici benzeşmesini öne çıkartarak ince sesinin kalınlaşması ile göze çarpmaktadır: alması< elması (2/822).

2.1.2.2. /e/ >/i/ değişmesi yoluyla

/i/ ünlüsü kendisinden önce gelen /e/ ünlüsünü kendine benzetip darlaşma ortaya çıkarmaktadır.

dīl < diyil < deyil < değil (3/483); pīnī< piynī< peynī< peynir (4/673).

2.1.2.3. /e/ >/o/ değişmesi yoluyla

Asıl kelimelerde ince sesle görülmekte olan ünlüler yerli ağzında kalınlaştırarak kalın ünlü uyumuna uygun olmasına sağlamaktadır:

to˳bu < te bu (5/25); to˳bda < te burada (2/639); to˳b˳ḳadā < te bu kadar (4/686); t˳ōda < te orada (7/1144).

2.1.2.4. /i/ >/ı/ değişmesi yoluyla

Bu ses olayında önümüze ince > kalın benzeşmesi incelenmektedir:

nışannım < nişanlım (6/238).

2.1.2.5. /u/ >/ı/ değişmesi yoluyla

Kalın ve yuvarlak /u/ ünlüsü, kalın ve düz /ı/ sesine göçüş yapmaktadır:

fıta < futa (1/305); yımītlar < yımırtlar < yumurtlar (2/739);

2.1.2.6. /ü/ >/u/ değişmesi yoluyla

Gerileyici benzeşmesini öne çıkartarak ince sesinin kalınlaşmasının tespit edilmiştir: duşman< düşman (5/355).

2.2. Ünsüz Benzeştirmeleri *(consonant assimilation)*

Bir ünsüzün kullanıldığı kelime içindeki diğer ünsüzlerden etkilenmesi sonucu değişime uğramasıdır.

2.2.1. İlerleyici Benzeştirme *(progressive assimilation)*

2.2.1.1. -ml- > -mn- benzeştirmesi

Tonlu, ön damak, sürekli olan /l/ sesinin tonlu, diş, sürekli olan /n/ sesinle ilerleyici benzeştirmesiyle önümüze çıkmaktadır. Örnekler:

abumna< abumla < ablamla (3/360); aġamna < agamla (3/153); avşamnarı < akşamları (2/662); bayramnā < bayramlar (1/116); camnānı< camlarını (6/136); ısımnarı< ısımları < hısımları (4/471); iskemnelerin< iskemlelerin (7/890).

2.2.1.2. -nl- > -nn- benzeştirmesi

Tonlu, ön damak, sürekli (akıcı) olan /l/ sesinin tonlu, diş, sürekli (akıcı) olan /n/ sesinle ilerleyici benzeştirmesiyle oluşur. Örnekler:

annadverēm < anlatıvereyim (1/70); ayvannara < hayvanlara (7/1606); fidannarı < fidanları (1/43); īsannā< insanlar (5/55); onnā< onlar (4/392); ninenne< ninenle (2/402); yemennēni< yemenleri (2/120).

2.2.2. Gerileyici Benzeştirme *(regressive assimilation)*

2.2.2.1. -çt- > -şt- benzeştirmesi

Tonsuz, diş eti - damak, süreksiz (patlayıcı) özelliklere sahip /ç/ sesinin tonsuz, diş eti - damak, sürekli (sızıcı) olan /ş/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle önümüze çıkmaktadır. Örneğin:

ḳaştı< kaçtı (7/941).

2.2.2.2. -ks- > -ss- benztirmesi

Tonsuz, ön damak, süreksiz (patlayıcı) olan /k/ sesinin tonsuz, diş, sürekli (sızıcı) olan /s/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle tek örneğe rastlamaktayız.

ȫssüz< öksüz (4/405).

2.2.2.3. -md- > -nd- benzeştirmesi

Tonlu, çift dudak, sürekli (akıcı) özelliklerdeki /m/ sesinin tonlu, diş, sürekli (akıcı) olan /n/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle incelenen metinlerde rastlanmıştır. Örneğin:şindi< şimdi (1/3).

2.2.2.4. -nl- > -ll- benzeştirmesi

Tonlu, diş, sürekli (akıcı) olan /n/ sesinin tonlu, ön damak, sürekli (akıcı) olan /l/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle sağlanmaktadır. Örneğin:

annatma < anlatma (1/94); bulları< bunları (1/315).

2.2.2.5. -rl- > -ll- benzeştirmesi

Tonlu, ön damak, sürekli (çarpmalı) olan /r/ sesinin tonlu, ön damak, sürekli (akıcı) olan /l/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle metinlerde bulunmaktadır. Örnekler:

alēller< alıyorlar (1/436); bālēllē < bālērlē < bālıyorlar < bağlıyorlar (2/114); dēllē< dērlē < diyorlar (3/56); koyēllē < koyērlē < koyuyorlar (2/200); takip edēllē< takip edērlē < takip ediyorlar (1/370).

2.2.2.6. -zs- > -ss- benzeştirmesi

Tonlu, diş, sürekli (sızıcı) olan /z/ sesinin tonsuz, diş, sürekli (sızıcı) özellikleri taşıyan /s/ sesinle gerileyici benzeştirmesiyle karşılaşılmaktadır. Örnekler:

bazmassın< basmazsın (3/177); gelemessiniz < gelemezsiniz (2/440); uramassan< vuramazsan (4/177); yapamassın< yapamazsın (1/292).

3. Kaynaştırma *(merger)*

"Kaynaşma az gelişmiş bir fonetik olaydır. Bu olay ağzı yaşatan kimselerin konuşma temposuna bağlıdır. Razgrad ağzında kaynaştırma ses olayı sonucunda iki ya da üç ayrı sözcüğün birleşerek yeni, çok heceli bir sözcük oluştuğu görülür." (Dallı 1991: 82) Örneğin:

nābēm < ne yapayım (2/252); neçin < ne için (2/1187); te˳bōle < te böyle (6/75); tōle < te öyle (6/156).

4. Değişme *(phonetic change)*

"Kişilere ve küçük topluluklara ait dal seslerin *(allophone)*orta sesler *(phoneme)*haline gelişine, dilcilikte, ses değişmeleri denir. Herkesin çıkardığı sesler, farklı özelliklere sahiptir; konuşan her kişi, değişik ağız yapısına, çeşitli seslendirme alışkanlıklarına sahiptir." (Karaağaç 2013: 50)

4.1. Ünlü Değişmeleri *(vowel graduation)*

Ünlülerin ünlülere veya ünsüzlerin ünlülere yaptığı etki sonucunda bir ünlünün özellik değiştirmesi olayına ünlü değişmeleri denir.

4.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi *(palatalisation)*

Bu ses olayı /a/, /ı/, /o/, /u/ kalın ünlülerin incelmesi biçiminde görülür.

4.1.1.1. /a/ >/e/ değişmesi

Kalın, geniş, düz olan /a/ sesinin incelmesine yol açarak /e/ sesine değişerek rastlanmıştır. Örnekler:

elen < helen < halen (5/255); teze < taze (1/534).

4.1.1.2. /u/ > /ü/ değişmesi

Kalın, dar, yuvarlak olan /u/ sesinin incelmesine yol açarak /ü/ sesine değişmiştir. Örnekler:

ükāda< yükarda < yukāda < yukarda (1/116).

4.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması *(velarisation)*

İnce ünlülerin /e/, /i/, /ö/, /ü/ kalın ünlülere değişmesi görülmektedir.

4.1.2.1. /e/ > /a/ değişimi

İnce, geniş, düz olan /e/ sesinin kalınlaşmasına yol açarak /a/ sesine dönüşmüştür. Transkribe metinlerde bu olayın çok sayıda örnekler bulunmaktadır. Örnekler:

apartmen< apartman (3/187); ālem < aalem < alalem < elalem (5/134); bāça < bahçe (6/874); anteri < enteri (4/770); ḳādaşım < kardeşim (7/1806); nāpma< naapma < nayapma < ne yapma (1/99); yer alması < yer elması (2/822).

4.1.2.2. /e/ > /o/ değişimi

İnce, geniş, düz olan /e/ sesinin kalın, geniş, yuvarlak /o/ sesine dönüşmektedir. Tek bir örneğe rastlanmıştır.

kilometro < kilometre (4/417)

4.1.2.3. /i/ > /ı/ değişmesi

Kalın, dar, düz olan /i/ sesinin incelmesine yol açarak /ı/ sesine dönüşmüştür. Örnekler:

ızmet < izmet < hizmet (7/656); mısāfir < misafir (6/482); nışan < nişan (5/127); vaḳıtlı < vakitli (4/192).

4.1.2.4. /i/ > /u/ değişmesi

İnce, dar, düz olan /i/ ünlüsü incelenen metinlerde değişikliğe uğrayarak kalın, dar, yuvarlak /u/ ünlüye dönüşmüştür. Örnekler:

bāşuş < bāşiş < bahşiş (2/695); vaḳut < vakit (1/1011).

4.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması *(labialisation of vowel)*

Düz ünlülerin /a/, /e/, /ı/, /i/ yuvarlak ünlülerine /o/, /ö/, /u/, /ü/ değişme hadisesiyle bulunmaktadır.

4.1.3.1. /ı/ > /u/ değişmesi

Tek örnekte gördüğümüz ı > u değişmesinin düzleşme hadisesinle ortaya çıktığını görmekteyiz.

fıta < futa (5/443).

4.1.3.2. /i/ > /ü/ değişmesi

Yuvarlaklaşarak ortaya çıkan bu ses olayı inceleme sonucunda çıkan bir adet örnekte görülmektedir.

biçülmiş < biçilmiş (1/990).

4.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi *(vowel unrounding)*

Yuvarlak ünlülerin /o/, /ö/, /u/, /ü/ düz ünlülere değişmesi tespit edilmiştir.

4.1.4.1. /o/ > /ı/ değişmesi

Kalın, geniş, yuvarlak /o/ sesi düzleşmesiyle /ı/ sesi olarak görülmektedir.

pıtret < portret (Bulg.) (2/1262).

4.1.4.2. /ü/ > /i/ değişmesi

İnce, dar, yuvarlak /ü/ sesi düzleşmesiyle /i/ sesi olarak meydana gelmektedir.

öbūsi< öbürsü (1/64).

4.1.4.3. /u/ > /ı/ değişmesi

Düzleşme olarak adlandırdığımız bu olay pek çok sayıda örnekte bulunmaktadır.

avıl < avul (3/495); çabık < çabuk (7/839); kavırēsin< kavurēsin < kavurıyorsin < kavurıyorsun (2/224); namıs < namus (2/186); pamīk < pamuk (1/696); savıldıyen < savulduğunda (1/47); tavıḳ< tavuk (4/838); yāmır < yağmır < yağmur (5/499); yımta < yumta < yumūta < yumurta (1574).

4.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması *(reduction)*

Geniş /a/, /e/, /o/, /ö/ ünlülerin, dar /ı/, /i/, /u/, /ü/ ünlülerine değişmesi.

4.1.5.1. /a/ > /ı/ değişmesi

Gördüğümüz bu olayda /a/ ve /ı/ seslerinin kalınlık ve düzlük açılarından benzer, genişlik darlık açılarından farklılık özellikleri incelenmiştir.

īpıladı < īpaladı < ırpaladı < hırpaladı (1/495); fıkare < fukare < fukara (6/257); yazīsın < yazırsın < yazarsın (1/79).

4.1.5.2. /e/ > /i/ değişmesi

İnce, düz, geniş olan /e/ sesi, ince, düz, dar olan /i/ sesine değiştiği belirli sayıda örneklerde öne çıkmaktadır.

dīl < diil < deil < değil (7/168); dīnek < diynek < değnek (4/773); gice < gece (5/327); hideye< hediye (1/76); niyanı< ne yanı (2/177); pīnī< piynī< piynir < peynir (4/858); sīrek < seyrek (6/497); tīzem < teyzem (2/134).

4.1.5.3. /o/ > /u/ değişmesi

Darlaşma hadisesiyle gördüğümüz değişme aşağıda verilmektedir.

ķuvannarı < kuvanları < kovanları (1/713).

4.1.5.4. /ö/ > /ü/ > /ǖ/ değişmesi

Geniş olan bir ünlünün dar olan diğer ünlüye değişmesini anlatan bir olaydır. Örnek:

bǖle < büyle< böyle (3/164).

4.1.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi *(widening)*

Dar ünlülerin /ı/, /i/, /u/, /ü/ geniş ünlülere değişmesi görülmektedir.

4.1.6.1. /i/ > /e/ değişmesi

Genişleme olarak adlandırdığımız bu olay tek bir örnekte bulunmaktadır.

deye< diye (4/281).

4.1.6.2. /ö/ > /i/ değişmesi

Alta gördüğümüz örnek ö > i değişmesinin bir sonucudur.

böbē < bibē < biber (2/803).

4.1.6.3. /u/ > /a/ değişmesi

Kalın, dar, yuvarlak olan /u/ sesi, kalın, geniş, düz /a/ sesine dönüşmektedir. Örneğin:

buba < baba (3/399).

4.1.6.4. /u/ > /o/ değişmesi

Kalın, dar, yuvarlak olan /u/ sesinin genişleyerek/o/ sesine dönüşmesidir. Örnekler:

bōday < buğday (7/1455); ḳopon < kupon (1/1787); ōraşmış < uğraşmış (2/40).

4.2. Ünsüz Değişmeleri *(consonant mutation)*

Bir ünsüzün kendisine yakın başka bir ünsüze değişme hadisesini incelemektedir.

4.2.1. Tonlulaşma *(voicing)*

Tonsuz ünsüzlerin iki ünlü arasında kalınca veya kendilerinden sonra ünlüyle başlayan bir ek gelince tonlu bir nitelik kazanmalarına tonlulaşma denir. (Vural, Böler 2015: 116)

4.2.1.1. /ç/ > /c/ değişmesi

Tonsuz olan /ç/ ünsüzü tonlu olan /c/ ünsüzüne dönüşmektedir. Örneğin:

ācına< ağacına (1/192); cōbacısı< çorbacısı (1/3).

4.2.1.2. /t/ > /d/ değişmesi

Tonsuz, diş, süreksiz (patlayıcı) olan /t/ sesitonlaşarak/d/ sesine dönüşmüştür. Örnek:

dādacānız< tadacağınız (2/302); dat< tat (7/1399).

4.2.1.3. /ayın/ > /v/ değişmesi

duva < duʾa (6/693).

4.2.1.4. /hemze/ > /v/ değişmesi

suval < suʾal (1/283).

4.2.2. Tonsuzlaşma *(devoicing)*

Ünsüzlerin boğumlanma sırasında titreşimlerini kaybederek tonsuzluk niteliği kazanmasıdır.

4.2.2.1. /b/ > /p/ değişmesi

Tonlu, çift dudak, süreksiz (patlayıcı) olan /b/ sesi tonsuz, çift dudak, süreksiz (patlayıcı) /p/ sesine yerini bırakmaktadır.

pindik < bindik (3/338).

4.2.2.2. /c/ > /ç/ değişmesi

Tonlu, diş eti - damak, süreksiz (patlayıcı) olan /c/ sesi /ç/ sesine dönüşmektedir.

oturçān< oturtacağın (1/99); pençere < pencere (2/731).

4.2.2.3. /d/ > /t/ değişmesi

Tonlu, diş, süreksiz (patlayıcı) olan /d/ sesi tonsuz, diş, süreksiz (patlayıcı) /t/ sesine dönüştüğü metinlerde aşağıdaki örneklerde görülür.

tā < daha (4/133); teftē < deftē < defter (6/160); tiken < diken (2/1035).

4.2.2.4. /j/ > /ş/ değişmesi

Bu olayda /j/ sesinin /ş/ sesine tonsuzlaşarak değiştiği görülmektedir.

baġaş < bagaj (7/1838).

4.2.2.5. /k/ > /ġ/ değişmesi

Tonsuz, ön damak, süreksiz (patlayıcı) olan /k/ sesi tonlu, art damak, süreksiz (patlayıcı) /ġ/ sesi olmuştur.

ġaytannā < kaytanlar (1/766).

4.2.2.6. /v/ > /f/ değişmesi

İki sesin arasında tonsuzlaşarak değişmeye rastlanmıştır.

afkat < avukat (7/739); fişnesinin< vişnesinin (5/454); kofadan < kovadan (5/174); māfet < mahvet (1/742).

4.2.2.7. /z/ > /s/ değişmesi

Tonlu, diş, sürekli (sızıcı) olan /z/ sesi tonsuz, diş, sürekli (sızıcı) olan /s/ sesi arasında değişim gözlenir.

as <az (3/400); biras < biraz (6/294); bis < biz (2/49); bus dolabı < buz dolabı (4/563); gündüs < gündüz (7/1966); sekis < sekiz (1/407); tus < tuz (5/189).

4.2.3. Süreklileşme *(voicing)*

4.2.3.1. Sızıcılaşma *(spirantisation)*

Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli nedenlerle sızıcı ünsüzlere dönüşmesi olayına denir.

4.2.3.1.1./c/ > /ş/ değişmesi

Tonlu, diş eti - damak, süreksiz (patlayıcı) /c/ sesi, tonsuz, diş eti - damak, sürekli (sızıcı) olan /ş/ sesine sızıcılaşarak değişmiştir.

saşta< sacda (4/687).

4.2.3.1.2./ç/ > /ş/ değişmesi

Bu değişme olayında iki ses arasında sızıcılaşma görülür.

ḳaştı < kaçtı (7/941).

4.2.3.1.3./k/ > /v/ değişmesi

Tonsuz, ön damak, süreksiz (patlayıcı) /k/ sesi, tonlu, diş - dudak, sürekli (sızıcı) olan /v/ sesine dönüştüğü tespit edilmiştir.

avşam < akşam (5/187).

4.2.3.1.4./y/ > /v/ değişmesi

Tonlu, ön damak, sürekli (akıcı) /y/ sesi, /v/ sesine yerini bırakmıştır.

köv < köy (3/68).

4.2.4. Süreksizleşme *(devoicing)*

4.2.4.1. /f/ > /p/ değişmesi

Tonsuz, diş dudak, sürekli (sızıcı) /f/ sesi, tonsuz, çift dudak, süreksiz (patlayıcı) olan /p/ sesi süreksizleşerek ortaya çıkmıştır.

paytonnarı < faytonları (6/203);

4.2.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

4.2.5.1. /ğ/ > /v/ değişmesi

Bu değişime örnekler aşağıda verilmiştir.

dovar < doğar (2/1134); sovuk < soğuk (5/277); suvan < suğan (1/988); yıvmā < yığmaya (3/416).

4.2.5.2. /l/ > /n/ değişmesi

Bu iki ses arasındaki değişim ön damaktan dişe doğru olmaktadır.

abumna< abumla < ablamla (3/360); camnānı< camlarını (6/136); ısımnarı< ısımları < hısımları (4/471); iskemnelerin< iskemlelerin (7/890); fidannarı < fidanları (1/43); īsannā< insanlar (5/55); yemennēni< yemenleri (2/120).

4.2.5.3. /n/ > /m/ değişmesi

Sürekli (akıcı) n > m seslerinin arasındaki değişmedir.

şindi< şimdi (4/29).

4.2.5.4. /r/ > /l/ değişmesi

Sürekli (çarpmalı) /r/ sesinden sürekli (akıcı) /l/ sesine değişme aşağıdaki örneklerdeki gibidir.

bāli < bari (1/872); çevirellē < çeviriyorlar (3/471); çolşaf < çarşaf (7/783); gelēllē < geliyorlar (2/101); getirellē < getiriyorlar (7/1452); iltirēllē < iltiriyorlar (5/69); koparēllē < koparıyorlar (1/435).

4.2.5.5. /v/ > /f/ değişimi

Sürekli (sızıcı) v > f ünsüzlerin arasında tek örneğe rastlanmıştır.

fişnesinin< vişnesinin (5/454).

4.2.5.6. /z/ > /s/ değişimi

Gramerde sızıcı ses olarak yer alan bu ünsüzlerin değiştiği gözlenmiştir.

annamassa < anlamazsa (7/291); bazmassın< basmazsın (3/177); çıkmassam< çıkmazsam(2/184); gidemessin < gidemezsin (1/291); gezemessin< gezemezsin (4/714); oynamassan< oynamazsan (5/436).

4.3. Ünsüz İkizleşmesi *(gemination)*

Türkiye Türkçesinde tek ünsüzle olan kelimeler yerli ağızda çift olarak görülür.

abba < dede (4/261); çille < çile (1/838).

4.4. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi

İkiz ünsüzlerin metinlerde tek ünsüze düştüğü görülmüştür.

dükyan<dükkyan (6/243); işkilenmişler < işkillenmişler (6/563); merekeple < mürekkeple (6/158).

4.5. Göçüşme *(metathesis)*

Bazı hallerde kelime içindeki iki sesin yerleri değişir. Genelolarak söyleyişi kolaylaştırma yönünde meydana gelen bu değişikliğe *göçüşme*(*méthatèse*) adını veririz (Banguoğlu 2015: 70).

e – a > a – e: anteri< entari (1/770).

ml > lm: çölmekte < çömlekte (5/194); gölmek< gömlek (4/781).

5. Ünlü Birleşmesi *(fusion)*

Ünlü ile biten bir kelime ile ünlü ile başlayan bir kelimenin arka arkaya geldiği durumlarda, daha çok ünlülerden birisinin düştüğü görülmektedir; fakat iki ünlünün birleştiği durumlarda mevcuttur. Bu ses olayının örnekleri çok azdır. Örneğin:

nabem < ne yapayım (2/1015); napsın < ne yapsın (7/1675).

6. Ses Türemesi *(apearance)*

Ses düşmesi kelimenin büzülmesi, yani hacimce küçülmesi olduğu halde, ses türemesi aksine kelimenin gelişlemesi, hacimce büyümesi demektir.

6.1. Ünlü Türemesi

Halk dilindeki kelimenin başına bir vokal getirilir. Örneğin:

ilēne< leğene (4/668); urba < roba (6/367); usopa < sopa (4/174).

6.2. Ünsüz Türemesi

Yerli ağızdaki metinlerde kelimenin içine bir ünsüz sesin gelmesiyle oluşur.

6.2.1. /b/ türemesi

olambī < ıhlamur (5/469).

6.2.2. /n/ türemesi

çeşint < çeşit (1/302).

7. Ünlüleşme *(vocalisation)*

İki ünlünün yan yana çok az geldiği görülmektedir. Bu konuyla ilgili başka bir özellik de sürekli yumuşak /y/, /ğ/ ünsüzlerinin düşmesinde görülür. Boğumlanma nitelikleriyle ünlülerebenzeyen, bu nedenle yarı ünlü olarak da sözylenen bu akıcı, bol sesli ünsüzler, ünlülerle yan yana gelince çift ünlü izlenimi bırakırlar. Bu yüzden özelliklerini ünlülere bırakarak sık sık düşerler. Örnekler:

ağ > a: māza < mağza (5/322); āzdan< ağızdan (6/301).

eğ > i: dīl < diil < deil < değil (4/288).

üğ > ū: dūme < düğme (1/695).

ay > a: adi < hadi < hayde (7/670).

ey >ī: çīz < çeyiz (1/451); pīnī< peynir (2/856); sīrek< seyrek (6/497).

öy > ō: bōle < böyle (3/306); şōle < şöyle (6/264); ōle < öyle (4/54).

8. Ses Düşmesi *(dissapearance)*

Türlü nedenlerle sözcüklerin yapısından belirli seslerin düştüğü görülür.

8.1. Ünlü Düşmesi

Çeşitli ses etkileri ile kelimelerin iç seslerinde bulunan bazı ünlülerin düşmesidir. Buna ek olarak ünlü çarpışması durumunda da ünlülerden biri düşebilir.

afkat < avukat (7/739); burda < burada (1/164); cümētesi < cümertesi < cuma ertesi (2/212); dakka < dakika (2/789); mallim < muallim (4/112); nasī < nasıl < ne asıl (3/67); orda < orada (4/183); şurda < şurada (6/120).

8.2. Ünsüz Düşmesi

Kelime içinde (bir ünsüzden önce), kelime sonunda veya kaynaşma olayı ile erime özelliği taşıyan ünsüzlerin kaybolması olayına denmektedir. Aşağıdaki alt başlıklarda bazı ünsüzlerin düşmesi olayına örnekler verilmiştir.

8.2.1. /ğ/ düşmesi

aşā < aşağı (2/138); ārı < ağrı (2/824); āc < ağaç (3/263); bā < bağ (5/342); bayā < bayağı (4/629); beşī< beşiği (6/795); çocūn < çocuğun (7/239); dā < dağa (7/1078); dōru < doğru (2/594); dūn < düğün (6/93); ışī < ışığı (1/223); māza < mağaza (5/322); yā < yağ (1/1024).

8.2.2. /h/ düşmesi

aberi < haberi (2/91); afta < hafta (1/594); alk < halk (2/245); aşlamak < haşlamak (2/906); ayvan< hayvan (3/277); bāşuş < bahşiş (2/687); er < her (1/281);

ītiyāları< ihtiyarları (6/699); ḳabāt < kabahat (1/283); kāve < kahve (7/68); lāna < lahana (2/914); māle < mahale (6/20); mārebe < muharebe (3/492); maşallā < maşallah (7/9); orazdır < horozdur (7/1038); sabā < sabah (5/466); sābine < sahibine (6/223); tā < daha (4/115); tōm < tohum (1/818); yānı < yahni (4/707).

8.2.3. /k/ düşmesi

īşimsi < ekşimsi (2/810); ōssüz < öksüz (2/38); yōsa < yoksa (7/491).

8.2.4. /l/ düşmesi

nasī < nasıl (1/32).

8.2.5. /n/ düşmesi

īsan < insan (1/13); īşallā < inşallah (7/521); sōra < sonra (3/117).

8.2.6. /r/ düşmesi

dekā < dekar (3/166); ē < her (1/38); mezālık < mezarlık (6/808); mısāfir< mısafir (5/376); tāla < tarla (2/140); vā < var (4/52); vādıḳ < vardık (7/1792).

8.2.7. /y/ düşmesi

burā < buraya (1/135); güvē < güvey (3/448); ī< iyi (7/301); nāpsın < ne yapsın (2/921); orā < oraya (5/413).

III. BÖLÜM (METİNLER)

1. Mıdrevo Köyü

Anlatan: Esma Memet ve Murtaza Hamza Memet (E.M. ve M.H.M.)
Esma Mehmet ve Murtaza Hamza Mehmet
Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.) ve Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)
Yer: Mıdrevo

S.A.İ.: rusçadan almışlā, ingilizçeden almışlā gelen geçenden almışlar. te bulġāca da ep aynı da.

E.M.: şindi ōle işinde de zor yok, cōbacısı da bīyenēri şeyi patronu. çık sen dēye annēri o da dure tˬōda. gelin çıktı o *pensyoner*[1].

S.A.İ.: e atçe alam, evet. o ye.

E.M.: marının bitē o da.

S.A.İ.: ye o.

E.M.: üç tavıḳ, ye.

S.A.İ.: e. evde de bīkişi işi ĺyazım ūretsin maġa esma inge. olmēri, gōrēsin. ikisi de.

E.M.: kişiye de zoru yok. neyi temizlē, ne bīˬşey, temizlettirēri. birimiz var ev temizlētme zorunu ama kerim. açan yapabilēri ūlları aşçı başı, işlesinner. iç de kıskanmem. ben de bulsam çalımını ben de tutarım ama. kimi tutacān? a tutayım baḳalım. yok bizim kövde bīīsan yok marı, seniha. iç ḳalmadı sālam īsan bizim kövde maġa.

S.A.İ.: ḳalmadı, zamanında.

E.M.: te ninem genç e.

S.A.İ.: genç ama sizden tā asta ninem.

E.M.: ye ep ōle dēllē “bis siz ḳadar işleyemeycēz.” dēller.

S.A.İ.: genç ama. yaşına baktīnna genç ama alīgitti.

E.M.: genç. memetten küçük o.

S.A.İ.: ayakları şişiyō, ürüyemēri, basamēri.

---

[1] pensiyoner - emekli

E.M.: ürümēri. ne desem. ārıntı da, ep gene ikinci. ama ona da şükür. bereket seyide. seyd dolaşēri onu çok. nēde ḳaldın sen be?

M.H.M.: azī mare.

E.M.: gel baḳalım be.

M.H.M.: gelērim.

E.M.: domates köklü çıḳāma çalışēri o da.

S.A.İ.: aa? bāçayı temizleri.

E.M.: dikēke küçücük dikilēri ama şindi ḳocaman oldular. zor olē. dikēke pançana alıpta dikverēsin.

S.A.İ.: ḳazıkta mı bālı domatezler?

E.M.: nasī?

S.A.İ.: ḳazıkta mı bālı?

E.M.: ḳazıkta, ḳazıkta.

S.A.İ.: ē kökün başına ḳazık mı diktiniz yōsa tellē.

E.M.: ēkezin başına. kökün başına ḳazık.

S.A.İ.: zor olmēri mi ya?

E.M.: e. olmazsa ben onu bunca dikmē bīle edēdim. olmaz mı sōra ē kökü. iki ̆üz kök bū̆ün domates ver.

S.A.İ.: iki ̆üz?

E.M.: ye.

S.A.İ.: aman.

E.M.: dikme be mıtaza, dikme. nē yetiştīdik fidannarı, nē yetiştīdik fidannarı? fidannara ḳıyamadım ama şindi zō gelē çıḳarīḳa. onnā bu sene ōle yaptı sanki baḳīla doldūmuşun, bālamışın üstlēne. çok domatez yaptılā. ye. o ̆zman da gene canımız sıḳıldı. Íyazım dīl mi? Íyazım, yaptık. suvu zenetmēdik, ne zenetmēdik. mēmedili yapvēdilē bis de onnā savıldıyen yaptık.

S.A.İ.: āmet amcamin gelē mi? āmet agamini?

E.M.: e geleler. o sofyada yaşēler.

S.A.İ.: o mıtaza amca.

M.H.M.: oş geldin yavrum, ḳızım.

S.A.İ.: oş bulduk.

M.H.M.: sā olun.

S.A.İ.: nābēsiniz?

M.H.M.: şükür allāya, īz.

S.A.İ.: he, domatezleri tutunmuşsun?

D.M.M.: ani ben burda.

M.H.M.: sen de oş geldin ḳızım. ninenne mi geldin?

D.M.M.: oş bulduk. evet.

M.H.M.: e sā ol.

S.A.İ.: ninesinne. anne meselesini unutvē. sen mıdrevoca, mıdrevollā gibi ḳonuşver, nine dēlek.

M.H.M.: ōle.

E.M.: öbüsi gene anne dēller. anne.

S.A.İ.: e alıştılā şindi gençler yeni şeylēden.

E.M.: anne, anne nābāsın şeyden tabletten soruver. “anne nābēsin?”

S.A.İ.: yeni şindi başladılar ya. televze baḳa baḳa, o kitap oḳuya oḳuya. yani gençlē denişt īme başladı.

M.H.M.: şindi ḳızım ben sana bu kitapta yazılı olmayannādan. nasī gelmişik buray, bulgaristana onnarı annadverēm de.

D.M.M.: mmm.

M.H.M.: te to˯burdan başlē ikinci bizim. kök yazēri.

D.M.M.: tamam.

S.A.İ.: ama bu kitapları alıp sōna çevire çevircēz te. almā imkyanı vā mı, mıtaza amca?

M.H.M.: ben hideye vērilme bu kitap. istemēm pek vēme ḳızım.

S.A.İ.: ben hediye istemērim onu. onu alıp bī kopi çeksin epsine çünkü burada iç bī˯şeycīmiz yok. şeytmedik. onnā ḳaybolmaycak, gerekīse ĺyazımsa bī˯şeye yaz. bī kyada yaz ne ne kitap alē, ep aynısını çevirir. bī kyada da yazīsın.

D.M.M.: burda yazēri.

M.H.M.: sultan sücer. sultan sücer tekkesinden.

S.A.İ.: bunnā ne ɯqa esma inge?

M.H.M.: rıza boba yollāmış.

E.M.: mıtaza istemē başladıktan sōra ben onu çufalıkta yaptım da.

S.A.İ.: vklyuçi li kamerata? (kamerayı açtın mı?)

D.M.M.: ayī be mayko. poçnahme li? (hayır anne. başladık mı?)

S.A.İ.: mıtaza amcamı istemē başladınna mı işlēdiydin.

M.H.M.: evet evet delikannı çevresi. o˯zaman törelē bū̃leydi. ḳızın işini gō̃men ĺyazım, güvē. o da işini gösterēri nışannanınca.

S.A.İ.: mıtaza amca ben sizi brakem o˯zaman rāt rāt ḳonuşūsunuz.

M.H.M.: e yok bī˯şey ba. sen kāretmē kāretmēsin.

S.A.İ.: yok tā ī ben, tā rāt ḳonuşūsunuz çünkü ben de kenāda olunca yani.

M.H.M.: ben sıḳılmam. sen de işittī̄ne zararı yok.

S.A.İ.: a yok ben ondan dī̄l de. çünkü bō̃le şindi ben de olunca başlēlē bana annatma.

D.M.M.: mıtaza dede.

M.H.M.: başlaylım mı?

D.M.M.: başlaylım da. sen nerey oturcān? ya da. yan yana oturun. esma anne.

S.A.İ.: adi o˯zaman ben bĭrakem sizi. durgül sōna arayvēri beni telefondan.

E.M.: nāpma yan yana oturçān sen bizi?

D.M.M.: e şeyde çekecēm de. pıtrete.

M.H.M.: nerey to krıvat üstüne otur mare. oyanın, nēyan gidēsin? ben nerey oturcām oray?

E.M.: yan yana oturalım, oturŭn dedi de.

D.M.M.: istēseniz buray oturun ben kalkēm. nasī yapacak sınız?

M.H.M.: ayır ayır.

S.A.İ.: tamam adi ī çalışmalā size.

E.M.: ade ḳızım. kısmetle bālı, seniha.

M.H.M.: ada. ayırlısı. sen nēde? kimde durēsin?

S.A.İ.: evde becanım. bizim evde.

M.H.M.: a̧a? sana ev vā mı orda?

S.A.İ.: e nasī olmasın becanım. buba evleri.

M.H.M.: buba evi ama başḳası durēri ya şindi.

S.A.İ.: e yok becanım. onnā zate agamin ev aldıydılar kendilerine. sōna a̧ga ḳādaş annaştılar, al ḳatları agamin te fırınnıklā da. bis de ügagı evde.

M.H.M.: oldu oldu.

S.A.İ.: aşāda agamini bis de ükāda. zāten ne ḳadā gelēz be mıtaza amca.

E.M.: ō̃le mi?

M.H.M.: õle õle.

S.A.İ.: ne ḳadā gelēriz. bõle.

M.H.M.: sen tūkiyede mi işlēsin şindi?

S.A.İ.: e,emen gelip gelīdim durgül oralāda deye, mektebini bitirincedek. şindi geldim. gidip gelērim, gidip gelērim.

M.H.M.: güvē balçikta mı? balçikta mı durē?

S.A.İ.: e, bis balçikte zāten. oradan aldīydık ya bir apartmen. ama ep sofya şirketlerimiz oldūna. şindi üç seneden beri işatları ep sofyada. şimdiyedek ep bulgaristanın içinde gezīnidik ikimiz de. biri bir ucunda öbürü öbür ucunda. durgül bī balçik, bī varna, bī şumen mektebine göre. õleydi. yani zor. eskisi gibi dīl mıtaza amca. ey mıdrevoda bu ḳadā çok çalışacak yē vādı, iş yeri.

M.H.M.: varıdı ama.

S.A.İ.: varıdı ama dīl mi?

E.M.: vardı ama yok şindi ḳızım.

M.H.M.: şindi yok, ḳızım. şindi yok, ḳalmadı bī˛şey.

S.A.İ.: mıdrevoda yani vādı ama bī˛şey ḳalmadı. te avşam durgüle gösterērim tekese[2] yerini. ḳızım burada tütün ḳurudūlā, burada dana baḳıdılā, burada inek baḳıdılā, burā tekeseydi. han kubrat buradaydı. demeze miydi, neydi?

M.H.M.: õle, õle ḳızım. õle ḳızım õleydi ama.

S.A.İ.: dikiş.

E.M.: islya kövümüz vardı ama şindi t˛õle ıssız oldu.

M.H.M.: ḳīk beş sene miletin çalıştīnı iki senede īdidile bitīdilē, ḳızım.

S.A.İ.: tā devam edelē, baḳalım.

M.H.M.: ḳalmadı ḳayrı. ḳayrı bir birlēni.

S.A.İ.: ye ḳalmadı.

M.H.M.: bir birlēni tuttulā ḳayrı.

S.A.İ.: be tutsunnā. ne istēselē yapsınnar ama, halḳı biras. iç baksana bī yēde īsan ḳalmamış. gençlē kaçēri, ḳaçacaklar. tamam, adi.

M.H.M.: õle oldu. adi.

---

[2] tekese – (Bul. TKZS)tarım kredi kooperatifi (komunizm döneminde çiftçileri desteklemek için kurulan birlik.)

S.A.İ.: görüşürüz gene.

M.H.M.: adi çok selam.

E.M.: ūrun açık olsun.

M.H.M.: nasī başlayem şindi ba ḳızım?

D.M.M.: ilk önce adınızdan da. ani hem şey olarak, ḳayıtta da olsun.

M.H.M.: başlayem mi?

D.M.M.: evet başlayabiliriz.

M.H.M.: benim adım murtaza hamza memet. dōu̯m yerim acvaklā kövü. bin doḳus˘üz otus beşte mesim mālesine gelmiş bobalarımız. benim dōu̯mum bin doḳus˘üz otus dō̈tte. altıncı ayın otuzunda.

D.M.M.: acvaklar nerede bulunuyō?

M.H.M.: e t˘ōda terter, terterle ḳuvanclar arası.

E.M.: ani köpçü üstünden geçēsin.

M.H.M.: t˘orda.

E.M.: to beri tarafında. beri tarafında acvaklā orda. t˘orası kövdü.

M.H.M.: ye. ailemne. bin doḳus˘üz ellide evlendik. üç orandamız var, iki çocuk bi̇̄ḳıs. ḳoca çocuk türkiyede. öbür çocūm sofyada. ḳızım burada. torunnarın ikisi holandada. birisi almanyada. bis de işte burda anayla. ihtiyālīmızı çıkarēriz. bizim türk milleti buralarda bulunan birinci gelişlēri baba ilyas, baba isak isyanında bin iki˘üz ḳī̇ḳıncı sene. selçuk devletinde isyana bastırdıktan sō. ḳaçıpta gelme, gelēler būlara. ikinci gelişleri bin beş˘üz on altıda çaldıran savaşında, yavuz sultan selim şah ismayılı yendikten sō. alevi ḳırımı yapēri seksen bin kişi emen bi̇̄ akşamda öldürēri. ḳalannarı da işte būda balḳannara kaçēri. burda balkanāda yēleştikten sō. bin iki˘üz doksan doḳuzda bulgaristanı türk asarı tarafına düşmesine çok yādım etmişler. burda olan alevi grubu. kökenimiz aḳına türkmenistandan, çin dolaylāndan. türkmen kökenni. anadoluya gelmemiz bin yetmiş senelēnde. benim sülalem yēleşmiş tokat bi̇̄de yozġat ḳasabalāna. bizim türk milleti islyam dinini doḳus˘üz yetmişinci sene kabŭledēri. o sıralāda abbasi devletine ḳarşı çıkmışlar bittide demişler ki ya islamı ḳabul edeceksiniz ya kellileri. o˘zamanda cami̇̄lerde minderde azret aliye peygamberin sülyalesine orandalāna lyanet oḳurmuşlar. işte bizim buraya gelen türk kökenne, kökenneri dedelerimiz kabuledēriz ama alinin yolunu kabuledēz. işte o˘zamandan bu güne bis alevi sayılırız.

D.M.M.: alevilikte ayrılıyō ya. çarşamba, neydi o, pazartesili ve çāşambalı, bishangisindeniz?

M.H.M.: şindi bis sultan sücatin ocāna bālı, türkiyede. sultan sücatin ocāna. oradan da gelmişiz. hudut ḳapandıktan sō. sultan sücatin velinin ḳafadarı, otman boba. askovo tarafında tekkede. otman boba tekkesi. o gelēri bittā ona ziyaret ederīz, otman bobaya. bizim yolumuzda, alevilikte, senede bī kere cem toplantısı yapılēri. bālı olan dergahımıza para toplanēri. ordan gelen dervişler. o parayı alıp dergyaha götürūlerdi. sōra burda bin beş˘üz otuzda demir boba dünyaya gelēri. demir boba dünaya geldikten sō. bin sekis˘üz, bin beş˘üz otuzda, bin sekis˘üz otuzda nasīydı o?

E.M.: bilmēm mıtaza.

M.H.M.: asılda bittā demir bobaya bālanēriz. bizim te cemimiz demir boba tekkesine bālı, dergyah orasını bilēriz. çoḳu ali boba tekkesine bālı ordan denizler aliye. asılda buray gelmemiz, buray böyle aleviyiz, alevi kökenni. pekī ama ḳarışık, inancımıza. bis aḳına çamanen ācına bālı īsannarız. türkmenistandan gelener. alinin yolunu kabŭledēriz islyam dini ḳabŭl olduktan sō. islyam dinine ḳabŭl olduktan sō.

E.M.: çāşambalı mı pēşembeli mi dēye sōdu sana bu ḳıs.

M.H.M.: şindi çāşambalı başḳa yēde yok sāde to˘burda var. būdan gitmelē var. o da olēri demir boba tekkesinne üsẹjn boba tekkesinin çırakları, abdal dēri onnā çıraklara. sürü güdēke karıştıreller sürüyü bī˘yeri. üsẹjn boba tekkesinin abdalları, çırakları, demī bobanın ḳoyunnandan seksen doksan ḳoyun alēlē tekkeye. pekī ama gün gelēri ḳoyunnā bulunēri. bulunduktan sō iki tekke arasında ḳavġa çıkēri. yeşil abdal denen bir derviş: “ben de senin yoluna, dekkedērim e.” deye şeydēri. ordan da çāşambalılar ordan türēri. çāşambalı başḳa yēde yok burda vā sādece burdan gitme bīde tūkiyede var. bis pazā̧ertesi onnā çāşambalı. çāşamba fatme ananın dō̧udu dō̧um günü. cumā azret alinin dō̧udu gün. ye. bizim pazā̧erteli dēllē pazā̧ertesinne cumāavşamı toplantılar yapılır, cem yapılır. onnar ise cumālā çāşamba avşamı cem yapar, çāşambılā.

D.M.M.: bis demek ki pazartesi?

M.H.M.: pazā̧erteli.

D.M.M.: pazarerteli, cemi ne zaman yapıyoruz bis?

M.H.M.: bis pazarertesinne cumāavşamı. pazā̧ertesi avşamınna cumāavşamı cem yapılır.

D.M.M.: tamam.

M.H.M.: pazā̧ertesinne cumāavşamı. evelden çoḳudu ḳızım. gençlē vardı, tālip vardı. şindi tālip te ḳalmadı.

E.M.: tālip ḳalmadı, gelen yok.

M.H.M.: hēm mālede hē mālede. ben būba olduktan sō, on dō̈t bobaydık. bobaları yazacān mı sen.

D.M.M.: yazarım sen sō̈le. ben yazarım burda kyā̧ıt kalemim var.

M.H.M.: vāsa.

D.M.M.: biliyōsan.

M.H.M.: ḳaçıncı sene bobalānı ben epsini söyleycēm sana burda.

D.M.M.: tamam.

M.H.M.: şindi kövümüzde.

D.M.M.: ışī açēm mi?

M.H.M.: e̦e̦?

D.M.M.: ışī açēm mi?

M.H.M.: ayır ayır. kövümüzde ḳoca boba deye māleyi yönetenner. bütün bobaların arası ḳoca boba. birinci boba mesim veli dede olēri.

E.M.: çok ilēden yazēsin.

M.H.M.: sōra şaban dede adında birisi olēri. sōra geçē ḳaralara. ḳaraladan mova āmet denen bī şahıs. istanbolda mektep görēri. geldikten sō işte burda. bizim kövü, sevarı, encek kövünü ḳaralā tarafında olannarı. kendi dergyahı tarafına toplēri. işte o yönedēri. ḳaç sene yönettiyse. ondan sō o͡ulu mustafa dede. gene ḳaralala. o yönetēri. ondan sō alēri sülman üse̦jn musa. molla dedem. o vefat ettikten sō o͡ulu veli sülman musa alēri. o vefat ettikten sō selman asan çelik alēri. o vefat ettikten sō üse̦jn marem apti alēri. o vefat ettikten sō şindiki mustafa boba mantır, alēri. şindi ğsein marem, aptinin cemi bak ḳaç kişiden. yazacān mı bunnarın epsini.

D.M.M.: e sen sō̈le ben dinniyorum.

M.H.M.: a̦a̦. kuri ibrām, māle bobası. ondan sō nazar asan. ondan sō çelik salıf. ondan sō nazan mıstafa. ondan sō asan ali çelik. ondan sō merdan apti ḳurt. ondan sō üse̦jn marem apti, ḳoca bobayı bizim. onun ceminde. sōra başḳa cem, zinal alinin türdünün ceminde: memet āmet ibram boba olēri birinci boba. mokan ismayıl ikinci boba. türdüveli dō̈düncü. kesman ali dede beşinci. zülkyar türdü altıncı. memet ali

ḳuş yedinci. ondan sō zeynal ali türdü olēri. onnā vefat ettiler epsi. üseȷn sali hayder, onun mālesi: āmet osman köse den geleri. sülman üseȷn musa. veli sülman musa. bīde üseȷn sali ayder. bunnā da vefat etti, birisi ḳalmadı. sōra durmuş, selman durmuşun cemi: merdan apti ḳurt cem şefi. selman asan cem şefi. durmuş, selman durmuş boba. bobayı da vefat ettilē, ḳalmadı kimse. kamber davudun cemi: süleyman mustafa birinci. memet kamber oca. sadula kereş. kamber memet oca gene. üseȷn riza ufak. ruşit yonuz ufak. kamber davut ufak. onnar epsi gene vefat etti, birisi yok dünyada. murtaza amza benim cemim. kurulēri zülker üseȷn dedeyle başlēri. memiş sülman ḳobak. üseȷn ineldik. murtaza amza memet, işte ben. benim cemim. ferda ali mustafanın cemi: mesmi veli dededen başlēri. mustafa ali mesmi. durgut baba. ısmayıl sadık mesmi. ali merdan ḳurt. ferdar ali mustafa gelēri. üseȷn veli pelvanın cemi: çoban āmet. sülman veli pelvan. ali veli pelvan. üseȷn veli pelvan o da sā. selman kyazım celilin cemi: asan ibram. zeynal nuri. ḳara ali dede. nuri zeynal celil. celil nuri zeynal. selman kyazım celil. vefat ettilē epsi birisi yok. kamber murta zeynalın cemi, nuri dededen ayrılma. selman nuri zeynal. kamber nuri zeynel. bunnā da vefat etti, yok birisi. mustafa ali mantır, ısmayıl sadık mesimden ayrılma: akkı ısmayıl sadık. mustafa ali mantır, o da sā. üç boba ḳaldık ōle. vefat edelen bobalar ani cemneri yoḳumuş temeli. gitmişlē bu ālemden. onnā bin doḳus˳üz yīmi doḳuzdan bu yana: asan ali yeni. kesman ali. ibram ali yalama. şaban dede. aziz asan kesman. merden yalama. uzun asan. mümün şaban. asan selman. işte bunnar, ḳızım. vefat etmişlē ḳalmadı kimse. epsi būda sakile de vā yazdım ama yok. işte bundan ibaretti ḳızım.

D.M.M.: on iki ben on üç diye. on üçtane cem yazdım ama dōru mudur?

M.H.M.: on dō̄t olması Ĺyazım.

D.M.M.: on dört mü? birisini belki yazamamış olabilirim.

M.H.M.: on dō̄t cem var. cem varıdı. on dō̄t boba varĭdı. ama gittilē ep. üçümüz ḳaldık. üç kişi. yerine de otūtmēri boba, otūtmadı. meraklı varĭdı ama yapmadı o ōle gitti. kendi nesī̄, kendi. önetme istēri çocuk. ondan ibaret.

D.M.M.: şindi boba olarak ne yapılıyor? ben adetleri iç bilmiyorum da.

M.H.M.: şindi boba olarak te işte orda yazēri kitapta.

D.M.M.: burda mı?

M.H.M.: oḳuycaksın, yazacaksın. ye.

D.M.M.: ama sen de annat birazcık.

M.H.M.: şindi bobanın vazifesi cem olduktan sō. ceme girilēri. eşikten izin alınēri. geldikten sō bubanın önüne niyaz edilēri, teslim olunēri. ceme teslim olunduktan sō. erkek ḳadın, genç ḳāt cemde güdülme onnasī, epsi bir. genci ḳādı. kimse cemden dışarı ḳonuşmak yok. cemde olan evliya olana bāsedilir. peygambēlēden bāsedilir. cemden bāsedilir. oray gīdikten sō teslim olūsun. teslim olūsun. boba ne dēse o olur. bilgin vāsa yol üzerinde dinden ya, ızmetten ya ḳonuşūsun. bunnar ē pazā̆ertesi er cumāavşamı toplanılır. senede üç defa geçme mālesi olur. bu geçme mālelēnde sorġu suval olunur. sorġu suval olunur. eger sen bīḳabāt bī◡şey yaptıysan, birisini incittiysen, küstūdüysen dāġın olduysan. seni ḳabātin būk se. ḳabātlı sen ḳalīsan. o cemde olannā seni cezālandıre.

D.M.M.: cezālar ne türdü? ya da ḳabāte göre mi, cezā?

M.H.M.: ḳabātına göre, evet. ḳabātına göre cezālandırır.

D.M.M.: bī örnek verebilir misin?

M.H.M.: ḳabāti eger būkse cemden de dışlanılır. bī vakte ḳadar. senin dışlandıktan sō. senin ānene kimse gelmes, bu kövden. yasak olunur. ōle cemden dışlanmış insana sen bī mābbet yapamassın, bīḳomşuya gidemessin. bōle ḳurallā varĭdı. şindi tutulmēri ama.

E.M.: şindi yok.

M.H.M.: gene de görgü cemi olēri. sorulēri. şindi de ḳabāt ta yapan yok, ḳızım. bizim millette. davaya gidip bir birini davaya veren yokŭdu. düne gelince. kendi alin burda görülūdü cem içinde. kimin alacā verecē vāsa işte orda teslim olur şeydīdi. şindi tālip te ḳalmadı. işte böyleydi bizim yolumuz. alya da devam edēri. devam edē, ḳızım.

E.M.: yazdın mı ḳafana epicini?

D.M.M.: yazdım.

E.M.: yaz oray da allāḳolayını vēsin. ūsek al.

M.H.M.: yol bōle, ḳızım, çünkü ceme gelince. ceme gilike. er cem urbaları ayrı olur. ēkezin bī çeşint.

D.M.M.: nasıldı onnar?

M.H.M.: fıta, fıta vardı, ruba vardı.

E.M.: fıta vardı. anterilē burası açık ta. buray *kolan*[3] taḳılıyōdu ya.

M.H.M.: ēkes bī̆ çeşint giyinir.

E.M.: bunnara da duma don olūdu. şalvā gī̆mezdin de fıtayı şū̆le taḳādın.

M.H.M.: zengin fıkare bir birini gözetmēsin. ēkes bī̆ çeşint. ēkeklē de bī̆ çeşint, ḳadınnā da bī̆ çeşint.

D.M.M.: üstüne ne vardı? altında fıta.

E.M.: fıta to˘bray ḳadar.

D.M.M.: tamam, sonra.

E.M.: uzun gō̆nek to˘bray ḳadā giyēsin. sōra o uzun gō̆nen altında duma don dēdik. t˘ō̆ble bulları işlemeli. çufalıkta olūdu onnar.

D.M.M.: onnardan var mı sizde?

M.H.M.: bizde yok, ḳızım.

E.M.: bizde yok. ninende vāmıştır onar. ananın donnarı durur, bencek. vēmediyse abuna. bis çünkü, bis yetiştikten sō. ep yasak edildi *tekesede*.

M.H.M.: ninesinde nēden olcak?

E.M.: i? anası, sevim ingemin donnarı durū. bencek.

M.H.M.: e vāsa.

E.M.: onnā gidēdi, bırakmaz. selime ingem dinciydi, fakirim. ne tatlıydı. şindi de tatlı. ninen de tatlı geçinēriz. duralım t˘oray, pek bir birimize varamēriz.

M.H.M.: alevilik ī bī̆˘şey, ḳızım. alevilikte çekiş dövüş olmaz. ḳısḳançlık olmaz. biri birinin malına gösḳoymak olmaz. ālık bī̆lik yapma kimse ḳākmaz. bizim alevi sülyalesinde bō̆le ben *pretsedatel*[4] olēm. ben *ministır*[5] olēm. ben şū̆le olēm bō̆le bī̆˘şeylē yoktur, alya da yok. tū̆kiyede var. bunca ḳadar alevi var. adi koymēlē de bēki ama. birisinin göremeycēn ben *ministır* olma istērim deye. bizim alevi *grupasında*[6] bunnā yok. evelden de yokmuş alya da yok. ye.

D.M.M.: yüksekte gös yok.

M.H.M.: ō̆le. yalnız yoluna düşkün. yola düşkün. bizim yolumuzda gelme gelme, dönme dönme.

D.M.M.: o ne annamında?

---

[3] kolan – kemer;
[4] pretsedatel – yönetmen, idareci;
[5] ministır – bakan;
[6] grupa – grup

M.H.M.: gelen malı, dönenen canı. sen bīcik ceme geldin de teslim oldun mu o ceme. çıḳāmassın bittā. sen çıḳāsan yak elleyi. bȭle olur.

E.M.: ȭleymiş, ȭleymiş. ȭle ye?

M.H.M.: evet evet.

E.M.: ye.

M.H.M.: çıḳazsın.

E.M.: ōda olanı yanında yabancıya annatmaycān. anġısı senin gibi onnāla ḳonuşacān. ani tūk deriz bisḳızılbaş deriz. onnālā ḳonuşmaycān tūklēlē. onnar bilmez senin ne iş yapādīnı. ye. ilēden temeli ḳara ḳoyālāmış.

M.H.M.: sır, o sır ḳorumak osmannıda çıkēri. kovēllē alevileri kesēllē de ondan olēri marı esma.

E.M.: ye.

D.M.M.: o ne zaman olēri? ne zaman kovellē?

M.H.M.: bin beş˅üz on altıda. çaldıran savaşında.

D.M.M.: evet evet, söylemiştiniz az önce.

M.H.M.: ye çaldıran savaşında.

D.M.M.: o˅zaman mı bītek kovellē alevileri.

M.H.M.: evet to˅zamandan beri tūkiyede kovellē, en çoḳu. ama selçuk devletinde de ḳovulmuş ocam. baba isakla baba ilyaz isyan çıḳādıktan sō, selçuk devletinden rāzı gelmedīyen isyan çıkarelē. isyan bateri, batıreler isyanı.

D.M.M.: ne zaman, neden ḳovuluyōlar biliyō musunuz? neden kovellē?

M.H.M.: şindi selçuk devleti eralide vēgi ḳoymuş, bobalara. aşiret bobalāna. o˅zaman aşiretlē vādı anadoluda. ēkes, türkmenistan gelī bobasınna gelmiş, aşiretinne. o˅zaman aşiretlē türkmen soyunda çadır altında. tūkiyeye gelmeleri. sürüyle ayvancılıkla geçinīmişlē çokçası. geldikten sō, nerey yēdirise, bobasınna yerleşēri, çadırınna. o sülyale başḳa sülaleye ne oranda verēri ne bī˅şey. kendi sülyalesine evlenelē bȭle˅imiş. da selçuk devleti vēgi koyē. vēgi ḳoyduktan sō aşiretlē bobalar da isyan çıkarē, istemeler vēme deye. pekī ama emen emen kazanelē anadoluda, dȭuda, selçuk devletini. selçuk devleti paytatı, ḳonyada o˅zaman. pekī ama o˅zaman zırlı rubaları varmış, selçuk devletinin askēlēnin. kaleyi alamadın mı.

se edno çe[7] bi̯ ̆şey yapmēsin. kaleye alamamışlar, isyan yapannar. kaleden çıkē o zırlı şeyler. o isyanı ḳaldıranı kesēler, baş ḳaldırannarı kesēler, işte ḳaçan ḳaçabilmiş. ḳaçamayan īmiş ḳılıcı. ya. çaldıran savaşında da gene aynısı olēri. şah ismayıl, yavuz sultan selim bubasını tahtan indirēri geçēri onun yerine. geçtikten sō. çaldıran savaşında yenēri şah ismayılı. indikten sō alevileri, kendi alevi ama. inat edēri. bir avşamda tā yetmiş seksen bin alevi kesēri. kaçabilen ḳaçmış. bittā takip edellē o günden bugüne gelince. alevi̯ kimse ya balkan ketmeklēnde evleri, ya ḳanara bi̯ yēlēde. ani ki i̯san orantılı olmayan yer. te bizim köv de nasī meselya. te ōman içinde. buları ōmanĭmış. orak bi̯ yē yok.

E.M.: susuz yer. alevilē susuz yēde.

M.H.M.: susuz. alevilik alevi kövler tū̄kiyede de bō̄le gelmişlē.

D.M.M.: ben küçükken şey atırlıyorum diyodular burda köyün kenarında dere mi ne vardı.

M.H.M.: gölcük.

D.M.M.: gölcük evet. gölcük vardı.

E.M.: şindi de durē ba ep.

M.H.M.: durē.

D.M.M.: ani su varmış demek istedim.

E.M.: var ama aḳan su. yāmū su. öbū̄tū̄lü aḳan su yok. yēden su yok. yēden bilmēsin mi sen bizim buray ḳazdılar ḳazdılā da çıḳādılā, derin. öbū̄tū̄lü su yoḳudu. bis yetiştiyēn yoḳudu su. içmē su. yīḳamā da yok. ya yāmī yāyāsa olūdu. ey ep ḳuvaclara taşınıdık suya. ben ne ḳadar su doldūma gittim bigi̯lēle, küçükke.

D.M.M.: küçüklū̄n öyle mi geçti?

E.M.: ı?

D.M.M.: küçüklū̄n nasıl geçti?

E.M.: t ̆ō̄le.

M.H.M.: çalışmakla.

E.M.: çalışmakla. hep çalışmak, ep te çalışmakla benim işim. ben oḳuma bilmēm iç.

D.M.M.: oḳula gitmedin mi?

---

[7] se edno çe – bir sözle

E.M.: bis tˬ◌̈le bī aralıkta uzgeldik bī*grupa*īsan, bizim *nabōlā*.[8]

D.M.M.: sen ḳaçıncı sene de dōma?

E.M.: otus ikide. to senelēde. ḳaçıncı senesi olēri mektep, bulġā mı geldi oˬzman, rus mu geldi?

D.M.M.: ḳırkta mı olcak acaba?

M.H.M.: şindi burası rumanya devleti.

D.M.M.: aha otus ikide.

M.H.M.: rumanya devleti. beş altı kere ruman gelmiş gitmiş. bu toprak romanyanın burda. ruman toprā. pekī ama almannar. bulġar almannālā dostluk yaptıktan sō. ikinci dünya savaşında. bin doḳusˬüz ḳīkta bulġālara verelē burasını. bin doḳusˬüz ḳīkta romannā gidēri burdan, bulġālar gelēri. bulġālā geldikten sō mekteplē ḳapandı.

E.M.: to sıra üzgeldim ben.

D.M.M.: sen tam o sıra.

M.H.M.: ḳīk yedi ḳīk sekize ḳadar ne māllim, ne bīˬşey. bak ḳīḳıncı senelē ḳīk yediye. yedi sekis sene māllim bīˬşey yok, iç bī yēde. māllim olan da devlette. yok a bo◌̈le. māle māllimi tutulūdu, akla. senin orandan vāsa, ocaya ak verecēn, kesenikle. ye. ḳīk yedinci sene devlet ayık vēme başladı māllimnere burda.

E.M.: ben de to arada uzgelmişim.

M.H.M.: asılda rumanya vaktı. rumanya vaktında īdi. rumanya vaktı sekizinci sınıfa ḳadā, yedinci sınıfa ḳadā mektep vardı. būda dīl ama. ḳuvanclāda rujdiye varĭdı. ani detska gradina varĭdı mecbūrudu. mektebe gitmeyennēri cezāladılā kim mektebe yollamazsa, orandasını.

D.M.M.: sen gidebildin mektebe?

M.H.M.: īşallā gittim.

E.M.: ben bile oḳuttum onnarı yetiştikten sō. mēmet, meliha, āmet. bu azırmēsin ben tā devam etçēm. işe gidēke aylık azırelē bu işten annēri. bī sene mi gittin sen be, iki sene mi oḳudun?

M.H.M.: altı sene.

E.M.: ye. *zadoçno*[9], *zadoçno* gitī.

M.H.M.: tolbuhine. *ikonomikayı*[10] bitīdik. em işlēdik em oḳuduk.

---

[8] nabō – yaşıt;

[9] zadoçno – dışardan eğitim

E.M.: em işlēdi em oḳudu. ben de gittīyen gidebilcēkmişim.

M.H.M.: bize mektebe gitti yazma şeyi başladı ama üstüne dūmadīyen onu da.

E.M.: e içēsi ḳalabaydı. ihtiyā vardı, ḳaynam ḳaynatam vardı. arettim çalıp şeytme. ḳafam toplādı öbū̄tū̄lü. ama t̬ō̄le ḳaldı.

M.H.M.: okuduyen oḳudacā, oḳuycādı ama, yok onun bubası. oḳuyan var.

E.M.: bubam işletti. oḳuyan var ama as. anfe abum nasī adē üketiyse. başḳa yok. onnarın da bubaları māllim oldūna. e.

M.H.M.: ō̄leydi, ḳızım.

E.M.: kimi geçīdik geldikten sō.

M.H.M.: bunun burası bulgaristan. tey yaḳıncacık buray gice bulgaristandan ırsızlā gelir soyar. alıp başını gider. ye. kimse yok. benim dedem üç dō̄t kere soyulmuş acvalāda. e burdan bıçaklan anını kesmeşmişler, para vēsin dēye. ninemin bōzun altın dizisi varmış. döşekte yataḳa koparēllē alēller.

E.M.: zenginmiş dedesi çok.

M.H.M.: acvaklāda.

E.M.: t̬ō̄le.

M.H.M.: neler var īsanın. burda gelip senin öküzlēni ayvannānı çalan var. ḥısızlık. grans bıyunda nafile ḳızım. ye. ama bu kövün içinden de varmış ḥısız de. sōra ō̄renilēri. elçi var. elçi var kövün içinde. sōra ō̄rendilē ama faydası ne? türkiyeye gittiler. hırsız olannar. bīrakmışlā gitmişlē tū̄rkiye.

E.M.: kōḳuye mi?

M.H.M.: memleket ḳızım.

D.M.M.: otus beşte mi gitmişler ya da sōra mı? tū̄kiye giden.

M.H.M.: otus beşte, ye. otus beşte.

E.M.: tū̄kiyede bis de dūduk. beş ay dūduk. ninelin gitmedi, bis gittik annanille.

D.M.M.: nasıl ḳalḳıştınız gitmeye? nasıl ḳarar verdiniz? seksen doḳuzda dī̄l mi?

M.H.M.: evet, evet, evet. seksen doḳuzda sonunda.

D.M.M.: aha. seksen doḳuzun. ben de o̬zaman dōma zāten, eylülde.

E.M.: ō̄le ye?

D.M.M.: seksen doḳuz, eylül.

---

[10] ikonomika – iktisat

M.H.M.: seksen doḳuzun, on sekis*avgusa*[11] çıktık burdan. gittik gransa. bis granstan geçtik. grans ḳapandı. yīmi iki avgusta. üzun bī yolda dūduk granstan geçme bekledik. ele yavrum.

E.M.: vādıḳ tū̄kiyeye baġaşlārı doldūduk grans ḳapandı dediler. ayda ālaylak varcāmız yere. M.H.M.: çocuk ḳaldı burda, mēmet.

E.M.: ye. o āḳamızdan.

D.M.M.: siz sādece ikiniz mi geçtiniz?

M.H.M.: ayī gelin de beraber.

D.M.M.: gelinne.

E.M.: gelinne berabē, torunnā da berabē.

M.H.M.: torunnā beraber.

E.M.: onnar ālaşē ben ālērim.

M.H.M.: ḳoca çocukla de. küçük çocuk gelmedi, sofyadan. ḳıs da burda başḳasınna geldi.

E.M.: onnā geleydi zatı. bis gelmeycēktik.

M.H.M.: otus yedi gün subaşında dūduk. subaşı çok betidi. bis vādıyen.

D.M.M.: akrabānız var mıydı orda?

M.H.M.: var ama uzak akraba, uzak.

E.M.: subaşı o˳zman şūdan giyvērisin ey felyan yēden çıḳāsın. ne avıl ne bacaydı bisvādıḳtan sō, t˳ōleydi. şindi çok güzel olmuş.

M.H.M.: kenef yok. üç dō̄t ānede yapı varĭdı.

E.M.: uzalmış o şindi çok.

M.H.M.: sōra bizim kövden macılā gittiyen belediye yaptılar onu. belediye yaptıyen bittā düzülmüş. depremden sō da ḳonukları yaptılar. ġaz da getīmişler. ōda şindi güzel. şindi iş yeri de açmışlar orda. ne dēri onnar? ḳayık payıp, k*orap*[12] morap yapma oray.

E.M.: islya ama gene canımız sıḳıldı.

M.H.M.: şindi bīde *most*[13] mu geçecēmiş ne olacāmış ordan. şindi, o˳zaman yoḳudu. ordan gittik stanbola. stanbolda üç ay dūduk. küçük çekmecede.

---

[11] avgus – ağustos;
[12] ḳorap – gemi;
[13] most - köprü

E.M.: nasī üç ay. beş ay dūduk bis tūkiyede.

M.H.M.: e tamam de. ne ḳadar dūduysak becanım. asılda.

E.M.: ben gelcek oldum, tūkiyeden. çocuklā, meliha barēri, gelin nine uzaldı burası. āmet de būda. bu gelmeycek olēri. ükādan ḳādaşımın çocū onnā gelcek oldu. ben bī sabāla ḳāktım benim canım itē gelmē. meliha ālē būda, çīpınēri. kendi baġaşımı buray ayīdım bunun baġaşı buray. bīde anne var onŭn̥da buray. onu da getīmeycēm o da ḳalcak ōda. bu ayrı hayrı, adi ben de gitçēm ayīma benim baġaşımı. geldi sōra gelcēn ama dedim. vādıḳtan sō "ben getīdim seni. sen getīdin demeycēsin." dedim. yemin ettīdim ōdayḳa. ī˅ama demedi demedi. başladık ya būda bis*çasnoya*[14]bis. ḳonvoy moyvoy Íyazım olēri. bī sabāla çıkē ḳonvoy aramā. bulamadı ḳonvoy. "sende senden çekērim." dedi bana şindi. demeycēk olduydu ya. "çok ḳızdım, dedi. demeycēdim ama ḳatlanamadım." t˅ōle bir işler oldu. gōmeycēdik işe bu dedeyle. işledik te şindi te yörüyemēriz.

M.H.M.: īpıladı bizi *çasnoluk. çasnolūa* tutunmā, tutunmak Íyazım dīlmiş.

E.M.: *çasnolā* tutunduk, üç inek. üç inēn, ikişē de danaları olēri.

M.H.M.: ticarete tutunaymışık. *çasnolā* tutulacāmıza.

E.M.: ye. bu em işe gidēri, em ayvan bakēriz, em işe gidēriz dedim gibi. sōra dattılar, şeyi. o˅zman nē işsiz ḳaldın sen de, işten mi çıḳādılā seni, *çasnolukta.*

M.H.M.: evet, evet ōrattılar. komanisti ye.

D.M.M.: o˅zaman ne çalışıyōdunuz? nerey gidiyōdunuz işe?

E.M.: tālalāda misir, bōday t˅onnarı.

M.H.M.: tūkiyeden döndükten sō ben otus sene emen bisertside işledim. bin doḳus˅üz altmış ikide ḳafadar olduk. o˅zman *komonist sistemi*[15] burda. din yasaklandı. mālelere gitmek yasak. ḳīklā yapmak yasak. ḳafadar olmak yasak. asılda altmış ikide ḳafadar olduktan sō. burda olan öndēler başladılā tenkit etme beni. ben de bĭraktım gittim bisertsiye, işe. o˅zaman*kooperatsiya*[16] ordaydı. *kooperatsiyaya* gīdim ōle mal taşıycı gibi. sōra kasiyer oldum. ordayḳa tutundum *zadoçno* delē, tolbuhine. bitīdikten sō ordan çıktım bī*sotsyal dom*[17] yaptılā. dele˅āne dēdik bis.

[14] çasno – devlete ait tarım arazilerinin bir miktarı isteyen halḳa dağıtılarak yıl sonu hasatının kişilere bırakılması;
[15] komonist sistemi – komünizm sistemi;
[16] kooperatiya – kooperatif
[17] sotsyal dom – huzur evi

t˳orda dobrovoda. oray geldim *sçetovoditel*[18] oldum, muasebeci. bin doḳus˳üz seksen ikide köve *parti sekretar*[19] yaptılar. bizim buray köve beni. o˳zman burda başladım işe. ōda *parti sekretanlā* çıktım. çıktıyen bisertsi *tekesesine* başladım işe. sōra *tekeseleri* topladılā bī˳yeri, öpēle (üper – yer, isim). öpēle bī*apeka*[20] yaptılar. *apekada* öpēde işledim. sōra bu *demokratsya*[21] geldikten sō. ayrıldı yinden *apekadantekeseler*. īnden bisertsi *tekesesi* oldu. bisertsi *tekezese*. orda *glaven sçetovoditel* gibi baş mūasebeci oldum. tūkiyeye gittim. tūkiyeden geldiyen bisertsiden *tekeseye* ayīdık. terter başḳa *tekesese* oldu, burası başḳa *tekezese*. buray kesēse olduktan sō. baban *tehnik*[22] gibi gīdi. ben de *sçetovoditel* gibi. mūasebeci gibi, baş mūasebeci. pekī*demokratsya* işlēri. bis eski sistemden deye ōrattılā, çıḳādılā kövden. ye. o˳zaman öpēde bī*pretsedatel* vardı. geldi topladı beni güveceye *tekesese*ḳūduk, zvınartsiye. orda mūasebelicilik yaptım bir üç sene. ordan emekli oldum geldim köve.

D.M.M.: çok sene çalışmışın.

M.H.M.: çok ço, ḳızım, çok. nelē geçīdim ben. nelē geçīdik, ḳızım.

D.M.M.: emekliye ayrılmak ḳolay mıydı o˳zaman?

M.H.M.: olūmuş mu ḳızım. zor.

D.M.M.: ne istiyōdular o senelerde? yani sene, çalışma, iş, senesini mi neydi, yaş mı?

M.H.M.: yaş, diploma istēdiler.

D.M.M.: emekli olmak için, penseye[23] çıkmak için ne istedilē?

M.H.M.: yaşı, yaş becanım. yaş staj. altmış yaşını doldūman gerekir. ōle çıktıydı *demokratsya* geldikten sō. üç sene ileri emekli olabilecēn. o˳zamanḳadınnādan yīmi sene staj istēdiler. ēkeklēden yīmi beş. ḳadınnar elli beş yaşında *pensyoner* olūdu, adamnar altmış. üçē sene ileri *pensyoner* olabilcēn. ḳālar elli ikide *pensyoner* oldu, adamnar elli yedide. te ben to elli yediyi tuttum. emekli oldum. ye. bizim kövde ḳālar elli iki yaşına, çoḳu elli iki yaşında *pensyoner* olannāsā.

---

[18] sçetovoditel – muhasebeci;
[19] parti sekretar – belirli yerde bir partinin temsilcisi aynı anda da o yerin lideri olan kişi;
[20] apeka (APK) - tarım ürünlerin kooperatifi. tarımsal sanayi kompleksleri / tesisi;
[21] demokratsiya – demokrasi;
[22] tehnik - teknisiyen
[23] penseye (pensiya) - emekli maaş

D.M.M.: sen de elli iki yaşındaydın dı̄l mi?

M.H.M.: o elli beşi. o elli beşi. o iki yaş bū̱k benden.

D.M.M.: a dōru. evet.

E.M.: aldattım onu, iki yaş bū̱k.

D.M.M.: ben onu da sorcām. nasıl aldattın onu? nasī tanıştınız?

M.H.M.: aldatmak. bizim günümüzde evlenmek.

D.M.M.: aldattım dedi de. ben de o yüzden.

E.M.: māsus yapērim ben.

M.H.M.: evet. evlenmek başḳa türüydü ḳızım. nenen, ninenne buban everē seni.

E.M.: kendin seçipte dı̄l e.

M.H.M.: kendin seçip te dı̄l e.

E.M.: ye. onnāḳarā alīsa. bı̄de bis būda āretlik.

M.H.M.: bis ōlu ḳızım. bu ānenin orandası yok.

E.M.: t˯ō̱le bı̄ arantīdaydık bis. e bis geldik buray iki gös evleri var onā da tütün kökinden duvāları.

M.H.M.: ye.

E.M.: t˯ō̱le bı̄ eve geldik. şu iki yanımza bu iki yapıyı. bu *simentleri*[24]to˯bu dedeyle, to˯budō̱t elle yaptık. onştan yörüyēmēriz bis şindi.

M.H.M.: bin doḳus˯üz elli beşte yaptık bunnarı. rāmetli dedelē sā. bubalıklā ninilik sā. onun bubasınna ninesi sā. dō̱t tane ihtiyar. bizim alevili *grupasında*, şindi yok ama. ızmet çok bū̱k ihtiyara ḳāşı. urmet çok bū̱k.

E.M.: ye.

M.H.M.: yemek ı̄cek olduktan sō eline su getirı̄sin. elini yīḳar. yemek ı̄dikten sō yinden su getirı̄sin, āzını çalḳalar gene elini şeyder. avşam oldūyen ayaklānı yıḳāsın.

E.M.: döşēni yazāsın.

M.H.M.: döşēni yazāsın, sabāla ḳaldırīsın. işte bunar ep gelinin, gencin vazifesi. e ō̱l̥e gelinin. bu er avşam.

E.M.: şindi bir birimizin ayaklānı bile yīkamēriz.

M.H.M.: şindi şindi ızmet ḳalmadı. dört tane ihtiyar.

E.M.: bir birimizin ayaklānı bile yīkamēz.

---

[24] siment - çimento

M.H.M.: onnā mecbūrdu alevi sisteminde.

E.M.: yīḳamazsak çıḳar annadī seni "maruu, ayaklāmıza bile su dökmedi. elimize su getīmediler." ister istemez ekmek īcek olduyen getircēn. ḳāktıyen de gene. āzına yīḳamā getircēn.

M.H.M.: e adi ōdan başḳa işte yok becanım.

E.M.: ama dışāda da su yok o‿zaman

D.M.M.: nēden alıyōdun sen suyu.

E.M.: ḳuvanclādan alēriz suyu. batlakla eşekle.

M.H.M.: ḳuvançlādan, ḳaralaktan.

E.M.: ye t‿ōle yēden.

M.H.M.: sen ovadan.

E.M.: būle dışādaki gibi şā şū şā yok. ye t‿ōle bī ār sırada geçīdik ḳızım ama bak te gene to‿bu yaşa ḳadā yaşēriz.

M.H.M.: şükür allā, ḳızım.

D.M.M.: māşallā. sā olun ep böyle.

E.M.: ye. şindi bize çocuklā: "siz işlēsiniz e onştan yaşēsiniz." dēllē. tā ep işlēsiniz. işlēyin oray. işlemeyin işlemeyin, dēke. avar işlēyin deri. "siz onştan yaşēsiniz, işlēdīnize." dēller. "işlēdīnize yaşēsiniz bis sizden sayġı teller.

M.H.M.: e şükür allā.

D.M.M.: ḳaç yaşında evlendiniz?

M.H.M.: ben on yedi yaşındaydım.

E.M.: ben yīmi bī mi?

M.H.M.: on doḳus.

E.M.: on doḳus yaşında. o seneden bu seneye ḳadā te işlēriz. geçinēriz, dövüşmedik iç. bārışsan da ōle yörüktūmadık bir birimizi.

D.M.M.: dūnünüz nasıl oldu? dūn, onu da annatsanız ya. ḳaç gündü?

E.M.: onu da annat baḳalım şindi.

M.H.M.: dūnümüz, bir afta.

E.M.: aftalık.

M.H.M.: bir afta.

D.M.M.: hangi gün başlıyō dūn?

M.H.M.: çāşamba günü başlādı. çāşamba günü bōday dövülūdü.

E.M.: salı günü.

M.H.M.: salı günü mü?

E.M.: salı günü.

M.H.M.: bēki de salı günü.

E.M.: salı günü dövēsin. çāşamba günü aş pişirē, şey aşını maşını pişirēri. pide yapāsın.

M.H.M.: pide yapılır. ekmek yapılır.

E.M.: salı avşamı ḳına. çāşamba avşamı ḳına. pēşembe avşamı da ḳına.

M.H.M.: üç avşam ḳına.

E.M.: üç avşam ḳına.

M.H.M.: salı, çāşamba pēşembe.

E.M.: pēşembe.

M.H.M.: salı, çāşamba pēşembe üç avşam ḳına.

E.M.: üç avşam ḳına.

M.H.M.: cumā günü gelin alınīdı.

E.M.: dur.

M.H.M.: pēşembe günü.

E.M.: pēşembe günü.

D.M.M.: ḳınada ne giyiyōdun sen o˘zaman? ḳınada?

E.M.: ḳınada mı?

D.M.M.: aha, ḳınada ne giyīdin?

E.M.: teze gelin deye mi?

D.M.M.: evet, gelinken. ne gīdin?

E.M.: gelinke, ilēden vardı ōle gelin urbası. salta dēz, şindi adamnā giyēri onnarı oynāḳa bū̄le.

D.M.M.: onu bì antasana nasıl dı tam?

E.M.: nasī annatem onu. ḳarada.

M.H.M.: bis de vardı ama sattık onnarı.

E.M.: epsi vardı ama. ḳara şeyde t˘öble yaki dīldi.

M.H.M.: sırma, sırmalı.

E.M.: sırma t˘öble telle şinmē işlenmiş. o adam onu giyēdiler. tā altına bir başḳa bī ḳīmızı giyēsin, o da gene işlemesi. tā onun üstüne, tā altına bī sarı, çıbık çıbık. sarıyla

ḳara, onu giyēsin. tā üstüne bīde ḳīmızı gene o da telle. bīde gelin şalvar olūdu, mor. onnarı giyellē şindi bazman. tūkiyededе çok işledeler onarı, giyeler. tˬonu giyēdin de gelin olūdun. ye.

D.M.M.: üç gece ayrı ayrı mı?

E.M.: ayrı ayrı. iki avşam ḳına yaḳılī ḳafaya, geline ellēne. iki avşam, salı avşam başlāsın yakmā. gidēsin ḳına yakmā. yaḳalā senin eline, aḳına ayaklāna ḳına. sarālā sāmalalā durūsun ōle. sōra çāşamba sabāla. çāşamba avşamı da gene yakēler. çāşamba sabāla yıḳānīsın giyēsin urbaları.

D.M.M.: hangi urbaları giyinīsin?

E.M.: ani sıraladım to urbaları giyēsin. onnarı giyēsin. pēşembe günü de gelir alīlā seni. būlü ōtülü arbayla. davullāla, zurnalāla. bizim dūnümüz çamır. yollā çamır. duracak yē yok. evleri içi çamır olēri. īsan çārēsin e oˬzman ḳalabalık īsan. o salı günü başlayverēsin o īsannarı ep çarēsin. onnar ep gelēri. cumāya ḳadar.

M.H.M.: oˬzman dükyan nāda bīˬşey yok be, ḳızım.

E.M.: ye. tˬonnarı ep ep olūdu, ḳızım. tˬōle şeyler olūdu.

M.H.M.: kendinēne bīˬşey yok ḳızım.

E.M.: cumāavşamı mı gidēdilē güvē be?

M.H.M.: ye cumāavşamı güvē.

E.M.: cumāavşamı da güvē getīdi ninesine. benim almışlar a.

M.H.M.: cumāavşamı güvēḳoyunūdu. cümētesi avşamı gidilēri oraya.

E.M.: ye cümētesi avşamı. oˬzman güvē gidēri. oray güvē götüreller.

M.H.M.: güvēḳaynasīnna ḳaynatasınna tanışma.

E.M.: tanışma. tˬōle uzun uzun.

M.H.M.: orda da toplantı.

D.M.M.: cumātesi günü ōle mi? cümātesi günü gidiri?

M.H.M.: ye avşamsı, gice.

E.M.: gice. pazar avşamı da ḳayınna gelīdi. ḳayın, çocuklar. ḳızının, benim ḳādaşlarım bana gelēri, tˬōle. tˬōle aftalāca aylāca dūn. çok uzun.

M.H.M.: çok ībīˬşey. çok ībīˬşey.

E.M.: e ī. e bis başḳa şey.

M.H.M.: başḳa yapacak iş yok a, ḳızım. eylence millete.

D.M.M.: evet. dūnünüz hangi ayda oldu? ne zaman oldu?

M.H.M.: *oktomvride*[25] miydi mare?

E.M.: bilmēm çok çamĭrdı ama.

M.H.M.: *oktomvride* miydi *noemvride*[26] miydi. olāda oldu ḳızım. çamĭrdı ama. elli bīde nışannandık. bī sene nışannı elli ikide evlendik.

E.M.: t˅ōle uzun. uzun uzun ilēki.

D.M.M.: niye ḳışın seçtiniz, dūnü?

M.H.M.: şindi.

E.M.: o˅zman ḳışın yapılīdı yaz günü olmazdı.

M.H.M.: yaz günü işe gidilīdi, ḳızım. çifçilik var.

E.M.: orak var. çapa var.

M.H.M.: yas günü kimse dūn yapmēri o˅zaman.

E.M.: şindi yas günü olēri dūnner.

D.M.M.: evet tam tersi.

E.M.: o˅zman ḳış günü.

M.H.M.: o˅zman ḳış günü. mūabet dūn. ibadet. mālecilik te aynısı. sekisḳasımdan sō açılēri cemnner.

D.M.M.: ne zaman kapanēri sōra?

M.H.M.: yīmi bī martta kapanēri. tā cem olmēri bizim orda. cem yapēsin işe gidīsin.

E.M.: t˅ōle bī˅şeyler.

M.H.M.: çok ī, īdik becanım.

E.M.: şindi ton ton.

M.H.M.: o˅zman para yok ḳızım. para çifçilik. iyēsin içēsin. ekinin fazlaysa satēsin. üzēsin bī inē. ekine fazlaysa ya da bī dana satāsın ya ḳoyun satāsın, üzēsin bī inē. ōle çocuklā para mara yok.

E.M.: ōle çıtī çıtī *bombon*[27]īcēn.

M.H.M.: yok zatı.

E.M.: aka. datmazdın bile. ben dadādım.

M.H.M.: dükyannāda bak.

---

[25] oktomvri – ekim;
[26] noemvri - ḳasım;
[27] bonbon - şeker

E.M.: bubam alīdı t̬ȭble, t̬ȭble uzun, t̬ȭble dar. kesme şeker alīdı. anamna dedem vardı. ē sabā onnākāve içēdi. ben nasī yapādım? onnarın ḳoydu yere varĭ oşçacık alērim.

M.H.M.: basma yoḳudu dükyannāda, ḳızım. bu yedi sekis sene sȗdü.

E.M.: şindi dȗme doyāsın.

M.H.M.: başḳa bī̬şey yok. o̬zaman pamĭk eker işlēsin, pamĭktan ruba gȍlmek don, doḳūsun. abalık, ḳoyunnādan abalık tararır işlēsin, pantalon aba, ġojuk, ne yapāsan yaptırĭdın. dükyandan almā bī̬şey giyilmezdi.

E.M.: iç, yoktu.

D.M.M.: sen çok yaptın mı ȍle?

M.H.M.: yaptık ḳızım, yaptık.

D.M.M.: ne yapıyȍdun normalde? ani elle.

E.M.: epsini. yastıklar ani yastık yapādılar. şindi duma yastık. sizde de vāmıştır. onnarı işlēdim dumasını da, er işin de. içini şey atācān.

M.H.M.: tarak yok o̬zaman, ḳızım. tarak yok, ḳızım.

E.M.: epsicīni, epsicīni onnāla. onnāla olūdu.

M.H.M.: bī sopa gerīsin t̬ȭble. tavuḳ bāsa, e tavuḳ bāsa demiş, ḳoyun bāsa ḳurudu. ḳuruduktan sō gerīsin o sopaya. pamĭn çekīdeklēni ayırĭsın bittā tan tan tan, pamīn ḳabādīsın işleycek gibi. ye.

E.M.: çok zor alden geçtik bis çok. bis islya sıraya ēdik bis ama. ḳayrı ḳalmadı.

M.H.M.: ḳabādīsın, ḳabādīsın pamī. işlēsin gȍlmek yapāsın, don yapāsın giyēsin işte o.

E.M.: avşam bile dedi buna. ḳoca dedemin ḳuvannarı yanmēri şey. kȍre koydē dē. dedim ḳoca deden ġaştaları, gȍynekleri epsitavanda dedim ben indircēm onnarı sana. o öldükten sō şu̬ḳadā şu̬ḳadā yapāsın da pul pul. şalvā yolādık, gȍynek yumadık ta gīdik ḳızım ama. şindi ēdik bī̬şeye ama yok ḳayrı.

M.H.M.: yavāmak çoḳudu o̬zaman becanım. ayıp dīliz ye.

E.M.: ı?

M.H.M.: yavāmak çoḳudu, ayıp dīliz becanım.

E.M.: ye ye. bunun dīsekleri yamalı *savete*[28] gitti.

[28] savet – belediye, muhtarlık

M.H.M.: *savettepisar*.[29]

E.M.: disḳapakları yamalı.

M.H.M.: yazıcı rubalarım yamalı.

E.M.: tā bīde islya urba deye giyipte gidēri onnarı. yoḳudu ḳızım. t̬ö͡le bī alelē vardı.

M.H.M.: utanmak yoḳudu ḳızım.

E.M.: o̬zman lamba yok. ġaz yok. ḳoyāsın bī*burkan*[30] içine. içine bī pamĭk bṻle, yaḳāsın onu, t̬onnā.

M.H.M.: beş altı sene bö͡le gitti.

E.M.: pamĭk işledik.

M.H.M.: ye. yā yaklı olūdu.

E.M.: t̬ö͡le bī senelē geçīdik. annadēriz.

D.M.M.: az önce burda bī̬şey gösteriyōdun onu sen mi yaptın?

E.M.: onu ben yaptım.

M.H.M.: evet.

D.M.M.: bī̄göstēsek e onu da ne oldūnu?

E.M.: i?

D.M.M.: ne oldūnu onu annatsana bana? em gösterem. ben getī̄rem, ben vercēmsana. sen annat bana.

M.H.M.: güvē peşkiri.

E.M.: ben şindi bunu gö͡nek doḳūdum, birüncük gö͡nek. ani birüncü gö͡nek giyeller ye. e̬e, bunun ninelī geldi "mıtazaya da t̬ö͡le bī bes yapacāsın." dedi. bu renkleri de almış getīdi bana. de baḳalım ne iş māfet yapacāmışım ben. ben de bezin kenarına gēsin onu yaptım bunu. bunun da alaları var. gelmişlē bakmışlar. "a̬a̬, olcak." demişler. ani māfet var.

D.M.M.: aha māfet vā mı yok mu.

E.M.: ye. māfet varmışım. te bunu bṻle. bu da sıralādı onu. başladı sıralāma: "ben bī pişkṻlü bezim varĭdı onu çıkāmēsin sen." dedim. dure be çıḳaracām. ben de çıḳādım onu.

D.M.M.: o ne için kullane, ne bezi dēnilē buna?

E.M.: e.

---

[29] pisar – kâtip;
[30] burkan - kavanoz

D.M.M.: a yüz için. surat için.

E.M.: suratını silēr. ellēni silēr onun içiṇ. benim bubam bṻle çaprazlāda.

M.H.M.: ō̈le dedi̯en güvē.

E.M.: demet. dū maa̯. demet taşīḳa taḳādı onu bṻle.

M.H.M.: beline soḳūdu. beline soḳūdu, ḳızım.

E.M.: te soḳādı da demet taşīḳa silēdi onu suratını.

D.M.M.: suratını.

M.H.M.: beline soḳūludu.

E.M.: o◡zman çok bī◡şeylē vardı becanım. ama şindi ē şey çok bī◡şey yok şindi.

M.H.M.: ē şey zemanına göre bacanım.

E.M.: ē şey zemana göre.

D.M.M.: mūtaza dede, senin dṻnünde ne gi̯din? dṻnde.

M.H.M.: güvē urbası becanım.

D.M.M.: güvē de şey.

M.H.M.: hava, hava çufa. hava.

E.M.: ḳayışlı şey ġaytannā vādı.

M.H.M.: ġaytannāvā. sarık.

D.M.M.: sarā ne dellē? sarık dedin de.

M.H.M.: çalma.

D.M.M.: a ḳafaya ḳoymā.

M.H.M.: ḳafaya ye.

E.M.: ḳuşak ta beline tā.

M.H.M.: ḳuşak, ḳuşak.

D.M.M.: ḳuşak ne renk olūdu?

M.H.M.: beline dolēsin becanım.

D.M.M.: ama rengi neydi?

E.M.: ḳīmızı.

D.M.M.: ḳīmızı.

M.H.M.: ye. ḳīmızı. ḳīmızı da olēri.

E.M.: ḳīmızı da akça atılērim ben.

M.H.M.: yeşilli de olēri.

E.M.: yarısı yeşil olū, yarısı ķīmızı. onu dikēcek yapmazdı ama t̬ō̬le yapādılā. nasī yapādılā.

D.M.M.: üstün ne vardı? üstünde? çufalık şeyler dedin ama.

E.M.: üstünde gene çufası var.

M.H.M.: üstünde gene, urbası vā, ķızım.

E.M.: çufa.

D.M.M.: birinci gömlek dedi de. birinci gömlek o̬zaman giyiyō muydunuz? birincigömlek.

M.H.M.: bürüncū gō̄lmek.

E.M.: bürüncū gō̄nek, bürüncū.

D.M.M.: a bürüncū̄.

E.M.: bürüncū gō̄nek.

M.H.M.: evet evet ķızım. mecbūdu.

E.M.: şeyler o subaşına gī̬yemiş onnarı çok şindi, bürüncū gō̄nekleri, şalvar.

M.H.M.: büründcük, büründcük güzel ķızım. o çabık dalmē.

D.M.M.: bü-rün-cük?

M.H.M.: bī̬de yıķādıktan sō büzülēri yeni gibi olēri. büzülēri, sen gī̬dikten sō sık derine dayanēri.

E.M.: ninesin vāmıştır onnarı, annesin vāmıştır.

D.M.M.: şalvā g̬ī̬yēken giyiyoruz da.

M.H.M.: ep yeni, ep yeni gibi durēri.

D.M.M.: tam nasī diyōsunuz siz? bi-rün-cü mü?

M.H.M.: büründcükü,k*opriva*[31] bulġāca.

E.M.: büründcük.

D.M.M.: bü-rün-cük. birincik büründcük. nasī duyduysam ō̄le söylüyorum ama.

E.M.: büründcük gō̄nek.

M.H.M.: büründcük gömlek, ķozadan yapılma. *paşkuliden*[32].

D.M.M.: evet.

E.M.: ķozada onu da baktık. ķuş baktık.

M.H.M.: e.

---

[31] kopriva – ısırgan;
[32] paşkul - ķoza

E.M.: çok şey geçīdik ama. gene yaşēriz te. geçīdīmize göre.

D.M.M.: ķozaya nasıl baktınız o˯zaman.

E.M.: nasī?

D.M.M.: ķozaya nasıl baktınız?

E.M.: onnar, ne dēller onara be? ķuşlara?

D.M.M.: sen bildīn gibi söyle onu.

E.M.: onnar ufacık tōṵmdan çikēri. ķutu içiṇde gelēri tōṵmnarı. ōda çıķāsa ķoyādım bī sān içine, ufacık. ķarınca ķadā ufak t˯ōle. ōda yapraklā tātā paklēri ona, būyēri. bir afta ķoydun ikinci afta būle būle dēke to˯b˯ķadar olur. ķoza olūdular.

M.H.M.: *bubi*[33] dēller.

E.M.: *bubi* dēllē.

M.H.M.: tītıl.

E.M.: ye tītıl gibi. onnar sāması bittiyen ōda varī satāsın. yāṵtta sen gōnek yapacāsan ōda çekēlēdi onnarı.

M.H.M.: bir ay. ķīk gün bakēsin, sarē onnarı. ķoza.

D.M.M.: nasī çekēdin onnarı?

E.M.: ben çekmērim de. çekicisi olūdu, māsus t˯ōble. ne bīlem ben onu. şūle şūle yaptımda usulcasık. bittāsıcaķ su üstüne.

M.H.M.: su içine ķoyduktan sō uçları. ye. tutulē onnā.

E.M.: būle yapādılā tutulūdūlā. onnarı saralak abalak ōda. sōra doķūsun, bükēsin onu. doķūsun.

M.H.M.: bīķozada beş altı kilometroya ip olēri.

E.M.: ye. t˯ōle t˯ōle to˯bu ale geldik, ķızım.

M.H.M.: beş altı kilometre uzun. şey olēri. onu şeydēke bī metre uzunnunda alķa gibi dolēler şeye. kurudēsin onu. sōra iki üç gün bī˯yeri eklēsin ona bīilēn çevirip. bī˯yeri kateler üç. iki üç kozine ondan sō gömlek olunēri. ōle bī iple olmēri. ye. ķıvırēsin onu, ondan da būzmeli olēri. çille ba ķızım. şindi epsini fabrikalāda yapēlē. aynilēni yapēlē ama fabrikalar işlē. fabrikalā işlē.

D.M.M.: e ama eskiden elde.

E.M.: elde.

---

[33] bubi - koza

D.M.M.: bazı şeyler dā da īmiş.

M.H.M.: *sigoda*īdi ḳızım.

D.M.M.: bürüncük gömlek şimdi yok. iç bī yēde yok.

E.M.: olsa da faydasız.

M.H.M.: bizim kövlē sattı gömleklēni subaşına vādıyen.

E.M.: sattılar.

M.H.M.: kövden giden epsi.

E.M.: onnar ōdan meraklandılā aldılar. mindē tettiler aldılar. mindē bilēsin ya nasī?

M.H.M.: ama o.

E.M.: te onnarı da aldılar.

M.H.M.: moda.

E.M.: beni de çok ḳanadılar ama dedim vēmem mindēlēmi.

M.H.M.: moda oldu bürüncük gȭnek orda. giyēri moda gibi. dışarı salvedēri onu.

E.M.: yakışellē de becanım. alayda da yakışeller. şindi ne gīdi belīsiz. bu fistannā şindi. bīde tā bȕle dānık dānık yapeler. bu dēri "a fistanın yītılmış gene gīyēlē." ayī be onnar ȭle. "o nasī moda ȭle." dēri. televzede görē e. "o fistanı yītılmış gene." dēri.

M.H.M.: yītık gibi başa açılēri oynāḳa becanım.

E.M.: geçende gelin gēdikten sō bile dȕnnere gitti. o da gīdi yītık fistannanı. o da gīdi yītık fistan.

M.H.M.: ema ayat.

E.M.: tˬȭle ḳızım. ayat geçīmek dīl mi? çeşint çeşint çok rejim geçīdik. yokluk gȭdük, vālık gȭdük. şindi epten de vālık. epten.

M.H.M.: bȕle deǰştīmek çok nafile. bī sistem gīdeydi tāī olacādı.

E.M.: zāten*tekesese*.

D.M.M.: sistem sistem gȭdünüz. bī, iki, üç.

M.H.M.: evelden *çaşnolukudu. çasnoluktantekesecilik* oldu.

D.M.M.: evet.

M.H.M.: sōra *tekeseseleri* topladılā bīˬyeri. sōra *apekalā*ḳuruldu. sōra ayrıldılar. *tekesecilik* battı şindi *çasnik*[34] oldu gene.

D.M.M.: evet.

[34] çasnik (çastnik) - özel şirket

E.M.: *tekesecilik* battı. ēkes tālalanı aldı, işledi. başladılā bu patronnā deyem bāli, traktōlā işleme. o vēdi tālasını, bu vēdi tālasını. bis ep *çasno* işlēriz. işlēdīmize yēden de çok asıl çıḳarīdık. kendimiz de yapamēriz, gün̈nükçü. bī˯gün pindik arbaya ikimiz. bu varı gelīke, misī taşīḳa, esaplamış. benim ne kyarım vā bu işten deye. be ikimiz pindik arbaya: esma dedi "bzim dedi ne kyarımız vā bu işten?" dedi. ne bilēm be mıtaza. "kendimiz kazamēriz." dedi. "kendimiz toplayamēriz." dedi. "eve geldiyen de dedi ayvan bakēriz." dedi. "çitlēri doldūrez, ambarı doldurēriz. onnar yaza ḳadā boḳa çevirēriz bis. ne traktora verēz para. komboya[35] verez para. bize ne kalēri?" e bilmēm be mītaza. "ya verelim şu tālaları baḳalım nasī olcak?" ele vēdik te dinnendik. ye.

M.H.M.: komonis sisteminde yaşamak çok īdi ḳızım. çok īdi.

D.M.M.: o˯zamanki yıllarını bī annatsana bana.

M.H.M.: çok īdi. çok ī, iç bī˯şey düşünmēsin. tōbanı alıp işe gidēsin. geldikten sō rāt evine bakēsin. iş canın iştēse tutun alır işlēsin. salta baḳāsın, bostancılık yapāsın. ne istēsen yapāsın. āneni geçindirīsin. ne çekişme vardı, ne dövüşme vardı. şindi *demokratsya* oldu, millet bir birine düştü.

E.M.: o dedi.

M.H.M.: mirasçılık çıktı, bilmēm ne çıktı.

E.M.: mirasçılık.

M.H.M.: *komoniste* ne mirasçılık vardı, ne bī˯şey.

E.M.: kimse kimseye lyaf atmē şindi. ḳādaş ḳādaşa var gelmēri. sizde de olcāmış. būda da olcāmış filan dediler ama ne oldu bilmēm. ninenili olcaklā bī˯şey ōdada dediler.

D.M.M.: karışmēm ben.

E.M.: i?

D.M.M.: karışmēm benim işim dīl o.

E.M.: sen ne ḳarışacān.

D.M.M.: kendileri düzeltsin.

M.H.M.: fena oldu çok, ḳızım.

E.M.: bizde yok ḳarışacak barışacak. bis.

---

[35] komboya (kombayn) – biçerdöver

M.H.M.: *komonist sistemindeī*di, ḳızım. emen emen miletin üzde doksan doḳus oḳūmuşudu. ēkes emen orta taksil bitīmedik īsan çok sīrekidi. şindi bu *demokratsiya*[36] geldikten sō. üzde elli oḳuma. çingenlē temeli gitmez oldu mektebe. ye. çingenlē de. būlāda da ōle. bizim kövde de.

E.M.: para şindi okūyēri.

M.H.M.: vaktari olmayan mektebini okuyēme. mektepte ḳapandı.

D.M.M.: şimdi kubrata gidēmişlē.

M.H.M.: mecbūr. yedinci sınıfa ḳadā gitmek.

E.M.: kubrata gitmemiş te nābacak. yok būda. te beş altı kişi vā onnā da kubrata gidēlē. çok ḳalaba yok uşak. genç ḳalmadı baa ḳızım. çok sīreldi bizim köv. ye. ē˅gün ölüm, ē˅gün ölüm dedīn gibi.

M.H.M.: ikişē sınıfıdı burda.

D.M.M.: ama eskiden burda kövde de iş de vardı, dīl mi?

E.M.: vardı.

D.M.M.: gençlere de iş vādı.

M.H.M.: vardı ḳızım, vardı.

E.M.: gençlere, dikişçileri vardı. buyanda, neydi ōda?

M.H.M.: dikişçi vardı, ye. han˅kubrat vardı.

E.M.: han˅kubrat.

D.M.M.: han˅kubratta ne yapādılā?

M.H.M.: ekmek ḳāma maşna yapādılar. et ūtmē maşna yapādılar.

E.M.: et maşnesi.

M.H.M.: et maşnesi.

E.M.: vardı demek te, işennikidi. zır zır zır zır. mektep ōle. çok ıssız oldu şindi.

M.H.M.: kövde fırın vardı. şindi ekmeklē kokmē bile, ḳızım. bis ekmek yapılēriz tūkiyede bayatmēler. bis ekmēn ye ikinci ye üçüncü gününde pişīdikten sō yiyēriz.

E.M.: naylonnar içinde. ne bu şey şeydēri.

M.H.M.: bū˅ün pişmiş ekmek bize gelmēri.

E.M.: ye ḳızım t˅ōle bī˅şeyler oldu şindi.

M.H.M.: ekmeklerin dadı bile. sen iyēsin e? ekmē bile kokmēler.

---

[36] demokratsiya - demokrasi

D.M.M.: küçükke atılēm ben. burda ükāda bī fırın vādı, ondan alīdık ekmek amayene.

E.M.: o islyaydı ōda.

D.M.M.: bū̄dükten sōra ḳapattılā onu da.

M.H.M.: ḳadı mēmet.

E.M.: ḳapādı, kendi ḳapādı. devamedeydi şey etcēdi ama nē etmedi devam bilmēm. ne ḳadā da alınmış ḳoponumuz ḳaldı onda.

M.H.M.: ḳūtāmadı bēki.

E.M.: biras ḳoponumuz ḳaldı. bōday çok çıḳarīdık varı götürū̄dük oray, çok.

D.M.M.: o˯zaman ō̄leydi dīl mi? būday toplādın oray verīdin. o da ḳopon verīdi.

M.H.M.: evet.

E.M.: bōdayı olmayan parasınnā alādı.

D.M.M.: aha. para veripte de olūdu mu?

M.H.M.: olūdu.

E.M.: olūdu.

D.M.M.: ne ḳadādı ekmek o˯zaman?

M.H.M.: on yedi santim. bir okka süt, bir ekmek yapādı. şindi iki okka süt bir ekmek yapēri. üç okka süt bī limonta yapēri.

D.M.M.: limonta da ne şişedeydi o˯zaman?

M.H.M.: limontalā küçük şişedeydi be. iki üz elli gram.

D.M.M.: cam mı?

M.H.M.: cam o˯zman.

E.M.: cam şişe.

M.H.M.: cam şişede.

D.M.M.: şimdi tekrar cam şişeye dönüşüyō. plastikti ye ep. şimdi yavaş yavaş camaçevirēlē gene.

E.M.: bizim alıpta denidīmiz yok iç, ō̄le şey. kendimiz.

D.M.M.: e suyu bile ō̄le. çok sene ep plastik plastik şimdi moda oldu camda olsundiye.

M.H.M.: ō̄le mi? bilmēriz bis. ō̄le yapsınnar.

D.M.M.: eskiden ani sizin zamanınızda ep cammış. sōna

E.M.: ō̄leydi ō̄leydi.

D.M.M.: camı ḳaldītdılar şimdi gene cam.

M.H.M.: bī düşündüyen bēki de ī yeri var. bu naylonnā plastikler ep astalık getiriş şeyler.

D.M.M.: evet, öyle de. ben biraz tā geçmişe götürēm sizi. çocuklūnuzda ne oyunoynadınız? çocukken ne oynadınız? yani.

M.H.M.: kitapta yazēri.

D.M.M.: ama ben şimdi sizin āzınızdan duymak istērim yani ben kitaptan yineoḳurum. o ben kendim şey yaparım da.

M.H.M.: bayram drellez geldikten sō ḳızlā salınġaç ḳurudular. salınġaçta sallanıdılar. eşekçik oynanīdı.

D.M.M.: eşekçik nasī oynanıleri.

E.M.: t◡ōble ilīsin de gelīsin üstüne atlar. başḳa oyun yok a? būle televze melevze yok a? *kamaralın*[37] yannā saman yıvādılā, k*amara* olūdu. gidēdilē oray eşekçik oynamā. ḳarılar adamnā, şey çocuklar ḳızlar.

M.H.M.: suvan, suvancık oynanīdı.

E.M.: suvan çıḳarīsın. būle tutunūsun sen. ben sana sen bana o◡ uzun. nasī istēnīdi o be?

M.H.M.: e ne bilem ben onu.

E.M.: te bak unutmuşum. bī suvan çıḳāsa ben dediler ama. te şindi bak, te unutmuşum.

D.M.M.: başḳa ne var?

E.M.: bey bizi, bey bizi yolladı tus almā bis gideyōz ḳıs almā. oḳumasını bilsin, doḳumasını bilsin. ḳīk iki mandayı sāma bilsin. otus iki yay dōvme bilsin. ḳıs istēme gidēdik būle oynāḳa soḳakta. ben pek oyna salamadım çünkü oḳumadım, işlēdim. bubama yādım edēdim, ayvan ḳalabaydı.

D.M.M.: ne ayvan baktınız o◡zaman?

E.M.: ne ayvan mı? ne bilem ben onu. āmannarı dū yıvannārı. biçülmiş bōdayları o◡zman bīgīlē dövülūdü.

D.M.M.: neyle?

---

[37] kamara - küp

E.M.: bīgīlē būle dönene. direklere salvērīsin. sekis bīgīrimiz olūdu. ikisini ķoşāsın, ikisini tay deye, ikisi kuliş deye. oldu mu, altı. sōra yinden ķovannar. su sorumuz da ķalaba olūdu. tˬōle ķalabaydık ķızım. buray geldiyen de çok ayvan baktık bis gene bu dedeyle. altmış okka süt götūmüz oldu, götūdümüz sıra oldu ēˬsabāla. caba götūdük. on beş santim verir sana. bīde sevinīdik ona.

D.M.M.: zamannar öleymiş.

M.H.M.: bir ānede mecbūren bī çīt bīygir var. bir ānede. mecbūren bir inek var.

E.M.: Íyazım olsun. ķoyun da.

M.H.M.: Íyazım olsun. mecbūren beş altı ķoyun olsun. bunnarı sürē de var. sürekli īsannā da var. yetmiş, seksen, üz, üz elli, ikiˬüz ķoyun īsannā da vardı. ama er ānede.

D.M.M.: sizde ne ķadā vādı?

M.H.M.: ama er ānede, er ānede vā ōle.

E.M.: bis bakmadık ōle.

M.H.M.: yok ama bis de.

D.M.M.: inek mi vādı tā çok sizde?

M.H.M.: beygir vardı, inek vardı, ķoyun vardı, ķaz vardı, ķūķa vardı, ōdek vardı, tavuķ vardı. işte bunnar ep ānede, çeşint çeşint. keçi tutāsın, ōle. nelē bakmadık ķızım. bunnā mecbūren vardı. oˬzaman dükyanda kim gidip et alacak ķızım. Íyazım oldu mu küçük baş ayvan er vaķut kesē īyisin. ye tavuķ olsun, ķaz olsun, ōdek olsun kesip īyisin.

E.M.: üz tavuktan ķalmazdık.

M.H.M.: ye. güs geldi mi bī ķoca ayvan kesēsin. ķış günü īyīsin, sucuk yapāsın. ye. oˬzaman şindiki gibi et maşnesi yok nacakla ķıyılīdı. nacakla kıyēsin. susaktan boru yapāsın. pāmakla sucuk doldurūsun.

E.M.: doldūma da şey yok. şindi doldūması da ķolay. ķıyması ķolay.

M.H.M.: şindi epsi ķolay. ama şindi et yok.

E.M.: ama tˬozman tˬonnarın çillesi vardı ķızım ama bilīdin bāli ne īdīni. şindi dükyandan alēsin. acaba ne eti? ye to fena. süt alēsin gene ne o şey acaba. yōt alēsin onu bilēmsin neydīni? bis tā tˬōle şey almadık, bu dedeyle. ep keçi baktık ama baķalım şinden sō. keçī bakmā canımız istemez oldu. yörukē bu dede. dışādan gelīke tıkanēri. tˬōle deneycēz. meliha da ep.

M.H.M.: yok ḳarıştı dükyannā gelennē de. palma yā, palma yā mı dēlē, ne dēler. bī yā aldık dükyandan oḳurmuş onu şeyini. on iki *prosent*[38]dēz bis. olanı on ikisi sāde süt ḳalannarı ḳatma şey.

E.M.: ama ister istemez alcān becanım.

M.H.M.: nē astalıklā olēri. bu dükyanda ince şeylere *kremvirş*[39]mi dēlē ne dēler. yarısı soya mıdır nedir iç ete kokmēri onnar. ye. epsinden ötelilik vā ḳızım. ne deyem onnara.

D.M.M.: e evde yapma benzemez.

M.H.M.: pīnīlē de aynısı. evelki pīnīlē ḳalmadı. yōtlā ḳalmadı epsi ḳarıştı ōtalık.

E.M.: tā şindēke dā satın pīnī almadık.

M.H.M.: *demokratsiya* geldi ēkes paradan öntürü ḳatıp ḳatıp durēri.

E.M.: iç yōt almadık ḳızım. baḳalım şinden sō nasī.

M.H.M.: ekmeklere de aynısını yapēlē *sigur*[40]. ḳabātma mı ḳatālā, ne ḳatālar. bozulē ekmeklē.

E.M.: sanki unun. unun ne?

M.H.M.: üç günü geçti mi küflenverēri.

E.M.: ilēden aftada bicik.

M.H.M.: bir aftada bī˳şey olmazdı ekmē.

E.M.: aftada bir ekmē ḳāmā ḳalīdın. ḳapādın onu oray köşeye, sarādın.

M.H.M.: ḳurur ama küflenmezdi.

E.M.: şindi, küflenēri. ye. deycēm de sēbez bī˳şey īyēmēsin.

D.M.M.: ekmek ḳuruyunca da īyēdiniz dī mi?

E.M.: e onnar ōle çok ḳurumazdı, īmeycek gibi. sarılı onnar. sarādık onnarı bis. ne bilem ben.

M.H.M.: o˳zaman tarna yapīdık ḳızım.

E.M.: tarna yapīlīdı.

M.H.M.: üç çeşint yemek sofrada ḳurulūdu. tarna, yemek, oşaf. mecbūren. onun yanına tūşu ḳoyāsın yanı başına.

---

[38] prosent – yüzde;
[39] kremvirş – sosis;
[40] sigur (sigurno) - hakikaten

E.M.: şindi yas olēri. aman *lyutenitsa*[41] yapayım. aman *kompot* yapem. aman filan yapem. iç rāt yok. o˯zman bir cıbır lāna ḳurāsın bī cıbī da böber. ḳocaman cıbır, onu.

M.H.M.: āmıt tūşusu.

E.M.: āmıt tūşusu.

M.H.M.: üzüm tūşusu.

E.M.: onnāla olūdu. şindi *kompot*. iki kişi māza dolu, dūduk. bāçada da yemiş çok. şunda yapalım bunda yapalım.

M.H.M.: şindi dükyannāda çok.

D.M.M.: o˯zaman yemek ne yapıyōdun siz.

E.M.: annadēz e, ayvan kesēriz e.

D.M.M.: aha, ondan.

M.H.M.: en çoḳu süt ḳullanīdık ḳızım.

E.M.: süt ḳullanılīdı. ḳaz bakēsin. o ḳazı beslēdin. ḳıḳīda olē. ēdin mi sen ona? ēmemişindir.

D.M.M.: ḳıḳīda īdim ġalba birazcık ben.

E.M.: yimişindir.

D.M.M.: ḳazın yāyınna dī mi?

E.M.: ye ye.

M.H.M.: ye ye.

D.M.M.: evet.

M.H.M.: derisinden.

E.M.: derisinden.

D.M.M.: derisinden mi? evet.

E.M.: adnan, mītaza şindi geldiyen bile sōdu. anā dēdi "nasī yapādın sen onnarı." dedi. ḳazın derisinden. "yapsana ma anā." dedim olmē ḳayrı çocūm. "nē olmē ma anā? çok tatlı olūdu." e tatlı olūdu o˯zmanki emek tatlı olūdu. bī ḳas kesēsin. onun cēri vā, onun gȫsü var. faslen içine ḳoyāsın olūdu. o˯zmanki emeklē tā başḳaydı. şindi astalıklā nē çok olē, ḳızım? t˯ondan olē bēki.

D.M.M.: işte. ben de o yüzden soruyorum başḳa diyōsun ya emeklere.

E.M.: i̯j?

---

[41] lyutenitsa – aciko

D.M.M.: emekler o˯zaman farklıymış ya, başḳaymış ya onnarı sorēm ben anibilmedīm için. ḳıḳīdak.

E.M.: bilmedīn şey t˯onnā var.

M.H.M.: vālıklı āne vardı, fıkarēsi de vardı çok, ḳızım. fıkare de çok o˯zaman.

E.M.: vardı.

M.H.M.: işleyemeyen, tālasını işleyemeyen. ayvanına ḳışın bakmayan. ilk yaza çıktına ayvan zabın. ne sürebilēri ne bī˯şey. ekmesi zabın ḳazması zayıf. *çasnolukta,* şindi komonis sisteminde*tekeselēde* işçi aylaz belli olmazdı. ēkes bir. *grupa* işlenīdi. aylaz da aynısını alīdı. işçi de aynısını alīdı. īdi. *demokratsiya* olvēdi, işleyen işlemeyen belli oluvēdi. işlemeyen tālaları otlanvēdi. bī˯şey çıḳaramaz olvēdiler. evelden de öleydi. işlemeyin īsanın ḳış günü bakamēri ilk yazın geldikten sō tutar ayvanı gebiridi. bir īsanın bir ḳoşacā oldu mu birisi gitti bütün yas işi onun.

D.M.M.: evet.

M.H.M.: ye. ödünç alır ayvan alır bittā onu ödemē çalışīḳa işinden de işine de gidemez. ōle işler vardı. ḳışın aç ḳalan vardı. erif aç kalē sana mecbūr gelēri. sen verīsin ona īcek ama yas günü işe gelecēksin.

E.M.: kendi işlerini bakamē de.

M.H.M.: senin işin vāḳa gelī sana işler. kendi işi durur. tamam kendi işine dönü tutā bī yāmī yāyār. işe de gidemez. onun işi bozulur. gene aç ḳışa. ye.

E.M.: *tekese* olmayadı kimse tūla dizmeycēdi bir bir üstüne. çünkü.

M.H.M.: evler olmaycādı.

E.M.: sap ōtü. evin üstüne sap ōtü.

M.H.M.: epsi samannā ōtülūdü.

E.M.: ye. şindi sap ōtūlü īsan yok.

M.H.M.: *tekesecilikte, tekese* aldı üstüne, günlükle. ustalar günnük yazēler. o sen *tekeseye* günne gidēsin senden tutūlē to ustaya verilē günnük. işte t˯ōle günnükle yaptılar ēkes yapı oldu. yapı yaptı.

E.M.: fıkare zengin seçilmez olduydu mūtaza.

M.H.M.: öbūtūlü *tekese, tekesecilik* olmayaydı halya saman ōtüsü olacādı.

E.M.: nēden yapacak, olmā dīl.

M.H.M.: saman ōtüsü, çingene kerimidi. evler.

D.M.M.: çingene kerimidi neye diyōlar?

M.H.M.: he?

D.M.M.: hangisi çingene kerimidi?

M.H.M.: bir oluklu.

D.M.M.: nasıl?

M.H.M.: bir oluklu be.

D.M.M.: bir oluklu.

M.H.M.: *tsiganski*[42].

E.M.: t˘ōble tekne gibi.

M.H.M.: tekne gibi. gōme istēsen bizde vā gösterim.

D.M.M.: aha tamam.

M.H.M.: bizde vā gösterim ḳızım.

E.M.: t˘ōle, ōle sıralā geçīdik.

M.H.M.: fena allē geçti ama ep ayat ep īne gidēri ḳızım. ī günner ilēde. alya da ī günner ilēde. bis yetiştik ḳızım kimsede sāt yok. ḳol sāti yok tekēlek yok. ilk tekēlek alannā gittilē şumnodan aldılā tekēlek. ye. ḳamyon yok. ruslā geldi de gōdük ḳamyon. ruslā geldikten sō.

D.M.M.: hangi senelerde?

M.H.M.: bin doḳus˘üzün ḳīkta.

D.M.M.: ḳīkta.

E.M.: bunnar. ḳaç kişi pindiydiniz siz bī tekēlē, be?

M.H.M.: üç kişi.

D.M.M.: o ḳadā būk müydi?

M.H.M.: ayı, bin doḳus˘üz elli üçte ben *savetepisā*gibi gidīdim, yazıcı. eski kövünden birisi geldi tālalara *zastrovka*[43] yapēri. tekēlē vā. kitlēdi tekēlēni ḳoydu *savete*. ben de çaḳı burunna açtım onu. o bī yere ḳadā mı gittiydi, ne˘yanı gitti. benim ḳādaşım var sali, bīde dūmuş boba dēriz. üçümüz pindik tekēlē yola çıktık üçümüz de pindikten sō taşıyamamış tekēlek. tekēlē sekis olvēdi, döküldü. onu ben ḳoyduk gene oray, gene kitledik çakıyle. sabāsı erif geldi çıḳādı dışarı. üstüne pindiyen tekēlek gene sekis oldu. o˘zman *pılnomoştnik*[44] dēdik muhtara, *savetin* muhatrına.

---

[42] tsiganski – çingene;
[43] zastrovka (zastrahovka) - sigorta;
[44] pılnomoştnik - vekil

"başladı benim tekēlē açmışlar." o da ḳızdı. deli selman dēdik, bilīsen? ḳızdı sövdü. kirece tuttu ordan götūdü tekēlēni ne yaptı bilmēm bittā gelmedi. yoḳudu ḳızım, yoḳudu. tekēlek rumanya vaktında bī tütün baḳīcısı yollādılā buray, *komanak*[45] mı dēdilē ne dediler ona?

E.M.: komonis.

M.H.M.: i?

E.M.: *kontorlon.*

D.M.M.: kontorlon?

E.M.: *kontorlon*.

M.H.M.: *kontorlon* mu komanak mı ta neyse. o gelē onda görūdük tekēlek. ye. romanyada, romanya vaktında.

[45] komanak, kontrorlon (kontrolyor) - denetleyici

Anlatan: Fatme Durmuş Murtaza (F.D.M.) Fatme Durmush Murtaza
Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.) ve Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)
Yer: Mıdrevo

D.M.M.: hazırız. başlayabiliriz.
F.D.M.: arada ben būġāca tūkçe ḳāştırırım.
D.M.M.: sıḳıntı yok. hiç sıḳıntı yok. ama ilk önce adından başla.
F.D.M.: adım fatme durmuş murtaza. üçüncü adım burdan güdülērim.
D.M.M.: hā murtaza.
F.D.M.: fatme durmuş. dūmuşu sen bilmēmsin seniha? bilīsin bubamı.
D.M.M.: fatma kimin adında? adını kimin üstüne ḳoymuşlar? senin adını?
F.D.M.: benim adımı?
D.M.M.: mhm senin adını.
F.D.M.: benim adım fatme ananın adı. orandaları yaşamamış fatme ananın adını ḳoymuş bubam bana.
D.M.M.: ḳaç yaşındasın?
F.D.M.: ben şindi yetmiş beş yaşında.
D.M.M.: yetmiş beş yaşındasın.
F.D.M.: yetmiş beş yaşında.
D.M.M.: burada mı dō̲udun?
F.D.M.: būda dōvdum. bu kövde dōvdum.
D.M.M.: mıdrevoda dōvdun.
F.D.M.: ye. *çakalnyanın*[46]ḳāşısında to beyaz avıllı yapıda dōvdum.
D.M.M.: hmmm orda.
F.D.M.: ye. orda dōvdum.
D.M.M.: tamam. annenin babanın adı neydi?
F.D.M.: ninemin adı satı ibrām bayram. bubamın adı satı eyy durmuş asan bayram.
D.M.M.: hmmm durmuş. onların u̯ işte ani ne çalışıyōdular o̯zamanlar onlar?
F.D.M.: bubam mālimcilik çalıştı, imamcılık çalıştı. imam oldu. silistrede oḳudu.
D.M.M.: ne ō̄retmeniydi?

[46] çakalnya - otobüs durağı

F.D.M.: epsi, becanım tük̄çeden epsine. tük̄çeden ne vāsa. esap mālimi de er̬şeyde o̬zaman çok çok mālim yok. kövün gözünü bubamīli açtı. onların *snimkaları*[47] var mektepte. beleştemin bubamın. en birinci mālim bubam.

D.M.M.: annen?

F.D.M.: kövün birinci mālimi bubam. o açē kövün gözünü. ani mevlit oḳumā, ḳuran oḳumā, er̬şeye. imamnık işledi, çok mālimcilik işledi, t̬ōle.

D.M.M.: ḳaç sene çalıştı?

F.D.M.: bubam, elli elli beşte*pensiya* aldı. ninem ellide aldı.

S.A.İ.: ḳaçıncı sınıfadek vardı o̬zaman oḳul fatme inge?

F.D.M.: t̬ōnu iç diveremēm o̬zman gene ūsek taksillē vā maa anī sītmaç āmetlē nasī oḳudu. içdilvişle gitmiş. tā rūmanyeye cūcüvaye yollaycak olmuş onu dedem ama ee ḳoca̬bbam aġaları okudēri onu. ona kövlü yādmedē. bubam ōssüz. bubam ōssüz bubası yok. ona kövlü yādmedēri. bīde yavaş talebe varmış, bubası zengin. bubası zengin, bubam o talebeyle çok ōraşmış ḳafası da almazmış bubam ızlı talebe, çalışḳan kendi bīde onnā şeydīmiş onu da çıḳātmış sınıflara o. fakī deye mālimi gelmiş demiş,"bize" demiş "ismile bir imam atibi Íyazım, atipi Íyazım bize." on iki yaşında bubası ōsüz deye, bīkaç para alsın deye, mālim *direktoru*[48] ızlandırēri onu, ismile. orda imamnık yapsın oḳusun. zoru olān şeyde becanım ani īsannā ölēri şeydēri imamlık yapēri orda. yas*vakantsiyasında*[49] ani para gēlsin deye. bubası yoka, o ōsüz ye, yok kim. t̬ōle kövlü yādmedēri. aġaları yādmedēri. onu t̬ōle okuyēlē, kendi de çalışḳan talebe.t̬ōleline okuyēri bubam. çok aḳıllıydı.

S.A.İ.: ama ōretme ḳaçıncı sınıftan ḳaçıncı sınıfadekmış o̬zman?

F.D.M.: e, o̬zaman yedinci sınıfa ḳadardık bis. yedinci sınıfa ḳadā *pensiyeye* çıktı bittā, emekli oldu. yedinci sınıfa ḳadar oḳudu, sekizinci yoḳudu. o t̬ona ḳadar oḳudūdu, yedinciye ḳadar. öte̬dōru yok. öte̬dōru lāzım tutraḳana silistreye gitsin, o silistrada oḳudu bubam, okuyēri. siz onu talebelik *snimkasını* gōseniz ama gösteririm ben sōra bittide.

D.M.M.: var mı?

F.D.M.: var.

---

[47] snimka – fotoğraf;
[48] direktor – okul müdürü;
[49] vakantsiya – okul tatili

D.M.M.: a tamam. varsa görürüz sonra. hangi senelerde õretmenmiş o?

F.D.M.: nangı senelēde õretmen?bis, ben yedinci sınıfta ķaçıncı, ben ķīkta doma yedi, yedi yaşındayķa mektebe başlērim. yedi yaşındayķa,ķaç sene olēri o?

D.M.M.: ķırk yedide.

F.D.M.: ķīk yedide olēri. sōna ben evlendimiydim? evlendiyen bubam bittā māllim olmadı, emekli oldu ama. ķaçıncı senelere ķīk yedide. ķīk yedide şeyde o˘zamana ķadā mallimcilik işledi o. mollaya kyalamini oķuttu o. mollayı kyamili ķocamandı onlar, bilēsin tanıyēsin. sen bilēsin. onları oķuttu, o˘zaman mevlit oķudūdulār, kuran oķudūdular, ye. bubam yeni˘köyünde de māllim oldu. bütün demek *domda,* yedi sene işledim, *domda* o insanlar,"be çok güzel māllimcilik yaptı." dēdi. ayşeye de õle dedi "ķızım bī sõlemede, bir annatmada talebe bellēyemez. o uşak. baķınīķa geçer. on kere annadacān ķafasına gīyince." dēri. ama o çok ızlı talebeleri var ayşenin bizim. "ķızīm, deden nasıl ısmāladı t˘õle yapacān." dērim ona. õle de yapēri. sen de māllim için mı okuyēsin?

D.M.M.: evet.

F.D.M.: e, on yedi sene mektebi var. ayşenin bizim ama uşām bī bõrekle ķaldı nābām. "ķoydularım." dērim."islya ben şindi." deri. burda bulgaristanda otus bine ķoyāmışlar. tū̄kiyede bēki pālıdır?

D.M.M.: iç bilmiyorum ki.

F.D.M.: ye. şindi ben küçüklū̄mden başlēm mi annatmā?

D.M.M.: başla bakim ordan. a, anneni anlatmadın. bī anneni de? annen? o çalıştı mı, na˘yaptı? bī onu da söyle.

F.D.M.: annem mi? annem evde çalışīdı,ķīda çalışīdı. ninemin oķumuşlū yoķudu ama bubamı onu iç küçümsemezdi. onu ķuran õredīdi ona. ķuran bilīdi ninem. ķuranları bilīdi ninem,õredīdi. adını yazma õredīdi. bubamı çok tutādı. bis öyle ķavġa yapsak da aramızda,"nine bubam bize ūdu falan." deylim. "bubanın vazifesi o. bubanızı sesleycēn." dēdi. iç bizi āķalamazdı. ep bubamı āķaladı. çok geçinīdiler gą̄ē̄t. onu bubam talebe, ikisi talebeymişler dayımna, ağasınna. iç bilmezine verēri ağası. "bīcik." dēri."satı, dē. ben dē seni dēri mektep āķadaşıma vercēm." dēri. ninem de,"a olūda olmaz˘da o benden ķocaman." beş yaş araları var bubamna ninemim. bubam beş yaş ķocaman. çıkarēri ona, amana deye.ķabak alcaklar ayvannara. bubama da abē verēri şū̄le şū̄le. "encek altında beklēsin. b˘avşam ben aşırcām sana

satıyı.”t˯ȭle mesine ninemi aşırērī. “saḳın demiş. sesini çıkāmēsin. başḳası yaşaycāna būnu sītında o benim mektep āḳadaşım. çalışḳan, çok aḳıllı. to˯buna gidēsin.” aġası t˯ȭleline, kȭlemesine gidēri ninem. ye,t˯ȭlemesine verēri aġası. ni ninesin aberi var, ne bubası. bubası onu iki sene ḳoymamış. ani bubam, ninem, anamna uzak˯anamna kendi anam mīletimişler. nē mīlete gitmiş, dėye. mīlete gitmiş deye ama gene üçüncü ḳādaş uşā gelēller. ama te, birimizde bīḳusū yok. īz. da asılda t˯ȭlemeline talebe āḳadaşı deye aġası çıkarēḳabak almā deye. “sesini çıḳāma, deri. bubama, deri giyēsin şu çocūn ḳoluna gidēsin.” deri. ninem de sesleri. gidēri. “kȭlemesine gittim bubana, dēdi ninecīm.” mhm. ama çok geçinīdiler bubam çok aḳıllıydı alçaktan alverīdi. t˯öble. küçükke şindi. sefte ablaya gitmek bizde çıktı. bis gittik. bubam tutrakandan remziye ablayı getīdi. ani şu o ḳaçınıdı zatı*direktoruydu*. ablaya bis gittik sefteden. o ȭredīdi bizi tūkülēmizde: *“sen gūzeli torbacı k dolu ekinle. atarım seni üḳarı geline bana. sen yere idüşme ep üḳarı çık.”* dēdik. tūkülē bunnā, bana almā gelēllē bana çok. te asılda tūkülēmiz būleydi. çamaşī yīḳarım bes doḳurum o˯zaman onnā var çufalık var. ȭle oḳūduk. ablalā. bī sene ablaya gittim zatı. bittāsınıfa gittim. sınıfa gittim fakīlik dīverem sana. bis şindi çok küllü īmedik. alḳımız çok küllū˯idi. yokluk. bubam şindi ōda o māllimcilik işledīne, em imamnık işlēdi, em māllimcilik işlēdi bubam. ȭle şin şeytsin mektep ȭleden sō şeydīdi baz˯zaman ȭle pazā cumētesi günleri ȭle pazā günü ḳapanīdı sāde mektep. gidēdi imamna. iki yēden almā çalışīdı t˯ȭle. t˯ȭlet˯ȭle gelişti. onnā şindi çocuk ḳalaba. onnādoḳusḳādaş. nanġısına vēsin bubasız, n˯olsun. bī yūklükleri varmış onnar uşak o yūklükten atlāḳa yüklükte kırılēri kopē yere. anam da demiş “zatı da yoḳudu ya be yavrum. ḳırıldıysa taşıyın dışarı.” deyvēmiş. ne dēsinḳarı? kim yapsın? dedem ölmüş gencecik ḳīk beş yaşında ölmüş. tā pūsakta kalēkamber aġam. tā üç aydan sō o dünyaya gelēri. anam dēri “onu, dēri. bunu bāli, dēri. bu kime Íyazım, dēri. bunu bāli göbēni bālamaycām ne olcāsa olsun. öbūleri yetecek bana.” dēri. koce˯nnem de dēri, “olmaycak o ȭle.” dēri. göbēni bālēllē. nasıl iri bir adamıdı. asılda o da büyēri şeydēri işe gidēri.t˯ȭle,doḳus oranda. çıḳarçılā çobancılā dālışēri. uzunnan tālalānı bubam ölçēmiş ep. paradan ȭtürü. āmet aġam ōda çırak, kādaşi. ḳoca˯bbam belisada çırak. t˯ȭle bubamı oḳutmuşlar. bī çīt yemeniyle. to yemenler elen durdu. bī çīt *kostümna*[50]. acakif alverēri o

[50] kostüm – takım elbise

*kostümnar*ona. ani orandası çocūnu ō̄redēri deye. acakif anına,ōurbaları ep dururdu. ben bittide göstercēm size *snimkasını* urbalānı. ō̄lünce dūdu to urbalā çok ḳorūdu. yemennēni ep ḳorūdu. talebe yemennēni ḳoca˅bbam alverēri. asılda o˅zaman fakīlik geçēri. bis sōna yetiştik. bis yetiştinen çark. çarık giyēdik, çarık. ḳıra gidēriz çarık giyēriz. ayvan güdēriz çarık giyēriz. oyuncak yok, o˅zman tozla bostancık oynēriz yıvēriz tozları bostancık oynēriz. çō̄lmekçik oynēriz. dönenēriz. bī bezle çölmekçik. yetişīse öbür āḳadaşın. yetişīse sen gezēsin bittā. o çölmēni beklēri. uşā. uşaklık becanım uşak alēri becanım bize āla yāpez. sen atīlāmemsin bunları, yetiştin e? ehe. asılda onnāla oynēz. oyuncak yok, bī˅şey yok. sen yetişmişin atılēsin onnarı. t˅ō̄le oynādık. yedinciye ḳadar oḳūduk. ā˅dan başlādık a˅bıdan, bū̄le. sōna evlencek sıralāmız geldi. bū̄dük. yetiştik. yetiştinen ninem yollamadı beni mektebe. tū̄klere ḳaçacāmışım. yollamam.

D.M.M.: oḳulda türkçe mi oḳudunuz? türkçe mi bulġarca mı?

F.D.M.: oḳuduk. sāde bī būġāca vardı. aşa˅üḳarı ben bilērim būġāca. bī būġāca varıdı. başḳa yoḳudu. sōna oḳuma başladık bis. nanġı kitabı oḳumuşuk bis becanım? a fransısça. fransısça başladık. altıncıda yedincide fransısçada oḳuma başladıḳıdık. ū̄ke alam gelīdi alya. ū̄ke alamna, anfe tīzem manavların anfe tīzem. onnarı tanıyēsin sen ikisinde? manav˅āmet ḳāsını. onnā māllimcilik yaptı ya sōna. bīde ayrıldılā bittide. asılda bū̄le gitti ayatımız. sōna bū̄dük yetiştik. ben on˅beş yaşına gīdim. bu eşim benim gözü bendeymiş. ben bilmērim. ben o˅zaman su yok būda. beygire pinip. ingem beni aşā māle altında beklēri. ninem de ḳıs uşakları yaşemēri. beni beygire pinipte beygir sulamā gidēdimi bilse ḳuvancla uluklāna. alarma ḳaldıracak ninem. saklı. ingem yorūke bacakları. ḳıra gidēz, tāla sürēri, kazēri şeydēriz. aşā māle altına ingem kalēri oturēri. ben beygire pinērim gidērim, oluklara sulamā. bu˅da şindi gözü bendeymiş. ben on˅beş yaşına gīdim. ama yok ben bilmērim. o kendi˅kendinne. “to˅bu benim olsa.” dēmiş. beygīle gelēri şindi. beygīle tūyan. bütün ayakça kalkē beygir. onnarın beygirini gō̄dünėn ḳī˅beygirin onnarın. bizim dōru beygir. sulēriz şindi. bana yādım edēri şindi. onun aklında başḳa şey var. benim yok. ben küçük o˅zaman nēden bilecēm. asılda o beni pindīme şeyleri bilmēm˅ne. ben kendim pinērim,“benim beygirimin em yanına yannaşma,ū̄kē.” dērim ben. pinērim. ingem dedi,“görēsin ya ayakça kalkē beygir, dedi. neden öntürü bizle˅bile gidēsin, dedi beygir sulamā.” oda dedi,“adi gitmem.” dedi. “ay allā.” devsi günü gene gidērim ben.

ben ē˯gün gidērim beygir sulamā. su yok. gidērim o gene nabēri tetrelikten gene ḳuvancla çeşmesine geldi bu gene. “ay allā.” ben divēmem ingeme filyan yēden gene aynısı geldi dēye. sōna onnara ḳıs ḳādaşınna geçinerim ben onnara gelērim. şindi bana ḳaş attı gös ḳīptı. bēki de dedim ḳısḳādaşınna var gelēriz yā dedim onuşten gös ḳīpē ḳaş atēri dedim. ama benim canım sıḳıldı. yedinci sınıf ben. gittim ben eve. ḳāktım gittim. “ben emanas, ben gitçēm eve.” dedim. “maa neye şindi geldin felyan fişman.” aḳa. sōna devsi sene çıktı ḳoḳusu. selyam yollamā başladı bana. asılda, selyam yollamā başladıne, “ben küçük, dedim, olamaz. ben seni istemem tā. demem istemem dēye ama saḳın görünmēsin kimseye āḳam˯sıra gelmēsin, aġalarım gȭmēsin.” dedim. aġam da ama, aslan gibi ḳoca aġam. o bir avşam nābēri bizim yūda giyēri. gīmiş samannın gölgesine durvermiş. beni kimse gȭmeycek. onu aġam gȭrē. oh yārepim. gȭrēsin yā yollā nasī. üç kere ḳıvranmışlā çatırı. üç kere ḳıvranmış aġam ep brakmaz. bizim olan şindi o çādaklı˯avıllā var a? çādaklı avıldan atāmış kendini, aġamda atāmış kendini. ne çillecik çekmiş. sōna o sene de geçti. bak iki sene saklı istēri o beni. benim aberim oldu ikinci sene. üçüncü sene başladık bisonnāḳonuşmā, ōda būda. sefteki buluşmamız toḳatları ȭtedim iç gȭmedim. yan ḳapıdan girēri, elimin üstüne koyvēdi elini. dondum kalvēdim. öldüm ben, te. dondum kalvēdim. “ḳōkma ḳōkma.”dedi. ōldu. ben şindi gittim içēri. iç bīlyaf yapamadım. bütün dilim tutuldu ḳōḳuya. başladı şindi ḳomşuladan selam yolama ḳızladan bana. gelsin şurayı gelsin burayı. o˯zaman˯da içēri gelēller. yok nereye gitsin pıteka mıteka yok. içēri gēldinen çıkmerim ben dışarı. çıkaramellē beni. istēmerim becanım. “benim bubam benim ālḳın önünde.” dērim. “ālem aḳıl verēri.” dērim. ben dērim,“istemērim namussuzu şeytme.” dērim. te bilmēm ne. “ben Íyazım namuslu çıkem cumā sabā.” “oldu, ben sana dīmeycēm şuydu buydu.” dēri. ama aka. pençerēyi gelēri şindi. ḳayrı nışannandık. nışannane pençerē gelēri. gündöndü çekīdē atēri şindi pencerē. tık tık. ninem şindi rāḫmetli ninecim fakīcik. *peçkanın*[51] āḳasında yatādı da gȭmezden gēlidi nab. be t˯ȭble yapērim ama. git dērim ama. gidē mi. gitmēri maa. ele ben pençeyere ara. o˯zman da pāmaklā vā yok nasī çıkēm. ḳapıdan çıksam ninem “niyanı diye.” barēri. dedim git olmaycak. ninem te. ben seninne dedim iki lyaf yaptıp bu˯ḳadā yeter. ama ācıkta iki üç lyaf yapēm. olmaycak dērim ben şindi. olmadı. asılda

[51] peçka – soba, fırın

bubama ālḳın ileri yanda deye ona namuslu gittim. tˬo͞ble gittim. oˬzaman yok buluşmā ḳonuşmā, a͡a, seni tutacak ta bilmēmˬne nābacak yok. ıḳı. nışanlandınen bir iki kere o͞lē āmanna yaḳın ya bis. aman iki yanına gitim bir iki kere ḳonuşmā. e elim ben söyle ōdan te būdan te ben bittā gitmez oldum. ḳōḳuya. dedim ben, dedim,"namıslı çıkmassam bak dedim bubam dedim ālḳın ileri yanda. niyanda kalēri bu." dedim. ninem dedi "ḳızım çıkma͡ēydın dedi. o sabā buban oˬḳadā yolā baktık dedi. geç de geldilē dē dedi. çok sevindik bubanna dedi." oˬzaman namıs var. ḳıs çıkmassan bīlēmsin neler olēri. bulġālāda olūsa çok kötüydü bu işlēr. Íyazım cumā sabā nışan ninene bubana gidecek. akça çāşaf dō͞t köşe ninene bubana gidecek. namıs. öte yanı yok. ister istemez. mhm. oˬzman būluşamēsin. būluşmēsin. būluşsanda pençēreden. yok. neˬḳadāyalvardı *"iki gönül bir olduna samannık seyran olūmuş."* dēye bana. şeytan ama. ḳōḳu var. ben de ona dēdim *"ḳara ḳaşli yâr söyle dērdini. ne bileyim ben seni cama geldīni. camdan sevdīni. gönül vērdi."*ölcekti gülecekten bana. tˬo͞ble buluşūduk,tˬo͞bleḳonuşūduk. oˬsıralā bū͞le. sōna ben köserece arabasınna gēlmē. ani kösere satādılar̥ ō͞tülü. ō͞tülü arbayla gelme ben. ō͞tülü arbayla gēldim. aldılā beni. oˬzaman ḳaynatanı güvē vērēri ḳaynatanı eline öküzleri. öküzle alınma ben. öküzleri güvēkalēri evde. o evde kalēri. ḳaynata gelēri alēri gelini. gene tˬoˬḳadā yanaştımı güvē alēri güvēkoyēri avılçine. sōna arani köyeller gelini indireller. koyēller içeri. ani ḳapıyı macunnēsin şeydēsin. iki somun ḳılçı ḳıstırılāḳoltūna. bunnar sanada yapmıştılar. da bū͞le. oˬzman *zakonnar*[52] törelēmiz bū͞leydi. bū͞le yapādık. sōna içeri koyēllē güvēyi. güvēyi içeri ḳoydunen gelin ōda, açēri fīlantayı. b̲ar a tepende. ayāna basēri. kim basabilīse sen o. o bastı. ben basmadım arettīme. o bastı ayāma. kim basāsa o sesleycek. o basēri ben seslemem Íyazım ona. dedim "bu benden ḳocaman, dedim.ḳaç senedir āḳam sıra ben buna ayāna basmam, dedim." asılda basmadım. sōna cumā döşēni yazēlē bütün döşekleri yōġannarı. teˬbō͞le yatırēle seni. tō̝rda görēsin işini. bittā bū͞le. çīzˬaltı olēri. var gelim olēri. bū͞le şeydēriz.

D.M.M.: ḳına var mıydı oˬzamannar?

[52] zakon - kanun

F.D.M.: ḳına var. üç avşam ḳına var. salı avşamı çāşamba avşamı pēşembe avşamı. pēşembe günü gelin˳alcı. cumāavşamı güvēkonēri, gelinin yanına. cumāavşamı güvēkonēri gelinin yanına.

D.M.M.: e cumārtesi pazar?

F.D.M.: e o cumā sabāla çi̇z˳altı olēri. cümētesi pazābittā sēbessin sen. evinde bittāişine bakēsin. o ānenin olēsin. bittāgelin o ānede. yęę t˳ȫble.

D.M.M.: siz ḳaç kardeştiniz? abin, ablan?

F.D.M.: benim ablam öldü on yedi yaşında. ḳıs uşakları yaşamamış benim ninemin ben ḳalmışım. olan ölmüş olan ölmüş. ben ḳalmışım. onştan benim adım fatme ananın adı koyē. fatme ananın adını koyēri bubam. yaşeyēm dēye.asılda dȫt ḳādaşmışıs.üsein, ali bizim atlāmız ep. ali azret alinin adı. aġamın adı. ḳoca˳aġamın adı asannan,üseinin adı. bizim atlāmız ȫle. bubam di̇l˳mi o yoldan gidēri. bizim atlāmızı onnarın atlāndan ōdan koyēri bubam. asan,üsei̇n, ali, fatme. aġamın adı azret alinin adı benim adım fatme ananın adı. ye. nasī şindi tȕklē muhammedin adını koyēlē bizim ḳızılbaşlāda yok. ama tȕklē koyēri. yasim koyēlē bizimde yok. başḳa kövlēde vāsa bizim kövde yok. asılda t˳ȫble buluşēsin o˳zaman epsi gizli. ȫle zırta pırta sen istedi̇ne buluşamēsin, yok. nışannanēsin. nışannandınen bittā bilēsin˳ki onundūnu. sen kendi̇ onundūnu bilēsin başlēsin onunna acik acik ḳonuşma. ȫle er avşam *nyama*[53]. sen evde. nède lambayla sepinēsin. lambanın başında sepinēsin o˳zaman, dokuyēsin, mhm. yastık yapēsin duma˳don yapēsin. sōna duma yastık yapēsin. mindē yapēsin epsini. ep çufalıkta sepinēsin sen bittā. yok niyanı şeydēsin. ȫle çocukta zırta pırta gēlme. köpeklēmiz bilēm. iki köpēmiz vardı ḳūt gibiydiler. ama alıştīmışıdı kendini. o köpeklē adılveri̇di ona. ekmek atmış, ep vēmiş. e onu istēm dēye iç boş gelmezdi. illē bi̇˳şey alīy geli̇di. bizim ümmüşide. bilēmsin bizim çaḳī̤r ümmüşü? ben korkēm aġamdan. bi̇ çitimiz var o şindi çitin, bak ne˳ḳadar. onu bunu getirmiş bana, çitin ḳoldurumuna soḳāmış, adi ben bulurum dēye ōda. ōda ben çitin āḳasına yol˳üstünde avıldan aşırı buluşēz bis. işte ḳoymuş oray avşam ben çıkmamışım. aralık bulmamışım. içēde nasī bulacān. asılda ḳoymuş orayi̇cek onu bunu. ümmüş görür bizim almış onnarı aidey. de sōna dedi “ben filan yere ḳoyduydum aldın mı?” dedim, “ayır becanım ben gȫmedim.” be ȫte aradık beri

[53] nyama - yok

aradık ikimiz yok. sōna ümmüş, ęey bīneden sō,“abu.” dedi. gȭmüş bizi arāķa. “iç arama ben īdim onnarı aldım dedi.” yok bī˯şey dedim düşvēdik nābalım. yok çāre. t˯ȭble buluşūduk ķızım. şindi ķoluna giyip gitmek yok, ayıp. o˯zaman sen eşinin ķoluna gīyemessin utanēsin. ķocan ileri gidēse sen āķasına gidēsin. ȭleydi bilmēmsin? bizim günümüzde ȭleydi. bizim günümüzde namıs vardı çok. ben elli sekizde ēvlendim. elli sekizde ēvlendim. elli sekizinci sene ēvlendim o˯zaman namıs vardı. ani gene şeyden şeydidi ama ben bubam şindi alķın ileri yanda ep namısmı ķorŭdum. ye. adi bubam alk arası iç. a̧a, filan ķızıma āķıs çıkmamış. ye ma̧a. köv aķıl verēri ama orada seslememiş dēycek dēye. dēyceklē dēye. ninem de çok ısmāladı, “saķın, kendini ķoru.” dēdi. ninem de āķam sıra ma̧a. salmazdı. salmazdı bī˯yeri. “gittinen çok yat onun yanına.” dēdi. ye. “doycān sen ona.” dēdi bana. ama şindi gitmeycēn dēdi. ķınaya gidēdik ninemne. salmazdı. sen oynamākarışēsin ama eve gelcek oldunen ninem toplēri gelēri seni. to˯yandan uzaktan gȭrŭdüm. ama ninen yanında, nasī selam vērīsin ona. ninemin āķasına ķalīdı da yapıverīdim sāde elimi. yok nābēm. t˯ȭle. çok gizli saklıydı bizim günümüzde. sōna bittā açıklandı. arbayla almā başladılar. ālem arbayla geldi ama ben to köserece arbalanna geldim ȭtülü arbalala geldim ben ķocaya. ayatım bŭ̄le geçti işle. sōna beş sene uşām olmadī. uşakçılā ķaçındık çok. sōna beşinci seneden˯sō olcak oldu. çok şükŭ̄ te. ayşe abun da bŭ̄le oldu. şindi ona üzülērim nābēm bī böreklerim bīde sol börē,ķalp tarafında. te bŭ̄le olduk.

D.M.M.: ķaç tane çocūn oldu?

F.D.M.: benim iki. iki oldu. onnā da çok *encekseyle*[54] oldu. ben üçüncü istedim ama eşim istemedi. “çünkü çok acı çekēsin.” dēdi. “iki yetecek.” dēdi. “iki yetecek.” dēdi. ayşeninde te bīcik. ayşeninde olmadı bittā.

D.M.M.: ayşe dı̧̄erin adı? birisi ayşe dı̧̄erin adı?

F.D.M.: öbürün adı murtaza. o çocuk. ķocamanı çocuk. çocuk oldu. eşçezimin bubası çocuk istēdi çocū da oldu.

D.M.M.: onlar nerdeler şimdi? onlar nerdeler ne çalışıyorlar şu anda?

F.D.M.: biri çalışme. benim çocūm asta. ķızım da māllim, varna*kvartallanda*[55]. çocūm asta gitmēri bī˯yeri. elli beş yaşında. otus yaşından beri tutulvēdi t˯ȭble

[54] encekse (injektsiya) - iğne

gezinēri ama asta. te ninen nasī ep rātsız,t̬ȭle rātsız. astalanēri ḳānı arēri bilmēm ne̬olēri rātsız uşām. ben onnarı *encekseyle* dōvdum. ep *encekse*ūdula bana. ilaç yaptılar. ye. anan küçük dediler anan manayı bȗtüle çok çille çektim uşakçılıktan. nē istemedi o üçüncüyü. sen,"ben, benim canım acıyēri." dedi. "şindi, dedi.ḳızışalım, dedi. gene aynısı olacak." dedi. a̧a, bu affelē şeylēḳızıştılā becanım. ē ālem alıp yȗrēri ama ben yȗriyēmērim. Íyazım beni *doftorlara*[56] götȗsün seksen *encekse*ūdūsun. t̬ȭle zor oludular. dōrulacak oldunen onnā*printsovkayı*[57]*doftorlā* alamazdı ḳolumdan *akuşarka*[58] ḳolumdayḳa dünyaya gelīdiler. nedendi bilmērim.*encekseyle* olduklāna dērim bende. ye. bū anayı büyütmek̬te bayā bī̬şey. o̬sırada elverişli dīl dofturlar. ölmüşüm uyanvēdim. eşim ıslē beni, çapu çapu, su içinde brakmışlā beni. o̧o, divēdi dofturu kendini kaybedecek ama ḳōkmayın dedi bana. nasīkaybetmeli. o küçük işmi? asılda to̬bu acıları da geçīdim. şindi orandalarım to̬bu ḳapıya gelē, asta bakerim. ḳaynamdan başḳa. ḳaynam benim māġalık üstünde aldım. maḳalaklāla aldı beni gelin. ona baḳāḳa ḳaynatam yetişti astalandı. ḳocam yetişti īmi sene çektī. şindi orandalarım bȗleoldu. asılda ep t̬ȭble geçīdim,ȗzülerek. nē işlemişim. işlērim can̬sıḳısına. orandalāma fayda olsun dēye. misīlik işlērim. bālık işlērim. bostan alērim. bāça işlērim epsi. epsini yapēm, yaşım yetmiş beş. ayaktayım. yaşım yetmiş beş ayaktayım. *fizyonomiyam*[59] oynadıkça tā tıḳız olērim. tā tıkızlaşērim. tā tıḳız olērim to̬bunnarı yapērim. bu sene zō geldi ma̧a misīlik. almā dellē te̬ne alcām ġalba ilēki sene. e ayvan bakēz beş ḳoyun var. eşek var. tavuḳ var.

D.M.M.: eskiden nasıldı, hayvan?

F.D.M.: ayvancılık eskiden inek vardı. inēmiz vardı. iki inek vardı. danalā vardı. tā eskiden,*çasnolukta*beygīlē vardı. beygīle sürȗdük. beygīlēle sürȗdük. sen yetiştin onnara. yetişmedin mi? beygīle sürȗdük tālaları. traktō mraktō yok. lyafı yok, o̬zaman. bis yetiştīneyin, tekēleklē çıktı. tekēlek to̬zaman. tekēleklere bakmaya çıḳādık. aman̬mare reis gelcēmiş. yok. samannık ḳadarmış ma̧a, reis. çıḳıp baḳādık bī reis geldi köve. yok becanım yokluk. ca̧illik, yokluk. t̬ȭle, ayatımız t̬ȭle geçti.

---

[55] kvartal – sempt;
[56] doftor (doktor) - doktor;
[57] printsovka (sprintsovka) - şırınga;
[58] akuşarka (akuşerka) - ebe;
[59] fizyonomiya - yüz

sōna matōlā çıktī. matōlara binme başladık. sōna taksilē çıktı. taksiye bak on˅dō̲t sene oldu noska vereli. taksi sırası beklēriz bis. ye. on˅dō̲t sene dēke, geldi taksi. noska vēdi, on˅dō̲t sene bekledik, taksiyi jugulu. ye. şindi onu dāttılā te. çocā da aldılā arba. kendilēne de aldılar. üç tane arba dizili vardı ō̤rda. bunnā yetecek size dērim,ō̲le deme a̤a. juguluya da kıyamellē,“dvigatel çok sālam.” dēri ū̲sein,güvēm. “çok sālam *dvigatel*[60] var.” dēri. “alcām onun gerileni.” dēri. “üstüne onu bunu ḳoycām.” dēri.“ō̲le taşıycām onu.” dēri. ama almış kendine arba şindi. çocuk da vēme kimseye arbasını. ben dēri “*knijka*[61]alınca dādacānız.” dēri. giyemēri *kursa*[62]. şindi *dekemvrinin*[63] ikisinde. ben de ikisinde o da ikisinde. bis bī*datada*[64]alēriz yaşlāmızı. ben yetmiş altıyı alcām, o on doḳus alacak.*kursa* gī̲cek bittā. “ana̤a, para ḳoydun˅mu bana.” dēri. altmış dekā tālamız var˅a. e üç bin leF alērim. vēdim bin˅beş˅üzünü. bu˅yanḳında geç aldım. dedim “adi *kurs* parasını ben verecēm çocūm.” dedim. “bin beş˅üz leF var elimde.” dedim. kurs parası benden olacak anasından. dedim vērim. “e, balın da vā ba çocūm.” dedim.“bī̲de sincir almā istērim sana.” dedim ben. “ana̤a onu da ḳazancāz.” dedi. “adi baḳalım.”ḳuzu satacāz˅a. ḳuzuladan da beşüz leF aldım. ayvan bakērim ama parayı aldınen de islē gēlē zō gelēri. altı ay yas, araba tepesinde ben. ayvana idare toplērim. onnā azī̲yēri. ye. sattım bayramda ikişē yüz ellişe. biri geldi,“ben beşüz vercēm, üç˅üz vercēm. vercek erif çünkü başḳa düvelde, fransada çocū. ḳazancı, a̤a aklıma,kamberi bilēsin e? o gēldi. e başḳasına söz vēdim parayı braktı iki˅üz˅elli leF. “üç˅üz vercēm.” dē.“beş˅üz vercēm mari ingem.” dēri.“benim çocūm paranın sayısını bilmēri.” dē. “ama nasī dönēm sözüm üstü. dönemem.” dedim. “parayı saydı braktı.” dedim. “ben dönemem.” dedim. “şindi sabāla gelcek alacak.” dedim. “ama benim de şindi geldilē.” dedi.“ḳoç istēllē.” dedi. “ḳoça baktı, adi mari inge vē beş˅üz vercēm.” dedim,“sözümden dönemem. ben ō̲le ḳarı dī̲l.” dedim. “ben söz yaptım. parasını aldım erifin.” dedim. “sabāla gelip alacak, dönemem.” dönmedim asılda. sözümden zatı dönme̤m. benim ocalīm var üstümdede ben nasī sözümden döncēmişim, olūmu. dönemem. asılda t˅ō̲ble ḳızım. ayatımız t˅ō̲ble geçti. çarık giyēdik, *guma* giyēdik.

---

[60] dvigatel – motor;
[61] knijka – ehliyet;
[62] kurs – ehliyet kursu;
[63] dekemvri – Aralık;
[64] data - tarih

rāmetli ninem, dedi “amaa̯n.” dedi. o˯zaman yemeni yok. göy yemeni falan. “amaa̯n,ġaloşlar tez aldık ama gīdin de ba ḳızım.” dedi. “ninee̯, üzülme maa̯ ninem.” dedim. “fakīlik yok, nābalım.” dedim. “ālemin o da yok a?” dedim. “yalnyaḳ gezelēḳāda.” dedim. “yīkayvē.” dedim nineme de. ep gülüşüp˯de. “yīkayvē benim ġaloşlāmı, dedim. yīḳā da koyvē.” dedim, nineme. ne deyem üzülmēsin yok para. neylen alalım bilmēm ne zülüşellē yok. “yīḳā da koyvēmaa̯ ninem.” dedim. “onnā, dedim şılaycak.” dedim. buraya geldinen de annatım da gülüşüdü̱ler,ġaloşlarız. “bak, bak, bak, dē ēy, dedi. sāde verelim, dedi.ġaloşlānı yīḳayıpta koyverēymişik, dedi. gidecek ḵayrı.” dedi. “nābēm maa̯ nine, dedim. açan vērcek oldunuz, dedim. ben bī senedī nışannı, dedim. azır olduk, dedim. nābalım ḵayrı, dedim. dünya bū̱le ḳurulmuş gitmem iĺyazım, dedim. on sene mı nışannı durēm, dedim. o beni, dedim saklı bī sene istedi. dēvsi sene gene istedi. ep āḳamda gezēri.” sōna, ben bī˯yeri çıkamērim. yolda şindi kimse aberi yok˯a. yolda ḳāşı gelēriz bir birimize lyaf atēriz. ālemin aberi yok isteşīdīmizden. nışannannınābittā açıkladık meseleyi. asılda t˯ō̱ble buluştuk,t˯ō̱ble isteştik,onnā. bittā ep kendim ḳorū̆dum. o bilīdi beni ḳorūdūmu. o dēdi “ben aynaşmaycām sana. annērim ben senden, dēdi.” ama şeytmezdi seslēdi beni çok. ben˯de onu seslēdim iç çekişmezdik. birimiz ḳaldırī, birimiz basādık. rāmetli nenim ō̱le dedi,“o senin allahın ḳızım, dedi. ḳocanın üs yanına geçmeycēn o senin ayat eşin, dedi. ḳocanın üs yanına geçme o senin allahın, dedi. ne dēse,*makar*[65] da onun yannışı, dedi. onun dedī gibi yannış ama, dedi. oldu eşim deycēn dedi.”ō̱le de, dēdim. bu yapıyı yapacak olduk fırınnıkları. “fatme şū̱le yapsak˯a?” bana sōmadan bir iş yapmazdı. “senin zīnin, dēdi. tā çok ızlı, dēdi bana.” onun da aklı eridi kendi *mehanikide*[66]*tekesede*. “nasī yapacāz,nasī edecēz.” bana sorū̆du. şū̱le olcak bū̱le olcak plan ben çizēdim. şū̱le yapacāz bū̱le yapacāz. bana sōmadan adım atmaz. çiti yapcak oldulāḳaynatamnan ikisi, bubasınna. bubam dēmiş,“geniş yapalım.” geniş yaptınėn şindi yel geçmeycek içine misīlēḳurumaycak, küflenecekler. “dū ben fatmeye sorem, dedi. fatme bilīr.” demiş ḳaynatama. “bē bir şey sōmadan. bir iş yapmēri.” demiş ḳaynatamda.“bunca taḳım geçinmek.” demiş. ele geḷdim. “fatme gele.” dedi. geldim. “gel buraya avılçine.” dedi. geldim. “nābacān beni sen becanım nēba aykırēsin? bak, dedim uşaklar alaşēri, şeydēri dedim.āḳamdan iç olū mu?”“ninem baḳacak onnara.”

[65] makar – olsa;
[66] mehanik - mekaniker

dedi. çıktım ben. “şu çit, dedi.nasī olsun, dedi. geniş mi olsun dā mı olsun? nasī olsun.” dedi. “çit, dedim. uzun olsun, uzun olsun, dedim.ūsek olsun. geniş olūsa, dedim. yel geçemeycek ōta yerine küf olacak, dedim.”bībasına, “demedim mi ben sana ba buba.” dedi. ele ōle yaptı çiti. ne bī misī küflene ne bīşey. çitimiz ōle, şindi. ķocaman çite iki *remarke*[67] alēri çitimiz. o˘zaman ayvan bakēriz, dana bakēriz. danādan öntürü verelē üç dekā yer. çaspoz verēri üç dekā yer. altı dekar olēri o. iki remarke misī getirdik, ayvan çok. inek baķādık,ķoyun baķādık. *çasnolukta* bu ānenin beş˘üz ķoyunu vardı. bizim yuķāda ninemin üç˘üz ķoyunu var sürü. sürüyle ayvan bakēsin o˘zaman. t˘ōbleķızım te. t˘ōble geçti ayatımız. çifcicilike geçti. işlemeyle. *domda*işlēdim yedi sene. yedi sene de *domda* işledim ben bulġar arasında. bulġālāda çok insan. çok insan bī kere şeytmedi. ninem asta oldu. üç ay ninemi ķaldīdım yatīdım ep ķolumun üstünde acısı çoķudu. iç yatmādım vādınen fidanka ep dēdilē bana, “*leji*[68]*!*” bilīdi onnā beni ninemi baķādīmı, yat. bittā*upraviteli*[69] gözledīdilē. bütün işleri yapādılā. benim işimi de yapādılar. ben onŭştan dēm bulġālā da çok insanlıklı. varna bulġāları, ayşede bütün elleri t˘ōble dūdu, “*boje gospod pomagayş.*[70] *boje gospod pomagayş.*”t˘ōle dūdu eller. yīcek, ne yapāsalā. biri ele *stollāda*[71] işlemiş çok, kemik yapmā bilī. gayet yīcek taşīdı ayşeye. ayşede ayşeyede sāde piliç çōbası verilēri. başķa şey verilmē. tırnova sucū verilēri. bī˘de *şokolad*[72]*kayasiya*[73]*şokolad* verilēri ayşeye. bir okka da ķabak çekīdēnne. ani rak kletkalānı öldūsün o ķabak çekīdekleri. günde bir okkaķabak çekīdē kendini t˘ōleķutādı uşām. beş ay baktım mari küçükken būle bakmadıydım ōle. beş ay uşak. o ķaşıkları direnleri ē yecikleri *dezinfektsiya*[74] yapādım aşā yine. yīmi merdiven tupu tupu çıķādım. bī deri bī kemik ķaldı. tūkeden türkan yalvarēri,“tīze getir būda yaralım.” ama neresini götürēm? çıķıl çıķıl ķaldı. bir ümmüz yok ķayrı. ķoca dofturu güvenemēri. sofyaya götūdük *preglete*[75]. “uzalacak.” dedi maa. “uzalacak, dedi. nasī uzalmaycak, dedi.” dedim bī deri bī kemik ķaldı neresi uzalacak dedim dof(toru).

---

[67] remarke – römörk;
[68] leji (inf. lyagam) – yat;
[69] upravitel – müdür;
[70] boje gospod pomagayş - Yardım et Allahım!;
[71] stol (stolova) – yemekhane;
[72] şokolad – çikolata;
[73] kaysiya – kayısı;
[74] dezinfektsiya – dezenfeksiyon;
[75] pregled – sağlık muayenesi

"uzalacak iç ḳōkmēsin,iç alamēsin, dedi bana." uşāmız on˘üç yaşında. bakēriz şindi *kompyutıra*[76], bilgisayara. ninęę, bī stamboliyski var,ḳarı te zayıf *snimkası* da var. ninecīm to˘buna yarılacām. to˘buna yaralēri. yalvarēri uşām, alēri. "ayşe mąą teslim olalım be ḳızım. t˘ona teslim olalım." olduk mąą. oldu. yalvara, yalvara to uşak alē, alēya. bĭbası ne dedi bilmēm. "nineme bī˘şey olū da evlenīsen. başḳasını getirĭsen ne nine derim, ne buba derim. ayatımdan yok ederim kendimi."dedi bĭbasına. "çocūm ninene bī˘şey olmaycak. aldattı onu. şūle olur būle olur." ele t˘onnā yarıldı. o˘ḳadā dikkatlıḳarıḳūtādı mąą. otus˘bin leFācadık āḳas˘sıra. o˘zaman da yapıyı yaptılā yok paraları, beş˘bin lefleri var epten. tūkeden türknek yādmetti. ikisi de *doftor*ḳarısınna. paranı sayısını bilmellē t˘onnā yādmetti. temeli "gelsin buraya bis yaralım." dediler. ama götürcek ālī yok. üsęjn t˘ōble yapēri epten, te. t˘ōble yapādı t˘ōble çıḳarıdı mēdivennēden dofturulara. to˘taḳım, sallanīdı o ḳafa. ḳūtādılā mąą. tīnak aldınen can ḳalīdīnı töbundan inandım. çok şükū. yetmiş külçük ē şindi, altmış˘beşi geçmēsin dediler ama yetmiş. zayıflama çalışēri. iki sigara verellē günde. ātīdı sigara içmē. "ḳızım zarar olū, derim." ama, içēri, nābāsın. "brakemem." dēri. iki sene içmedi ēdofturlā tuyannēri,dediler. adi,dediler iki sigara. epi sēbes dūsunmuş o büzülmesinmiş. sigara da *ıspokoyava*[77] yapāmışmış. ye. ōle de yapē. bīcik denedim ayşeye. dedim, "vē beri bende yakēm mąą." yaktım,şuna alya da ōle. dedim onŭştan içēsiniz, dedim. sen içmemsin mąąḳızım? çocuk da içmēdi bīcik ikicik içēri. iki senedir içmezdi. t˘ōble geçti ayatımız be yavrum. gēcik yavrum. yok mu istedīn?

D.M.M.: var.

F.D.M.: mhm tūkēden mi? nēdense. sen onu sesle o seni seslēsin. aha. dünya būle ḳurulmuş ayata atılīsın, āne ḳūmadan olmēri. Íyazım āne ḳuracān. nineniline de baḳāsınız siz zō sıralā. şindi onnā bakē kendilēne genç onnar. bubanna ninenne de çok uz görüşürüz. ye. buban buray mizin oldu. ben ne˘ḳadā sevinērim. ani mizin oldu dēye. ep seslērim onu. oḳuma sāti gelsin seslerim onu. "bū̧ün nasī oldu?" dē. "bū̧ün çok islya oldu dērim. gün günden tā güzel yapēsin, dērim ona."ōle de yapēri. ye islya meraklı.

S.A.İ.: uzakdedenden annadēri ḳızım.

D.M.M.: evet annadım.

---

[76] kompyutır – bilgisayar;
[77] uspokoyava – rahatlatır, sakinleştirir

F.D.M.: oyanda nasī? ben bu yolu çok severim. er ezan oḳudukça, er sabā çıḳādım ben. tūkeye gittim ben bir ay. ǐstanboldada dayım dēdi "zonġur zonġur epsi bıktık uyamēriz" dēdi. ben gene merāmdan ḳapının dışına çıḳāda seslēdim. o˘ḳadāūremde şansım var. bubamda bisōle gōdük her āneį ōle bilēriz.

D.M.M.: ne zaman gittin türkiyeye?

F.D.M.: tūkeye ben ūz, iki˘üz üçte gittim ben. iki˘üz üçte gittim. iki˘üz ikide ḳocam öldü yılını yaptık taşlānı diktik bir aydan sō gittim. gitmedim o˘zamana ḳadar.

S.A.İ.: iki bin üçte.

D.M.M.: iki bin üçte.

F.D.M.: iki bin üçte gittim. ye.

D.M.M.: seksen doḳuzu, bin doḳuzuz seksen doḳuzu hatırlıyor musun o˘zaman n˘oldu?

F.D.M.: o˘zaman tūkeyecik oldu. atlāmızı dēniştīdiler.

D.M.M.: onu bir anlatsan ya bize o˘zamannar ne vardı, nasıldı zamannar?

F.D.M.: o˘zamannar *doma* işe gidēdim orda. insannara baḳādık. sōna ḳaçıncı senedi vēdile tāları maą? seksen doḳus˘damıydı o? seksen doḳusda tūkēcilik olē.

S.A.İ.: doksannadan, doksan ikiden sonra.

F.D.M.: doksan ikiden sōra *çasnoculuk* döndü tālalamızı çevīdiler. *iventaları*[78] çevīdiler. bu āne zenginidi. ben geldinen bu āne çok zenginidi. bis şindi astalık zebebine. ānede gene yoklluk çekmēriz ama dīl o zenginnik, ne diverem sana. da asılda altmış bin leF*rentamız*[79] vardı. altmış bin leF o sana. *renta* vardı,ḳızlara vēdi altışa bin leF, üç ḳıza. ḳalannanı aldı ayşe. *poştaya*[80] attı. kimsi nē*tekesedeni*gardıropumuş, inekimiş,ḳoyunumuş vēdiler ya. t˘ōlet˘ōleḳapattılar bunları aldık. atlāmızı dēiştīdile. seksen doḳusda dēiştīdiler mi bismą, Seniha?

S.A.İ.: seksen beşte.

F.D.M.: seksen beşteymiydi? atlamızı dēiştīdiler. e, fakī bībacīma ayḳīdılās*avete*. şindi ąą,ḳırjalı tarafında dövmüşlē bilmēm nāpmışlar. bubama ayḳīdılar. demiş muftar, ibiş asan o˘zaman. onun talebesi, bubamın talebesi o. ben demiş mallimime sorem aykıre *savete* alḳının önüne bubama. bubam bī notuk tutē, çok güzel

[78] iventa (inventar) - stok, mülk;
[79] renta – arazi rantı;
[80] poşta - postahane

ḳonuşūdu be sesleme doyamazdın sen bubamı. o˘ḳadābālantılı güzel ḳonuşūdu. şindi demiş bubam,“iç ḳāşı gelmesiniz. ökemetle allāya ḳarşı gelinmez.” demiş bubam pāmā sallamış. “ō̈kemetle allāya ḳarşı gelemessiniz. ne deselē t˘onu yapacānız kendiz ḳakmalatmaycānız.” dēri bubam. “attan bī˘şey çıkmaz.” sōra demiş *ıstrajda*[81] bu bize yazēri. gösterēri *strajda*, bu atları bis sōna gene alabilcēz. kim bile senin adını? dragan falan. o˘zaman āmet aġam ḳoca˘bbam cā̧jl. bubam şindi dimitır yazdırēri adını. bubam yazdırēri sefte demiş benim adın dūmuş yazın dimitır. āmet aġam dēri “nē ḳoyalım adını?” sōrelē *savet* aġama, aġama ne ḳoyduysanız. “e aġana dimitır.” benim de dimitır. ḳoca˘bbam gidēri “senin ne?” dūmuş ne yazdīdıysa. onun da dimitırmış. üçüde de dimitır. ye becanım şey kendi adı dī̇l ya o. onnā*maytaplanēri*[82] onnalā. asılda onnarı da taşıdık onu da gō̈dük.

D.M.M.: senin adın neydi o˘zamanlar?

F.D.M.: benim adım o˘zman fidankaydı. fani dedim ben.“dediler adi fani yazmēriz bis, fidanka yazalım.” fidanka yazdılar. benim adım fidankaydı. ēltilerim de üç ēlti onnarın üç ḳādaş dimitır a ēltilerin atları da üçünün de sevda. bubam şindi ninemin adını sevda yazdırē satı deye. bak şindi ben nışannandınen “gelininnin ne yazdıysanız.” sōra koce˘nneme gidēre “ne yazalım ma̧aadını?” “gelinin ne yazdıysanız.” asılda, üçü de sevdaydı. üçü de sevda, üçü de dimitır. gülüşēz.

D.M.M.: ḳarışmalık yok.

F.D.M.: ye. üçü de sevda, üçü de dimitır. asılda bubama çok inanīdılar. çok. üç ḳādaş çok geçinidiler. bubam dēdi “bōday ḳalmamış dēmene gitçēm.” “āmette var˘a.” o çifçicilik işlē e. istēse evde olmasın,ḳādaş kimde ne vāsa. op bubam alır onnā barından. barı ṻdṻ şeydverī̇di. paralı yarı yok. bubam māllim, bubamın eline geçē para āçik çifçilikten. çifçilikten adi ekim vēridiler bubama ama. mālimcilikten para gelī̇di. “aġa param yok.” “ne˘ḳadā para Í yazım? al.” ō̈lēdi. ani şindi onnar? ani ḳādaş ḳādaşa bakmē, yok. gayet sirē. t˘ō̈leydiler. çok geçinī̇diler. dū pıtretlēni de gösterem getirem. aşlama ī̇seniz ya. ī̇messeniz alēsiniz.

S.A.İ.: alacāz alacāz, teşekür.

D.M.M.: gel şuraya masanın üstüne ḳoyalım ta güzel.

---

[81] ıstraj (straj) - nöbetçi asker veya polis;
[82] maytap - şaka

F.D.M.: ben bubamın *snimkasına* bakem. bunnar ayşelīn miştir. dū baḳalım anġısında bulcām.

S.A.İ.: fatme inge,biras geç geç, geç geç. geç biras tā.

F.D.M.: ąą, görünmē mi? te mācur olduk bis sōna şey ḳapandı. şeydemedik. baḳalım bubamı arērim ben ama. a bunnā te. te benim eşim. bu ayşe. ninemne bubamın ihtiyālı te. gençlikleri te. bu˯zaman ben yok. bu ninem.

D.M.M.: bak düştü.

F.D.M.: gȫdüm ayşe o. bu abum. bu ḳocā˯ġam, bu üsein aġam. öldü üsein aġam. abum da öldü,üsein aġam da öldü. bu bubam bu ninem. bu çocūm, bu da görümcemin çocū. bu benim çocūm küçüklȫnde. a a a, bubamın talebelī te. ye. te iskemleye şeytmiş. bubamın talebelīt˯ōda. bubam talebe. yīmi beş yaşında evlenēri bubam.

D.M.M.: annen ep böyle gençliğinde şeylē miydi?nasıldı kıyafeti o˯zamanlar?

F.D.M.: o˯zamannar bizle.ȫtü besȫtünȕdük e. ȫtü bezinne çıkē ninem.

D.M.M.: evet gördüm de o yüzden sordum nasıl. kıyafeti aşāda elbise mi ne var burda?

F.D.M.: būda gene ȫtü bezi omuzlānda. o şindi atip ḳāsı ĺyazım gizli olsun. ben bile iç saçımı göstēmem. ninem de çok saklādı saçını. o atip ḳāsı nasī açık açā? şey yapacak, olacā yok.

D.M.M.: elbise ne giyiyormuşlar o˯zamanlar? kıyafet olarak?

F.D.M.: ęę,ḳasablara gittinen o bubam fistan gīdirīdi. ḳasabaya, evde şalvāla. ye.

D.M.M.: ben bunnarı gene çekecēm şimdi video şey oluyor da.

F.D.M.: çek. te bak. alādın yoksa. te benim bu çocūm küçüklȕ.

D.M.M.: hepsinin ne oldūnu.

F.D.M.: te bu çocūmna ben. bū eşim askēdeyke te˯nēde. sōna, a benim ḳızlīm te. bu ḳādaş, bu ben. ḳızlīm te benim. onu ḳısḳa çıktım.

D.M.M.: devam edem mi? burada?

F.D.M.: bunāda askēdeyke. bu askēdeyke. benim eşim te˯nēde to˯bu. bu benimkisi. burda da te salta tōm alerler orda lēleden.

D.M.M.: asker, askerini nerde yaptı eşin?

F.D.M.: ų, askeri. myadanili nēde şeydidiler mąą? nēde işlediler onnā?

S.A.İ.: sevlievo da mı?

F.D.M.: ąa, ye ye ye, sevlivoda yaptılā askeliklēni. ye.

S.A.İ.: ḳaç sene?

F.D.M.: iki sene. “ne˯zman gelcēn.” dēm. genç aklıma almē. “ne zaman gelcēn sen dēdim?”“to˯bu cevizin yaprakları dökülǖke gelcēm.” dēdi. “cevizin yaprakları döküldü.” deye mektup yazādım ona. “varacām varacām.” dēdi. ne˯ḳadā genç aklım ēmēri.

D.M.M.: burda, oḳulda?

F.D.M.: a, bu banyadayḳa. pavil banyadasındayḳa çıktım ben. zayıfıdım, çok zayıfıdım ben o˯zaman. ben dīl anayı bǖttǖlē*doftorlar*. sōna ısmādılar ona. aftada iki sefē vercēm dā fazla gelmeycēniz deye. ona dediler adam veremēriz zayıf. beni banyolara yollā,bilmēm ne˯yanı yollādı. ne˯yanı yollasa yollāsın. ālem adamın yanı yatmaycān dēri bana. t˯ǒblet˯ǒble şeylē vā. sālam dīllidim. ama şindi ben şindi ihtiyāladım görümden kesin çok tıḳız oldum. gençlīmde t˯ǒleydim. ep beni banyolara yolladı. ep ḳorūdu beni çok. kendi gidivēdi banyoya. yīmi sene bir ayat sǖdük allahına. berabē tǖkü söylēdik.

S.A.İ.: nasıl tǖküler söyledi?

F.D.M.: ne?

S.A.İ.: nasıl tǖküler söyledi?

F.D.M.: *nabī*[83] tǖküsü vardı onun *maytaplanīdı*.

S.A.İ.: haą.

F.D.M.: *“aşāḳı māleye indinimi. tatılı düdük dükanına giridinimi. ḳopu kularına önünde ḳıvrana ḳıvrana gez. dinimi gel yanı selimem gel. gel gel seni bana raḳı meze ver. aynam mı sen can mı sen? sen benimi ḳocam mısın? ne çeker seni saçımdan sen benimi ḳocam mısın? gel yanı selimem gel. gel gel, sen bana raḳı meze ver. aynaya attım denize ḳızın adı nefisem. nefiseyi verseni bize. güvē olayım size. gel yanı selimem gel.”* fatmem dēdi ama a.*“gel gel seni bana raḳı meze ver.”* dēdi. içmesi yoḳudu. iç içmezdi. ama *udar*[84]oldu. neden? *tekesede* işlēdi anġarın ḳapıları açık. ben ōda tel sardım. o orda dēye ḳapıları ǒtēdim. sonra *doma* denişildim astalandı. yīmi sene çekti. alya bī kere kaybeltim onu ben ekimlikte. kaybettim de buban, buban

[83] nabī (nabor) - yaşıt;
[84] udar – kalp krizi

(uzakdedemden bahsediyor) buldu da getīdi. ona yēde yatmasın nurda yatsın. onu ķuran oķuma başlēm illya katerim. nābēm?

S.A.İ.: sağ ol teşekkür. allah ķabul etsin.

F.D.M.: oldu. misīlik ē yeri yok nasī bulēm. beygire pindi de aradı buban. as mı insanlıklıydı buban. asılda t̬ȭble.

S.A.İ.: rāmetli.

F.D.M.: ikimiz de sȭledik. sevēdi tūküleri çok. ben geldim teze gelin o sabāla o ayvannara misī sapı soyēri. tutuldu bī tūkü ama taman da bizim dūnümüzde çıktı. *"aman be gülüzarı canım be gülüzar, olur mu?"* böyle çekēri ama ben de süpürēm ama seslērim ona. t̬ȭble oldu yaşlimiz ķızım.

S.A.İ.: sen dom dom derken dobrovodan domdan mı bahsedēsin?

F.D.M.: ye. dobrovodan *domda* yedi sene işledim ben. bittide ōda işledim. ōdan çıktım. emekli ōdan oldum. yedi sene ōda işledim. otus altı sene *staşım* var.

S.A.İ.: ani deli domu dediler?

F.D.M.: ye. otus altı sene işledim. işim var. *staşım* var. otus altı sene *staşım*. ye. iki̬üz yīmi leF para alērim. ama o̬zaman eşimin *pensēyesi* küçük dīldi traktorcu gibi şeytimi *mehanikidi* ama. o̬zman vēmezdilē yīmiden fazla. şindi çıktı altmışa yetmişe seksene *pensēler*. bilmēm ninem ne̬ķadarı alī bubandan. ben yīmi leF alērim. iki̬üz yīmi leF alērim. bana etip atēri ama. çocā ācērim onu ben zatı. sen şindi tūkiyeden istēsin, nē istedīn adı?

D.M.M.: eser.

F.D.M.: eser, güzel. kimneden, bizim bildikçilēmizden mi kövē?

D.M.M.: kövden.

S.A.İ.: kamber, küçük zümbülün torunu.

D.M.M.: a, küçük zümbülün torunu.

F.D.M.: kamberin çocū? a, bizim nurgülün şeyimąą nurgülün torununa gidēsin sen. bizim āmet dayımın kambēde bizimin nurgül. āmet dayımın ķızı nurgül. ninesin adı ne?

D.M.M.: nurgül işte.

F.D.M.: ye. o anąą demesi Íyazım. sen şindi kamberin çocūna gidēsin? kamberin ķarısı adı nurgül,āmet dayımın ķızı nurgül.

D.M.M.: e,āmet dede işte. āmet dedeninķızı. evet. āmet dede.

F.D.M.: āmet dayım.

D.M.M.: e, tam işte.bisāmet dede deriz.

F.D.M.: ye işte bizim cinse gidēsin sen. bizim sülyaleye gidēsin.

D.M.M.: ōleymiş.

F.D.M.: ne mektebe gidēri çocuk?

D.M.M.: o artık. a hem oḳuyor da. elektrik mühendisi ama doktora oḳuyō şimdi.

F.D.M.: doktor için.

D.M.M.: yok yok yene elektrik mühendisi de doktora ani yüksek lisanstan sonra doktora oḳuyōlar ya. dört sene.

F.D.M.: doktor olma istē de. ben bizim çocā dērim yedi dil okuyēri. bizim çocuk şindi yedi dil okuyēri te ār mektebe sokē ninem dē te bilmēm ne dilden şeydēri. şindi *doftoru* şeylenden de geçeller. okuyēri bīleri. benim bacām sızlēri çocūm ben şūle oldum ben būle oldum tras aspirin ilacı alēri getirēri. bilē. olsan a *doftor*? "anąą, dē. benim ürem çok yıfḳa dēri.*enjekse*[85]üramēm dēri. üramaycām dēri." "abe derin altına.""e, ben sen gibi ġadda dīl, dē. yapemem dēri." yapamam dē mąą. be çocūm gel falan feşman dērim de. "onnā nacıkları būk." dēri. çok mal gös dedesi gibi. benim ḳocam ōleydi. çok mal gös, ū."ben o ḳadā parayı işlemem, dē. doktorların ayıcıkları, dēri. bine leF, dēri. ninemin altışa˘üz dēri." asılda şindi abumilin veli *kompyutırlada* işlēri o iki˘bin seküz˘üz alēri. "a, t˘orasını biyenērim şindi. ben to mektebe gitçēm." ne paragöz sen dērim ben de. abe çocūm ne var dedim te şindi mısmıl bilēsin *doftor* şeylēni dērim. ne var āçik tā sūtütdünen *doftor* mektebi. "gitmeycēm anąą anlamadın mı, dēri. ben dēūrēme ya ḳana alıştım." dēri. şindi oreye gidēlle ya *praktikaya*[86] mraktikaya. "ḳana alıştım ama." dē."aynısı t˘ōle*enjekseyeye* de alışacān be yavrum." dērim. "olmaycām anąą anna, dē. ben sana asta oldunen dē er astalīna ilacını getircēm senin, dēri. ben onnarı bilērim. ama olmaycām ben *enjekseye*üramaycām." dē. ben de īnelikten īneden kokērim bilsen ne sanēsin. "dema bana, dēri.*doftoru* olayēm." ne olūsa. nasī olūsa.

D.M.M.: ḳaç tane torunun var?

---

[85] enjekse (injektsiya) - enjeksiyon

[86] praktika - staj

F.D.M.: bī torunum var. büyüyeda. bunun yok uşā. e, evlendi.ḳarısını başḳasınna tuttu. ayrıldılā bittāda evlenmedi. astalandı ona ēḳarı ḳarı mı? *narkotik*[87] ilaçları vēmiş uyutmuş gücüsülenle gezmiş alya tuttu ya onu başḳa düvele işlemē gitti geldinen tutēri.“bunu da almam.” dedi.bittāda evlenmedi. istemērim ben ḳarı dedi. bittā da astalandı. ḳaldı. “evlenmeycēm.” dedi.“ayşeye güvē getī.” dedi. “evlenmeycēm.” dedi. āla tālaları geçīdim ayşeye. birazını geçīdim. dedim “aġana baḳāsan deye geçīdim ama. dedim dōru yapēsin.” yaptı. “evleri, dedim. geçīmeycēm. onnā bubanın üstüne kimse almaycak, dedim. evlē de sizin, dedim. ben geçīdinen, dedim. evleri torumun üstüne geçircēm dōrdan, dedim sana geçīmeycēm.” asılda evlē bubasının üstüne tālaları geçīdim. tˬōle. tˬōle*penseyle* yaşama çalışēriz nābalım. benim *pensyem* bana etip atēri. yetmedinen ayşe yollēri. ōle būk bīˬşey yapacām. ben ayşeden de istemērim. ama kendi merāna yollamā çalışēri aġası asta deye. ayvan satēm bilmēm nābēm ben parasıs kalmerim. te bin beşˬüz leF var elimde gene. “ayşe, dedim beşˬüzünü vercēm” dedim. “nasī yapāsan” dedi. “ayşe televze mapası gösteme bir büyük televze alcām, dedim. beşˬüz levlik, dedim.ḳuzu paralanna.”“nine bis senin parana karışmēriz” dedi. “nasī yapāsan.” asılda tˬōle.

D.M.M.: sen bana tekrar seksen doḳuzu, bin doḳuz yüz seksen doḳuzda o göç olayları nasī ne yaşadınız siz göçettiniz mi oˬzamanlar?

F.D.M.: aḳa. gidecēdik grans ḳapandı.

D.M.M.: gidecektiniz. aileden başḳaları gitti mi?

F.D.M.: aḳa.

D.M.M.: büyükler?

F.D.M.: sen şunnara bak. ḳıray olduk a te ḳırayḳa. ben ḳırayḳa. te ḳıray olduk burda. ben ḳuyrukta te. ḳıraydık. ḳıray olduk a, drelezde. iç gōdūn yok mu maa, maa seniha?

S.A.İ.: çok küçükke gōdüm ama sen annat o töreleri.

D.M.M.: annat, neymiş bu? annat.

F.D.M.: bis şindi ḳıray olēriz.

D.M.M.: nasıl olēri?

S.A.İ.: ne zaman olunēri?

---

[87] narkotik - uyuşturucu

F.D.M.: te

S.A.İ.: t̬ōdan başla sen.

F.D.M.: mmm

D.M.M.: ne zaman?

F.D.M.: bu kurey bis yetiştik ḳıray oludula drelezin ikinci günü. o şindi bī çıbık alēsin eline. başlēsin. drelezze getīsene bu uşā be gȭsün maa. ep olēle ḳıray. ep olēle getī de gȭsün. de te t̬ȭble şeydēsin çıbıkla. çekēsin alay içinden bī kişi onu şeydēsin ayaklāna sabcaktan navleler. atılēmsin? sabcaktan ayaklānın altını navleler. te t̬ȭble oynēsin. bu sarık sarınēsin çāşı giyēsin ḳuşak kuşanēsin. bu yaşmak. bu çorapları giyēsin. bu çoraplarım durēri benim.

D.M.M.: elinde de?

F.D.M.: elimde çıbık. çıbıkla bȕle gezēsin̬e. gezēsin çökēsin bȕle gezēsin ep. çıbıkla çekēsin ōdan onun ḳıçına vurēsin, yavaş yavaş o ayaklanı navladēri. ūmassan navlatmēri. t̬ȭblet̬ȭble törelēmiz var. getir onu drelezze. drelezin ikinci günü yapēller. ēm dirdürüzüne gidēriz.

D.M.M.: orada ne yapıyor sunuz?

F.D.M.: dirdürüzünde ōda içēriz. onnarı da bilmēmsin?

D.M.M.: ama ben bilmiyorum. annat sen bana.

F.D.M.: dirdürüzüne gidēsin orda taşlā var. demir dedenin taşları ōda dinnenmiş yatmış. aynısı taş üstünde. başın arē deye ordan delikten geçirēsin çembelēni.

D.M.M.: nerede bu dirdürüze?

F.D.M.: to̬bda ḳāşıda o. bī burey basēri,demir dede bir encek köyüne basēri bī de bittā yapınēri orayı. bilēsiniz ya demi demir dede?

S.A.İ.: demir dede tekkesini.

F.D.M.: gittīniz vāmıştı.

D.M.M.: aha gittik.

F.D.M.: da orayı bittā yapınēri. ye. iki izi üçüncü izine yapınēri. onun izleri vā būda. ninen gezdīmē mi seni? şindi kendin ninen sā olsa gezdirir ama. *(babaannemden bahsediyor)* çamır çamır olmayaydı ben götürȕdüm sizi gösterīdim. şey, ay bī sırasınna gösterīm yene.

S.A.İ.: tā çamū deye öbȕtȕlü gidīdik gösterēm oralarını.

F.D.M.: orda yīkanēsin. üç ȕzüne, üç eline, üç gȭsüne bacaklāna.

D.M.M.: o ne için? sağlık için mi öyle yapılıyor?

F.D.M.: ye sālık için. demī dedenin izinde. yattī yēlē vā. yattī yēleri ēkes bilmēri ama ben bilērim. sōra çemberine geçirēsin ordan. başın āmasın deye ōtünēsin.

S.A.İ.: ne taşı dēler o delǧe? ani çemberini geçirēsin ne taşı dēler ona?

F.D.M.: astalık için becanım şifa taşı. şifa taşı. şifa için.

S.A.İ.: başḳa ne yapılınēri drelezde?

F.D.M.: drelezde buna yapĭ. alay yapınēri şūle uzun şeydēsin *"gelinner gelinner ostanı gel ōman."* oynēsin ep. *"oluru be çocūm sarıyını nāptın? sattım anam sattım. pareyi nāptın? yedim içtim."* gülüler şaziyeler şahpaz.gel gel deye aykırēsin. tˬōle. *"oraz çenen ayasıyıdım. bokluklarin keyasıyıdım. yetmiş pilicini bobasıydım. şan orazım ḳayboldu. aradım taradım. bādım çīdım. gel gel, gıdı gıdı. ḳış ḳış ḳışmalak. ikilik mikilik. ooooo tepeli orozum. ooooo küpeli orozum. orazımın ebī elimi gibi. ḳanatları kilimi gibi. üç avşamnı geneni gibi. be şān orazım ḳayboldu. aradım taradım. bādım çīdım. gel gel, gıdı gıdı. ḳış ḳış ḳışmalak. ikilik mikilik. ooooo tepeli orozum. ooooo küpeli orozum."* tūkiye artistleri söylē bunnarı burey geleler e.

D.M.M.: sen şimdi bize türkü söyledin māni ya da o tarz birşey?

F.D.M.: māni mi?

D.M.M.: öyle bir şeyler. anlatabilirsen.

F.D.M.: offf epsi vā bende.

D.M.M.: e tamam anlat.

F.D.M.: *"günü ūrudu yeni yapu ya içinide bülü bülü şāḳı ya. duyudunuzuˬmu? āne sābi davılıcı geldi ḳapuya. davılıcı gelīdi duydunuz mu? selyamı vēdi aldınız mı? ses selyamı alamassanız bis deli zaley kümü selyam. davılımını yanı aba beni çalarımı ḳaba ḳaba ḳoca yeni gemi iki gözüm. olusun sizlere merihaba."* a şindi. istēri *"çok şekeri mi varıdı rezecek ince tülü beden süzecek āne sābi iki gözlüm. çok yerimiz vardırı gezecek."* şindi āne sābi māni istē e. çok olmasın başḳaāneye geçecek o ḳayrı. şindi, ani ḳāḳıpta bāşuşunu şeytme şetmezse şindi o māniyi de söyleycēm. *"biri ḳalın alīdı molumu mı. şolu pı ke mali bulumamış. şagi ideri mi bobi Ýyazer. bunu laru yuku ya doyūmamış. ḳara ḳoyunu ḳuzulu doru boyunuzları yazılıdır āne sābi iki gözlüm. diş etilerimi sızılıdır."* söyletmēsin deye bu şindi. sōna. *"davılımı urudun mu deldim. maleyi ḳıvırandımı geldim. āne sābi iki gözüm. ben bāşuşu almā geldim. davılımını yanı."* e şindi yalvarēri bāşuştan öntürü. *"davılımını yanı deri. arḳadaşımı*

ḳaldı geri. āne sābi iki gözüm. bāşuşunu yollayını beri." yalvarēri. *"güvercinin anı saḳar altını danı öteri yalar aḳar. elyam çekime bobi lazeri. bāşuşu çıkmış bize baḳaş. ḳoyu bahçelēride. ḳoyun olsamı satılırı mı o sürülere ḳatılırım. bāşuşu gelēri deyi veri selyari. ḳuru ḳayı bī atılırım."* ep yalvarēri şindi āne sābine. *"misire ekele ara ara kekıpı gidiyorular dara. āne sābi iki gözüm. senin ice bini de bizi mi para."* şindi bāşuş alēler ḳayrı. pide ısmālamadan geleler ama. āni ben para istērim. ben pide ısmālama geldinnen. *"on bir aydır gelmemi size ne çok darıldınız bize. on bir ayın biri gününü de ramazandan aber getirdinimi size."* şindi delikanlıların mānileri de var. *"bahçeleride ḳuzu gördümü tüyüni ḳırımızı gördüm. bu sabā bayram sebāsıdır istedīmi ḳızı gördüm."* bayramda görēri sāde başḳa gömēri onu. asılda istedī ḳızı görēri. o tۛöble çok onnā nangi birini söyleyem. de sıçan destannarı var. ḳaz destannarı var. pire destannarı var.

D.M.M.: senin en sevdīni

F.D.M.: ye. sōna bāşuşunu alēsin. vere bāşuş sana. şindi sen ḳayrı o āneden çıkēsin. *"bāşuşumuzu aldık kele milletimizi geçtik dile. ḳo bizi gidelimi canne talya. sizi de ḳalını güle güle."* dēsin bu ḳapıdan çıkēsin bu āneyi akkedēsin. öbür āneye geçēsin. gene aynısı başlēsin.

S.A.İ.: bu ne zaman söylenileri?

F.D.M.: bu ramazan ayında söylenileri. ramazan ayında bir ay gezēsin. bis gezdik geçen sene.

S.A.İ.: annat annat.

F.D.M.: da gezdik. geçen sene bir aftada bitīdik kövü. bir aftada. ḳīk beş āneye girēdik bir avşamda. bittā olma. davullar ramazan davullā bir iki ūrulur bir üç. te. ōle urulēri ramazan davuluna ōle ē çeşit ūrme. bir iki, bir üç ūrulēri. ramazan davuluydi belli olsun deye. ne güzel olūdu. çok gençlere çok yalvarıp şeydērim olsunnā deye ama olmeller. te bizim çocā cāmiye götürēmerim. git be çocūm dēm. kendim gidērim ama yok akkım iki raḳat namazını ḳılma. akkım yok bayram namazını ḳılma. gidērim beş leF para verērim bī kese şekē verērim. bī kese de kāve. bīaz otūp gelērim. bayram parasını verērim anāāneme bayram getirērim. gitmēri toۛbuadi bu sālam dīl ama. küçē dērim ya torunuma. "adi be yavrum gel, yapma beni yere ūmā çok sevinēri yaşlılā." dērim. ama gitmēri. "anąą, dēri.ōle şeylē deme bana." dēri. küçücükke bīcik kim gitmişidi demranna bile. kubrat cāmisin namasḳılmışlā. anātۛōbleildik,anā būle

ildik, şūle ildik. küçükke çok ḳanādı ḳuran oḳuma oturem ḳāşıma oturverīdi. oḳudu tˬōle. benim āḳam sıra gelīdi. āmet duvasına durēriz şindi ayşe de yōġun gelē talebelēden becanım yatēri şindi. yattınen angi duvasına durēz amīni bitidik şindi bādı ninesine küçük oˬzaman o çat çat ūdu. “o nē ūre bana maa?” dedi.“ben dedi gebēdim dedi uşaklāla ūraşīka.”“e amīne dūmesiniz.” lyaf anātamazdı bile. “e dedi amīne dūmēsin anam okuey.” dedi. “sen işitmemsin?” dedi.“otu” dedi.“uyḳusu vaymış.” dedi. “otu” dedi.“avşama uycān maa.” dedi. “nē şindi uyēsin?” dedi. “amīne dūme maa anaa.” dedi.“onştan ūrerim.” dedi. ḳırıldık ama gülecekten. amīne dūmazmış ninesi. nē amīne dūmazmış. o yēˬbīˬşey. amīden aberi mi var onun? gülüşēriz nābacān. asılda tˬōle. ne annat dediydin sen bana?

D.M.M.: a, masal biliyorsan. başḳa ***masal ata sözler ya da deyimner. babandanya da annenden duyduysan.***

F.D.M.: ē küçükke uşaklara annadverīdim ben ama. onnar pek atīlayamērim.

D.M.M.: halk hikāyesi de olur. hikāye olarak.

F.D.M.: olū becanım.

D.M.M.: yani en sevdiğin çok anlatmana.

F.D.M.: aa, ani şey dēsin, ani masal. *“alçacık dallı yemişi ballı.”* bil baḳalım dēdik. *“ḳāşı ḳāşı çetire gös.”* pençere. *“dōt köşe pembe döşe.”* asır. *“dōt paralıkmış adı e üçünü ḳuşadır.”* lamba. oˬzman lamba ḳullanīdık. bunnar. *“iki ḳādaş pīnī düzelelē gider.”*ḳızak. gidēye şindi. *“dōt ḳādaş bir gōnek içinde yaşar.”*cevis. *“beş ḳādaş avıl ōle gider.”* şiş örēsin ya. sōna.*“dedem bir de o gider önünde dın dın eder.”* saḳalı dedenin. *“dedem bir de o gider yanı başında iz eder.”* bunnarı bis çok annatīdık eskiden. usopası dedenin iz edē yan başında. yan başında iz eder. ta nasī varīdı. aa. çok bilīdim ama te epsi aklıma gelmēri. aa,*“elemez elemez ateş başına gelemez. gelse bile duramaz.”*ḳaz yayı. eriyvere ye. *“elsiz ayaksız ḳapı açar.”* o yel. *“şu yūtlā bu yūtlā yusufu yedi ḳūtlar.”“tınandan su çökē tepesinden yımītlar.”* misīḳoçan. tepesinden yımītlame ye. bunnarı ep annatīdı bil baḳalım. *“fiy*ḳa *aşā fiy*ḳa *ükarı. fiy*ḳa *fiy*ḳa *mıstafa aġa.”* gücü. dīl mi dokuyēsin. *“mini mini minare dibi dāre. ūz bin kişe bīlāle.”* yıldızlar. ayla yıldız. üz bin çiçek bī lāle yıldız. bak nasī uydūmuş ama. bunnāla eylene. bunnā şindi çoban gidēke neˬzaman ḳış olēri çoban gitmēri oˬzaman annadīdık. yok a başḳa bīˬşey ne bī televze ne bīˬşey bunnārı būle annadīdık. ye. masal da mümünçülede anaa bir hekeyaye annat. başlādım. *“çocūm bir keçi varmış*

yavruları bāğırmış sayada. keçi gedēmiş onnara süt yapma otlāmış. geldinen ęę, "aç ķapıyı. et ītdim etlendim süt ītdim sütlendim. aç ķapıyı pren çocūm" deye bāğırmış keçi yavrulāna. dērim ben şindi. oldu. asılda açāmış emzirīmiş yavrulanı gene gidēmiş dērim. gene ķānı doyur becanım süt yapāmış et yapāmış*onnara dērim."* gene uşā aldadērim becanım. asılda *"et ītdim etlendim süt ītdim sütlendim. aç ķapıyı pren çocūm dēmiş dedim. gittinen dedim. ķūt ķādaşı dedim.gözledēri onu dedim. bakēri dedim ben de. yīmiş dedim. yītdinen dedim ben de. yīmiş de keçiyi dedim. keçileri yavrulannın dedim ben de. keçi ķādaş da dedim. çārēri onudedim. mısāfīle dedim. koyē biras ķor dedim. ķorun üstüne dedim ben de. incecī bībes yazēri dedim. ķūt ķādaşa dedim. asıla bī ķuyu kazēri dedim. ķǫuları koyēri üstüne de bī bes yazēri dēm. ķūt ķādaş oturvēdinen dedim. ķǫuların üstüne oture dedim. yanēri biteri dedim."* ȭle mi marı anąą dēdi. tˬȭble annatverīdim ona. çok şemmekti. mektebe başladınen *gradinaya*[88]. dēdim enşegülünü bilēsin mom mün. marı inge buna dünyanın şeyiniȭretmişin sen dēdi. bütün masalları bilēri."inge sen bilēmsin?" "a, inge demeycēm. sana *gospoju*[89] deycēdim ye dēm." şindi yanlışeri gelip gidēz ye onnā. ta annatverīmış ona *"alçacık dallı yemişi ballı."* bil baķalım dēmiş. "iç te bilmērim mari inge. bī taķım şeyler annadın mı. ben de ne ȭrenērim onnarı dēdim."

S.A.İ.: o neymiş?

F.D.M.: o çilek alçacık dallı yemişi ballı dīl mi? alçacık çilek. ye. *"ķāşı ķāşı çetire gös."* pençere.

S.A.İ.: gençke ȭle gece gezēdiniz mi? nasıl topla?

F.D.M.: gençke işlēmece gidēdik. işlēdik. er bˬavşam *maytap* yapacāsak sümē bī kibrit pamuk sümēli dīl mi? op kararıverīdi dışı. sümek yanādı. sabāsı nābādım. geldim mi eve ingemi. şindi sorcakˬa ninem anīn. oˬzaman pankla gīnēsin çufalıkla pamuk işlēsin. ingeminine alır da koyvērirdim. var a orda başlık falan. sarēsinˬe. başla sokvērirdim īmi. "bunu mu işledin ba ķızım bˬavşam?" ye, dedim nineme. ingem başlādı "benim īmim yok. ninēķara kedi yapmışsın sümek, sȭmēde yok. bˬavşam gene ķara kedi yapmış."'bȭle mi yaptın yōsa ba ķızım?ķara kedi bāli yapma." dēdi ninecīm. ama epimiz yapēriz kibiri dışarı. ķara kedi yapıp bittā ahąąha ihaha gülüşēri. ani ninem, ninemili pamuk işleyipte şey yapacām umurūmuz dīl.

[88] gradina (detska gradina) - anā okulu;
[89] gospoju – öğretmene hitap şekli

kendimiz çıplak. ye. ḳara kedi yapēz sümekleri. şaşḳın sıramız becanım. yapvēririz ōle engin yanādı şūle bīdem yanādı sümē. *maytap* yapēri. o sümeklere kimsin ürekeler var ya. ürekeleri bilēsiniz e? ürekeler sırada. o sümekler şūle yanēri içēde. içēde tutuşēle onnā. ne˘ḳadā çalışmēḳafamız.

D.M.M.: o˘zamanlardan öyle sümekle fotōrafın var mı?

F.D.M.: yok. nēden olcak ben ḳısḳanīdım tā. ben ḳısḳa küçüken olēri bunnar. ye. yok. pıtograflarım to˘bunnar.

S.A.İ.: ama ḳısḳao˘zaman sadē ḳızlā toplaşīdınız erkēle gelmezdi?

F.D.M.: ayī maa.

S.A.İ.: çocuklar.

F.D.M.: çocuklā pençereye gelīdi. istedī olan çıḳadı istedī olmayan oturdu t˘ōda. ben ep ḳapıda. sümēyi çekvēridim. ben çıkmem. o˘zaman gizli istenī isteşīdik bis. kimsenin aberi yok. miydana çıkmazdı gelmezdi ālemle bile. ıḳı. isteyēn çıḳadı beş dakka. ōda kim ne˘ḳadā çıkmēsin sen. ninesi bubası gelēri onun. malecek işlemekte ninesi bubası da. gelcek deye bilēmsin. neler olūdu geldinē. sopa kütlēri. dövēler. çok ḳōḳādım ben. bubamdan gayet çok ḳōḳādım. ninem de iç üz göstēmez. "saḳın" dēdi ninem. "evlendinen" dēdi olmaycak şindi dēdi.

D.M.M.: annenden öğrendiğin bīyemek tarifesi var mı?

F.D.M.: yı?

D.M.M.: yemek annenden öğrendīn yemek tarife söylebilir misin?

F.D.M.: yemek mi?

D.M.M.: a.

F.D.M.: ilēsi domates ḳaḳıyapādık.

D.M.M.: o ne?

F.D.M.: domates ḳaḳı çok lezetli. televze söylēri onu.

D.M.M.: nasıl yapıleri?

F.D.M.: bu çok vitamin vā bu domates ḳaḳında. ben eksere yapādım. bu sene gene yaptım ama ūttüm. bobere katerim ben. iç güvē olmēri. bilēsin böbē kenden güvē yapēri. de domates ḳaḳıūdērim et maşnesinnen ūdērim iç demen aramēm ben. böbēleri dolduverēm dön dolası ḳaḳı. domates ḳaḳını sen şindi suvan dorēsin ilēki yemeklē. suvan. ea, nasī dēdik ona bis ma? dorēsin suvanı o suvanı kavırēsin. acik yākoyēsin. domates ḳaḳını koyēsin. ōle pulu böbēkoyēsin. yemeklēmiz būleydilē

ilēsi fakī yemē. etin lyafı yok. o˘zaman ayvan kesmek yasak. bīḳas kessen onu bile saklı kesēsin. ōle ayvan kesecēn sen. aksızlā basıverīdi. pamuk aradılar. pamī yaylön atādık. o yemē sen şindi domates ḳaḳı da koyēsin ācik as bī˘şey īşimsi olēri suvankoyēsin ona böbēkoyēsin bilmēm ne. t˘ōleydi yemeklēmiz. ye. misī pişirdik çitten. misī pişirdik. misīīmē gezēdik akrannāmızla. ḳak tavanda. kim işlēse o evde ep dēdik.ḳak çıḳasan˘a āne sābī deye. te mesele sen bana gelmişin. tilkilē çok evde dī˘mi. tapu tupu tavana çıḳıp ḳak çıḳarīsın.

D.M.M.: o neye benziyor ḳak?

F.D.M.: ḳak becanım ḳaḳıiyēsin. ḳaḳı bāli bilemsin?

S.A.İ.: meyveyi ḳurudeller.

F.D.M.: ye. yemişi bu yemişin ben ḳatlayıp ḳurudacām. sōna oşaf yapacām. iç şeker Íyazım olū. kendi dadınna. ḳuru ḳak. ye. būle işlēdik sōna ilkyas oldumu küplē vardı. küp. küple onu tūşu ḳurdun. tey benim āmıt tūşularım vā t˘ōda. ben ep eski zaman şeylē kullanem. āmıt tūşusu vūdum tā azır olmadı ama. azır olduna āmıt tūşusunu içēsin. şeker astalīna bire bir āmıt tūşusu bīde yer alması. yer almasını da bitīmem. yer almam da var. ben evē zaman şeylēni iç bitīmem. onştan da ilēsi ḳan üseklī şeker astalī yokmuş insannāda. ama kem ārıdan ölümüşlē. kem ārı da. kō bāsak. kō bāsak kem ārı dēmişlē. bundan ölēri tā tā insannātā çoḳu. yemeklē bu çeşindidi. pide yapādılar. aş yapādı ninem. aḳıtma yapādı o aḳıtmayı dilēdi şekeli suyla ıslādı nasī īcēmizi bilemezdik sān dolusu. yemeklē bu çeşin bu çeşindidi. bīde tavuḳ kesēdi. o tavuktan çullama yapādı. sōna çörek pişirdi ninem. dōrādı o çörē tavūn suyunna. akça etini de ḳoyādı. yemekleri būle yapādı ninecīm.

D.M.M.: çulla ne?

F.D.M.: çullama eti ōle ḳarıştīma gene akça etle ḳarıştīma yapādınen çullama dediler ona. ye akça etine karıştırēsin, te azıcık kavurēsin unu akça eti koyēsin ona çullama dēdik. ōle īdik. ye. çörekten de çörē dōradı. dorē çörek intisi. gene akça etini koyēri tavıḳ suyunu koyēri ona çok tatlı olūdu. sıcacıḳ çörē dorē. ninen yapar. ninen çok güzel yemeklē yapēri sizin, çok. *(uzaḳanamdan bahsediyor)* ye to˘bleydi. sandık dolusu ḳak yapādı rāmetli ninecīm. ep oşaf olurdu. er gün oşaf olurdu. iç şeker aramazdık. macın bīḳīk doḳus küp macın īdik. bir ḳoca oda da ḳabak. gayet geçēdi ḳabak. ḳabak çoḳu lezetli insana. çok ī gelēri ḳabak. akça ḳabak mōne ḳabā insana ak

cēlēne. o aşı ḳabāḳara cēre. ḳara cēre. ben dombaz yapādım. dombazı bilēmsiniz ninen? dombazı şeydēsiniz.

S.A.İ.: annat dombazı.

F.D.M.: ie.

S.A.İ.: annat dombazı.

F.D.M.: dombazı şindi ḳabā. ḳabā şindi yıkēsin paklēsin dilēsin içini de paklēsin. bu şindi ḳabak koyēsin bū̆le doldurēsin tencereyi. doldurēsin tencereye onuşten pişti mi pişti. kazıyēsin o ḳabān içini.öbū̆lēni tavuklara mı atacān ayvannāra mı ḳabını. ḳabını kaydedēsin ama. da şeydēsin sen onu koyēsin. o su koyēsin ye ḳabā pişēke ona koyēsin. o ḳabak içlēni şeydēsin. o bīdem karışē bulamaç olēri. de suya şeydēri. op, dökēsin bīḳızılcık. ḳızılcık koyēsin biras. ḳızılcık ḳurusu olūdu. şindi *bur*ḳa*n*koyverērim ben. ben gene yapērim içi eski emekleri ben iç boşlamem. ḳızılcık *bur*ḳa*nı*koyēsin bire bir īyi oşaf yerine. çok güzel. iç doymērim dombaza. ninem iç bitīmezdi rāmetli ninem. ama ḳabām çok as bu sene. o yapmadı. ye. iki üç ḳabām var. yē akça ḳabak epten bīcik ama ben bulcām ḳomşulādan āḳadaşlā. o ak çēre yarēri akça ḳabak. mōne ḳabā dēriz ya bis ona. benim ē sene t̬ō̆ble olūdu. ye mone ḳabaklarım. bu sene olmadı nābāsın. asılda yemeklēmiz to̬bu çeşindidi. tā çoḳu pide yapādılar ani şindi nasī pide yapēz. aş yapādılar pīnī tatlısı. pīnī tatlısını bilēsin mi?

S.A.İ.: sen annat annat bileymisin deye söyleme onnat onnarı.

F.D.M.: ye pīnī tatlısı yapādık. lānaşı, ḳabak aşı, oşaf. bū̆leydi yemeklēmiz.

D.M.M.: peynir tatlısını nasıl yapıyordunuz?

F.D.M.: pīnī tatlısını karēsin. ninen bilir.

D.M.M.: annat ama ben bilmēm.

F.D.M.: pīnī tatlısını şindi iki yīmta kırēsin bī yōda. ekmek mayası koyēsin bir kāve ḳaşī ama. ani en küçük ḳaşıklāla dīl. ani öbū̆tū̆lü as bī̬şey kāveḳaşınna. unu kestirēsin sīkeyle ani maya ḳokmasın. zeyze koyēsin iki yımırta kırēsin ona yōdu da koyēsin. karēsin onu islya. ḳādın mı dū̆mekleycēn mi topalak mı yapacān döşēsin onnarı pişirēsin *peçkada*. şekēli suyla ıslēsin onu. ye sıcacıḳ ıslēsin şekēli suyu. bu kabarēri bittā. pīnī tatlısı dēle buna.

S.A.İ.: cevis üstüne?

F.D.M.: cevis. cevizi de geçirēsin istēsen cevis de sepelēsin üstüne. a t̬ō̆ble olēri. iye.

S.A.İ.: pideyi nasī yapēsin?

F.D.M.: pideyi çeşind yapēsin becanım. pide şindi yapēsin onun içine pīnī de koyabilīsin pidenin. içine pīnīḳoyar bürsun şeydisin onu. yaptīn vā senin. sen çok güzel pidelē yapmışın ani çādın beni. de. asılda onu ōle de yapabilīsin üstünü sürsün içine pīnir ḳoyāsın dürsün bū̆le büzdürsün onu. da pīnir de koyābilīsin içine üstünü sürsün. pidē pidelē bū̆le olū. sōna çevīme pide. çevīme pideyi ēḳatına pīniri ekēsin yōt ekēsin.

D.M.M.: ḳaç ḳat oluyor o?

F.D.M.: ḳaç ḳat işeydebilīsen. ben sān dolusu de yapērim *mivkata*[90]yapēm. sōna işli pide. işli pideyi bilēmsin nasıl?

S.A.İ.: annat annat.

F.D.M.: işli pide. ḳoca kendisi ōle yapılēri. işli pideyi şindi sacın üstünde ḳurudūsun pazıyı. kurudēsin o pazıyı falēsin. yazēsin pazıyı. bu şindi pazı. ben şindi te bunun içine ben pazının içine şindi koyērim. falērim. şekēli suyla aşlērim onu. falērim. faladıneyin şekēli suyla. pīnī de koyēsin ona sen. pīnī falēsin. şekēli suyla şeydēsin ona. üstüne şey pazı gene. pazıyı şeydēsin. sānna pişirēsin onu *peçkan* üstünde pişēri o. *peçkan* üstünde pişēsin. sōna o sānı ḳapā koyēsin. ḳazanın ḳapānı op çevirēsin üste tarafını da pişirēsin. tˬōble olēri. çevīme pide de aynısı. çevīme pide gene. bu şindi benim annattım işli pide. işli pide ani içine dorēsin öbürünü doramēsin içine. pazıları ep koyēsin. büzdüme de yapılır. büzdümesiz de yapılır. sadē te bū̆le de ḳonur koyēsin pazıyı pīniᵩ içine öbū̆ pazıyı koyēsin gene koyēsin azarak pīnī tˬōle tˬōle üç dōt ḳat yapēsin onu. sōna üstüne gene şeydēsin. pazıyı koyēsin üstüne kapēsin ḳayrı gene *peçkanın* üstüne pişirēsin ḳazanın ḳapānı gene çevirēsin bayana aḳık gibi ḳadara güzel olur. yemeklēmiz bū̆leydi. ben aynısı tˬōble devam edērim yemeklēme. musakka *absolyutno*[91] bilmēm. bilēm nasī yapılīdīnı ama yapmēm ayşe yapē bizim. a böbē doldūmasını ilēsi bulġūla yapılīdı sāde. bulġū çok lezetli. çok vitamin vā bulġūda. şindi ben pirinçle yapēm. pirinçle de istemēllē. sāde pīniyle yumurtayla istēller. e şindi ōle yapērim. o çok masraflı olēri. neden. asılda şindi pīniyle yımtayla yapērim yok nereye. musakka da ayşeye görērim nasī yapılīdīnı bilēm ama yapmēm iç. ep eski emeklēden devam ederim. tˬōle yapērim emeklēmi.

---

[90] mivka – musluk;
[91] absolyutno - kesinlikle

S.A.İ.: böbē dolmasını bulġūla nasıl yapıdın?

F.D.M.: böbē doldūması bulġuru ḳabādīsın. isle ḳabādīsın bulġuru. onun içine pīnīḳoyāsın şeydīsin. yımtanı ḳırısın. doldursun. būle olēri. atāsın koptorunaḳızarır. būle olur bulġūla. şindi baz˯zaman ben kendimce deyeye yapāsam ayşenine yapmēm onnāīmēri ōle bulġūla. pirinçle ḳarışık yapērim. sāmayı da. nasıl. sāmayı şindi te bilēsiniz ya nasī yapılēri. acik er lāna sāması o aşlamak istemez. ama labada sāması acik aşlamak ister şeyi gitsin yeşillī. acısı gitsin deye. onu şindi şeydīsin. pirinci şeydīsin bulġuru. ḳabādīsın onu. ḳırsın içine yımta. şindi lāna sāması etle olur. labada sāması pīnīlen olur. yımtayla pīnīle. a öbürünü de ette ḳırsan yımıta da kırērim gene. etle de yapsam lāna sāmasını. sarēsin koyēsin tencereye. yapışmasın deye altına şey ḳoyāsın,aklıma gelmedi şu çōba otunun dalını. dallanı ḳoyāsın yapışmasın tencereye deye. gene su koyēsin sen amma illē suyu biter şeydī deye koyērim ona. sōna malīcesini koyēsin gene becanım. çōba otu falan ḳoḳusunu moḳusunu koyēsin sen onun ōle sarēsin. sarēsin sıra sıra ḳoyāsın tencereye. pide sānınnanna da olur. lāna sāması yaptīm yok pide sānınnanna ama labadayı ta˯çoḳu pide sānınna. sōna yōt ḳoyāsın üstüne becanım sāmsak şeydīsin yōdu ḳoyāsın. lezetli olur güzel olur. o͟o labada samāsısı şeydērim. öbürün üstüne yōt mot koymērim t˯ōle lānaylaīlinēri. ben ōle yapērim bilmēm başḳaları nasī yapar. tāīsi uzak˯anan çok güzel yemeklē yapēri. vā gōdūm. yīdīm var. tutuldum var onnara. gelin bīkāvemi bāli için dērim ya seide. ninenne o˯ḳadā buluşāmēm. ninen pek çıkme bacaklāndan. seidle buluşēm. bī˯gün gelcēz dēri gelmēri. onun da başının balattırēri nāpsın bīkaç para alēri t˯ōdan. o da aklı. asılda t˯ōble geçti günümüz. te yetmiş beş yetmiş altıyı alcām şindi*dekemvri* ikisinde. tā gençlēden çok işlerim desem yalan dīl. misīlin işlērim. epsini işlērim.

S.A.İ.: fatme ɨnge dekemvri dēsin. tūkçe ayları sayabilcēn mi bana.

F.D.M.: ne bilēm ben.

S.A.İ.: ne˯ḳadā bilīsen.

F.D.M.: a͟a. ocak, şubat, māt, (april) nisan, mayıs, aziran,āustos, eylül, ekim,ḳasım, aralık.

S.A.İ.: ahaa͟

F.D.M.: aralık *dekemvri*. şindi aralēri aylar. ye. ta çokçası bulġāca kullanērim ben˯de. çünkü orda işledīme bulġāca şeydīdim. bulġāca kullanēm. çok sözlēmi de zatı

bulġāca yapērim ama bū̱ün ep tū̱kçe şeytme çalışēm kati̱ēm t̬ō̱ble bulġāca. e bulgaristanda yaşēz ya̱a, nasī yapalım?

D.M.M.: ya̱ani.

F.D.M.: ōle temiz bulġāca bilmēm. ayşeyli bilēri. ou̱u, ayşe bizim tū̱kçe lyafı annata (annatame). torunum da aynısı. “ana̱a, filan ne?” ana̱a, dēri “grad. grad ne?” dēri şindi bana. köv “grad. grad,ḳasaba. ‘selo ne?’ selo, köv.” dērim ben de. “grad, ḳasaba” dēm. çoḳunu bilmēri uşām. bilmē nābāsın. ye t̬ō̱ble. günümüz t̬ō̱ble geçti üdüm. ayatımız işle geçti. *çasnoculuk* işlēke. eski *çasnoculū* tuttum. onu işledik. *tekesse*ḳuruldu yīmi beş sene *tekessede* işledik. te e̱e, yini *çasnoculūda* da tuttum. işte ḳabalna zamanın günününden ḳalma. bubam doksan üç yaşında öldü. ninem seksen altıda öldü. bubam bū̱le şeyleri bilīdi. bittide bīde ḫocalık işledi çok bilīdi bū̱le şeyleri. aġama dedi “seksen yedi yaşına basāḳa çocūm refat edecēn.” dedi. seksen yedi yaşına refat etti. bana̬da dedi “bī geçidin vā.” dedi.“to geçidin geçiremessen dedi seksen bī yaşında refat edecēn.” dedi bana. geçirebilīsem açık tā sū̱tecēm. “ninenin yaşına varacān.” dedi. “geçiremessen seksen bīde. akka teslim olēsin ḳızım.” dedi. bubamın ölmesini de annadēm. şindi bu çok akka yaḳınıdı bī̬yēden aram almazdı. o to̬bda gitse bī̬şey almazdı. ōmana da gitse yēden çırıntı alīdı. ēkezi oradīdı porucu bubamı bıraḳīdı. ani toplasın deye. aram iç. şindi dayım geldi bize. *tekessede* ye tālalāmız. tū̱kiyeden. fatme dēdi “iç süt misī datmadım.” dedi bana şindi. ben şindi bildeki kibir malın. bubamın yolundan gitmē çalışēm. ama bī saçma misīlik var bizim tālada. bu tāla bizim dedim. “nōlmuş ben dedim sekis on ḳoçan ḳopāmışım būdan.” dedim.“tāla bizim.” dedim. ḳopādım ben pişīdim o misīleri götū̱düm bubamiline dayıma. bubam da ōda. fatme dēdi bubam şindi “çasnū misīlemiz ḳurudu.” dedi. “nerden çaldın bunnarı.” dedi bana. bana şindi bubam. “e bizim tāladaydı o saçma misīlikte. ne̬vā ben on ḳoçan ḳopāmışım da ben dayıma misī dadtımış be.” dedim. dayım dedi “katiyen dedi bulgaristana dedi aram īme gelmedim. īmem.”dedi şindi. bubama dedim “buba adi sen bāli.”“beni iç gō̱dū̱n sen aram īken.” bubam bana bī surat çekti sövdü bana. “şindi mari inge ḳoçannarı nābacāz?”“fatma ḳadın getībisḳoçannarı.” dedi.“ben eşē varı atem.” dedi. eşē attı. *absolyutno* ne bize īdīdi ne kendi īdi. aram yimeden gitti. bubam tutulduydu gündeşek dō̱düncü sabaḫ toprak dēdi. üç gün yattı bubam ep ḳonuştu. şindi ḳayrı bubam arada gözlēni çevīme başladı. ep konuşēri. “buba beni bilēmsin?”“bilērim

fatme. sen bana.” dedi. son yudum mu dedi “iki ḳaşık yōt vē sen bana.” dedi. “ben gidecēmḳayrı.” dedi. “benne ḳonuşma.” vēdim yōdu.“benne tā fazla konuşmēsin ben hakka döndüm.” dedi bubam. “ben hakka döndüm ḳayrı.” dedi. “benne konuşmēsin.” dedi. döndū̄ yaptı tᵕ̄ble elleni puf etti bitti. ölümü bū̄le oldu. ne ıhh dedi ne pıh dedi ama gayet erşeyi bilīdi. allahtan erşeyi biyididi. çok bilīdi gayet çok bilīdi. eski balbannadan karaġallerin ali amcamı bilēmsin? ḳocamanı ḳocamanını bilēmsin? demiş şindi: osmanın ḳarısı eski balbannadan “bizim bir ocamız vā.” demişler. bunnā şindi gezeye gelcekler eski balbannadan. “e oldu demiş ali amcam. ama bizim mabir ocamız üstelē bilīsen aşk olsun.” demiş. “gayet çok bilē bizim ocamız.” demişler. şindi bubam bī soru vēmiş bilememiş iki vēmiş bilememiş üç vēmiş bilememiş. şindi başlamış o vēme bubama. bubam tras tras dikiş maşnesi gibi epsini bilīmiş. bilmiş. o insan ḳollānı ḳaldīmış ta oca. “abe, demiş. bu yēden düşme dīl. bu gökten bu allah be,demiş. bunca, demiş. ben demiş görmedim be yau. nasīḳafası vā bunun? demiş. nasī bunca taḳım?” beni aşāükarı bubama benzedēller. dedim “nasī bunca taḳım?” demiş. çıkmış bubam eşikten. e ḳayrı eşik duvasını oḳumuş. “eşik duvasını ne oḳudun şindi?” demiş. “söyleyemem.” demiş bubam. “erşeyin yeri var, demiş. a içēdeyke soraydın söylēdim, demiş. ama ben oḳudum çıktım ḳayrı, demiş. söyleyemem bunu, demiş. tᵕ̄odayḳa soraydın söylēdim.” demiş. ye. her şeyi bilīdi. şeriyattan, akikattan, tarikattan, marifetten. “bis imam bocafer buyrūndan.” deye başlayverīdi bubam. gayet çok bilīdi. çok çok annadīdı beḫ. ye. te ceme gidēriz. nanġı nefes nēde söylencek bilmēllē cemde. beşkᵕekmē nefesi söylēri. bilmēm ne söylēri. ben şindi söylērim orda. orda bis aliye gidēriz. alinin nefeslēni söyle. a şeriyata gidēsen, şeriyat nefeslēni söyleycēn. şeriyat ileylēni söyleycēn. ani nasıl*“yamımaya çıktı mı? çınar yoluna. elimi uzattīm güldal arına. yarabi merihamete sen ḳullarına. özledin rasuhulü gönül yanıyom. gülece mali benzeri güneşe ayā. bizim araba tᵕonu yeşil dallara. doyulmaz içi muhammede. özledim rasuḫulü gönül yanıyor. ona aşık olan yanar kül olur. deryasına dalan erir ḳaybolur. muhammede giden memlyayı bulur. özledin mi rasulü. gönnün yanıyor.”* bu şeriyat nefesi. nefesleriyle ayıleri bunnar. ama bizim kövlü şindi ayıramēri. nanġısı şeriyat, nanġısı akikat, nanġısı tarikat bilemēller. şindi alinin nefesleri. alinin nefesleri şindi*“elifleri dedikleri allahadıdır allahadıdır. onun ismi cümle erennerden uludur. onun ismi cümle erennerden uludur.avarı işlari erennerin düşmanıdır. her erenin*

düşmanıdır. avarış ḳırmaya geldiki meydana. avarış ḳırmaya geldik meydanayı. nurdan ḳuşa ḳuşa attılar belime. ḳuş attılar belime. hak muhammet ali geldi dilime. ak muhammet ali geldi dilime. pindik gittik on˅iki imam yoluna. on˅iki imam yoluna. pirimin alini sormaya geldim. pirimin alini sormaya geldim. bir sır gördün sırdan yapılı. sırdan yapılı. bir şah gördūm üç˅üz altmış altı ḳapılı. bir şah gördūm üç˅üz altmış altı ḳapılı. pirinin ḳularını var allahına tapılı. allahına tapılı. kimini açıp, kimini ötmē geldim. kimini açıp, kimini ötmē geldimi. şah atayım göbekim oştu. göbekim oştu. su suya ḳavıştım, köprüden aştı. su suya ḳavıştım, köprüden aştı. yusuf peygamber bu dünyadan göçtü. bu dünyadan göçtü. miski ambere boyandı gitti. miski ambere boyandı gitti." hevallā. bobaya ēvallayı çekēsin. söyleyecek oldunen gene ēvallā dēsin. çok güzel yollāmız var. çok güzel yollāmız var. çok güzel ama kıymetini bilene. bişimiz şindi cemimiz vā. belēsin ya cemi?

S.A.İ.: duydum.

F.D.M.: nē gidipte bakmēsin? göstēsene buna gözlē açılsın. ye.

S.A.İ.: götürcēm.

F.D.M.: cemi gidin gezin. ye. bak nelē var. bu bizim yolumuz. öte yana yok. ye. çok güzel yolumuz var. bubam akikatı da sevēdi şeriyatı da. bak bize demek ḳızılbaşları ne˅ḳadā tutmuş. ak tālya. ēm akikatı vēmiş. ēm şeriyatı vēmiş bize. ama bilene,kıymetini bilene. bilmeyene yok. ye. ben giderim ceme de. ne cemden kalērim. ölmüş yanı sıra. ölmüş olunme. nabem. o ep benne bile. o benne bile. eşim ep benne bile. yatsam da,ḳāksam da. o ep benne bile. nabem. çünkü çok sevelek evlendik. çok bir birimizin atırını saydık. iç çekişmedik. bir birimiz olmadan bir iş yapmadık. t˅ōle. danışa danışa, sora sora. çok ḳorūduk bir birimizi. ben işleycēm deye çok ḳōḳādı. ruyamda gelēri şindi. "fatme çok işleme maa, deri. benim yavrulāmı, deri. bī˅şey asret brakma ama, deri. as işle." deri bana şindi. bī˅şeysiz brakmaeymişim onnarı ama as işlēymişim. bī˅şey asret brakmaeymişim. "sen gelme buray, deri. ben būda īm." deri bana. t˅ōble görērim. tamam şeydēriz döşē yataḳakayboleri uyanērim bī˅şeycik yok. sada ederim āḳama yok. t˅ōble görērim. gelē görünēri bana ep. ye. "zōluk çekme, deri. ben braktım seni." deri. ne ḳadar istemedi. "ben seni braḳamam. ben seni ellere veremem."t˅ōle dēke öldü. ıh demeden gitti. gice˅yarsına ḳadāḳonuştu gice˅yarsından sō dönvēdi öte.t˅ōle de bitti. ben şindi nefesim ne demek istēri minderi atırdan annadverem. bu nefes "kimini alıp, kimini

satmaya geldim.” şindi nefesleri ben bilmedim nefesi senden alēm. sen de benden alēsin. “kimini alıp, kimi satmaya geldim. üç˳üz altmış altı bir şah gördüm. üç˳üz altmış altı ḳapılı. üç˳üz altmış altı ḳapı insanda üç˳üz altmış altı damā var.” onştan bir “şah gördüm.”“şah” alidī gene. “şahı merdan.” gene alidir. bunnarın alinin atları. “şahı merdan.” dēse *vednaga*[92]aklına gelsin ani alidir. “şahı merdan.” da alidir. ye. bak miskin lambere boyanmış gitmiş. ayşe şindi yarılcak oldunen ruyasında görēri camī. giyilme gülük işlende şeydēri. medinede buleri. bizim peygamberimizin ḳabiri medinededir. ḳabri medinede. t˳ordabulēri. onu şindi kyabede aşaller, takeller, tiken avıllı yapeller. geçīmeler. bilmēm nābellē ızdet edellē bunnara. onun nefeste var ama çok uzun gitçek. asılda bṻle yapellē onnara. medinede çok güzel kāşılēri onu. insanlık yapeller ona medinede. orda durēri o insannara yolları ō̈redēri. kabri de medinede. medinede bulēri “gül bahçeleri” deri o. “medinede buldum gül bahçeleri, bahçelēni.” dē. şindi ayşe dedi “bīḳoḳu alēsin.” dedi *maşinka*[93]. *maşinka* aldım ben. ḳoḳuyu da ḳoydum gül ḳoḳukoyērim ona ben. iki buçuk leF üç leFonnā. ḳoydum götū̄düm ben cāmiye. varem cāmiye yok. varem cāmiye yok. geçennēde dedilēcumālāda salēriz bitti. ben de bayramda götū̄düm. şindi er ayda götürecēm. iki buçuk leF verip bī gül ḳoḳusu alıp götürcēm. kimsi dēmiş te istemēriz bisḳoḳu. nasī istemeycemiş. o˳zaman muhammet de istemēri onnar. nē şeriyata gidē. cāmi şeriyattır. ye. sefte insannar ḫristiyannık gelēri. ḫristiyannık anda sō şeriyat, anda sō hakikat, tarikat gelēri. sefte ḫristiyannık gelēri bulġālara. bulġāla gayet güdēri bu yolu. kendi yollāna popazı. onnāgayet çok tutēri. bizden çok tutēri onnar. bizim tutan tutēri. tutmayanın bizim iç aberi yok. iç umuru dīl. ye. te aşüre ola dō̄t bayramımız vā zatı becanım. aşüre, aman tavū, aman tavī,ḳīklar. be nanġısıydı te aklıma gelmedi şindi.

D.M.M.: onnarı birer birer annatabilecēn mi? napılıyor onnarda?

F.D.M.: onnada şindi aman tavī.

D.M.M.: ilk başta. ilk baş.

F.D.M.: sefte aman tavī gelir.

D.M.M.: a tamam.

---

[92] vednaga – hemen;
[93] maşinka – makine (oda koku spreyi)

F.D.M.: ilk yazın aşüre gelir. bīḳıfı bī ̧şey var. ninen annatmıştır onu. şindi bana ade bubam tū̄kleden e. şimdi dövēmişler sīçmaklıkta o ̧zamā boba oldu ya. çekişlēle dövüle bōday döveller. şindi dükannadan alēriz ama. dövēke şindi bubandan "bis de götürelim mari anife bī tak.""a ō̄le olmēri o." demiş ninen şindi. "ō̄le olmēri." demiş. "o zannedīmiş ēkes götū̄nen, ēkezin bōdayını dövüceklē." buban ō̄le bilīmiş. ama er mālenin ayrı. da şindi öler gülecekten buban. "sōna, deri.ēle, deri.māleye gīdik ō̄rendim de, dē. demez oldum da. bis de götürelim bōday.bis de dövdürelim be aş yapalım." dē. "a ō̄le olmēri o." demiş ninen. de gülüşelē. asılda bōday döveler aşırı pişirirler. ḳızanna īme gider. bū̄klē de gider. keşkek yapālar. keşkēn içine tavuḳḳoyālar. çok tatlı olur. keşkēn içine. aşa şekēḳoyālar. bū̄le olur aşüre.

D.M.M.: bu aşüre.

F.D.M.: başüre. şindi aman tavī. evde tavīnı kesēsin. oray gidēsin, niyazlattırsın. onun orda yayar. īsin. berabēīnir. bū̄le olur. sōna bittide ḳāḳā semaj dönēsin. semaj.

D.M.M.: semaj nasī döneniyor?

F.D.M.: onda göstercēm. semaj dönēsin. ḳīklāda aynısı bū̄le. ḳīk yımta pişirsin. *"ḳīk bir ḳazanda ḳaynasīn ali seven oynasīn."* deye ḳırḳı bīḳazanda. birini garip payı bıraḳılā. onu bir aftadan sōīme gidēsin. tavuḳ ta braḳīlar. o avşamı ḳīklar. tavīktan da īyisinḳīklar tavīndan. sōna üçlere, yedileri, beşleri oḳūlar. üçlerin aşḳına, yedilerin aşḳına, beşlerin aşḳına oḳūlar de. ōda raḳı bile üleştülēri. kimse syavoş gelmēri emen dudānı şeydēsin sen ona. onnā raḳı üleştilēri. ōda iyēsin sōna tavīnı yımurtanı. garip payı braḳīlā. bir aftadan da sōīme gidēsin. ḳāḳılır sema dönülū̄. sema ḳapanır. oca avşamı ḳılar. elleni tutasın ḳılar o avşamı. ōda çok okuyēri oca. e boba, orda boba, oca dīl, boba okuyēri. avşam kılēri. avşamı ḳıldıktan sō bobaya danışēsin. "ḳīklara gitçēm, çīdeme gidecēm." dēsin gelēsin. bū̄le olēri. ye. ḳīklarımızda sōra semaj dönēsin bittide. sema da bak şindi nasī dönüleri. bizim semamız. tū̄kmen seması. tū̄kmennerin sema...

S.A.İ.: çekelim mi masayı.

F.D.M.: aḳa aḳa ben şuda.

S.A.İ.: kamerayı çevirvercēz fatme inge.

F.D.M.: sema ben şuda dönecēm.

S.A.İ.: kamerayı dur anne.

D.M.M.: bī saniye. bī saniye çekecēm.

F.D.M.: şeyçēm seması. tū̆kmennerin seması t̬ō̆ble. görēsiniz ye televzede? ama en güzel bizim semamız. en güzel bizim yolumuz. kim ne dēse dēsin. en güzel bizim yolumuz. usulcacık dönēsin te. i̬j, şeytin mi?

D.M.M.: bī saniye.

S.A.İ.: ḳızım elinde tutta yaslayvē. sıs stoykata[94] be annem.

D.M.M.: bī saniye bekleyin birazçık.

S.A.İ.: tamam.

D.M.M.: tamam.

F.D.M.: oldu mı? burası etecek bana. benburda dönebilir. o̬ḳadā yetē.

D.M.M.: tamam.

F.D.M.: oldu mu?

D.M.M.: evet oldu.

F.D.M.: bireleme şindi. başlem şindi. *"ay çıldır cenneti ḳapusu. löle göperdi yapusu. ḳıldan ince diri köprüsü. geçebilir seni gel beru. ah benim sarı balamam. senne için alarsın. göksüm oyuk deridim büyük. ben onun için aylērim."* ikişēleme şindi. *"kimimi tersine burarlar. al cenetine ürarlar. ustazın kimdeye sorarlar. ben onun için aylērim. bis bu bahçenini gülüyüz. hem gülü hem bülü bülüyüz. ḳırk ḳapunun kilidiyiz açabilir seni gel beru."* şindi üçüleme başle̬rim. *"azret alinin ev azır. turna derler biri ḳuştadır. niv deryasında alsası ırḳası bis deri bişted̄ī. niv deryası uman oldu. sarardı beli zils oldu. ırḳası harslanda ḳaldī. ben onun için aylērim."* demiş. nasıldı o mąą? *"alim geldi şahım geldi. bir ḳoca ḳızılı baş geldi. canı başak yolu ve̬rdi. ben dedem aliyi gördū̆m. ḳırḳı bir ḳazanda ḳaynasīn. aliyi sevenner oynāsın."* bir birine şeydīsin bunu yapāsın ayvılısın. bū̆le olēri. bu kapanēri ḳayrı. ye. birereme,ikişēleme,üçēleme.

S.A.İ.: dō̄düncü bayramınız ne zaman fatme inge?

F.D.M.: yı?

S.A.İ.: dō̄düncü bayramımız ne? saydın ya şimdiyedek. drelez. ne ḳaçīdık?

F.D.M.: e̬e̬, drelez. ramazan bayramı,ḳurban bayramı. bayramnā bunnar. sōra benim demem şindi aşüre, aman tavī. aman tavīndan sōḳīklar gene üç geleri. aşüre, aman

[94] stoyka - tripod

tavī. aşüre, aman tavī. a̱a̱, doksan. ḳış doksanı. doksan yapēz. aman tavī,ḳış doksanı,ḳīklar. aşüre, aman tavī, dokūz doksanı,ḳīklar.

*S.A.İ.: aşüre ne˯zman yapılınē. sen şunnarı sırala ba*ḳa*lım.*

F.D.M.: aşüre.

S.A.İ.: aşa ükarı. ilk bayramdan başla.

F.D.M.: aşüre sekēri. onun şindi şeyi yok. aşüre sekēri. o sekēri. şindi aman tavī o da ileri geri o da şeydileri. onu da atabilēsin. doksanı,ḳış doksanda yapılır. ḳış ōtasında. ḳīkları da mādın yīmi ikisinde. ḳīklar da mādın yīmi ikisinde olēri.

D.M.M.: doksanda na ne oluyō?

F.D.M.: ḳış doksanında gene aynısı t˯ōle tavīnı kesēsin. gene aynısı īme gidēsin. ziyarete. alinin yoluna. azret alinin yoluna gidēsin.

D.M.M.: aşüreyi annattı. tavī annattı. doksannarı annattı.

F.D.M.: dōt.

D.M.M.: bītane ta.

F.D.M.: aşüre. aşüre gele aman tavī, doksan,ḳīklar. ḳīklar. ḳīklāda bittāēī gitmēsin māleye. aşüreye ḳadar. aşüre gelēri aman tavī, doksan,ḳīklar. kapanēri. yazın işe gidēsin becanım. onştan gidilmē. cumāavşamna, pazarertesi avşamnarı da māleye gidēsin. cumāavşamı muhammed dovar. pazarertesi avşamı alidir. ali dovar. ye. onştan pazarerte. çāşamba avşamı da fatme anā dovar. pazarertesi işlemezdik el işi. o ovşamı. pazaertesi işlemezdik. cumā muhammed tutēz. pazarertesi aliyi. cumā muhammedi. çāşamba da fatme anayı tutēriz. üç avşamı işlemezdik el işi ilēsi. būleydi. ye. törelemiz yollamız bu çeşind.

D.M.M.: māleyenasıl gidiliyordu o˯zaman?

F.D.M.: māleye. māleye o˯zman fıtayla gidilīdi. duma don giyēdin fıta giyēdin birüncük göyneni giyēdin. male anterisi.sāde şurasından iki ilikle iliklenīdi. būle gide giyēdin.

D.M.M.: o˯zaman.

F.D.M.: beyaz çembēle, akça çembēle gidēdin.

D.M.M.: ōle fotōrafın var mı senin?

F.D.M.: yok. māleye gidēke fıtayla foto. yeni ayatta o şey. yeni ayata almışlā beni. yeni ayatta o şey nurgülde. *çitalişte*[95]. "ben nē aldınız?" dedim. "fatme geldi tetovodan. o nasī ölmüşler. nasīķalmışlar. nābāmışık öldüneyin. nasī yıķāmışık. nasī gȫmemişik. onnarı aldı." dedim "benim adımı bī yēde anmēsin." dedim. "sāde dedim kitaplāna yaze." kitapçıymış o. kitap yazāmış. "yazēsin dedim adımı bī yēde anmēsin." dedim. bīde tȗklerin ķaşısına ne çıkarem kendimi. de dedim "istemērim. beni dedim bī yēde şeytmēsin. adımı da yazmēsin dedim."*"ama ben seni snimkanı ben seni özlerim. te şȗle te bȗle." o yep yoklēri beni. nābēsin ne˘dēsin. gelēri baz zaman. tetovadan to˘bdan. otus yaşındaymış. "ķızım evlen." dedim."sana dedim uşak yapma çok zarar olcak dedim. kemik kātlaşēri. īmin içinde dedim. otuza ķadar dedim. uşak yapmayı biterecēn Íyazım dedim."bittā te ayşe bizim otus ikide dovudu. yādılā da aldılar. ne zōluk çekti. çok çille çekti. o doķuzuncu ayda temeli ayşeydīni bilmeycēn bozuldu çok.

Kadiş halam: nēde sen mąą?

F.D.M.: ye. kadiş gelēri. kadiş abum.

K.a.: ųų.

F.D.M.: ųuf. ķo gelsin. adi bu˘ķadā şeytik e.

S.A.İ.: tamam.

F.D.M.: gene bitīdik. belli oldu. te benim iç vakitim bitmēri. bana t˘ȍble gelen gideni çok olēri.

D.M.M.: çok teşekkür ederiz.

F.D.M.: sā olun var olun siz de.

S.A.İ.: sen de sā ol.

F.D.M.: gȍdünen selam verin yetē bana.

S.A.İ.: ben böyle nasıl gördüm seni bu sabā ali dayımine gitmişke zāten şeydecektikama. dedim dur geçīke şeyden. tamam. başķa defa gene gelebilirmiyiz böyle?

F.D.M.: gelīsiniz.

S.A.İ.: fatme inge sorularımız.

F.D.M.: ben sizi çok sevdim gelīsiniz.

---

[95] çitalişte – halkevi

S.A.İ.: em torunna ḳızlarımız ō̄renilē şeyleri annatçak şey vāmıştī sende tā çokböyle.

F.D.M.: sen ben da.

D.M.M.: şu fotōrafları bī̄ çekelim.

S.A.İ.: ąą, çek çek ḳızım.

D.M.M.: fotōrafları şuraya koyabilecēn mi?

S.A.İ.: ḳızım çek azicik ötedōru. to˯buray ittirem ben de.

D.M.M.: ben şunnarı çekem.

S.A.İ.: dur dur kadiş abu. ha tamam.

F.D.M.: a yetē de otur t˯oraya. ō̄t ḳapıyı. ō̄t ḳapıyı.

K. hala: şaşḳın. ıştınmēri.

S.A.İ.: neçin o ya. nasıl ıştınmēri gel gel dedi.

F.D.M.: gel dedim ya.

S.A.İ.: gel gel dedi.

F.D.M.: ama brakmaycām ya bunnarı. sene ē dakkada gelēsin varı gelēsin.

S.A.İ.: gel gel dedi.

F.D.M.: sen alışık. gel dedim.

S.A.İ.: gel gel dedi ama.

K.a.: bu ne becanım?

S.A.İ.: durunun statifi.

F.D.M.: sen şindi oyānı dō ne˯zman gitçēn ba ḳızım?

D.M.M.: nereye? türkiyeye mi?

F.D.M.: tū̄keyeye.

D.M.M.: bu afta ya da afta başı. niye? ya bu afta ya diğer afta başında.

F.D.M.: sen bana ḳadā gel. ben dayıcīma bir küçürek bāşuş yollēm. āmet dayıma.

D.M.M.: tamam oldu.

F.D.M.: ihtiyāladı.

S.A.İ.: nerede oturēri āmet dayın?

F.D.M.: subaşında.

D.M.M.: mamo ne (anneciğim değil) dayı nurgül annemin.

S.A.İ.: ąą, tamam tamam.

D.M.M.: ben anladım onu annem şey yapamadı.

S.A.İ.: ben bālantı yapamadım ḳızım. keseyi çekem mi oradan?

D.M.M.: yok gerek yok.

F.D.M.: alcān mı bubamı?

D.M.M.: alcām alcām epsini. yavaş birer birer.

F.D.M.: oldu.

D.M.M.: bunnarı şey. a bu ne zaman? bunu?

F.D.M.: bunnā mı bizi ḳaynaydık dūnde.

D.M.M.: dūnde tamam.

D.M.M.: mamo spokoyno (anneciğim sakin)

S.A.İ.: ben de bakem görebilem deye be annem.

K.a.: şey şakirin ḳarısı da. ḳīḳına ḳadā būda durcāmış.

F.D.M.: torunum bak ya bunnara.

D.M.M.: titremese.

F.D.M.: dūsun yahu.

K.a.: onnā konuşēri.

F.D.M.: āmet dayıma göstēdinen resmi tanıycak mı?

K.a.: misāfilerin gelmemiş yi?

F.D.M.: razgrattan mı? güvē söz köve gelcēm dedi. razgrattan. razgratta olannā cumētesi günü gelcek. būde ep kayneyka. bunnā da ḳaynatalar. ye. te.

K.a.: oca mustafalānı tanıyēmsiniz epsini marı gelin?

S.A.İ.: hangi oca mustafa?

K.a.: oca mustafalānı o böyle tanıyēmsiniz?

D.M.M.: bunnā.

F.D.M.: te budada ben.

S.A.İ.: tanımerim.

D.M.M.: kim bunnā epsi?

F.D.M.: bu benim ḳocam bu ben bu da sadıçlāmız. onda başḳa vēmeycēm.

D.M.M.: tamam.

S.A.İ.: neçin oca mustafaları şeyttin ma̧a kadiş abu?

K. ala: oca mustafaladan ya bis ma̧a.

F.D.M.: bis mesmileden. bis mesmileden. oca mustafaladan mesmileden bis. mesmile cinsine. mustafala cinsi mesmile cinsi yanımala cinsi. bis mesmileden. siz şindi kara̧alle cinsinden.

S.A.İ.: bis karaġalle.

F.D.M.: siz karaġalleden bis mesmileden. bu benim milletim. mesmileden bis.

S.A.İ.: atçe anam yalamaladan.

K.ala: atçe anan yalamaladan becanım. o şeydenen bis oca mustafaladan bis.

F.D.M.: bunnā oca mustafaladan. oca mustafaladan. oca mustafala mesmileden.

K.ala: uzak dedem būdan.

D.M.M.: mesmi bir yer mi? bir isim mi?

F.D.M.: mesmile ani yalamalā cinsi karaġalle cinsi. bis mesmile cinsi.

D.M.M.: anladım

F.D.M.: musfala cinsi var. mollola musala cinsi. t̬ȫle.

K.ala: bis çok ḳalaba ōda maġa.

F.D.M.: te bunnā tȕkiyeden. bizim anifelī. gelini ibraim.

S.A.İ.: nerede ōda.

K. ala: onnā şindi altı ḳıs üç çocuk oca mustafala.

D.M.M.: bunnar da torunundu galiba?

F.D.M.: bu murtaza bizim küçüklȕ.

D.M.M.: a küçüklȕ.

F.D.M.: çocūmun küçüklȕ.

K. ala: çocūna gȍmediniz tā. mesmi dayım o şey onnar.

D.M.M.: bak burdada bir fotōraf ḳaldı.

F.D.M.: bu ayşe.

D.M.M.: evet. ayşeyi çektim.

K.ala: a şey kambē dayımı bilēmsinsiniz?

F.D.M.: ḳocaman pıtreti vardı becanım.

D.M.M.: te te burda te. bunu mu?

F.D.M.: ayī becanım.

K.ala: kambē dayımı bilēmsinsiniz?

S.A.İ.: ıḳa. nereden bilelim maġa kadiş abu. gȍsen söyleyen yok.

D.M.M.: senin dȕnden fotōraf var mı?

F.D.M.: yok.

Anlatan: Memet Ali Pehlivan (M.A.P.) Mehmet Ali Pehlivan
Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.); Sadife İbryam (S.İ.)
Yer: Mıdrevo

M.A.P.: zepilli onnā diller. ȫle bir zamanında acik güleşmiş çekmiş. ḳalmış ȫle bī lāp. zefir onnā dēller bize.

D.M.M.: pehlivan. nerden dedin dede, tam nereden geliyō ad?

M.A.P.: ı?

D.M.M.: nereden geliyō adı, pehlivannar nerden geliyō?

M.A.P.: kim nēden gelēri?

D.M.M.: adı, adınız nerden geliyō?

M.A.P.: bizim çoktan bis bī eski vardı evelden. güleşmiş bizim sülyaleden. de ordan pelvannar pelvannā ḳalmış tᵕȫle bī lāp demek. şindi bizim sülyale ep pelvanna dēlē. türkiyede şindi aġamın çocū orda. onun adı da memet. memet pehlivan okunēri o da. merdan pelvan onnar. orda iki atlı okunē.

D.M.M.: e memet kimin adı? memed, nasıl ḳoymuşlā senin adını?

M.A.P.: aġamın çocū o. onun da uzak dedesiniz adı da memet. anası kendi bubasının adını koyverēri.

D.M.M.: senin adını kimin üstünde?

M.A.P.: benim adımı dayımın adı. ninemin aġasın adı. ona ḳoymuşlar.

D.M.M.: anadım dede. sen ḳaç yaşındasın şimdi?

M.A.P.: şimdi emen iki aydan sō doksana paysancām. seksen doḳus yaşında.

D.M.M.: a, seksen doḳuz doksana. ī.

M.A.P.: *dekemvrinin* dȫdünde bitēri seksen doḳus.

D.M.M.: seksen doḳuz bitē, doksan başlēri.

M.A.P.: bittādoksana paysınēriz nerey ḳadar aydayabilīsek.

D.M.M.: sālıklı olsun dede.

M.A.P.: ȫle ȫle.

D.M.M.: memed dede sen burada mı dō̲udun? nerede dō̲udun?

M.A.P.: burda. bis burda dō̲uduk ama. burası romyanyaydi.

D.M.M.. hangi seneler oluyō.

M.A.P.: otusdoḳus ḳīḳıncı sene geldi romanyay buray.

D.M.M.: bin doḳuz˛üz ḳīkta.

M.A.P.: bulġālar geldi. roman çetini endi bittā. ye o˛zmandan beri. ḳīḳıncı seneden de bulgaristanda yaşēriz. mektebi bis romanca oḳuduk.

D.M.M.: ha ne güzel.

M.A.P.: aha. beşinci sınıfı bitīdik altıncıya geçtik ayla aldı başını gitti o. çünkü onnarın o˛zaman burasını ilerledilē bulġāları mısmıl kimin. germannar onu vēdiler bo͞le toplantıda ḳarar alēşe vereler romanyaya, çekilē. to˛bu ükālara vereler. asılda bis ḳaldık bılġar eline. biri lyaf bilmezdik bulġāca.

D.M.M.: hmmm. romanca hatırlıyō musun?

M.A.P.: romanca bilērim.

D.M.M.: bir iki lyaf söyleyebilcek misin? bir iki kelime.

M.A.P.: söyleyebilem becanım.

D.M.M.: meraba deylik ki nasī deycēz?

M.A.P.: meraba, “narok?” dēler.

D.M.M.: nasılsın?

M.A.P.: “komite kent?” – adın nasī?

D.M.M.: sen söyle atır, atırladīnı.

M.A.P.: “komite kent ....” deycēn. adınna o͞le ben gibi. adın nasī deycēn. o da söyleycek meselya. ōda kimse. bo͞le bī˛şeyin. sürprizlerin yīmi ikiden oldu. ama bak ḳaç sene oldu. yetmiş sene.

D.M.M.: yetmiş beş sene.

M.A.P.: yok kimne ḳonuşāsın burda. ep unudēriz ama bis aklımdan gitmē. anaşabilcēn ani ne çeşint olsun. çünk, sen bilmēdīni adres soracān. şu neydi bu neydi. ama şindi yok burda. vallā bulġāca da o͞rendik, o ḳadā kendimize ḳadar.

D.M.M.: e bulġāca nasī o͞rendin dede.oḳula gittin mi?

M.A.P.: gitmedim iç bī˛yeri. ī babam işi gitti. bis sözde ḳarışık bulġālāla işledik. bī sözde askere, askēde. askere gittik. sen işledīn instromenti azır o͞renēsin, çapaya ne deller, kürē ne dēllē, koliçkaya, nacā, bıçā.

D.M.M.: onarı nasī dēdilē o˯zamannar dede.

M.A.P.: neye?

D.M.M.: nacā, kürek şeylēde türkçe.

M.A.P.: nacā romanca, "sopors" dēller. kesere "tesla". onnarın onnarın.

D.M.M.: sen nerde çalıştın o˯zamannar?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: sen nerde çalıştın? o˯zamannar o senelerde nerde çalıştın?

M.A.P.: bis te burda romyanyayla bulgaristan arası struya geçēri burdanç gittin mi tutrakana?

D.M.M.: tutrakana gittīm var.

M.A.P.: truyayı gȫdün mü ōda? o nasī su çok geldikten sō. zavallı zemelil. orda yaḳın köv iç köve gelīdi su. ȫle. bis yaptık belki *diga*[96] dellē. *diga* dēriz bu şey ama.

D.M.M.: baraj.

M.A.P.: bazı yerleri sekis metro ūsek. o şindi üstü altı gibi.

D.M.M.: baraj duvarı gibi. duvar gibi.

M.A.P.: aha. tuseden tutrakana ḳadar. orda dentep, *diga* dēler bulġāca meselya. da orda dūduk biras sō son zamanda altı ay gittik perniye *minaya*[97]. *kömür minasī* gittik.

D.M.M.: maden.

M.A.P.: orda işledik ordan da *voenen*[98] olduk bittāsalındık.

D.M.M.: ḳaç sene çalıştın dede? toplan ḳaç sene çalıştın.

M.A.P.: elliden şeye otuzuncu seneden sō. otus bir otus iki gün. yirmi sekis sene oldu *pensya* almaya paysınalı.

D.M.M.: zor muydu emekli olmak o˯zamannarda dede? zor muydu emekli olmak, anipensya almak zor muydu?

M.A.P.: e bize yapmasan. *staşına*[99] göre verilēdi. şindi burda gene *staşın* etmesse. altmış beş yaşında verelē nābēlē da zor şindi.

D.M.M.: evet, şimdi dā da zor. askerini nerde yaptın? askerliğini?

---

[96]diga – set çekmek;
[97] mina – maden;
[98] voenen – askeri;
[99] staş (staj) – deneyim

M.A.P.: te to˘bda tutrakan kenarında. *diga* derim e. altı ay da pernikte, *minada*. bis orda askerdik.

D.M.M.: hep askerdin orada.

M.A.P.: iki sene askerlīmiz var.

D.M.M.: qo, iki sene, ī̆miş.

M.A.P.: şindi aradan ḳaldīlar burda askerlī temeli. türkiyede devam edēri.

D.M.M.: evet, orda devam ediyō. şey, dede biraz annenden babandan baãsedelim mi?adları neydi, annenin, babanın?

M.A.P.: bis uzak˘anam uzak˘anā bilmez onnar ölmüşler. hiç uzak˘dede uzak˘dede bilēriz.

D.M.M.: annenin babanın adı neydi?

M.A.P.: ninemin adı saniye.

D.M.M.: saniye.

M.A.P.: bubamın ali.

D.M.M.: saniye, ali. güzel admış. güzel adlarmış diyorum.

M.A.P.: e ō̈le.

D.M.M.: onnar ḳaç yaşındaydılar sen dō̤udunda, biliyō musun?

M.A.P.: yīmi iki. yīmişe yaşında. yīmi üç. onnar iki sene, sekis˘üz doksan doḳuzda dōma. ninem ḳīk ikide öldü. aşā ükarı ḳīk üç yaşında.

D.M.M.: gençmiş.

M.A.P.: babam, o da doksan doḳuzda oluş. o bin doḳus˘üz seksen beşte öldü. o seksen beş yaşına, seksen altı yaşına öldü, bubam.

D.M.M.: o ī̆yaşamış. bayā yaşamış. annene göre.

M.A.P.: e te orda öleli. seksen beştan, yīmi beş, otus sene var öleli.

D.M.M.: evet. kardeşin var mı? kardeşlerin?

M.A.P.: var.

D.M.M.: ne ḳadar?

M.A.P.: bis altı kardeşidik.

D.M.M.: altı kardeş. sen bū̄mü, küçū̄ müsün?

M.A.P.: ben ōtadan.

D.M.M.: ortada.

M.A.P.: iki aġam var. benden küçük de üç var.

D.M.M.: üç var.

M.A.P.: bi̱ḳısḳādaşımız benim küçü̱m, sōra veli biri āmet var, onnar. veli sā, ikimiz ḳaldık. ḳalannarı öldü.

D.M.M.: veli bü̱k olan mıydı?

M.A.P.: yı? benim ḳıs ḳādaşımın kü̱çü̱.

D.M.M.: a bī küçü̱.

M.A.P.: o otus ikide dōma.

D.M.M.: otus ikide.

M.A.P.: ben yī̱mi altıda.

D.M.M.: dī̱erlerin adları neydi dede? teker teker saysana. bü̱k abinin adları?

M.A.P.: bü̱ün selman.

D.M.M.: selman.

M.A.P.: onun küçü̱ sali.

D.M.M.: sali. sōra sen geliyōsun, memet.

M.A.P.: üçüncü ben memet.

D.M.M.: sōra?

M.A.P.: ḳızın adı ava.

D.M.M.: ava.

M.A.P.: ava.

D.M.M.: sonra veli mi geliyō?

M.A.P.: sonra veli. en bittide āmet.

D.M.M.: en bitti de āmet.

M.A.P.: āmet ḳazadan öldü. o devnede ustalāla bir işlēke o ḳara işçi gibi ama. ōda *vıjena liniya*[100] patronu yapmışlar ōda patronu. ama ü̱sekgidēri teller oyandan gidēri vaġonnā ükādan telle. geçtī̱n vāsa orlādan?

D.M.M.: geçtī̱m var.

[100] vıjena liniya – teleferik

M.A.P.: *vıjeni linii* dēler orda işleke doḳus bin altmış santim yerden düşēri. ī˯ama bel kemīn içine damā ḳopmuş. *inaçe*[101]ḳalan da yēlede olsa uzaldacādılā onu buray, uzaldamaycādılā. otus gün, otus bī˯gün yaşadı. varnada astanede. oyanda öldü.

D.M.M.: dī̆erleri onar nasıldı? yani, dī̆erleri nerde çalışıyōdular, dīer kardeşlerin?

M.A.P.: e onnar çifçicilik, ustacılık işledi *tekeseye* gidīyen. bittāustacılıklı işledik.

D.M.M.: veli ne çalıştı? veli olan.

M.A.P.: veli olan, o da ustacılıkta çalıştı, çifçicilik de yaptı biras. ama onu aretlik vēdik bis. būda, ḳobaklara. ḳobakları bilēsin e? onnara adil aġalarına, radil. ye ama onara on üç yaşındayḳa vēdik oray. aretlik verelē bubamin onu. yazdırelē adil aġanın üstüne. yī ama sōna onun bīḳızı varĭdı altı yaş küçük. būdükten sō. onnar şindi dīl mi paysındı ḳıs istēme, veli on sekis yaşına gidīnen. i veli ondan küçük. sā ol on on iki yaşlānda. e. ḳobak marem o adil aġanın aġası bizim aġamna ikisi, konuşēri onnar. aġama dēri "seni amdeye." veli de bīkaç sene bir ḳısı da. da beklēle on yedi, on sekis yaşına gīsin. da onu alvēsin çünkü veliye başḳasını alīsa onu da başḳa yere vercek. bizim burda iç bir emniyatimiz ḳalmaycak diye. çünkü onā da ḳomşu, ḳobaklar. veli de rāzı olēri. asılda zaman gelēri evleneler. dūnde deler dur o˯zaman*dogovor*[102] yapēlē kubratta. burda kövlēde yapmelē o˯zamantā. gidelē kubrata. derler: "bis işte genç evlenecek. onnara *dogovor* yapma geldik." "oldu. geçin içeri." geçelē. paysınēlē yazma, o ḳālar ōda. şeyler, *pisālar*[103]. yi mi emne gelinin adını sorēler, emne adil ḳobak. yazēler ona. onu bunu sorēler onnara. ona nēden dīl mi sōdukları. e sıra gelēri gelsin çocuk ta baḳalım. çocuk ta varēri. "senin adın ne?" "veli adil ḳobak." onnā şindi *himikalları*[104] bĭrakvēmişler. dēler "būle olmaycak. to vse edno˯çe[105] dīl mi sestra si?" ḳısḳādaşına alē dē. olmaycak būle. Íyazım birisi attan olsun. yi düşünēlē. veli düşünēri, dēri bubamın üstüne yazdırēler, orda. dūn yapēler. ya ama *tekese* daldıktan sō, veli şindi bize de mirasçı olvēdi. onu orda *dogov* yapēler, yīmi beş dekā tāla geçire, beygir, araba, ev mev, ūt yazēler. yi˯ama veli şindi aldı. ne düşēse payını aldı. darılıştık onnā şindi. çünkü o onun işi yarım ḳaldı. o˯zaman da mirasçılık

[101] inaçe – aksi halde
[102] dogovor – nikah;
[103] pisar – kâtip;
[104] himikal – dolma kalem;
[105] vse edno çe - sanki

yoḳudu becanım. ne verise t˯ōdan. bī dekā mı, iki dekā mı, beş mi vercēn. ōlelikle. o zatı o˯zamana ḳadar t˯ōlēdi o. bizim kövde zatı çok sālam īsan yoḳudu, iç. ḳīk elli dekā varıdı bizde. asılda şindi ḳaldık, on bī dekā tāla bize. öbūleri alvēdi istēse ikişē dekā tāla.

D.M.M.: kardeşler arasında pay olunca. paylaşınca.

M.A.P.: ben de veliye dedim "adi iki dekā yer bī˯şey al da." orandaları meselya būda uzak delineri ani atırna şūda. "olmaycak dedi. ne düşēse payımı alacām." dedi. alīsan dedim, ben de senin eşēyinin iç yanına basmam. "sen, sen bizim eşīn iç yanına bazmassın." çünkü taze dūn yaptı, torununa. gitmez ki çāre arām. bizsiz yaptı.

D.M.M.: olur ōle baz zamannar. senin ḳaç çocūn var?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: senin ḳaç çocūn var?

M.A.P.: benim mi? üç ḳızım bīde çocūm.

D.M.M.: üç ḳıs. adları ne?

M.A.P.: ikisi ikiz onnar. sultan saniye onnar ikiz. elli yaşında dōma.

D.M.M.: dīerleri?

M.A.P.: fatme elli dōtte. bu fatme bī küçū. en küçükleri ali. işte bunnar.

D.M.M.: onnar şindi nerde, napıyorlar? ne çalışıyōlar onnar.

M.A.P.: e burda. sulta şindi to˯bray yaptık onnara bis ama. ruseden apartmen aldılar. çocū ustacılık işlēri. gitti holandyaya. oyanda. gelini çekti. sultanna bīde çocū varĭdı. onnarı da aldılar oray. şindi ōdada bīḳızı oldu, orda. şindi bu yaḳında geleceklē buray. o küçük ḳıza pasaport yaptırcaklā burdan. onnā yeni oralā oldu şindi. ōle pasport holandyadan da vā, burdan da. uşaklara da yaptırcaklā. e çocuk ta, o birinci ikinci sınıf gitmē başladı. anası da onu mektebe götürüp getirēri ōda yaḳın yēlēde. buyanda. birisi burda. onun da iki çocū vardı, ḳızı yok.

D.M.M.: buradaki adı ne?

M.A.P.: i?

D.M.M.: buradaki olan adı ne? burada olan dedin ya?

M.A.P.: burada saniye.

D.M.M.: a saniye.

M.A.P.: onun küçū̄. o sultanın eşi o.

D.M.M.: evet.

M.A.P.: onnar aldılar baştan rusede. ḳasabada iş tā çok bulunē deye ama. burda īmē alabīlēsin. oyanda çok özlēlle. ordan aldılar *apartment.*[106]o gitti şindi öbülēni de çekvēdi.

D.M.M.: dede telefonum çalıyō.

M.A.P.: kim o ninen mi aberedēri yōsa.

D.M.M.: babamdı. babam aradı. ne diyōdun, saniye?

M.A.P.: asılda onun da şindi ḳızının birisi amerikada oyanda. iki üç senedir o gidēri oray, *gotvaç*[107] gibi şunu bunu işlēri ōda. şindi bī çocuk bulmuş, evlenmişler. bu güzün geldilē buray, çünkü ḳıs ḳādaşının *balı*[108] vardı. ebru onun adı, küçū̄nün. *bala* gelmişlēdi. e tū̄kçe bulġāca bilmēri iç. ama islya bī çocuk, macā bī çocuk. şindi oyanda işlēri onnā. öbürsü tā okuyē burda. okuyē burda. çocukları onnā da dışāda. te birisi germanyada, birisi de angliyada mı ne yannānar. dışāda işlēler.

D.M.M.: e napsınnar.

M.A.P.: birisi ayla gitti ya. bütün˳gün būda iş pazāda, kamber olanı. öbū̄leri de baḳalım. sultan geldi kendisi. bīde rusede olannārın ḳızların birisi onnarın yanda işlēri oyanda. onun ikisi geldileri, şindi gelmeycek. gelīse çocūnna gelī deycēk bīde küçük uşā da getircekler. lilyana adı.

D.M.M.: a lilyana?

M.A.P.: lilyana adı, onu getirceklē buray sözde ama. yarım işleri var onnarı *stroitelna*[109] işlēri, yapılāda. aralık bulabiley. deyceklē de belki to˳bu önümüzde ayda gelecekler. bīkaç güne.

D.M.M.: e, ī̄şallā sen de görürsün.

M.A.P.: alinin çocū. bī çocū yine bīḳızı var. bizim ali. benim çocūm. bunun da güvēsi o da holandyada. o burda ġalba şindi. bu salimīnī bilēmsin sen, korkiçinç?

D.M.M.: ıhım.

---

[106] apartment – daire;
[107] gotvaç - aşçı
[108] bal – mezuniyet töreni;
[109] stroitel – inşaatçı

M.A.P.: onnarı. bu salimin aġası. o da temeli aretlik gitme birisine. ondan˳sō kyazım üseǰn vēdilē onnara. asılda onnar oyanda. ama o güvē orda bayadan beri işlē, almış ordan *oranjeriya*[110]bül̄e, çiçeklik şunu bunu işlēri. çok para kazanēri, çok para. burdan evlēni düzdül̄düydü. burdan bir iki selvan aldı, bī dēmen. şindi biras da tāla aldı. tāla bulūsa alēri. bin leF dekar ama alēri, alēri. bī küçük mator almışıdı, mator *traktor*[111] de. onu sattılar şindi getīdi geçennē gelīke tā bül̄cerek bī*traktor*. bubası işlēri gezēri. ama çok para ācadılā, maru. nēden ḳazanīlā bilmēm. sōra orda *apartment* yaptīlar onnar. bī blok *partsel*,[112] parçalīka yazēler. dōt ḳat orda t˳ōle bir bir üstüne dōt ḳatı da onun. bizim bu parayla üç˳üz elli bine çıkē dedi, onnarı. dedim nasī güzel oldu mu onnar? orda durēler. nēden çīkē bu paralar, onnar çok para ḳızım. çiçek satēri onnar. domatis, bober, salta bül̄e şeylē. büyük *oranjeriyalā* var nasī, bilmēm. o şeylē sōrerim e. bī tır arbası geçti būdan, bis oturēriz. "ōda vā mı bül̄k ḳoca arbası ba üseǰn." dērim. "vā dē. çiçek almā gelīlē bize." dēri. "o çiçeklē dolu. sen bilēmsin o bahçe ne ḳadar olması Íyazım?" "bilmēm." onnā da onnarı işlēri. oyanda okuyēler. orda da öler o. bis burda, tepīdenmedik.

D.M.M.: burda napıyōsun? gündüs napıyōsun?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: gündüs napıyōsun, burada? nerey gidiyōsun?

M.A.P.: a ingen. arbayla mı gelmiş onnar.

D.M.M.: bilmēm. gelmiş olabilīler belki. gündüs napıyōsun sen?

M.A.P.: a onnar alili.

D.M.M.: enişte̱m de gelmiş.

M.A.P.: ḳapıyı ōt istēsen.

D.M.M.: a ḳapıyı ōtem mi? bī saniye. sen annat dede. gündüs napıyōsun, neyleūraşıyōsun?

M.A.P.: şindi üç ḳoyun var. sabāla onarı kovērim. kapērim geldīyen. iki üç ḳuzu var. onnara bakēm. to başḳa, işe gitmez oldum ama. bize saçma misī vā t˳ōdaāçik büçverērim, getirērim. ḳıpītı yapamadīm işleri yapma çalışērim.

---

[110] oranjeriya – sera;
[111] traktor – traktör;
[112] partsel - arsa

D.M.M.: ī yapıyōsun.

M.A.P.: e ḳayrı, ārısı da yerim yok, ama taḳat da yok.

D.M.M.: e o da ī.

M.A.P.: taḳadım da yok.

D.M.M.: a evet.

M.A.P.: evet e?

D.M.M.: e işte.

M.A.P.: iḫtiyalık. meselya seksen doksan yaşında īsan.

D.M.M.: ama yine īsin dede ya. senin yaşına göre. işini kendin yapıyōsun.

M.A.P.: bizim kövde bis yetiştik, āç sabannā sürülēdi tāla.

D.M.M.: neyle dede?

M.A.P.: sabannā, āç sabanĭna. āçtan yapma. bu demīpuluklar yok, iç. kerimitle ōtülü yok deyver, samanna. o ˬzaman*pırvobitno*[113] gibi bīˬşey. sen bulġāca bilēsin e? ōle dēsler oḳudunuz ama. şindi te iki kişi bütün kövün toprānı işlēri. bis te, tāları kimse işlemēri. dōt beş patron var, onnar işlēri, bütün tālılık. aldılā tālaları, *naem*[114] ödeler. kim ne ḳadā tālası vāsa.

D.M.M.: vēmiş işte.

M.A.P.: e ōle olcak. birde teˬbu bir iki inek var. tˬonnarı bitīme çalışelē, çünkü payvantlamak gelmek Íyazım. süt para yapmēṛi, elli santim ḳīk santim alēlē.

D.M.M.: litresi dīl mi?

M.A.P.: yī?

D.M.M.: litresi o ḳadā?

M.A.P.: litre, litresi. übūtūlü köv içinde kalēri onnarı bire leF verēler. bire kilyo ikişē kilyo, alēri ālem. ama bu ayvan mezere olēri becanım. boḳuna silsin. yomca verecēn, yem verecēn. e şindi sözde inek bĭrakmaycaklā bu ḳışın. bī inek braḳīsalā, bĭraḳacaklā. şindi te üç dana var.

D.M.M.: üç dana.

M.A.P.: bir inek, beygir. e onnā altı dekā yomca var, īyeler. o dōt, beşinciye kosalēler şindi yomcalar. bittāḳosalayınca öbürü īyeler. yetişmēri. te misir bıldır

[113] pırvobiten – ilkel;
[114] naem – kira, rant

to˯būda misī vardı, yetmedi açĭk satĭn aldık. şindi te˯bunnar baḳalım bī inē etēseler. beş dekā yēden.

D.M.M.: bu sene yok mu misir?

M.A.P.: e var, çit dolu.

D.M.M.: aha dolu. e ī̆şallā bu sene yeter artık.

M.A.P.: e var işte ama bilmēm. bir inē yetecēk onnā gelecek seneye ḳadar.

D.M.M.: dede sen bulġācayı söyledin, türkçeyi nerden ō̄rendin?

M.A.P.: neyi?

D.M.M.: türkçeyi, türkçe ḳonuşmayı nerden ō̄rendin?

M.A.P.: e bis romanyadayḳa ōledek romanca gidēdik mektebe, ōlenden sō tū̄kçe gidēdik mektebe. mektebe gittik.

D.M.M.: ikisine de.

M.A.P.: camĭ, camĭ da dolā orda. ōlenden sō oray gidēdik, ōledek romanca oḳūduk, ōlenden sō tū̄kçe.

D.M.M.: evde nasī ḳonuşuyōdunuz dede?

M.A.P.: tū̄kçe ḳonuşūduk maa.

D.M.M.: tū̄kçe.

M.A.P.: tū̄kçe. onnar sıḳıştīmazdı. sōna sōna bu bulġālar evde ḳonuştūmaz oldulā bizi. atlāmızı dēiştīdiler.

D.M.M.: hangi senelerde?

M.A.P.: seksen beşte. seksende, seksende dēiştīdiler atlāmızı. seksen beşte bittābu çevīdiler. ayaklanma yapma paysındı tū̄klē, şunu bunu, *staçkalar*.[115] onnar o˯zaman ruslar ḳumanda verīdi, bulġālara. ye maa. çevīdiler atlāmızı. orada onnarın baş baḳanı öldü. onnā da elini çekti. bütün memleketleri musade etmezdilē onnara bō̄le zōla seni türkü bulġā yapsın. çingeneyi bulġā yapsa. onnar istediler, bī*natsiya*[116], bī cins sāde bulġar olsun būda ama. bu türkler bütün memlekette var, yayılı. çingene ōle başḳa, bulġālādan da vā becanım başḳa memleketlēde çok. e o˯zaman beş senenin

[115] staçka – grev;
[116] natsiya – millet

içinde dışarı īsan salmadılar iç. epsi burda. işleme mişleme, misāfīler *nyama.*[117] e olamaz da. rusiyaya gidēsen saladīlar.

D.M.M.: ancak oraya.

M.A.P.: sōna bittā*demokratsya* geldikten sō paysındılā salmā. ehāli ḳāktı gitti būdan türkiyeye. bis de gittik.

D.M.M.: a gittiniz mi dede?

M.A.P.: bizim. bubanili de gittiler oray. sınīdan döndük bis. eppimiz.

D.M.M.: geçemedin, geçemediniz. sınırı geçemediniz o˘zamannar.

M.A.P.: geçemedik. üç gün mü, dȭt gün mü dūduk ōda. bis ordayḳa*toçka*[118] söyledi avustozun yīmi dȭdünde mi ḳaçında bilmēm, sınī kapanēri. kim ötede orda kalēri, berideyse beride. bis orda sınīda. bī˘gün dūduk, iki gün dūduk ōdan bīkaç kişi bṻle orda gidelē de. doktoru var, *injiner*[119] var, malim epsi lyafḳonuşma becanım adamnāla. "dediler gidin teklif edin, iç olmazsa bis to˘bu zōlana geçelim de. ȭle ḳapayın falan felan." dēyin baḳalım ne deycekler. gidēlē sınıra, arelē. türklerin sınırına aberedelē çıkēri bī˘şey. "ne var?" "şṻle şṻle becanım." "bize dēri, emī vā dēri şu iki memleket annaşmayıncasına ḳadā ni öte ne beri. sınī kapanēri tā fazla ḳonuşmaycāz." dēri. asılda geldi onnar devsi sabā gelivēdi polisler. bis ōda bī*letişte*[120] vā bṻk. beş kilometro bile uzun elli metro da geniş. dolu onun orası. dediler geri, k*olonaya.*[121] kimisi gitmeycēz gitmeycēz be. var erif satmış evini, bilmēm ne.

D.M.M.: siz sattınız mı dede? oray gitmeden?

M.A.P.: yī?

D.M.M.: yola çıkmadan siz sattınız mı evi?

M.A.P.: bis satmadıydık, ḳızım. t˘ȭble bĭraktık.

D.M.M.: ha ȭle braktınız gittiniz.

M.A.P.: bĭraktık gittik. asılda paysındılā "bu araba kimin? kim aydē bunu?" otobüsçi. "e te˘bu pin aydē git." kimsi paysındı baġaşı indīme. "ben dönmeycēm gitmeycēm,

---

[117] nyama – yok;
[118] toçka – radyo frekans;
[119] injiner - mühendis
[120] letişte – hava alanı;
[121] kolona - sıra

deye.” o polis gitti dedi. “ēr, dedi, boşaldacāsan ey git tikennik içine boşalt, dedi şindi. iki sāt*letişte*de, dedi. kimse ḳalmaycak. ey oray boşaldabilīsin ekinnik içine, dedi. buray letişte boşalsın ĺyazım.” e pindik, döndük geldik eve. ne var?

D.M.M.: kimnerle gittiniz o˯zaman sınıra ḳadar?

M.A.P.: yı?

D.M.M.: kimnerle gittin, sınıra ḳadar?

M.A.P.: bu köv, yastı geçti bizim burda.

D.M.M.: yok. aileden, aileden. sen? çocukların varmıydı yanında?

M.A.P.: te bizim, agamili, agamili gitti becanım.

D.M.M.: a ī̄miş.

M.A.P.: selman agamili oyanda. memet pelvan dērim e, onnar onun çocū. da burdaydı o˯zaman gittiler. e bayā kişilē ḳaldı, orda. te selmanın çocūn adı neydi? onun ḳoca˯bbası bu asan, panti asan dēler orda.

D.M.M.: aha, evet.

M.A.P.: dede en bū̄k o orda, asan. kamber ocalar dediler onnara. da onnar o˯zaman gitti. doksanıncı sene. ōda ḳaldı. marem, çocū vardı. marem öldü. iki çocū var, veli bīde marem, ō̄le marem, dīl asan onnarın. marem bubaları. o˯zaman gitti onnar da, bayā sū̄dü ama. çok kişiler ḳaldı orda. bazısı döndü, geldiler.

D.M.M.: kimner döndü, dede?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: kimner döndü?

M.A.P.: meselya bis döndük becanım ordan.

D.M.M.: siz sınırdan döndünüz? ama türkiye giden, tekrar dönen var mıydı?

M.A.P.: te bizim üst yanımızda. yaşē onnā da pelvanna dēlē bī˯şey. onnar üç ay dūdu ōda. onnā tā ileri gittiydi. ta sōna da geldiler. merak işlēse o. berbi abumna döndü geldi. çok bayā kişiler, döndü geldi.

D.M.M.: neden döndüler, biliyō musun dede?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: neden gidipte döndüler, biliyō musun?

M.A.P.: bilērim ya ba.

D.M.M.: neden döndüler.

M.A.P.: atlāmızı çevīdiler. tūkçe konuştūmeler. asılda ehāli de paysındılar būdan alēler bilet *ekskurziyaya*[122], gezme gitçēz de. giden kalēri, giden kalēri. bütün köv ķaldı, epsi gidecēdik. ķalannarı da ep azır olduydu burda olannarı da ama. sınī ķapandı, ķaldılā burda. ondan˳sō türkiyede de toplantı yapēller o˳zaman orda. "yēkezi azır evi yok, şunu bunu deller. şindi buray gelenner yavaş yavaş bis burda, burda tutacāz, bulacāz yādım edecēz şu bu ama. a dediyen olmaycak." kimsi de, "Íyazım açan bis geldik buray bize ev verin bilmēm ne verin. ōle ķavġa yapmışlar acig ordan da. asılda deller ama, "kim istēse ķalacak burda. kim istēse dönēbilī geri." demişler. asılda bittāda deller. yaşlılar ne işi alabilē orda, ne bī˳şey. gençlē ķaldı bunnā ķanına *zavotları*[123]īdi. çokŭ gençlē şindi, bizim alilin akranı *pensyoner* oldu ōda. bizim alilin tā yedi sekis seneden sō alcak *pensiye*, alīsa. onun akrannarı ōrda *pensyoner* oldu becanım. burda *staşın* vāsaydı onu da tanıyeler. orda da vādınen gīdiler ōle maya, pak maya bilmēm ne *zavotlara*. e i ne yaptılā ne ettiler, *pensyoner* epsi. te alinin çocū, saltık alinin çocū, o geldi buray bize. sefte onnābis, ben dedi "*pensiye* için kaçınērim, dedi. burdan *staşlāmı* alcām, dedi." şindi *pensyoner* olmuş. e onnā genç ba ķızım, genç onnar işledilē de vādıyen. ōle. satfe gelini geldi. gezme mi geldin?

S.İ.: ti.

M.A.P.: gezme mi geldiydin?

S.İ.: ye ye.

M.A.P.: e.

*S.İ.: seslem ba*ķa*lım.*

M.A.P.: bis annattık bī çala.

S.İ.: ōle mi?

D.M.M.: annatıyō. o annatıyō, ben dinniyōrum.

M.A.P.: ōle olēri bacanım.

S.İ.: neyi? evel zamanķı şeyleri mi?

D.M.M.: eskiden ne oldūnu. dede çocuklūnu da biraz annatsan a?

---

[122] ekskurziya – gezi;
[123] zavot - fabrika

M.A.P.: ı?

D.M.M.: çocuklūn nasıl geçti? onu da biraz annatsan a, çocuklūn.

M.A.P.: bizim mi?

D.M.M.: senin çocuklūn. sen küçükken neler yaşadın?

M.A.P.: e mektepten çıkērim ben, ḳoyun aldı bubam bizim. ḳuvanclar o˅zamanotus beşte, bizim kövlülē de gitti. onnar otus yedide gitti. tāla as, o˅zamanbū̄le traktor mraktor yok çī işlēme. tāla da as. bis de ḳalabalık. bubam gitti ōdan ḳuvanclādan, tāla ḳonuştuyduk bis onnālā. bis bulġālādan naemne işlēdik ama yani başımızda tū̄kler de vardı orda. orda işlēke buluşēz bis. bī zekiş aġa vardı. ondan iki saya aldı bubam, ḳoşma ikişē yaşında. sōna otus yedi ḳoyun almış birinden, öküzlē dēlēdi ona. onnā gezīdi ḳoyunnarı. ben tā küçük o˅zaman ama meraklı. tā gelīke tāḳoyunnarı ḳaptım önüme gütmē bittābis.

D.M.M.: sen de o˅zamannar ḳaç yaşındasın? küçük ama ḳaç yaşında?

M.A.P.: o˅zamannā doḳus yaşına.

D.M.M.: doḳuz yaşında.

M.A.P.: doḳus yaşında. çünkü onnar otus beşte, ben yīmi altıda dōma. da kendimizin de vardı on beş yīmi ḳoyun. asılda onnarı gū̄deke. bū̄le *vakantsiyalāda*[124]bittāḳonşulādan da toplādım biras, emen ū̄z ḳoyun olūdu, güdēdim onnarı. sōna veli güttü bizim, birasḳoyunnarı. ondan sō bittāben çirak vēdilē beni. çirak dūdum sekis ay, dikişe. t˅ō̄le ötede beride işledim. bittātūcalık yaptık. ben bubam aldı o˅zaman bī prasa. agamili işe gidēri ben prasayla bī çünkü banket te verilme. e t˅onnālā işledik bittā, yıvmā yakmā bō̄le onnar. sōna da *tekese* geldiyen bittāustacılā tutunduk. otus yaşındaydım ben *tekese*ḳurulūḳa. bittāt˅onnā da akettik. *tekese* zamanı ne vāsa elimizde aldı. verīke bī˅şey vēmedi. bizim zaman eppimiz bī yēdeydik ama iki çī̄t sayvan vardı, öküz, beygir, bī çī̄t ayvanna su getīme. sāde su ḳara tutrakandan taşīdık. ey dobrovodan. o ḳoyun aldık. bīḳamış prasası aldık, ḳamış çıkma. bī tūla, tūla prasası. bis onnālā geçinme çalışīdık becanım. böyle tā*tekesese* giyince yaptık bis, ḳīk altıncı sene. elli altıya gīdik *tekeseye*bittā. sözde *tekeseye*

[124] vakantsiya – okul tatili

gidiyen eppimiz bir olcādık ya. bīkaç kişi ī oldu. aldılā şindi bütün tālalar işlēler, kösef, mıtaza. e zamannā dēnişilēri çok.

D.M.M.: o zammanar öyleymiş, tekeselik zamanında.

M.A.P.: bül̄e *tekesese* būda olūdu da yinden *çasnoluk* olcak aklımıza gelmezdi iç. ama bereket vēsin ō̄le bū̄k ölüm şunu bunu olmadan. bazı kövlēde kim ḳāşı ḳoyduysa ama. bizim kövlēde olmadı ō̄le şey şükür. vēdiler ēkezin atlānı, pasportlānı dēnişt̄idiler. tālalānı vēdilē gerisi geriye. şindi to˯bu arada gençlere biras zor gelēri *staşçılık* yok. işe gitmessen yok stajın. Íyazım bī işe tutunasīn. devlet şindi burda *zavot* mavot ḳalmadı. onnā dışarı çıktı sāde. gittiler dışalāda. orda da stajı da gitmese bīkaç para biriktirēri. belki yaşlandıktan sō Íyazım olacak.

D.M.M.: dede sen ḳaç yaşında evlendin? nasıl evlendin?

M.A.P.: e t˯ō̄le becanım. bis yīmi yaşındaydık.

D.M.M.: eşin buralı mıydı, bu kövden mi?

M.A.P.: burdan, bu kövden.

D.M.M.: onun adı neydi?

M.A.P.: nuriye.

D.M.M.: nuriye.

M.A.P.: nuriyeydi.

D.M.M.: o senden ḳaç yaş küçüktü?

M.A.P.: ī?

D.M.M.: senden ḳaç yaş küçüktü?

M.A.P.: akrandık bisonnā. o ḳīk ikide öldü o. ḳīk iki dīl, ḳīk iki yaşında. seksen ikide öldü. ḳīk iki yaşındaydı.

D.M.M.: o˯zamandū̄nünüz nasıl olmuştu? dū̄nünüz, o˯zaman?

M.A.P.: e o˯zaman gelin arbasınna gidip alīlādı becanım. üç gün dū̄n yapādık o˯zaman. pazarertesi günü paşlanēri salı, çāşamba, pēşembe, cumāavşamı güvēkoyēler. sōna sabāsı çīz altına gelēler bilmēm ne. onnā ḳalmadı şindi.

D.M.M.: uzun.

M.A.P.: iki sene nişannı durduk. o˯zaman çīz yapēri ḳıs. şunu bunu ō̄tüdür şey bilmēm ne. onnā ḳalmadı. sōna nışannāka iki doksannık Íyazım olsun, iki sekis de

yīmilik altınnā onnar. asılda çoḳu başḳasından alēri götürēri, sōna geldinen alıp verēri yerine. bȭle de yoktan. zordu oˬzaman becanım, zōluk vardı. te bu sizin kamber olannādan bīḳızları vardı onnarın biziz akranımız, esma. yiˬama o nişannıydı tˬōda bizim bīḳonşuya. yiˬama altın bulup götüremeller. ḳayrı dūne paysınēler. pazarertesi avşamı kavile gidēler oˬzaman. bīkaç kişi toplayıp arabayla, baġaşları almā. varēler altınnā yok. “deller altınnarı?” “e yok şindi falan filan şunu bunu ır mır.” birasḳavġa yapēler ōda. deller “altınnārı gelmeyince baġaşları vēmeycēz.” çocūn bubası deri: “oˬzaman deri, ḳalḳın gidelim. almaycāz būdan ḳıs. başḳa başḳa baḳacāz.” döneller koşeller öküzleri. ḳoca gülük başına gellē, geriden yetişeler. yinden çevireller geri de ȭle vēdiler ama ḳavġa yapmışlā biras.

D.M.M.: ama vermişlē almışlā ḳızı sonunda dīl mi?

M.A.P.: e altın nerden alacak? yok ta becanım.

D.M.M.: yok ḳızı ḳızı, sonunda aldılā.

M.A.P.: aldılā becanım. baġaşları alıp gelē onnar ızlandırē. dellē “adi olmaz bṻle şey, falan fıstık dedinen.” ōdan oˬzaman bu evin amcaları āmet amcalar şeyler onnā tā genç. “altınnarı Íyazım bunnarı olsun.” asılda şȭle bīḳavġa yapeler oˬzaman. ḳalkmışlā savılcak, döneler eve. sōna onnā da ḳarar almışlā: “adi de yapmayın şṻle bunu.” onu biri anacāk bīˬşey ḳalmasın yapma işini. ȭle onnā da olmuş. yetişēlē de çevirēllē geri. alıp baġaşları da geleler. ama gelin de bī sene mi yaşadı būda iki sene mi, ȭldü. anˬsō yalama aliyi bilēmsin? kenāda dureler en kenāda. şakir velinin ḳızı, onnarın. bilmēsin. onnarı evi şindi boş ōda. onnāda biras razgratta, biras başḳa memleketlēde. ali öldü, anfe öldü onnā ḳaldılar ȭle.

D.M.M.: dede ḳomşularla, ḳomşularla annaşıyō musunuz? ḳomşu, ḳomşularlaannaşıyō musunuz? eskiden nasıldı?

M.A.P.: e te bṻle becanım, nasī, geçinīdik.

D.M.M.: iç sıḳıntı olmadan. burada evde kimnerle yaşıyōsun. kimnerle yaşıyōsunşimdi?

M.A.P.: yalnız becanım.

D.M.M.: yalnız mı?

M.A.P.: bu bayramda gȭstēdi *tsena*[125] babulā bize, baḳalım başḳasını da gösterise, baḳacāz. ḳayrı sātımız belli dīl. yaş burlara vādıḳtan sō. īsanın sā solu belli olmēri.

D.M.M.: dede, şey yaşadīn veya gördün savaş var mı? savaş?

M.A.P.: savaş?

D.M.M.: yaşadīn veya gördün bī savaş var mı?

M.A.P.: a yok.

D.M.M.: ḳatılmadın da savaşa, bī̧ şey?

S.İ.: mārebe. mārebe gȭdün mü iç?

M.A.P.: ayī marı nēden, gitmedim iç.

S.İ.: bu rumanya mārebesini?

M.A.P.: burda iç ȭle mārebe olmadı. ruslā geldi buray iç bī zarar yapmadılar. o˯zaman germannā geldīdi bir ara sōna ruslā geldi ama ȭle dövüşmüş şu yanımızda burlāda iç gȭmedik ȭle bī˯şey. bobam bu mārebesine bis yok. bu o˯zaman kenarında çok ölü olmuş. onnarı ālemden işidēriz bis. oray bulġūḳāşısına bī avıl üstüne bī german. yēleştirēri bīkarteşne. asker ızlandīmadan çıḳāḳa bu çeşme başına dōru ineke şȭ̄le orakla büçe gibi büçmüş, gebētmiş onnarı. ordan ta sonunda bulēlē orda onu atelē üstünü onu da bī bomba. t˯ȭ̄le ōdanda bittāroman çekilē öte. e orda bittāölüleri arabayla taşımışlā. ḳazmışlar mezāla. yanına bālim geçtīn yok mu? var. oray ḳazmışlar savaş ḳuyusu gibi bīḳuyu. arabayla toplamışlar ölüleri atmışlā oray. kimsi tā sā, ḳolu bacā ḳırılmış, t˯ȭ̄le atmışlar. çürük īsan çok ölü kokēri. onnā da şeyli asīsan ölmemiş ōda. oray ep t˯ȭ̄le ǭuları, uşakları, torunnarı var onnarı bilenner kimneri ısımnarı vāsa orda. to noktada gelip orda bī ziyaret edeler ona. ē sene. bȭ̄le bizim burlada ȭ̄le şükȭ̄ de gȭ̄medik mārebe. gȭ̄medim de.

D.M.M.: sen dede türkiyeye sonra gittin mi? ani.

M.A.P.: nerey?

D.M.M.: türkiyeye iç gittin mi?

M.A.P.: gittim?

D.M.M.: yani.

M.A.P.: myadanın dȭ̄ne gittim. ȭ̄tögün söyledim ben. on beş günnük būda.

---

[125] tsena (stsena) – oyun, gösteri

D.M.M.: hangi senelerde oluyō?

M.A.P.: kim?

D.M.M.: dün, gitin zaman?

M.A.P.: iki bin ikide.

D.M.M.: iki bin ikide.

M.A.P.: iki bin ikide gittim. on beş gün dūdum ōda. āvustosta ordaydım.

D.M.M.: güzel mevsimde, sıcaḳta.

M.A.P.: e sıcaḳtaydık.

D.M.M.: bize masal, hikāye, halk hikāyesi, māni biʃey annatabilir misin? bildin bimasal ya da māni varsa?

M.A.P.: e ne bilem onnardan.

D.M.M.: ya da işte babaannenden, ananenden ya da anadan bobadan duydün bisözler ata sözler ya da.

M.A.P.: ne bilēm bis. ben ninemin sālında zatı on dōt yaşındaydım. talebeydik, mektepe gidēdik tā. bōle çıraḳıdım o sene.

D.M.M.: tamam dede. başḳa ***annatmak istedin biʃey var mı?***

M.A.P.: ne annadem tā başḳa?

D.M.M.: tamam. benim sormadīm biʃey var. bizim sormadīmız biʃey varsa aniḳaçırdīmız ve senin annatmak istedin biʃey varsa.

M.A.P.: yok. ne annadem? dēşiklikler çok oldu. romanyada sınır epten to˘būdan geçēdi, cefelēle bizim ara erimizden. gelī būdan ayvan çalādılar. baġaşları alīdılar. gice gelīdi buray aydutlar. onnadan çok saḳınıdık. kimse ōtalık karadınen ayas yapmaycak. pençerele kepentsi ḳoydūdular, kyat myat. dışarı ayas ūmasın. ōle sıralar oldu. sōna avılçilēne de er şey ne yaktīdılar. ani can ḳutulāda ōle şeyler var. çeşint çeşint şeyler oldu. haydutçuluk ōle o˘zaman gene maa. burda elleri var onnarın. biri azīlēri burda, onnā gelip alēri. bizim kubrattan bi*momçe*[126] annadīdı. o˘zaman dēri aydutçuluk yapēri dēri, bük adamnā dēri. razgratta vā birisi. bisi rusede. birisi silistrede. birisi felyan yēde onnā *direktorlar* onnā yapēri onnar. çünkü anġı avşamı gelecekler, postar aberedēri filyan avşamı posta sāt ondan ikiye ḳadar çıkmaycak.

[126] momçe - çocuk

onnā çıkmēri. çünkü onnā yapēri aydutçulū. ibram ā, bizim teble alış veriş yapāḳa alē biras para onnādan bittākaçēri kövden. vēmēri onnara bi̯şey. yi̯ama orda da gi̯miş oray tutrakanda yaşāmış. sōna bir avşam oyandan gelēri on, on beş kişi. geleler onnarın abēleri vā ama güvēleri var idil amcamili. onnā gidēllē başḳa yere ḳomşulara. onnā gelē sāde o zinep anā evde. ne vāsa, zinep anayı yatīmışlā kesme. "çıḳar altınnarı. çıḳar altınnarı." "yok yok." dikiş maşnesi āmıt, mamıt mı ne götürebililēse. alıp götürelē, soveleler. belki postarın aberi var o̯zaman ama onnā ötede işte bittāçalma, kövü toplama. bu devirde yaşamak çok zor. öbū̆tū̆lü şindi grans mrans yok. ō̆le şeyler yok. o çingenne etēri.

D.M.M.: teşekkür ederim dede. annattīn için teşekkür ederim. her şey için.

M.A.P.: ō̆le.

D.M.M.: kaydettim artık. teşekkür ederim dede çok sā ol.

M.A.P.: ī?

D.M.M.: teşekkür ederim çok sā ol, annattın.

M.A.P.: yavaş konuşērim ama.

D.M.M.: olsun olsun.

2. Bisertsi Köyü

Anlatan: Esma Selman İzet (E.S.İ.) Esma Selman Izet

Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.), Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)

Yer: Bisertsi

S.A.İ.: angı partinindi gene unuttum?

E.S.İ.: gerb.

S.A.İ.: a bugün gerpten miydi?

E.S.İ.: ye. ama bitti.

S.A.İ.: gerb bitti.

E.S.İ.: epsine gittik. ḳalabalık.

S.A.İ.: a çok ī çok ī.

E.S.İ.: ḳalabalık yapmā epsine gittik.

S.A.İ.: ālemi görüsünüz ālem de sizi görür.

E.S.İ.: eylenēriz. kim kime canı istēse tˬonnā atacak.

S.A.İ.: çok aklısın. ōle.

E.S.İ.: problem yok.

S.A.İ.: zatı o üzden yapēlē ye bu toplantıları.

E.S.İ.: elbette.

S.A.İ.: ḳızım kuyverem mi?

D.M.M.: anne biraz dā fazla senden öbütülü ben içemeycēm onu.

S.A.İ.: böyle. bana da ḳoyu.

D.M.M.: anne iki ḳaşık kendine ḳoydun demek ki bana iki ḳaşıkçık.

E.S.İ.: şeker ḳoymadım çünkü kendiniz ḳoyāsınız deye.

S.A.İ.: bis de çok oldu deye. bu defa.

D.M.M.: tam şekeri ḳaldırmayın da ben bīkāveyi tatem de ōle şey yaparım.

S.A.İ.: bugün üçüncü kāve mi dōdüncü kāve mi?

E.S.İ.: sizin mi? bu başḳakāve.

S.A.İ.: bu başḳa kāve.

E.S.İ.: doḳunmaycak.

S.A.İ.: a tamam oldu o˘zman. kofeyinsiz mi yōsa?

E.S.İ.: ye.

S.A.İ.: ąą, super o˘zaman. e torunun nerelerde şimdi esma? ben ḳaçīdım.

E.S.İ.: torunum varnada işlē şindi.

S.A.İ.: a, nerede işle varnada?

E.S.İ.: sofyadaydı ya onnar. şindi damat beyenmedi sofiyayı. bir amerikanna evlendi.

S.A.İ.: ąą!

E.S.İ.: bir adamna. bī yaşlıca.

D.M.M.: adam deyince ben annayamadım. ąą.

E.S.İ.: yaşlı birinne.

S.A.İ.: mhm. kendisi ḳaç yaşında esma?

E.S.İ.: kendi seksen altıdan. otus yaşında. ta emīse.

S.A.İ.: neyse.

E.S.İ.: bī çocūmuz oldu. gezmişler onnā sofiyada. o adam da *doktoratmış*[127] gelmiş onnarın *pretpriyatiyasına*[128] sofiyada işlēdi.

S.A.İ.: ne işlēdi?

E.S.İ.: benim ḳıs sigara içēri. e mu adamda çıkmışlā sigara içmē tanışmışlāē neyse damatla.

S.A.İ.: güvēle.

E.S.İ.: güvēle. evlenecēz deye geldi ḳıs. izin vēmedi ninesi bubası. çok darıldılar. seslemeycēm dedi. ben sevdim evlencēm dedi. e ne dēsin. bubası istemedi ḳoyma. ben de dedim çocūm olmaz. düşmanın vādır sevindīme ālemi. o senin orandan. t˘ōble ekmişik t˘ōble biçecēz. kaderin önne geçilmēri deye çocā.

S.A.İ.: bu çok güzel söz. bī˘tā tekrāla. böyle t˘ōble ekmişik. tekrāla.

E.S.İ.: būle ektik ekmişik. çocūm siz onu būle ekmişiniz būle biçecēniz. deye dedim çünkü. ye. çünkü onu ḳabātlı yok kimse. bir allah kaderde vāsa ḳāşlaştı işte te. ille bī yapamadīmız yē vā dedim çocūm. ye benim ye senin, sizin. kāşlaşmaeydi keşke. ama te dūnü olmadı. dūn. bis yapacādık ona dūn ama gittilē fransaya *dogovō*yapma.

[127] doktorant – doktora seviyesinde okuyan kişi;
[128] pretpriyatie – küçük fabrika

dogovor sofiyada yapaydılā babası. bisbūdan yaḳınnāmızla bi̇̄ arba tutup ȫle ḳarar aldık ta. bisdȗn istemez. gittilē fransaya şeye bal ayāna çıktılā gittilē fransada yaptılā*dogovoru*. da t̬ȫle üzüldük üzülmedik uşāmız oldu için sevinēriz er al̬işte.

D.M.M.: o olunca sevinci var.

S.A.İ.: uşān adı ne?

E.S.İ.: izet.

S.A.İ.: izet ąa.

E.S.İ.: bize izet ālalā deŗler. izet ālaların esma izet ālaların selman. bu lābıta şi̇̄riz. i̇̄ ama ben istedim onu. bi̇̄ gün ayrılīlā dedim bu çocuk bi̇̄ gün bize ḳalır. bizim sulyalemizden görsün.

S.A.İ.: çok dōru.

E.S.İ.: ḳocamın adı da izaydı. iza. em izaya münasip olsun. em de sulyalem. izat olabili̇̄di ḳocamın adı meselya ama ben iç̬güvēlin evli ben. da i̇̄ ama istemedim ben benim sulyalemden gitsin dedim. izet olsun dedim. gelinnē çocuk karışmeleŗ istemelē bi̇̄ şey. ḳıs da sesledi. oldu dedi. izet ḳoydu. bi̇̄ gün bi̇̄ gün canımız yatmadı. bir ayrılmaları olūsa. çocuk bize ḳalır bis baḳacāz ona. ninesi bubası. benim çocūm elpromda *direktor*[129]. kendi çocūm. gelin *danıçnoda*[130]*spektor*[131]. an̬sō bi̇̄ çocūmuz var evlenmedik. otus bi̇̄ yaşında.

D.M.M.: hayatını annattın bak ben hala kamerayı açamadım.

E.S.İ.: otus bi̇̄ yaşında bi̇̄ torunum.

D.M.M.: sonra deycēn ne annatem kamerayı görünce.

E.S.İ.: e ye ben gene annadırım gene yavrum. sizin atlānızı da sōmadık.

D.M.M.: durgül.

E.S.İ.: durgül. nurgül di̇̄l durgül.

D.M.M.: durgül.

E.S.İ.: durgül. senin?

S.A.İ.: ben seniha.

E.S.İ.: seniha. tanışamadık baştan. siz beni ȫrenmişiniz ama.

---

[129] direktor – yönetici;
[130] danıçno – vergi dairesi;
[131] spektor (inspektor) – müfettiş

S.A.İ.: evet ōle oldu.

E.S.İ.: yok bī ̬şey.

S.A.İ.: bis seni ōrendik ama sen bilmēriz sen bizi ōrendin mi deye.

E.S.İ.: e yani ōle. bis te ōrendik e.

S.A.İ.: sōna.

E.S.İ.: e sōna nēde ḳaldık.

S.A.İ.: izet oldu te.

E.S.İ.: ye ye, t ̬ōle. te dur o ̬zman bīkamerayı taksın baḳalım da sōna. te bī çocūmuz oldu.

S.A.İ.: ben ep derim tūklē ep kāveyle kāşleri. tūkiyede şindi ep indī pindir çay. çaysonradan gelme.

E.S.İ.: çay. çay da var.

S.A.İ.: var ama.

E.S.İ.: bak ben kendime de bī çay yapem.

S.A.İ.: yok yok. sen beni annamadın. yani tūklerin ḳāşlaması kāveyle.

E.S.İ.: tūk ye bis ye. bu ōle.

S.A.İ.: tūklerin mısāfir gelene.

E.S.İ.: bak beri.

S.A.İ.: ilkten kāve buyrulū.

E.S.İ.: bak beri. bīkāvenin. ḳaçtan sen?

S.A.İ.: altmış doḳuzun.

E.S.İ.: sen küçük. benim çocuklāmdan bile küçük. torunnamda e.

S.A.İ.: küçük küçük.

E.S.İ.: ḳızım vā benim altmış altıdan. çocūm altmış ikiden kendi.

S.A.İ.: ḳocam altmış üçün dōuma. ama ben altmış doḳuzdan.

E.S.İ.: dā deycēm de t ̬ōle. ben anne becanım. t ̬ōle islya. şindi alıştık. ḳızlar seslemeydi. īmąa çocūmuz da evlenmēri sofyada işlēri. bī türḳiyenin zirāt banḳasında çalışēri.

S.A.İ.: esma nerede çalışēri?

E.S.İ.: esma varnada. o üniverstede mallimdi. i̯ama çok da merā vardı üniversteye mallim olsun. oldu mera ama mallim aylı as geldi ona. i maa şindi ben onu nerede işledīni *toçno*[132]adını yapaycām. proje yapeller memleketler arasından t̯ōle projelerle işlē çalışē. nasıl bilmerim iş yēlerin adını. yapamaycām. çalışēri "burdan şindi tā islya para alērim." dedi. öbūtūlü mallim aylını biyenmedi braktı. oncameraklıydı üniversiteye mallim oldu. ingilizçe mallim oldu bīde *psilogiyadan*[133] oldu. ama braktı ba.

S.A.İ.: ben o̯zman çekilcēm biras geri em dışarı çıḳacām ben. bī sigara içecēmḳızım.

E.S.İ.: a tamam. sen kāvenin mezesi. adi afedecēn içēde ben de asta.

S.A.İ.: yok yok ben içēde zāten desen de içmeycēm.

E.S.İ.: ōle mi ben çünkü ben ḳalp astası.

S.A.İ.: ben kendim sigara kullanērim içērim ama ep dışāda.

E.S.İ.: benim gelinim de içēri. çocūm da içēri. ḳıs esma da içē çocuk torun içmē. ēkes sigara. be çocūm siz āne batırcā yazık dīl mi? derim. baz ama. ama epsi de içellē.

S.A.İ.: ama ben dışada içerim.

E.S.İ.: ḳusura tutma. benim orandalarım da içēri.

S.A.İ.: ben dışarıda içēm.

E.S.İ.: avar iç.

S.A.İ.: tamam adi.

E.S.İ.: bisḳızımna annadırız.

D.M.M.: aynen öyle. ışī biraz açēm mi baḳalım da güzel olmaz mı?

E.S.İ.: aç. o ışıklar tā yanēri. ama ben ḳaçīdım onnarı.

D.M.M.: a ī böyle ī.

E.S.İ.: te çünkü yatāḳa bana üç ayas islya gelmē da. bīsini sāde yakērim.

D.M.M.: ızlı olēri üçtane. bītane.

E.S.İ.: e ye ızlı bana bītene yetē. ben zatı ḳarannıkta bakem televiziyada. bana ne. ben işlemem ē.

D.M.M.: şimdi. adından başlayabilirsin. ani adın ne?ḳaç yaşındası?

E.S.İ.: adım esma.

---

[132] toçno - tam

[133] psilogiya(psihologiya) - psikolojiden

D.M.M.: soyadın?

E.S.İ.: esma selman izet.

D.M.M.: aha selman izet. ḳaç yaşındasın?

E.S.İ.: yetmiş iki.

D.M.M.: yetmiş iki. demek ki.

E.S.İ.: ḳīk dȫdün *nabor*.

D.M.M.: ḳīk dȫt. ḳīk dȫdün. burda mı dȫdun bȗdün bu köyde mi?

E.S.İ.: bu kövde dovdum. burda mektep aynı evimde toydu beki.

D.M.M.: bisertsiya ne dēdilē eskiden?

E.S.İ.: kasçılar. tȗkçe adı kasçılar onun. bisertsi bulġāca. bisertsinin türk adı kasçılar. ye.

D.M.M.: kardeşin ablan, abīn?

E.S.İ.: bis üç abu ḳısḳādaş. üç abu ḳısḳādaş. ben iç˯güvēlīne bubam astalıklıydı. otusdoḳus yaşında öldü bubam. bana güvē getīdilē küçük yaşta. on beş yaşında evlendim ben. asta. ben de çocuktan aberin yok senin ama everecēz dedilē. ilēden ȫleydi geçēlīdi. evlendim on beş yaşında. ondan sōḳısḳādaşlām. bubam öldü bisevlendinėn.otusdoḳus yaşındaydı. ḳaldı iki ḳıs. bis onnarı ḳocamna işledik ilēden. meselya çalıştık gelin alıcıyla çīzinne çimeninne ḳocaya vēdik. ikisininde bir ȫner. e sōna da kendimizin oldular. iki tane de kendimizin bī çocuk bīḳıs evladımız oldu. çalıştık. onnarı oḳuttuk. *obrazovanyaları*[134] mekteplere yolladık.

D.M.M.: sen oḳudun mu?

E.S.İ.: ben oḳumadım. ben oḳumadım yedinciye ḳadā gidēdik ilēden būda. oḳumadım.

D.M.M.: a oḳumadın.

E.S.İ.: ayī. ḳocamda ikimiz. ḳocam on birinciye ḳadar oḳumuş ama on ikinci akede diploma alamadıydı.

D.M.M.: a son seneye gidemedi.

[134] obrazovaniye – eğitim

E.S.İ.: son seneye gidemedi. da doydu mektebe. en īsi de. to˘bu tö˘bӣle *istoriyamız*[135].

D.M.M.: çocuklūnda neyle oynadınız?

E.S.İ.: çocuklūmuzda bizim o sıra *igraçkalā*[136] yok. top yapāsın basmadan top. topçuk oynādık. çelikçik oynādık.

D.M.M.: çelikçik mi? nasıldı o?

E.S.İ.: çelik çelik. bī çelik yapāsın t˘ӧble usopa to˘bunun sopası yarısı ḳadar. andan˘sō elinde de bī başḳa sopa bīkuyi yapāsın ururs̄un atāsın ḳāşıdan da bī spor gibi o. ḳāşıdan da arḳadaşın bekleri meselya urabilēsin. uramassan o geleri yapēri. ururs̄an güzel onun kaydesi var. gene gene atēsin sayēsein.

D.M.M.: ḳaç tane.

E.S.İ.: kazanēsin *toçka*[137]. ye. *toçka*kazanēsin bittā dedīmiz gibi olmazsa o gelēri ḳuyrūn başın. çelikçik çok oynādık. topçuk. t˘ӧble. ḳuş encē toplamakta. yaramazlık.

D.M.M.: ḳuş ence mi?

E.S.İ.: ekinlikleri o˘zman *çastnoculuk*bis bӱyēke. ninelēmiz tālada ḳīda. e ama bis de şim meselya annık annadı tālanı būda senin ōda benim. ēkezin ḳızanı da orda. oynādık āmıt altlānda. an˘sōāmıtta ḳāġa ḳuş yuvaları var tırım tırım toplāsın. oyun. ḳuşların enceklerini alır. oynasīn. yımtalānı zara yapāsın alīsın. t˘ӧle t˘ӧle. zaracı oyunnar oynādık. ye.

D.M.M.: meraklı.

E.S.İ.: e,t˘ӧle. yapacak iş. başḳa senin yeni ӧle *igraçkalar*yok ya ilēden. tırım tırım t˘ӧle zara yapacak yer arēsin. çocuklukta oyun to˘bu. an˘sō iş. küçük yaşta bittā. bis yetiştik *tekese*yo*ḳ*uduç*asnuydu*. *çasnoluktu*. ḳoşar arabanı beygirini. inē olan inēni. ḳarısını ḳızanını ḳoyar. gider tālasına işler. gelir avşam oldunen. evde meselya bizim kendimizin iki˘üz ḳoyunumuz vardı. bis acik vaḳıtlı āne imiş abbam. an˘sō öküzlēmiz vardı beygirlēmiz vardı. çıraklāmız varıydı. ӧle atīlerim vardı zatı ben berabē bilerim da. çıraklāmız vardı. bӱk iş çok. vaḳıtlı ānede ayvan olan ānede iş çok

---

[135] istoriya – hikaye;
[136] igraçka – oyuncak;
[137] toçka - puan

öleri o˯zmannā. çıraklar. samannıklar. orak ayī gelēri bu dövēsin bōdayını. samanlıkları saman. ayvan idaresi āslan alaf. çok iş çok iş. t˯ōle.

D.M.M.: sen ḳaç yaşında çalışmaya başladın? işlemē?

E.S.İ.: ben on beş yaşında. on beş yaşında evlendinen sōna başladım işe gitme. on beş yaşına ḳadar̥ işe gitmedim. on beş yaşında.

D.M.M.: e,ḳīda bī˯şey işledin mi?

E.S.İ.: ḳīda işledim tī. bis sōna *çasnolukta* işlemedik. *çasnoluk* işe götūmedilē beni. bis on beş yaşındayḳa o sıralar̥ evlendinen *tekesecilik* erdi. *tekese*ḳuruldu.

D.M.M.: elli doḳuzda dūl mi?

E.S.İ.: *tekese*ḳuruldu elli doḳuzda. ben elli doḳuzda evlendim zatı. ye.

D.M.M.: ḳışın mı evlendin?

E.S.İ.: ḳışın evlendim.

D.M.M.: hangi ayda?

E.S.İ.: *yanvaride*[138].

D.M.M.: tūkçesini nasī dēsiniz?

E.S.İ.: ocak.

D.M.M.: ocak mı?

E.S.İ.: ocak ayında. da an˯sōt˯ōle becanım işe. bittā*tekese* geldi. *tekesede* tālaya gittik bāya bāçaya. işe gittik. sōna bizim *tekeseye*ḳūdulābī *şivalen tseh*[139]. bī*şivalna*[140] ḳūdular. yīmi yīmi beş kişilik orda çalıştım on sene.

D.M.M.: orda ne yaptın?

E.S.İ.: ōda *rabotno*[141] diktik. *tekeselere,* dok palto pantolon. dolay *tekeselererabotni* diktik. on sene ōda çalıştım sōna onu ḳapādılar. a, kövümüze açıldı bī*kitenik*[142]doḳuma şeyi. on sene de ōda işledim.

D.M.M.: o kitenik ne dēdiniz ona tūkçe?

---

[138] yanvari (yanuari) - Ocak;
[139] şivalen tseh – dikişçi fabrikası;
[140] şivalnya – dikişçi;
[141] robotno (raboten kostyum) - iş kıyafeti;
[142] kitenik - şayak

E.S.İ.: yaygı. yatak yaygısı. meselya ḳoltuklara yaygı yataklara yaygı yapādık. on sene ōda çalıştım. zatı braktım ḳapanmadıydı tā. ben braktım ḳapanmadıydı ötōgüne gelince süttūdü. a şindi tā devam edēri o. da tˬōle.

D.M.M.: yirmi sene mi çalıştın toplam?

E.S.İ.: e on sene belki. otus iki sene *staşım* var. on on iki sene de ḳīlāda bayılāda işlemişim *tekesede*. ye. otus iki sene *staş*. *penseye* çıḳāḳa dan bilērim otus iki sene. on iki sene de *tekesede* işlemişim ḳīda tālada.

D.M.M.: emekli ne zaman oldun? ḳaç yaşındaydın?

E.S.İ.: emekli elli beş yaşında oldum.

D.M.M.: elli beş.

E.S.İ.: elli beş yaşında.

D.M.M.: e iyimiş ya. doksan doḳuzda.

E.S.İ.: ye elli beş yaşında oldum. e tˬōle. sōna *tekesecilikte* islya bir ayatēdi. ēkezlere işi oldu ēkezlerin bōzu doydu. īdi. īdi de. sōna da *demokratsya* bozuldu. şindi şimdide ta ī. meselya bis anne. bize islya da bilmēm gençlere zor belki ama. bis işe gitmez *pensyoner* evde. işi olan gence de islya da işsizlik te var. o bütün dünyada vā da. ōleˬye?

D.M.M.: heɣ yēde. hē yēde.

E.S.İ.: hē yēde var o da. ama işi olana. benim orandalarım būda. düvelde, aşrı düvelde orandam yok. işte tutuldulā būda. te kendi çocūm gelinim. işte torunnā da işte. ye. canımın sıḳısı toˬbu çocuk evlenmē de çocūm. çok üzülērim ona. çok ta gēcik bī torunum vā. ta zirat banḳa banḳada işleri. ef bayadan yedi sekis sene oldu. bitīdi mektebi. anˬsō būda üniversiteyi bitīdi mastar bitīdi. iki sene de türkiyede oḳudu. banḳadan yolladılar. ordan iş yerinden yolladılar tūkiye oḳuluna.

D.M.M.: bu torunun dīl mi?

E.S.İ.: torunum. ali adı. iki sene de tūkiyede oḳudu. sevēri işini. işimi severim anne dedi. ye sevēri islya.

D.M.M.: ḳaç tane çocūn var dedin sen? iki tane mi?

E.S.İ.: iki tane. benim kendimin iki. iki de çocūmun da iki torunu var. ḳızımın da bītene zatı bī. ye. ḳızım ḳocada kendi ḳızım. a onun da bī çocū var.

D.M.M.: atları ne onnarın?

E.S.İ.: ali. benim çocūmun kendi torunumun adı ali. ḳızımın torunu da ali. ḳızımın çocū da ali abbasın adını. onnarın abbaları aliydi. benim de gelinimin bubası öldü otus yaşında. aliydi adı. çok da akkılı.

D.M.M.: aynı at ama.

E.S.İ.: ye.

D.M.M.: farklı kişilerin atları.

E.S.İ.: ye farklı kişilerin. ye ama şindi baştan bizim olan bṻk. yi ̬ama bis şindi ilēsi bu devī dönēke mācıcılık. ēkezin abbasının adı ḳonādı. bizim abbanın adı iza. iza ḳoycāz ama ḳoy. gelin de demiş şindi amileyke, çocā bizim "ḳıs olūsa esma olacak. çocuk olūsa benim bubamın adı olacak." demiş gene. e çocuk dedi bize "bṻle bṻle."ḳırıldı buba abba. ḳırıldık bizim ānemizin ihtiyarı yok mu abbası yok mu? ēḳomşu adını ḳuydudu. yī ama...

D.M.M.: ben dinnem seni.

E.S.İ.: ḳoymadılar. iza ḳoymadılar ali ḳoydulā. rāzı geldik. olū dedik. ali olsun, azret alinin adı o dedi abba.

D.M.M.: evet.

E.S.İ.: azret alinin adı o dedi ḳō ali olsun dedi. dāġınnık yok dedi. da t ̬ōle. t ̬ōle melīne. bak seki mi aldın kendine?

S.A.İ.: seki aldım. t ̬ōda kenara oturverem de.

E.S.İ.: te burada da olūdu seni.

D.M.M.: çocūn. bī̈tane çocūn mu var?

E.S.İ.: bī çocūm var. bīde ḳızım var. o bozukmuş ḳırıkmış ġalba.

S.A.İ.: ben başḳa.

E.S.İ.: deniştir.

D.M.M.: yok yok senin çocūn çocū bī̈tane mi?

E.S.İ.: benim çocūmun çocū. bīçocū var bīde ḳızı var.

D.M.M.: a bī̈ḳızı. ḳızın adı ne?

E.S.İ.: esma.

D.M.M.: a, esma. onu esma ḳoydulā.

E.S.İ.: esma ḳoydu. sōna şindi ikinciye amile kalverince. e ben adımı biyenmezdim. istemezdim. ye maa gelin dāğınnık olmasın deye belki. çok aklı başında bī gelinimiz vādır. "ḳıs olūsa esma olacak." demiş ba. çocuk olūsa iza olacādı. ḳıs oldu. o da ḳıs oldu. çocuk olsun abba darılmasın istedik ama. e te ḳıs oldu. kısmet benimmiş becanım. "nēde fıkare bo͡le kısmet." dedi abba. darıldı kendi kendinne. "benim, dedi.kısmetim olsa, dedi.ālem ḳapılānda atılacām mı, dedi. iç˳güvēlikte. ye. zor bir̥ iş ama yok kısmet." dedi. ayla torun bu͡dü, çocuk ali. abba, şindi dāluk var. er ānede uşak var. ēkes abbasın adı. o sıra devi dönēke ēkes abbasının adını ḳoydu. "benim nē senin adın dīl. ben nē iza dīl?" āladı. āladı abba. "nēde abbanda o͡le kısmet be olūm, dedi. abbanda kısmet olsa, dedi. bu ale düşecek mi, dedi. ālem ḳapılānda mı atılacak. yok kısmet." dedi. da abba "da alama ba abba benim bī çocūm olūsa adı iza olacak." dedi. abbasına söz vēdi da. t˳o͡let˳o͡le*istoriyamız* becanım.

D.M.M.: ḳızının adı?

E.S.İ.: ḳızım seilan.

D.M.M.: güzel atmış.

E.S.İ.: güvēmin adı da ergüner.

D.M.M.: çocū. çocukları.

E.S.İ.: ali. çocukları da ali.

D.M.M.: torununuz söyledin sen. bī çocū var dīl mi?

E.S.İ.: bī çocū vā. bī orandası var. şindi aldık. gelin aldı. dadalar oldu şindi. üç aylık dadaları var. dadanın adı da eser.

D.M.M.: aha eser. söylem mi?

E.S.İ.: söyle baḳalım.

D.M.M.: sözlümün de adı da eser.

E.S.İ.: kimin, sözlünün mü?

D.M.M.: aha.

E.S.İ.: a bak.

D.M.M.: a o esē esiyorlar.

E.S.İ.: esēllē mi?

D.M.M.: aha.

E.S.İ.: esebilir.

D.M.M.: eser. güzel ad.

E.S.İ.: tūkeyeden mi sevgilin?

D.M.M.: kökeni burdan çıkma da.

E.S.İ.: būdan çıkma ama oralı.

D.M.M.: oralı.

E.S.İ.: yani göçmen.

D.M.M.: aha göçmen.

E.S.İ.: evel macıladan.

D.M.M.: eski macıladan onnā.

E.S.İ.: e ergünere abbasının adı onnarı ep uydūmak var a. bizim tˬōle eser "e"le olsun deye eser ḳoydular, ye. tˬōletˬōle ben de sevinem onnara. torun küçük torunnara. telikleni ōşēm "annene mi geldiniz?ḳocacık annene mi geldiniz?" yalnız yaşērim ben becanım.

D.M.M.: ḳocacık anne mi dēllē sana?

E.S.İ.: ye.

D.M.M.: e dedeye sā olsaydı ne dēdilē ona?

E.S.İ.: ḳocacık abba.

D.M.M.: ḳocacık abba. diger tarafa dedeye anneye onnar nasī dedilē?

E.S.İ.: gene ōle. ḳocacık anne,ḳocacık abba. dū *peçka*ḳaçmāsın. onu tutuştūmak istemesin. ī dū ben odun ālem toˬbdan.

D.M.M.: sen geç.

E.S.İ.: a ye adi sen pīḳalanma dū toˬbdan urverem sen şindi. ta çıkmayem ben dışarı. toˬbdan urverem ben ona da. ye. sōna gene uzaldırıs zatı. şindi koyēm epten. kövlü ānesi. odunu *peçkası*.

D.M.M.: güzel ama ha. bunun gibi başḳa yok.

E.S.İ.: e?

D.M.M.: bunun gibi başḳa yok.

E.S.İ.: e ḳocaman da dīl. ben zatı bu ḳapıyı da açık tutem bütün evlēmiz sıcacıḳ olēri. e şindi *banya*[143] var. *kuhnya*[144] vā. *banyada* būda. *banyaya* giyērim bis ihtiyā sık sık. sıcacıḳ. islya *udobno*[145] bana. meselya yeni *mebeller*[146] istemedim. zatı da para ȭle yok becanım būda bulgaristanda çok bīde bana yeni *mebeller* alsınnar. zatı da istemērim de. ne˘zman dönelēse kendilene uzaldılar. onar da *pensyoner* olsun. elli üç yaşında oldu çocuk. kubratta onnarın dairesi var. torunun çocūn sofyada dairesi var, kendinin. t˘ȭle.

D.M.M.: ḳıs da varnada? esma?

E.S.İ.: ḳıs varnada. onnar amerikaya gideceklē de. to˘bu çocuk şindi iki yaşında *imonizatsiyası*[147]bitēmiş. ben sōmerim. istemērim sōma bilmē. aklından nābāsılā yapsınnar. kendi ekti kendi düşünsün. karışmēriz. nasī zatı ḳarıştīmē zatı. "sen anne ḳarışma." dē. ḳarıştīme beni.

D.M.M.: mektebe gitmedin dedin ama. tūkçeyi nēden ȭrendin?

E.S.İ.: gittim e yedinciye ḳadar.

D.M.M.: a gitmedin dedin de.

E.S.İ.: aḳa. yedinciye ḳadar gittim.

D.M.M.: a sonrasına gitmedin. ȭle mi?

E.S.İ.: ye oḳuma gitmedim. mektebe gittim yedinci sınıfa ḳadar. yazma oḳuma meselya. oḳūdum bilīdim. ben kendim annatma bilīdim. annatma dēslēni malim *aparat*[148] gibi ḳapādım ama. o sıra kimse okumēri. oyun çok sevēsin. oyun tā islya. işi işi çok sevēdim. oḳuyamadım çok pişmannık getirērim kendime oḳuyamadīma. birinci hayatta pişman oldum yer oḳuyamadım deye. kendim ḳafam işlēdi. ē şeye faḳın edēdim. bir *istoriya*[149] annatma dēslēni mallim annatsın. mallimden islya annadādım devsi *çasta*[150]. çok bilīdim ama. sōna āḳadaşlāda. āḳadaşlānı çok şey malede āḳadaşlāmız. "oynama oynāla." dēdi ep mallim. "oynama" dediler. "senden

---

[143] banya – banyo;
[144] kuhnya – mutfak;
[145] udobno (udoben) – rahat, uygun;
[146] mebel – mobilya;
[147] imonizatsiya - aşı
[148] aparat – cihaz (metindeki kullanım: makine);
[149] istoriya – tarih dersi;
[150] ças – ders

olacak.” dediler ama varı ben başḳa yēden aḳıllı ḳādaş mı bulem kendime. gene onnāla oynadım yaramazlıklāla. aşerelikle bū̄düm.

D.M.M.: oḳulda tū̄kçe mi oḳudunuz?

E.S.İ.: tū̄kçe oḳuduk. bitince, yedinci sınıfa bitince tū̄kçe. sōna sōna ben bitī̄dim bu yedinci sınıfı iki sene sōna bulġāca çıktı. ye düz.

D.M.M.: ama sen tū̄kçe oḳudun.

E.S.İ.: ben tū̄kçe oḳudum.

D.M.M.: dū̄nünüznasıl oldu? on beş yaşında evlendim dedin.

E.S.İ.: dū̄nümüz çok *interesno*[151].

D.M.M.: annat baḳalım.

E.S.İ.: ben şindi acik çocukçu yetiştim. iri bū̄düm. iri bū̄düm gösterişli. o sıra ep *zabava*[152] vardı bizim kövümüzde. bilmērim mıdrevoda. bisō̄le. bizim bu köv tāō̄le uyanık bī köv. bulġā da vardı. er afta bulġālā*zabava* yapādı *çitalişte*de*akardyonna*[153]. ij ama bis de bū̄dük e. on üç on dō̄t yaşlānda bū̄dük. māleden āḳadaşlāmızla gidēdik *zabavaya*. dans oynādık ora dans. bulġāla çok dostluk ḳurduk becanım. e ama başladım ben ōda bī çocuk isteme. ḳocaman çocuk. ta başlayvēdi gösḳoyma. söz vēdim. ema bubam da pusta asta. ō̄rendile benim çocuk istēdī̄mi. “sen tā küçük isteme ḳızım ben asta. brakma beni.” ema su topleri bubam kalbinden asta, şiş davul gibi. “nerey gidecēn sen beni braḳıp. ben sana güvē getirecēm. gitme bī‿yeri savılma brakma āneyi. bīgüvē bī kel başlı getirelim de. bak tā ikitane ḳıs vā bu āne benim emeklerim boş ḳalmasın.” bubam da vaḳıtlı bir āne idi bubam. o sıranın mālenin vaḳıtlıca bir açık gös bir insandı bubam. e o annadīḳa sesledim *zabavaya* vādım mı seslemezdim. da sōna bī‿gün dedi bis sana güvē getircēz. yema benim sevdī̄m bir ānenin bī çocū. geldi “ben istemeycēm seni. bana güvē getirecekle, dedim ben. braḳacām seni.” dedim. geldi bize ninem bubam asta elif kadi de ninemin adı elif. “elif inge, dedi. ben gelicēm size güvē, dedi. ayīma bizi esmayla, dedi. ben gelicēm.” dedi. “sen bir ānenin. bī çocū be çocūm. seni bize verī̄lē mi?”“ama ben vēsinnē diye beklemeycēm. gelicēm.”“olmaz. olmaz, dedik.” braktīdık. başladık. çok *interesno*

[151] interesno – enteresan;
[152] zabava – şennik;
[153] akardyon (akordeon) - akordeon

benim ayatım *kino*[154]. an˘sō e ben onu braktılar a. bulmuşlā bana bīgüvē. şindi ninemne bubam. bī müslüm adında birini. şindi onnā tūkiyede. müslüm o da būk yaşlı. yaşlıca meselya benden üç dōt yaş būk becanım. gelecek olmuş, oldu. ķonuştuk buluştuk.“esma, dedi. būle būle sana güvē aramışlā, dedi. olur.” dedi müslüm. gittik kinoya. annaştık, gelecek oldu. ęę, ama şindi bizim çok benim bī*bratovçetim*[155] var. adam, çocuk o sıra beraber oynēriz. bizim abba da. benim ķocam da ikisi oynelē çok. benim *bratovçetimne* ibram dayımna. ep ikisi gezeler. “bis dē esmaya, deri. b˘avşam, dē.güvē getircekler esmaya.” deri. bu benim ķocam “kimi?” deri. “müslümü.”“bana nē demedin becanım ibram blezer. esmayı ben de sevēdim. ālem ķapılānda.” onun da ninesinne ķocada bir ānede. “ben gidecēdim esmayı sevēdim.” deri. ibram āķadaşı bizim. “e dū ben varı koşēm.” deri ibram. geleri. ben te bizde ani bana güvē getirecek to˘bda ķomşulādan konuşēriz müslümne. müslümü getircēz bize. yi˘ama şindi ibram gelē bubama: “enişte būle būle. bī selam getīdim. esmayı seven biri var. güvē gelmē istēri. siz bilmeycēniz dükyan sallerin iza.”e “ay” deri bubam. “bu olsa tā ī olur. çünkü ōssüz o.” deri bubam. e bubam alēri kendini. bis de şindi ekmek azīladılā da. varı müslümü alacāz. bizim annem ekmek azīladılar. iki sofra üç sofra.

D.M.M.: ōle mi gidilēdi?

E.S.İ.: ye. ilēsi ōle. şindi iki sofra üç sofra ekmek azīlādı annemne ninem. da b˘avşam varı güvē getircēz. bana güvēyealmā gidecēz. yi mąą şindi o güvē ondan vazgeçtik bis şindi. müslümde bende ayķīdılā bana müslümne annadīdım ben. “ibram dedi gel.” geldim. “esma bak ne deri ibram iza gelīse tā ī olmaycak mı?”“e ne bilēm ben.” ben de ķızan. ne bilēm onu. iza da islya. biyenīdim ōle çocukkarın arasında biyenīdim. “bunu, dedi. dū ben, dedi. varı bir iki ısımına sōsun.”aġaları var onun. meselya bubasın çocuk ķādaşları aġaları. “iza olūsa. dizi yamala olsun güvēnin. ķār çeker. müslüm sizde ķār çekmez.” müslüm de ama *simpatik*[156]. üstünü kīlemē. ōle bir çocuk. yi˘mąą ninesi de vābubası da. ķomşu yaķın to˘bda mālede. “alın izayı da. rāt. em siz rāt edēsiniz. em de iza sizden rāt edē.” deri bubama akrabaları. geldinen annattı. “e oldu.” aynı azīlıkla müslümden vazgeçtik.

---

[154] kino – sinema;
[155] bratovçet – erkek kuzen;
[156] simpatik – sempati

D.M.M.: aynı gece mi gittiniz?

E.S.İ.: aynı gece. aynı azīlīmız bizim var a. o˘zman bis varı. “ibram sen söyle, de. bis b˘avşam varı izayı alalım.” ibram gidē söyleri. ninesine söylēri iza da. üvey bubasına da söylēri. gittiler. bubam to˘bdan aġalānna dayılānna vādılar aldılar. yi˘mą̄aīsannāda bizde. cemiyette güvē getircēz. iki üç sofra īsan bizde. palalā yazılı mindēlē bobalā dedelē bizde. vādılā getīdiler. geldi. e geldi bubam ķoluna bī sāt almış. bīsāt taktı. yava bī mator aldık. almış ben annamem bubam. ilēsi mator ēkezde yok meselya bu altmış sene ilēsi. e bī mator aldı ona. alēri almış o da. *podarak*[157]ona güvēye. andan˘sō bīkaç da para yatīmış üstüne. “çünkü ālem bī˘şeysiz gelip dūmaz.” demiş bubam. vādı parası bubamın. e vādılar aldılar getīdiler. ama dūnü sekis ay yapmadık. getīdiler yi˘mą̄a ben ona bıktım. istemem şindi sokulmem ona. ālāmış ninemne bubama “esma beni biyenmēri. istemēri savılacām.” yi˘mą̄a bubam da demiş “be çocūm nerey savılacān sen? onnā bende üçtene. esma en būkleri. o biyenmezse aşime var. öbürü biyenmezse atice var. sen onnā da biyenmēsin çocūm. bis seni getīdik mi sen bizim çocūmuz. ben seni everecēm. ben sana baķacām sen de bana baķacān. üzülmēsin.” deri. yi˘mą̄a sōna dedilē bana. iza yok bī işte.“yapma būle. neden biyenmēsin? āladı bū̧ün, dediler. neden?” “istemerim” dedim. “isteycēn sen.” sōna emen sekis ay sōna dūne kızışvēdiler. ālanmış a. yaptılā dūnü. ama iç yatmadık bī˘yeri. te yatsak ama yatmadım. istēdi teklif edēdi yatalım ama. iç yatmadım bī˘yeri hiç. da andan˘sō dūnü yaptınen yattık. bittā sevdim. e te˘bu orandalāmız oldu. e öbūtūlü akkılıydı çok. izalādan o. sen bilīsen? iza üse̦innēden. iza üse̦innēden onun ninesi. iza üse̦inin ķısķādaşsı. aklı başında bī sülaleri var. er ısımını sevdim onun. gidēdik *gostiye*[158] mıdrevoya pembelē. pembe tīzem varıdı. rayme varıdı. üke tīzem varıdı. nuri. e meselya iza dayım tāo˘zaman sā. asan pelvan, asan dayım. iza mallim, iza dayım. āmet dayım. çok aklı başında sözü. çok sevdim onun milletlēni. sōna ķocamı da sevdim. ama öldü o da altmış yaşında öldü. da t˘ōle geçindik. evlendinen iç darılışı būle çekiş yapmadī. ķısķanmadı ķıs ķādaşlāmdan. meselya as çok ķīdık sādık gelin alcıyla vēdik iki ķıs ķādaşımı. gezelēle. evelsi verīsin dūn bitmē ki. bir afta dūn yapēsin. dūnden sō gezeler olēri. ikişēķızannarı oldu. te bubaları yoķudu

[157] podarak – hediye;
[158] gosti – misafir

ama bis işledik ḳocamna. ikisine de ad ḳoymak dēsiniz siz bis dēriz siz ne dēsiniz? *babina*[159].

S.A.İ.: ad ḳoymak deriz. babina sōna.

E.S.İ.: ad ḳoymak yaptık. dada ḳīḳı yaptık. ikisine de ikişētene. ep kendicīmiz tırım tırım işledik. sōna kendi orandāmız da yetişti. onnara yaptīmız ilī kendi orandalāmıza yapamadık. çünkü işledik ḳıs ḳādaşlā. gençke işledik işledik gitti ḳıs ḳādaşlāmıza. adi uşakları, adi kendileri, adi geldinen sālanalım. bizimkilēne yapamadık onnara yaptīmız ilī. e,ē˘neyse de. t˘ōlet˘ōle keşke ölmēydi. islyaydı sōna geçindik kendi aḳıllıydı. aklı başında. onu seslēsen er iş *toçno* geldi. bazman ben ḳayḳı seslemezsem çapraşīdı işlē. aḳıllı bu aklı aḳılıydı çok. diycēm de ne annadem başḳa? dūnümüz.

D.M.M.: dūnünüz nasıl geçti? ani iç˘güvē olunca nasıl olēri? ben şimdi onu iç bilmerim.

E.S.İ.: şindi dūnümüz onu bis getīdik. bizde e o. e gene t˘ōle bir afta dūn yapēriz. onun ona bīḳat güvē urbası. bana bī gelinnik.

D.M.M.: gelinnīn nasıldı?

E.S.İ.: gelinnīm *prosto*[160] alēsin diktirēsin o sıra. azī gelinnik yoḳudu. *plat*[161]aldık ōda şivalnalā vādı kubratta. vādı dikindim. dikindik bī gelin fistanı. onada bīḳat urba. e ḳışın. işleme ḳafa.

D.M.M.: sen ḳaçıncı senede evlendin?

E.S.İ.: elli doḳuzda.

D.M.M.: elli doḳuzda tamam.

E.S.İ.: e ama şindi ayīmąą gelin olur gelin ayakkabı aldım açık ökçeli. yeni senede dūn. bīḳış, bīḳış bütün düdükleri ötmēri. mesim mālesinden adamın ısımnarı vā. yencek kövünden, bubasının ısımnarı. ḳamyonna yollāda ḳalmışlā bütün. ōle ḳış dūnümüz oldu. e geldilēīsannā gene de. e t˘ōle becanım davulcu tutēsin. davulla çalēri. sen oynēsin. banket ilēsi içēde olūdu. būk, būk zalamız vardı kendimizin

[159] babina – bebek mevlidi;
[160] prosto – sāde;
[161] plat - kumaş

evimiz. bu evlē dīl, başḳa evlēdeydik. da içēde bī banket *çaşa*[162] maşa getirilīdi ilēsi ōle.

D.M.M.: hangi gün başlıyōdu dūn?

E.S.İ.: salı günü. salı günü ḳolaç. andan˯sō devisi günü danışıklık. devsi günü ḳolaç dūn uzē de uzē. bir afta dūn. bir afta gidēri dünner.

D.M.M.: e güvē aldıktan sonra bīfark yok o˯zaman normal dūnden?

E.S.İ.: yok ayır *se edno˯çi* bizim. bis gelin alcı yok bī˯şey yok. ikimiz de evde. bī dak.

D.M.M.: gelin alcı olmēri. e gelin alcı günü ne olēri? gelin alcı dīl de. başḳabī˯şey olē mi?

E.S.İ.: olmadı ba gelin alcı. gene dūn. dūne geldi ehāli gene.

D.M.M.: a direk.

E.S.İ.: gene düdüklē çalēri oynēsin. ye.

D.M.M.: gelin alcısız.

E.S.İ.: gelin alcısı yok. meselya gelin alcı oldunē başḳa olēri gelin alcı oldunen.

D.M.M.: gelin gidē.

E.S.İ.: ye ye.

D.M.M.: ama şey çocuk tarafında da mı bī˯şey yapmadılā?

E.S.İ.: çocuk tarafında. o ōsüz bubası ölmüş o küçücükken.fakī bīānenin çocū. ninesi ḳocaya gelmiş bir āneye. adam da cellyatmış. azetmemiş ondan. kendinin vā çocū. iki çocukla gelē ninesi. aġasını oradēri o da cefelere güvē gitmiş. ona bunu da istemēri bubası. da ē neyse soḳā atmış ta zatı bize geleri o. da bis de bittāḳaynadık geçindik. çok eş dost arasına gezdik kimse bir dāġınnık yapmadan. gülē üzle gittik, evime gülē üzle geldik. iç bī˯yēde bīproblem gōmedi bir āḳadaşımız. da buluşmazı zatı atīlamērim bile darışalım. pınġaştı kendi ōle küsme bilmezdi. işin içinden çıḳādı. islyaydı de. başḳa?

D.M.M.: adetleri sorcaktım ben.

E.S.İ.: adatler. meselya ne adetleri? dūn adetleri.

D.M.M.: dōy˯um. dūnü annattın ya birazcık.

---

[162] çaşa – bardak

E.S.İ.: dün̄ü annattım a.

D.M.M.: dō̤um. çocuk dō̤uduktan sonra no˯leri nāpıleri?

E.S.İ.: a. e sōna bī çocūmuz oldu. iki sene sōna. çabuk uşām olmadı. iki sene sōna bī çocūmuz oldu. andan˯sō geldinen ad ḳoymak yaptık. çocuk dadası oldu. bis de çocā da çok meraklı. bizde çocuk yok a. çocūm çok sevindik. e başḳa yok. çocā baktık. ben baktım. işe ninem işe gitti. ben gitmedim baktım uşāma.

D.M.M.: e ḳıs olunca? ani çocuk dedin de ḳızda farklı bī̤şey?

E.S.İ.: yok yok fark yok. ḳıs olū. yok. baştan çocūmuz oldu. sōna ḳızımız oldu dō̤t sene sōna. yok. gitmedim ḳızannar oldunen işe.

D.M.M.: biraz bün̄dükten sōna ani çocuklar bün̄yünce ne?

E.S.İ.: e bittā bün̄nce mektebe gittiler. anneyi, evde annemiz vardı. gelīdik manca azır. uşakları mektepten ben işteyke geliler. mektep urbalānı alı sītından. evin urbalānı gīdirī. çocuklāt˯ō̤let˯ō̤le. açsa doyurur. baḳıldılar. çok baktı. baḳıldılar ama rātla gezēdim. nereye gitsem rāt durūdum. evde īsan vādı.

D.M.M.: kövde mi oḳudula?

E.S.İ.: kövde oḳudular. kövde oḳudular. ye. çocuk esap *gimnaziyasını*[163] bitīdi būdan çıktıne. razgratta esap *gimnaziyasını* çıḳādı. bu ōdan çıktı *injinē*sofyada *injiner*. nasī*injinē* çıḳādı adını bilmerim. *injinē* mektebini çıḳādı sofyada. gelin de ōda *ikonomika* mektep çıḳādı. ye. tanıştılā gelinne. evlendiler. onnarı evēdik. onnarın da çabcacık dadası oldu. tā dün̄ü yapınca dadamız ḳaldı. sevindik. islya. gelinimiz de çok islya. t˯ō̤ble sen gibi çok tatlı. çok biyenēriz gelinimi. çok biyenērim. iç aklımdan çıkmaz. ḳızımdan çok tuttum onu. ḳızım ayla darılē. “senin gibi nine mi vā, mą̄a? gelinini tutup ta ḳızını sevmeyen nine sen.” deri bana. i˯mą̄a bizim de te ninen bilir̥. töre. çocuk, çocūnu tutēsin becanım. ama genede ī de genede çocūmu tutmuşum. ben asta bubası astalandı. ep çocuk. dofturudan dofturuya, dofturdan dofturuya. meselya gezdīdi. bis işlēmeriz o sıra *pensye* de almēriz. baktı bubasına öldü. e şindi de ben astalandım. op ayda varnaya. iki sefēr̥ üç sefē varnaya dofturuya. ōdan gelēsin yinden tutulēsin op rusça. ḳızım derim şindi “senin aberin bile olmēri. aġam aġam, aġam aġam kadim dēsin ama ingem.” “e?” “ani senin aberin olmē. bak aġanın masrafına.

[163] gimnaziya - lise

bubana bu˘ḳadā masraf yaptı te beni. utanērim bütün aġandan. dofturu e sen dofturdan. doftur demek para demek. ilaçları da çıkēsin.” annaderim ona da. op ıştınmadan durēri acik bī çalan sō gene darılē. “senin gibi nine mi olēri.” istēri ona da verem. e ne verecēm ben ba? ben işe mi giderim ḳızım? e alıştı almama istememe. yi˘maą o da aklı başında bir ānede çok. insannar yapeller yidirēler. ayvan bakalēḳuzu muzu. be ḳızım sen bizden ne istēsin? ānede erşey var. īsannā vereler. “tay elli yaşına gidīmtā bīleF sen ḳaynatana ḳaynana masraf yapmadın. ama aġan. aġan. size hep vēmek. ep vēmek sizden tā almadılar.” ema sālam ḳayna ḳaynata sālam.

D.M.M.: kövde mi evlendi?

E.S.İ.: köve. köv içine evlendi. köv içine evlendi. e, şindi razgratta durēller. gençke tā gittilē razgrada. ye onnā da işledilē çok. işledilē kendilēne bī dayre aldılar. andan˘sō varnada aldılā bī dayre. çocuk varnada oḳudu onun çocū. kirada dūmasın bitanesi var. kirada dūmasın bī dayre aldılaṛ. evlendiyen durū deye. yi˘maą evlendinen de istemedi varnaya gitme. benim razgratta āḳadaşlarım vā nābacām ōda ben. gitmedilēmaą. gelinne ikisi de gitmediler. da şindi razgrattan bī dayre tā aldılar. düzdülēḳoştulā gelin aldılar ayrı dayreye indīdiler. şindi evinde bakelē dadaya. oldunėn acik kendi yanına indīdi dadayı bir ay. yi˘maą gelin istemiş evine. dedim “kolver. kolver evinde vāsın baksın sen de rāt.”yi˘maą o da bitanem, bitanem rāt olū mu? çoḳu kelebekli bīḳızım var. āçik cannı ani evde duracak uşāna bakmadan. da şindi t˘ō̄le. ona üzülmerim çok sükū̄ yer olsun allahıma. islya. kendileri de işlediler ama āneden de çok yādım gō̄düler. e ben Íyazım gelen yādımnarı yapamērim. yapam, ben ney kazanem ben nāberim ben? ama çok şükür işlelē bizim olannā da islya işleri var. bakeler. dolab boşaldı mı çocuk. ben kendim alıcı dīl. ō̄le onu görem bunu görem almam ama īme bile almam. baḳay nanġısı ne yok getir. nanġısı ne yok getir. e ben de iki˘üz otusleF*pensye*alērim. benim onnā getire benim kim ne masrafım yok a. e benim de talebelerim okuye. kendimi anne tanıtmak demek te t˘ō̄bleīmemeyle içmerim becanım. ep *pensiyamdan* ātsın ātsın. o gelīse. al sana, çoksa üz lef. azsa, ellişe lef. ye. t˘ō̄let˘ō̄le kendimi adi anne tanıdem. anneleri seveler. t˘ō̄let˘ō̄le ācamerim kendime ama.*zarejda*[164]yapeller ilyaçlāmı alellē. ben ilyaç almerim.

[164] zarejda – yüklemek, doldurmak

ilyaçlāmı çocuk kubrattan alēri. "*retsepturna knijkayı*[165] sıbıt nine. ben alacām senin ilyaçlānı." dedi. o alī getirī. e benim para ācamērim ben. bus dolabı da boşalsın getirēri. sāde ekmek bīde süt yōt. e ben de paralamı benim torunnarım gelē becanım. geldinen sevinsinne deye annesini tanısınna deye onnara vererim. ķıza vēmerim ne verem. verecēm ama beni doyuran başķası. vēmerim ama çok *uvajeniye*[166]ani ķızına aşırēsin gelin desin. şu yok maa nine desinnē. ama vēmerim. ama to͡bda rātla durērim. bir şey ķapısında. oranda ķapısında. çünkü aşırısam orandamı. benim aklı başında orandam var. çocūmun gözlēni bālayıp ķızım ada aġan yok şunu. masat olū. ersey vā meselya verecek oldunen. aġanın ada şunu bunu. e benden oranda azedī mi maa gelin? ama vēmem ben. orandaya kendikilēme çocā. t͡ōle. nasī istēsin tā annadem? *istoriyam* benim to͡bu.

D.M.M.: seni dinnēke.

E.S.İ.: sor, sen sor ben annadem. başķa şindi aklıma gelmē. bende de *istoriya* çok būk ama bilemērim.

D.M.M.: seksen doķuzda gitmediniz dedin türkiyeye?

E.S.İ.: gidecēdik. şey araba tutulu ķaldı. sabāla ızlanacādık. ķamyon yüklü ķaldı. gidemedik. azī azī macī. e benim gelinim o sıra vēmediler. ēkezden ileri yazıldık ama polislere *mvrede*[167] işledi. *kompyuturla* ilk *kompyuturda* būda kubrat*rayonda*[168] benim gelin ingilizçe. gelin açtı to͡bu*meverecilikte*. yi͡maa onu selvemeller onu *komputurda* işlē deye. vēmeller *dokumetleni*[169]. ani gidelim. yok. yarın dēmişlē, yarın dēmişlē. onnā beklemiş ķapansın deye. o gün vēdilē o avşam kapanvēdi gidemedik. ne ķadar üzüldük.ālaştık ama. e gidemedik ey. gidemediysek būda bōzlānı doyūdular. ye. orandalānı oķuttular.

D.M.M.: yaķın akraba gitti mi?

E.S.İ.: benim orandalarım yok. ķıs ķādaşımın iki tane ķızı gitti. ikisi de. biri mektep talebesi şumende oķūķa.ķıs ķādaşımın küçük ķızı bī sevgilisi olēri. yi͡maa sevgilileri o macıcılıkta gidē ninesilinne. bī yaş būkmüş. o bitirēri ninesilinne gidēri. ķıs vesile.

---

[165] retsepturna knijkayı - emeklilerin ilyaç reçete defteri;
[166] uvajenie – saygı;
[167] mvr – emniyet müdürlüğü;
[168] rayon – bölge;
[169] dokumet – (dokument) belge

ḳıs bitīdi devsi sene. an˯sōonnā annaşīmışlā meselya çocukla yalnız gezme deye gitti ḳaldı ōda. ninesiline de divēmedi.“ben tū̄kiyeye gezme gitçēm.” dedi. gitti ḳaldı. sōna abē geldi evlendim. ünal bī çocukla. islya da yere gitmiş islya. an˯sōḳoca ḳızı da sōna macıcılıktan sō gittiler.ḳocasınna iki tane ḳızanınna. e onnā da işlediler islya. benim ḳıs ḳādaşımın ḳızları da. marı siz onnara gitmişiniz. aşimeye.

D.M.M.: evet gittik.

E.S.İ.: onun ḳızları da iki tane tū̄kiyede. an˯sō biri dokturu biri ō̄retmen. çok akkılı ḳızları vādır çok. būda mektebin *drujinen pretsedateleriydi*[170]. çok oḳudular ḳızları.

D.M.M.: bu senden bī̄küçū̄ mü, en küçū̄ mü?

E.S.İ.: ōtancı. benim küçū̄m.

D.M.M.: ōtancı. senin küçū̄?

E.S.İ.: en küçük ḳıs ḳādaşım o mallimdi. *detska uçitelkaydı*[171] būda. yi˯maą sōna macur oldu. gitti macıcılar. macī tū̄kiyeye gitti onnar. döndüler işsiz. iş yeri açılmadı. sōna sōna ayḳīdı onnara ama o ḳaçak gitti germanyaya döndünėn. e çalıştı ōda. sōna çevīdiler. tutuldu geldi. gene gitti, tutuldu geldi. bu devir bis orayı girince avrupaya girince. gitti geldi, gitti geldi. avrupaya gittine ḳocası da gitti. ḳızı,ḳızını razgrattan siz bilmeycēniz razgratta bū̄k *aptekaları*[172] vāḳoca çocūnna ḳızının. ama ḳızının ḳıs ḳādaşımın ḳızının bir asta ḳızanı var. çok asta. şey, bū̄dü annatmēri. dövēri sinilenēri. dövēmiş t˯ō̄le. çok şifrozon mu nasī bilemem bir asta. çok ō̄le bet ō̄le asta gō̄düm yok. belki sizin de gō̄dünüz yok. yi˯maąḳıs ḳādaşım şindi germanyada ya. ḳızınna asta çocū aldı orayı. dofturu manasınna dofturuya. ōda dofturu būda dofturuē neyse.kabulletmişler onu astaneye altı ay dūmuş astanede. sōna vēdiler onu mektebe. bī mektebe. yi˯maą evinden gelip alēri. asta mektebi o. *invalid*[173] mektebi. evden gelēri minibus ale. gidīke şiförü bütün dövēmiş. üstüne geldinėn. evde ninesini annesini meselya bubası būda *aptekası* var ama. nine, ninesini istemişle germanyada. çünkü ninesi yoksa almeler ḳızanı. nine germanyada. da. ayla ḳısacası bī˯yēden bī fayda yok ta. altı ay astanede dūmuş a. dofturuḳıyamamış. şindi yazma, oḳuma bilsin

[170] drujinen pretsedatel - komunizm zamanı tek bir sınıfın grup sorumlusu;
[171] detska uçitelka - anā okul öğretmeni;
[172] apteka – eczane;
[173] invalid – malul, engelli

deye. temeli, temeli braktılar ḳızanı dedi. braktık dedi ḳıs ḳādaşım telefondan. bī uzak bīḳasabaya. bize üz kilometro uzak. üz yīmi kilometro uzak bīḳasabaya yēleştīmişler ḳızanı. dofturular astane *dokumentlenne*[174] zatı beklemişlēportalda. oraya gīdimi çıkmak yok. verēsin onu o ḳayrı devletin. ama *svijdaneye*[175] gidebilīsin. e, ayḳımışlā gel. to˅bda durcak senin ḳızanın. er ḳızan bir odada. çünkü bir birlēni döveceklē. meselya *igraçkalar* duvālāda *detski*[176]. o *staya detski*[177]. epsi var. "ne seve sizin ḳızan? neyle oynēri?" onu neyle oynasa onu getīmişler. da gȭdük nēde ne duracak. o stayada *banya*,kenef. er ḳızanın. er ḳızanın *banyası*, kenefi,*igraçkaları*t˅ōda durcak. yēmeni de götürellē dedi. yi˅maa bī˅gün *svijdaneye* gitmişler. gittik abu dedi "allā kimselere göstēmēsin." dedi. ama üç gün ileri aberedēsin. *svijdaneye*dofturuȭle demiş. "ne˅zman gelcēniz üç gün ileri aberedecēn. bis azredecēz."ḳızanı azredellē becanım. ona orda bakılmēri ama belki. şindi ḳızanı azretmişler. e gittik indik arabadan dedi. "a bīde baktık, dedi. bī beygir üstünde."ḳızanı getirellē şindi beygir üstünde sevinimişmiş gibi. "baktık ta bayā uzak bī yoldan."'kim gele demiş *sestra*[178]dofturu?" gele gele onnarın çocū beygir üstünde getimişler. rāt olsun nine deye belki. "getīdi beygīden indi, yanımıza, dedi. e asta o. ne. baktık aldık ōşādık sevdik. to˅b˅ḳadā gȭdük abu." dedi. to˅buḳadar sevinme. meselya ileri aberedēri onu azrede."gidimişlē üstü başı temiz." dedi. o˅zamanda gȭdȕdük ilēden. "sarım sarım bacaklāmızın içine gitme istemē. ḳalma istemē." dedi. e bir ilyaç içīmişler. "īne mi ūdulā mı, dedi. bir ilyaç mı içimişler." acık annadıḳa uyḳusu gelmiş. almış götȕmüşlē. ninesili de gelmişler. da telefondan ālēri. çok üzülēri. çok üzülēller asta. da yi˅maa şindi onun da bīḳızı vā genç becanım. ḳoca būda *aptekaları* var. *apteka* tutēri. ḳoca būda. kendi germanyada asta ḳızanınna. kötü. ḳıs ḳādaşım çok üzülē. a u. ben t˅ȭble ba˅zaman üzülērim. "ali evlenmedi. ḳıs evlendi amerikadan bir adamna. of yanēri içim be gülcēdim."'abu, senin neye yanēri için? deri bana. gel sō sen bana? beni, bende nelē var? betēden beteri vā. senin evlenmezse işe gidelē doyuracaklar kendilēni. evlenmiş ye. öbürü de evlendiyse.

[174] dokument – belge;
[175] svijdane – hastayı ziyaret;
[176] detski – çizimler;
[177] staya detski – çocuk odası;
[178] sestra - hemşire

işlēsin īsin. senin üzülecek mi var?" bana darılēri. "yar içimi de bak bu çocuk bizi öldūdü bitīdi. em işimizden. paramız asta aḳas sıra."ōda pālı. da t˘ōlet˘ōle*istoriyası* onun da çok būk. t˘ōle. tūkiyeye gittiler. bīde geldi ninesini bubasını götūmediler. ḳaynayla ḳaynatayı götūmediler. bīde geldiler onnā gelince evleri sattılar. ḳıs aldı ninesinne bubasını. ḳıs aldı paraları. bīde geldiler indiler. yok nereye insinner. e bize indirdik bizde. bis būdan çıktı nereye ineceklē. geldiler. ye˘maa nasī duracak?bizde de gelin var. ḳalaba bis. būda köv içinde işledi gelin. būda *kantselariyalada*[179]. e tuttuk bir āne. bī boş āne. boş āne mācır evi çok. tuttuk. dūdular ōda. bu būle olmaycak dediler o˘zamannar sıvādı kendinde. aldı kendinde gitti germanyaya. ama sōna aldılar ev. ḳızannanı evinde braktı. bis vēdik para da. aldık bī mācır evi. da. ninem vādı sıvādılar. ninem tīzelerim vādılā sıvādılā derder topladılar islya bir ev ōda. kitledi ḳızannarın üstünden ḳapıyı gitti germanyaya. o gün bugün germanyada. ayla bu sabāḳonuştuk gene. da, "*sreştaya* aykırelēḳızana dedi *roditelska sreştaya*[180]." o bī mektep gibiymiş. "yarın gidecēz abu, dedi. üç ilēsi aberettilē." dedi. t˘ōle. ēkezin dēdi betēden beter. betēden beter. benim başḳa, senin başḳa. şindi ani aşime abuna gitmişiniz küçük ḳıs ḳādaşım. onda meselya ḳızannarı tūkiyede acik üzüldü. ama şindi ēkes aşırı düvelde olduna üzülmēri. çok rāt, aklı başında. çok aḳıllı bīḳocası var. çok rāttır islyattır. gōmeden, üzüntü gōmeden bugüne geldi islyattır.

D.M.M.: ben yemek sorsam. eskiden?

E.S.İ.: eskiden yemek pilaf. annelēmiz yapādı pilaf.

D.M.M.: nasī yapādılā onu?

E.S.İ.: meselya şindi ḳırsın yīmi yīmta bī tasa. ne ḳadar yīmtalā ne ḳadāsa to ḳadā da süt. bī başḳa bī tasa. yeda to tasla ölçēsin. bunu ḳarısın. ḳarısın andan˘sō yazāsın pazıyı güneşe ḳāşı dışāda. sıcaḳlāda olē bu pilaf. sōna onnar patlēkabarēt˘ōble güneşten. ḳuruyanı alēsin bī çıḳıya. ḳuruyanı alēsin bī yē ḳocaman ilēne, yē çıḳıya. andan˘sō onnarı gevredēsin sen acik faladip umbada. gevrellē, acik gevredēsin. koyēsin bī çıḳıya. te ben annem gününden beri yaparım. koyēsin bī çıḳıya. biras su ḳaynadısın bī pança pilaf içine. üstüne de, üstüne de acik süt. bol südün vāsa bol

[179] kantselariya – ofis;
[180] roditelska sreşta – veli toplantısı

ḳoyāsın, as vāsa asḳoyāsın. o acik ḳabādı mı süt indirisin. şӯle islya. üstüne de biras pīnī sepeler ya da yāḳavırısın. kim nasī sevēse.

D.M.M.: çıḳı ne?

E.S.İ.: çıḳı demek bī çāşaf. çıḳı dēriz ye bis.

D.M.M.: aha tamam tamam sen ӧ̄le dē de.

E.S.İ.: temizçik pampak bī döşek çāşafı eski. bī döşek çāşafı. da andan˯sō başḳa eski. eskiden yemekler. bīḳoyun kesēsin. ḳaynadīsın kemiklēni. sızīma yapāsın. andan˯sō sızīmanın içine ḳoyāsın dorāsın bī pança sızīma atāsın tencereye. iki baş suvan dorāsın ye da acik pras dorāsın. *peçkanın* üstüne ḳoyāsın ḳaynadīsın. o don yālıca. ḳaynadīsın onu. al sana evel zaman mancası. sızīma yānısı dēlē buna. annem onu yapādı çok. başḳa ne yapsın?ḳapama yapādı.

D.M.M.: ḳapama o nasıl?

E.S.İ.: şindi bī tavuḳ keser. an˯sō bī çörek pişirīsin. iki yīmta kırēsin. karēsin onu sāde yīmtayla. ḳādın mı, umbada pişirēsin bu çörē. çıḳadın mı onu meselya çinem çinem, çinem çinem, ufak ufak meselya to˯b˯ḳadā to˯b˯ḳadar dorēsin bī tepsiye. andan˯sō onu saşta ḳavırırsın bu çörē. o çok olmēri te to˯b˯ḳadā bī çörek olēri o. an˯sō onu ḳavırīsın islya saşta. ḳavīdın mı sıyırırsın saştan onu. sacını attın mı. andan˯sō tavıḳ kesēsin e. bu tavī yıḳāsın paklāsın içini şe̯ini. an˯sō bu çörē tavīn içine doldurūsun. tavīn içine çörē doldurūsun içine dikēsin. an˯sō onun içine ḳara bober atāsın *podpravkasını*[181]. dikēsin çövene ḳoyāsın. ḳapāsın āzını çövenin güzel. āzını da şӯle annem amīladı. an˯sō pık pık, pık pık, pık bu tavī būda pişer. andan˯sō piştimi tencer. iki diren alīsın t˯ӧ̄ble dāttırīsın ye de çıḳarīsın bunu dādīsın. suyu da orada boşal şeydverīsin. pāmaklānı yīsin. ḳapama.

D.M.M.: vallā çok lezzetli. annattın.

E.S.İ.: e başḳa ne dēm size? şindi başḳa. başḳabilmēm. annemden gӧ̄düm başḳa yemekleri düşünērim. annem çok māfietliydi ama. bu mālede. t˯ӧ̄le te yok. evel zaman yemekleri. sütlü çōba. dӯn çōbası. dӯn pideleri. evel zaman yemekleri bunnar. bī ilēden kesēsin bīḳuzu yāni yapāsın. dӯn yānısı. meselya kendine de yapāsın bayram yānısı.

[181] podpravka - baharat

D.M.M.: onnar farklı oluyō muydu?

E.S.İ.: olmēri becanım.

D.M.M.: gene aynısı.

E.S.İ.: ye aynısı. tavıḳtan yapāsın. dῡnde ḳuzu kesēsin. bῡk dῡn yapādık ilēsi. çok ilēden.

D.M.M.: bayramda?

E.S.İ.: bayramda da meselya gene ḳuzu. ilēden ēkezde ḳuzu var ḳoyun var. gene kesēsin bayramda. birinci günü yānı ūmassın. köfte cēr aşıyēsin. ikinci günü pişirīsin bī tencere yānı. yānı. bittā yāni ime gezēsin. bis uşaklāḳaçar yedi āneye gitme akkın vā yāni īme. ḳoyar. bu adet. meselya bize gelennere ḳurūsun siniyi. bīkaç kişi annaşmışın sen. bīsān yānı yir bī tepsi pide ḳoyāsın yānı. savılır. başḳaḳızannā gelir. e bῡle bῡle bayramda.

D.M.M.: ikinci günü mü?

E.S.İ.: ikinci günü. ilk günü gezemessin çünkü ḳūbanın var. asılamak istēri. bīde o sabā meselya senin orandan geleri yāu̯tta akraba çarēsin. bayram yapma īsan çarēsin gezi. ikinci günü u̯urusun bī çömē yānı. bittābisḳızannar çok gezēdik. yedi āneye ḳadar. annemizin gününde.

D.M.M.: neden yedi āne?

E.S.İ.: ḳuzudan. bīḳuzu kemiklēnden u̯urusun yānı.

D.M.M.: yok yok yedi āne dedin de?

E.S.İ.: ye yedi āneye gidēsin.

D.M.M.: o niye yedi āne daha fazla?

E.S.İ.: e bilmerim. ye yedi āneye ḳadā gidēsin deye bilīdik. gidēdik de zatı ḳızanḳa. tī. yedi āneye gidēdik. acik acik ēkezde iyidik. ille bī bī̯ şey varmış. ama ben şindi onun müdecaratını bilmērim. neden öttürü. yedi āneye. bis yetiştik gidēdik.

D.M.M.: bayram var. başḳa?

E.S.İ.: bayram bῡle. ivelden tabi bayramna bῡle. ye.

D.M.M.: başḳa bī̯şey ḳutlādınız mı o̯zamannar?

E.S.İ.: başḳa. ramazan bayramında evelden çok da bizlē de olduk. meselya birinci günü. birinci günü ēkes eşli eşine meselya orandanna bayram yapēsin. ḳuzulānı

kesēsin. ikinci günü ēkes güzel şalvālānı giyer. bindalılānı giyer. ilē zamanda. meselya teze gelinner bindalılānı ta kimin vāsa kadifelēni. bayram olēri teze gelinin ānede. şindi en bittide kim teze gelin o ānede dēnek olēri. ye bu kövün en meselya şindi mālenin bittiki dūn kimde olmuş. ona toplanīsın. ye˘maa o yapā yēler. baştan yere teze gelinner oturūāķasına tā būkler,tāāķasına analar oturū. yēle yapılır andan˘sōķādaş olunur misīle. pişirīsin bīķazan misir. ķazannāla dōt ķıs bīdem olūduk ķādaş. ben senne tabi başķası da. o dēnekte. andan˘sō i evel zaman tūküleri çok. çalalā sekme oynāsın. teze gelinner oynar. meselya ķādaş olēz e. aret olēsin. ķādaş olēsin.

D.M.M.: sekme oynāken. nasī oynalınıyō?

E.S.İ.: sekme ye ye.

S.A.İ.: gösterebilcēn mi?

E.S.İ.: gösterim becanım.

D.M.M.: tamam.

E.S.İ.: gösterim becanım.

D.M.M.: müzīmiz yok ama. sen şeyi göster en azından ani.

E.S.İ.: *"yüksek yüksek tepelere ev ķurmasınlar. aşrı aşrı memlekete ķıs vermesinner. aşrı aşrı memlekete ķıs vermesinner."* demiş iki kişi oynāsın bunu. a t˘ōbleķāşı ķāşı. sōna ben gidērim öbürü ōda çömelī bekler başķaāķadaşım çıķar ona. t˘ōle tūkülē çalāla. meselya ben tūkü söyleme bilmēm de. sizin atrınız için emen görün deye. ben yapamerim de. ķıs ķādaşlarım tūkücü ama. ben yapamērim. olsun sizden ötürü.

D.M.M.: güzel sā ol.

E.S.İ.: size. ē neyse. ben asta zatı da. zatı söyleme bilmerim de. siz bileydiniz siz çalaydınız ben oynaycādım. siz mesim mālesine dūmadın mı sen iç? nezman ķaçıncı sene çıktın?

S.A.İ.: ben seksen üç, dōt.

E.S.İ.: o çok seneden beri savılmışın sen. e iç mi gelmediniz buraya mesim mālesine?

S.A.İ.: e gelēriz gidēriz ama bōle bī gece için.

E.S.İ.: e bī gece kimselēle ilgi *kontakt*[182]tutmadan savılēsiniz. ānenize gelip. eviniz yeriniz vā mı būda? ḳayna ḳaynata meselya? vardı.

S.A.İ.: öldü onnar ama. ev dure e.

E.S.İ.: a, ev durēri. e. olmuş. to˘bu.

D.M.M.: ıdrelezde ne yapādınız?

E.S.İ.: drellezde arap olēriz becanım. çocuk olēriz arap olēriz. beşik olēriz. biri beşikli olur. te benim geçen sene to˘bda üç dō̄t sene ilēsi ḳızım da beşikli. merā varmış. kimin meraklıysa olēri. yapēriz.

D.M.M.: beşikli kim olabilēri?

E.S.İ.: ēkezde. ēkezden olur beşikli. meselya *spetsialno*[183] beşikli urbaları var.

D.M.M.: ne onnar?

E.S.İ.: beyaz şalvar anteri şalvā beyaz. ufacık gülleri olur. anteri şalvar. andan˘sō bū̄le kolannar e mare ḳolannaz. belki ninen bilir. çapraz mare kolannarı iki tene. andan˘sōḳoca güzel bī uçḳū taḳınīsın. şindi nasī güzel uçḳulā var. andan˘sō buray da şindi iki dīnek içine allı bezlē allı bezlēden. şey yapāsın beşiklinin üruna dikēsin onnarı. çok güzel. iç mi gō̄dū̄n yok? nasī annadem.

D.M.M.: iç. fotōraf yok mu iç bī˘yēde?

E.S.İ.: da. e yok beşikli fotōrafı keşke. almıştır yok bende. da.

D.M.M.: beşikli.

E.S.İ.: ayla kitap yapacak olduydu. bu beşikli olduydu. da kitap yapacak oldu ama e ḳızanı da oldu. da.

D.M.M.: beşikliynden başḳa ne vā dedin sen.

E.S.İ.: beşikliden sōna beşikli āḳasında çocuklar olur. ḳara pantalon beyaz gölmek ḳuşak an˘sō fes giyēsin. çıbıklar elinde āḳasında da araplar. *çorpagaşti*[184] giyilē şindi. ilēsi boyādık suratlāmızı bis küçükke. ama şindi çorpagaşti geçirvereler. da t˘ō̄le oynasīn.

D.M.M.: ne oyunnā oynelē?

E.S.İ.: alaylar. oyun çok. drellez oyunnarı.

---

[182] kontakt – iletişim;
[183] spetsialno – özellikle;
[184] çorpagaşti – (çorpogaşti) külotlu çorap

D.M.M.: yani bi̱tane sõlesen?

E.S.İ.: alaylar. ep onu ille oynēriz. alaylar oyunu. o oynanılīsa bu alaylar bolluk olūmuş deye drellezde. bu alaylar dönene dönene şey oyunu. siz tˬõle dönenēsin ḳol ḳol girēsin ya da el ele. ḳoca ḳarı oynayve zaman oyunnarı. oynarız ep oynēriz. şindi gençlēmiz yok ama bis çok çocuk olēriz, arap olēriz. aha. te ben asta olmērim şindi iki senedir ama. tā aşimeli çok olūlar. olur ēkes olū. annele õle şindi. genç yok kövde. sādesāde adet içī. evel zamandan gõdümüşük annelēmizden, abbalāmızdan ḳalma. tāḳaçīmadık. ē sene adi bolluk olsunmuş oyunnar. lazım gelen oyunar oynanıleri. tˬõle.

D.M.M.: em dönenelē em napelē acaba? şey dönene dönene.

E.S.İ.: dönene dönene, dönene dönene oynēsin. tū̃kü bitti mi durverēsin. ye.

D.M.M.: ikişer ikişer.

E.S.İ.: āḳa eppimiz. meselya o yī̇mi otus kişi tutunup dönenēsin. ora gibi. ora gibi ama o ār *tejka*[185] õle tū̃küleri var onnarın. tū̃kü bilenner. ben bilmēm. tū̃kü bilinnere gideymişiniz onnā tū̃külēni de çalalar. var meselya õle tū̃külēni bilsinne çalsannar. ben bilemerim. bilmēm zatı da.

S.A.İ.: alay mı deylinēri ona?

E.S.İ.: ye. ye alay. alaylar.

D.M.M.: oyunun adı õle.

S.A.İ.: alaya tutuna ōdan mı ḳalma? alaya tutun.

E.S.İ.: evel. e *sigor*ōdan ḳalma.

D.M.M.: alaya tutun kötüleri ḳovala diye.

S.A.İ.: yok kötüleri ḳova dı̄l ḳızım.

D.M.M.: bereket olsun diye.

E.S.İ.: bereket olsun deye. ye bereket olsun bolluk olsun deye adetleri tˬõle brakmadık tā iç. drelezde tā iç brakmadı māle. gelī tū̃k mālesi de gelī. ḳalaba oluruz. bu sene parktaydık. parkta yaptık. meselya ben bī̇ˬşey olmem ama ben de donanērim meselya güzel. donanērim çıkērim oyunnara katılērim. meselya çocuklar iki çocuk

[185] tejka – (tejık) ağır

bī˘yeri gelmēsin deye. çocukların bī çocuk ara ēlene alīsın çocukları. ōle güzellik vēsin alaya deye. güzel olēri.

S.A.İ.: sen zemaneyke gene köv içinde mi yapīdılā drelezzi?

E.S.İ.: ben zemaneyke de kövü çok ben būke çok arap oldum. zemaneyke küçükke. meselya küçükke.

S.A.İ.: ōle kenāda bī˘yēde bisertsiye yok ōle topla bī˘yer?

E.S.İ.: aķa. bis to˘bray dükyan önüne toplanēriz *ploştada*[186]. *ploştatta* yapēz. bı sene parķı biçmişmiş muftāda parkta yaptık. çünkü başķa şeylē de geldi oray da onuştu parkta istediler. ama bizim to˘bda şeyde yapēriz *ploştad* būk *ploştatta*. dükyan vā to˘bda.

S.A.İ.: meydan mı delinēri?

E.S.İ.: meydan yeri geniş.

D.M.M.: ben adetlerden ani dūne ķadar vardık ta.dūnden sonra. ani dūnden sonra tam dīl de. ani vefat törennerinde nasī olēri?

E.S.İ.: nasıl öldünen mi?

D.M.M.: öldükten sonra?

E.S.İ.: öldünen e yok bī˘şey. gidēsin cenāzeye. adından kaldırelē cenāzeyi. adından gene īsan doyūmakla var. cenāzeyi geçirēsin. ķuran okunē baştan. ķuran bitti mi. sinileri ķurūsun azır olusun. cenāze yataķaavşamdan tā kesēsin bī tavık iki tavık. mesim malesine ķūban kesēlē dōt ayaklı.

D.M.M.: būda?

E.S.İ.: būda bis tavıķkesēriz. būda yok ōle. mesim malesinde gittim vā cenāzelere. tay asan dayım öldü, iza dayım öldü. onun cenāzelēne gittik. ōda dōt ayaklı ķūban kesileri öldünėn. bizim būda tavık. bī tavık iki tavık. bī çobaya bī yānıya kesēsin. azır olūsun. cenāze döndülē mi. yaķın akrabalānı doyurusun. sōna yedisi gelir. yedisini yapāsın. ķīķı gelir. ķīķını yapāsın. altı ayī gelir altı. hep īsan doyūmak. ölünün aberi yok. an˘sō yılını da yapāsın. bitip yeter taşını dikēsin. to˘bu ölümün bōcu. taşını da diktin mi alacā verecē biter.

D.M.M.: demek başķa. yemekleri bitirdik dīl mi?

---

[186] ploştad - meydan

E.S.İ.: yemek başḳa düşünem düşünērim. evel zaman tava intileri yapar annem. tes pişti yapar.

D.M.M.: o ne? tes pişti?

E.S.İ.: tes pişti o meselya alva gibi şeker. ḳavırīsın unu. ḳavırīsın iki ḳaşık un. güzel ḳavırīsın onu. ḳavīdın mı biras su dökēsin üstüne. ḳaynak su. an˯sōbiras da şekē. şekēli su. suda şekeri eridīsin. andan˯sō onu ḳarıştırīsın usul usul, usul usul. oranda emē. tatlı ilēsi o becanım. an˯sō indirīsin. dökēsen bī sāna. ekmekle bana bana īsin. tes pişti. ilēden çok yapılīdı bu çok. fakī yemē. ucus.

D.M.M.: başḳa tatlı vā mı?

E.S.İ.: başḳa tatlılar ilēden papıra ȭtüleri olū. bī büzme. pazıyı büzdürȗ büzdürȗsün şekēli suyla aşlāsın ona papıra ȭtüsü dēlēdi. pīnī tatlısı. topalak ḳarīsın. topalak topalak yapāsın. yōtla ḳarīsın onnarı maya. bu eskiden vā pīnī tatlısı yapmak. aylā bī dada. bunnarı tā çokçası dada atlāna yapālar. bir uşā çok bȗyēse o pīnī tatlısı īcek o uzak annesinde deye bī lyaf var. ye. meselya bu uşā ilēden. şindi tā çok tatlı güzel tatlılā yapēz bis. ama ilēden pīnī tatlısı çokçası bu at ḳoymalāda. dȗnnēde. o ḳolay çünkü. şindi baklava yapēriz. şindi baklava yapēriz bis çok būda.

S.A.İ.: papır ne dediydin?

E.S.İ.: papıra ȭtüsü.

S.A.İ.: o nasī olēri?

E.S.İ.: o pazıyı yazāsın gene yımtalı. andan˯sōt˯ȭble pazıyı büzdürȗsün dolma pide gibi. ḳoyāsın öte öte dolma pide gibi. an˯sōḳoyu şekēli suyla aşlāsın *siropla*[187]. üstüne de birascevis budu sepelēsin. to˯bu. bunun çok dȗnnēde bis yetiştik bu bizim. bis yetiştik mi tatlı buydu. papıra ȭtüsü dediler ona. papıra ȭtüsü sōna bu bīde bu pīnī tatlısı. iki tatlı bilīdi anneler. bis şindi yapēriz becanım büzme. büzme de yapālādı. bizim şindi tatlı.

D.M.M.: büzme.

E.S.İ.: büzme bu da evel zaman tatlısı. şindi meselya yazāsın oklayı. oklada tāt˯ȭble büzdürȗsün. an˯sō çıḳarıp dizēsin çıḳarıp dizēsin yazdīn şeyi. sōna tepsilere döşēsin

[187] sirop - şurup

acík kayatsadınen. gene ḳoyu şekēli suyla aşlayverīsin acik. üstüne de cevis budu. büzme.

D.M.M.: cevis budu en sonu ep var. ben şey sorcaktım sana masal veya hikāye ōle şeyler?

E.S.İ.: ōle şey bilmēm masal bilmerim.

D.M.M.: māni?

E.S.İ.: bilmerim. māni de bilmerim. bu mānileri bilē çoḳu tūkü drellez mānilēni çok bilen var ama. vā benim bī tīzem to˘bda güldalı tīzem çok. bütün mānileri bilir. ama ben bilmērim. çünkü bu mānileri bilir tūkü sōlemē bilenner. ye.

D.M.M.: atasöz veya deyim?

E.S.İ.: yok bilmērim.

D.M.M.: küçüklūnden evet annenden babandan ani bī˘şey yapma böyle annamına gelir diye felyan?

E.S.İ.: ben sesle ḳızan dīldim. ben yapma deseler yapannādım. yaramaz bīḳızandım. e ep pişmannīm var. neden yaramaz oldum deye. yapma dēselē yapādım. annamazdım īlikten.

S.A.İ.: çocukka ōle küçükke tūkü çalādınız mı?

E.S.İ.: ben çalamazdım tūkü. bilmēm ben. ḳızannıktan tūkü söyleme bilmērim.

S.A.İ.: e yok ses o ḳadā ses önemli dīl sözleri.

E.S.İ.: e ye. bilmērim. çocuk tūküsünü bilmērim.

S.A.İ.: aklında bī˘şey ḳaldıysa.

E.S.İ.: aḳaḳalmadı. mānitūkü sōlemē bilennēri īsannā var. ama ben bilmērim. macılan atçe var o t˘oraya gidin. o da çok bileri. māni. bütün drellez tūküleri. bütün drellezin tūküleri onda. o başta. macıların atçe. to˘bdan gidecēniz birinci evlē. to˘bda soracānız t˘ōdan *ploştatta*. bütün drellezin. bütün drellezi o tutē. o yapēri.

D.M.M.: güldalı teyzen de nerdeydi şūda?

E.S.İ.: tīzem to˘bda yaḳın.

D.M.M.: bu tarafta mı?

E.S.İ.: ye to˘bda aşāda.

D.M.M.: tamam.

E.S.İ.: o da çok bilir. o eski eski o seksen yaşında. eski tūkücülēden. eskiyi sen ona soracān. çok bilir. çok bilī. bis onu annatsın sesleme doyamayız geçmişi çō bileri.

S.A.İ.: gidēriz ona da.

E.S.İ.: aha gidin. ona gidin. ondan alacānız aberi. tīzem ē şeyi bilēri. ben bilmēm tūkü söyleme. yok. ḳulak vēmerim. ōle şeylē alyaḳadar olmērim. maḳam raḳam olmadīna ōle er şeylēḳullak vēmem. yoksa t˘ōble. ḳıs ḳādaşım çok tūkücü küçū. bu da söyle de. aşime de söyle de. atçe çok. nefesmiş layiymiş tūküymüş çok. şennendirir şūle olancayı misāfīleri banketleri. ben de yok. to˘bu benden size.

S.A.İ.: teşekür ederim.

D.M.M.: çok sā ol. teşekkür ederim.

E.S.İ.: e ben de teşekür ederim ani geldiniz sevindim.

Anlatan: Güldalı Kasim Salim (G.K.S.) Gyuldali Kasim Salim
Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.) ve Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)
Yer: Bisertsi

G.K.S.: sizin orada çıkamelē mi nışan şey?
S.A.İ.: çıkarelēbēki ama bisdēdik ilkten būda seva bisertsi tā uzak ya. mıdrevo orada gice gezdinen şeytine de olabilir. ilkten dēdik bu tā uzak. ben de yanındayke yalnız gezmēsin. mıdrevoda kövde yalnız gezdinen de olur. būda kimseyi tanımēri. yabancı yē deyelek ikimiz. orayada çıkareler.
D.M.M.: başlayabilir miyiz? adın ne?
G.K.S.: güldalı.
D.M.M.: üç adın ya da soyadın?
G.K.S.: güldalı kasim salim.
D.M.M.: memnun oldum. ben de durgül, durgül metin murtaza. ōle mesim māleden.babam da ordan annem de ordan.
G.K.S.: ben burdan.
D.M.M.: burda mı dōdun bū̄dün?
G.K.S.: burda dovdum bū̄düm.
D.M.M.: bisertside.
G.K.S.: buraya geleli altmış sene olēri.
D.M.M.: altmış sene?
G.K.S.: evleneli ya altmış sene.
D.M.M.: a evleneli. ḳaç yaşındasın?
G.K.S.: e, seksen bitti.
D.M.M.: maşallā.
G.K.S.: sekseni iki ay geçīdik. deveti *septemvri*[188] doḳuzunda, doḳuzuncu ayın.
D.M.M.: ben de eylülde ama sonunda, yirmi sekiznde.
G.K.S.: ötō̆gün on üçünde āmedin varıydı. ep kutlēriz. dün güldenin varıydı. o da küçük ḳısto˯bu yanda şeyde de, dulovoda. onu baktık. onun iki tane ḳızı var.

[188] septemvri - eylül

D.M.M.: ḳaç tane çocūn var?

G.K.S.: benim mi? iki. biri āmet biri nejmiye. nejmiye tūkiyede.

D.M.M.: ne zaman gitti oraya?

G.K.S.: e te, seksen doḳuzda gittik. orda ḳaldı onnar. bis geldik, döndük.

D.M.M.: siz döndünüz.

G.K.S.: ama bu sene iki sefē geldiler. bir ay olēri gideli.

D.M.M.: gidip gelelē sık.

G.K.S.: gidelē geleler sık sık.

D.M.M.: torunnarın ne ḳadā vā? torun?

G.K.S.: torun mu? torun nejmiyenin iki çocū iki. bīḳızınna bī çocū var. turgayın iki ḳızı var. hülanın bīḳızı var. güldenin iki ḳızı var. şeyinde bir aman meralın da bīḳızı var çocū yok. t◡o◡ḳadar.

D.M.M.: maşallā. sālıklı olsunnar epsi.

G.K.S.: ye.

D.M.M.: çocuklūn nasıl geçti?

G.K.S.: çocuklūm ben öbürelesi mektebe yollamadılā beni iç. iç yollamadılar. üç bī, iki ḳıs bī çocukluyduk. çocuk ḳādaşımı yoladılar. fıḳaralık t◡ozman becanım. yokluk. da benim yerime onu yazvēdiler. temeli oḳumadım ben. iç.

D.M.M.: sen ikinci mi ondan sonra mı?

G.K.S.: birinci ben.

D.M.M.: sen birinci.

G.K.S.: bū̄ ben. ḳādaşım küçük. sultan. ikisi de öldü onnar. ye.

D.M.M.: başın sā olsun.

G.K.S.: īsan bū̄k bilmēri.

S.A.İ.: sırayla dı̄l.

G.K.S.: ben ḳaldım onnar öldü.

D.M.M.: küçükken soḳakta oynadın mı?

G.K.S.: u̯k oynadım arabaya bile ḳısıldım ḳızım.

D.M.M.: nasī oldu?

G.K.S.: ölmedim ḳaldı. ilēden nōt taşıdılaṛ. leblebi yapādılā kendileri īsannāç*asnoculuk*. araba dolu gideler. ben de gitçēm. ben de gitçēm. nutfü abumna nisa abum ōda. ben arabanın ḳuyrūna bastım *tekelēne*. beni biri çekivēdi tˬo͞ble. kısılvēdim beygile durvēmiş. bittā bilmērim. ta ilēden işlikle varıydı o͞le abbala var. benim uzak abbam sōnaalērikucāna ikēle çeşmede. götürelē nineme "al da sok bu ḳızın götüne bacaklānı" dē. ninem ḳabātlı dil e, ben ḳabātlı. deycēm de başıma gelmeyen şeylēḳalmadı.

D.M.M.: ḳaç yaşındaydın oˬzaman?

G.K.S.: oˬzaman onˬiki onˬüç yaşında. ye.

D.M.M.: soḳakta ne oyun oynadın?

G.K.S.: ēşey oynādık.

D.M.M.: ne gibi?

G.K.S.: topçuk oynādık. duvāda topçuk oynādık. andanˬsō bu͞le çizipte şey oynādık. andanˬsōḳışın bokluk yıvālar. bi araba tekele ḳoyāsın. andanˬsō onāda biˬşey ok. biri ōda salē. biri būda. iltirēllē düşene ḳaçın istēsin. i şindi o͞le şeylē yok be ḳızım. bis çok çille çektik bis. ye.

D.M.M.: tu͞kçeyi nēden o͞rendin?

G.K.S.: e tu͞kçe bizim burası tu͞k ye becanım. ninem bubam tu͞k.

D.M.M.: evde mi?

G.K.S.: bulġāca bilmērim.

D.M.M.: anadan babadan.

G.K.S.: o͞leydi. ye anadan babadan. annemiz yok. onnar ölmüşler. ḳıran gelmiş ḳavımışlaṛ. dedeme de bilmēz. ye. buraya geldinen de. te bilēm ḳırık. tˬo͞ble uşak küçük ben çoban geldi gidēm. tˬo͞ble yaşlık var. andıˬsōḳuzulamız var küçük, ḳocaman da var. küçüklēni şeydike ben ḳocaman ḳoç banabi tekme şey ḳafa çekti. bilēm, çat yaptı. bak nasīḳırık şindi. onu götu͞dük. ḳızı buruna iki sefē gittik. çok şeylē geçti başımdan ama. ölmedik gene.

S.A.İ.: ḳaç yaşında evlendin?

G.K.S.: on doḳus. e te abba öleli onˬaltı sene oldu.

S.A.İ.: o ḳaç yaşındaydı evlenike?

G.K.S.: o yīmi. askere gitti zatı ben teze gelinke. ye.

D.M.M.: nerey askere gitti?

G.K.S.: yīmi günnük. i?

D.M.M.: askere nerey gitti?

G.K.S.: sofyaya grudovo mu dēle ne ninesin başı. bilmērim ama.

D.M.M.: uzā gitmiş.

G.K.S.: sofyada. bitīdi askēlini.

D.M.M.: uzun muydu askerlīonun?

G.K.S.: iki seneye deye gitti onnar. e bī bucuk seneye indi. ye. sōna gene iki sene oldu şeytti ama. ye.

D.M.M.: o ḳaç yaşında dedin sen?

G.K.S.: ne?

D.M.M.: ḳaç yaşında evlendin dedin sen?

G.K.S.: ben ondoḳuz yaşında. ye. derim e buray geleli ta altmış sene olēri.

D.M.M.: altmış sene fazlası bile.

G.K.S.: ye.

D.M.M.: gençlīn nasıl geçti?

G.K.S.: e tˇōle becanım. islya. oynādık şeyttik güldük. dēneklēde tūkü çaldık. oynādık dēmiş. ōle.

D.M.M.: tūkülēden bize de çalabilecek misin?

G.K.S.: tūkü mi istēsin? yok ki benim. sesim gitti. tūkü. māni istēsen mānileri söylēm.

D.M.M.: tamam māni olur.

G.K.S.: ama tūḳonuşacām sāde.

D.M.M.: tamam tamam. sıḳıntı yok.

G.K.S.: şindi drellezde baştan bīmāni var. nasīydı o ye? aklımdan gitti te ḳızım. bak şindi öbūleri gelcek aklıma ama. *"bahtiyan bahtiyan. bahtiyanın adı var. bu bahtiyan kime düşēse. çok bī būk bī bahtı var."* baştan sōlēler. sōna*"uyan beyim uyan. aşçe çuvalına dayan. orta boylü gül fidan. ḳoynuna gīdimi uyan.māniciydim ezelden. gönlüm gitmez güzelden. gönlümün gözü çıksın sevmiş oldum tezelden. mānici başı*

*mısın? cevqi taşı mısın? sana bir elma yollasam cebinde taşīmısın?"*sōna aklıma gelsin de. çok onnā bende ama. beni alēmi şindi bu maa?

S.A.İ.: alēri alēri.

G.K.S.: ehey oldu.

D.M.M.: sıkma. sıkma kendini. bu ben sādece kendim için yapērim. ani oḳul bitircēm ye. bunnarı ani şindi sesini alērim ya sōna oturup ta kyada yazacām onnarı.

G.K.S.: e olmuş. adi baḳalım.

D.M.M.: ōle sıḳılma. sıkma kendini. ani ben senden ani ḳonuşmanı.

G.K.S.: *"karamfilin ḳurusu ah ninesinin ḳuzusu. sıtḳıylan gönül verdim ayrılamam dōrusu. baḳīlā baḳīlar gün oldukça şaḳılar. iki çocuk bir ḳıs için. belki bizi atılar. al almā. pembe almā. gönülü benden almā. gönülü benden alısın ayas dünyana doyma."* bunnarı ep nışan çıḳarıḳa söylediler becanım.

D.M.M.: drellezde.

G.K.S.: ye. *"ḳalyadan iniş mi olur? ak gēden gümüş mü olur. taze gelin varıken ḳıs ilēni cümbüş mü olur? kaledan inişelim ḳoç gibi dövüşelim. ḳaldır anım yaşvanı bayramdī görüşelim. kaledan indirdiler. ḳara don gididiler. ne seni öldūdüler ne de beni güldūdüler. ḳalyalı ādı pınar. elimi salsam donar. bir elim yar ḳoyun öbür elim uçḳur arar."*tˬōle onnar. bunnarı söylēsin şindi onnā üç dōt bīden çıkarēri. e bütün mānileri söylemeler. ye. tˬōle be ḳızım. ep toˬbunnarı belledim ālem çalāḳa. yazma çizmem yok benim.

D.M.M.: ama güzel söylüyōsun. āzına sālık. başḳa māniler var mı?

G.K.S.: başḳa. çok onnā da aklıma gelme şindi. gelmele. *"sıra sıra ḳalmışlar ḳapıyı dayamışlar. ālem ne dese dēsin beni sana yazmışlar."* bunnar ep çocuklar için becanım. şey kaldırēsin. çocuklara düşēri onnar. ḳālara aklım eririz bis. nışan adamnara çocuklara atēsin. ēkezin nışanını söylēsinsōna. toˬbu çıktı sana. toˬbu düştü sana deye. ye.

D.M.M.: nışannar ne tür, ne gibi olē ani.

G.K.S.: nışan mı?

D.M.M.: evet nışan.

G.K.S.: ēşeyḳolluk. ilēden ḳolluklā varıydı. ḳolluk atēsin. yüzük atēsin. şindi demīḳaşını bilmēm nesine varınca bile atēler. ye. eski sāt atēlēbilmēm ne ye.

D.M.M.: erşeyin manası var mı? o nışanın. yani deyelim ki ḳolluk niye atılēri?

G.K.S.: ḳol nışan deye. ne bilem ben. nışan. nışan çıḳāmak dēz e ona atılēri. bir baḳıra toplēsin. avşamdan ḳoyēsin onu gül dibine. sabāla çıkarēsin. nışan toplā. iki kişi nışan toplāsa bu ōtü altına gīmek yok. gīmēsin. yāmı yāmazmış dediler. tˬōdan barē verēsin nışanını gidēri. bīde teze gelinne. teze gelin kimin geç dūnü olduysa. o düzēri, nışan baḳırını o düzēdi. orada olūdu nışan. baştan teze gelinner oturdu yastıklara ḳaftan şalvālāla. ōlenden sō başḳa giyēsin. şindi onnāḳalmadı be ḳızım.

D.M.M.: ōlenden önce ḳaftanna şalvar.

G.K.S.: ḳaftan şalvar tey anteri şalvar mor onnā giyēdiler işlemeli şūle. ēkes oturdu orey teze gelinnē. şindi ne teze gelini ḳaldı ne.

D.M.M.: ḳaftan ne renkti? şalvā mor. ḳaftan?

G.K.S.: o da ōle. e ḳaftan da var. tˬōble boylü boyunca. toˬbūlāna sokuverīdin. o ḳīmızı olūdu. e zenginnēde vardı ōle be ḳızım şindi.

D.M.M.: sırayla diziley, dizilīdilē.

G.K.S.: aha oynādıkşeydīdik. ye.

D.M.M.: māni başḳa sorcaktım var mı diye de.

G.K.S.: ne soracān.

D.M.M.: mānimāni ani.

G.K.S.: e te bunnāmāniya mąą. başḳa aklıma gelmedi.

D.M.M.: eskiden emekler nasīolūdu?

G.K.S.: ne?

D.M.M.: yemekler nasīolūdu eskiden?

G.K.S.: yemeklē mi?

D.M.M.: mhm.

G.K.S.: sabāla yapāsınbī tencere tarına. dorāsın ekmek bī tasa. oturū sofraya āç ḳaşıkla iyidin ama yere. yere oturēsin. ne şey çēge var ne bīˬşey.

D.M.M.: ne vādı oˬzaman?

G.K.S.: iki asī becanım, doḳuma. asīdoḳūduk. ḳara kofadan doḳūduk. andan˯sōpapīdanbaşladık sōna te t˯ȫble buruk buruk şeyletme. o asırın altına da geçverēri şeyler. iki çocuk gelsin oynama ne ḳara ḳufası kalē ne bī˯şey. e ȫle yemek. suvannı inti yapāsın. ḳıyma intisi yapāsın. sabāla tūşu çekēsin. av, ȫlende şey lānaḳurūsun. çekēsin becanım. bīde küplere macın yapādılar.

D.M.M.: küplere macın?

G.K.S.: iki ḳuluplu t˯ȫblegȫdün vāsaḳulp ḳuluplu. macın erikli macın dēdik bis. yapādın. an˯sōḳıra gittinėn t˯onu ne *burḳan*vā ne bī˯şey. inek baḳır küçücük. ḳoyāsın üç ḳaşık şey. t˯ondan bī tas ḳoyāsın iyisin t˯ondan yemek. āmıt dibine ḳoyāsan bī de bakmışın ḳarımcılā dolmuş içine. *burḳanburḳancılık* şindi çıktı maa. oilēden yok. fakīlik. malay da īdik.

D.M.M.: mala?

G.K.S.: misī malayı. o˯zamant˯ȫble ekinner olmadı. ḳurak bitti. misir ūdüp. malay yapādık. avşam sabā*peçkaya* malıy.

D.M.M.: o nasīolūdu, malay?

G.K.S.: o nasī olēbī tasta karıştırēsintusḳoyēsin acik maya ḳoyēsin bī tepsiye atēsin. o ḳabāme ki t˯ȫble şey olēri. sēt olēri. sıcacıkka īdik becanım. sōna tā vediler külür. külür.

D.M.M.: külür.

G.K.S.: a te bacalıklar bilēde. ḳara baḳır asēsin orayı. gīsi suyu onnāḳaynadīdılar. bacalıkta. fasle çölmekte pişirdiler orda şeyde. andan˯sōḳara baḳır ōda asılı. çamaşī suyu ḳoyādılar oray. t˯ōdan alıp alıp yıḳādım. bittide de bī kül çörē yapıp ateşine atverirdiler. külür. öbür ep demiş *“külür beni bilir. tekelense bile üstüme gelī.”* doymuş īsannā. doymuş külürenisine de. çok çillelē çektik. ȫle şindi bōdaylarısōnaalīdılā*narete*[189]. sana ḳalīdı ekim geçirēsin maşnanna şeyleri kalēri. t˯onnālāḳarışık ekmek yapādık. sōnasōna. ye.

D.M.M.: çamaşī nēde yıḳādınız?

[189] naret (naryad) – (eski kullanım) minimum miktarda ürünün teslim edilerek bir yerde toplanması işlemi.

G.K.S.: teknede becanım. āç teknelēde. ekmek ḳarīdıkāç teknede. on˯iki ekmek ḳocaman tekne olūduo˯zaman. zōlaḳarsın onu. on iki ekmek çıḳınca. “tavan altı tēleyince” demiş erifin biri. tavan alttı tēleri ama sen tēlēsin. yemek.

D.M.M.: yemek tēlemēri.

G.K.S.: ekmē. çok.

D.M.M.: tatlı ne vādı?

G.K.S.: ɯ?

D.M.M.: tatlı?

G.K.S.: tatlı mı?

D.M.M.: aha ne yapādınız?

G.K.S.: ḳamış macını.

D.M.M.: a ḳamış macını ondan başḳa?

G.K.S.: çüküdū̄ macını,ḳāpıs macını yapādık. e sen ekmēsin e üçer yer. dō̄t beş dekē bostan ekēsin. toplēsinsōnakazıyēsin o ḳāpızların içini ḳabık alēri. aranlāda tavavādı. kaynadēsinḳoyādılā bū̄le bī˯şey çavdā sapı ḳoyādılar üstüne süzmē. süzēsinsōna macın olē. ye. ḳamış gene onnā uzun olēri. başak yapādılar. onnarı sıḳacakta sıḳādık. bī kişi ōdan verī dō̄t beştene buruk buruk öbürü de būdan verīdi. sulānıḳaynadīdık. macın yapēsin. t˯ō̄le. şeke kesme şeke varıydı. abbalara kāve yapādılar birer. bī˯şeyde iki tene olūdu. iki şey verīdiler. onnā gittinėn bis de şeylēni yaladık becanım. to külçelēni. kāve servilēni. çok şeylēgō̄dükḳızım. şindi ēşey var. para olsun ēşey var şindi.

D.M.M.: kāve o˯zaman çok içilīdi.

G.K.S.: kāve de çavdar kāvesi. çavdarı ḳavırılar çekēler. nōt olsun. soya kāvesi yapādılar. t˯ō̄ble gene kavırēsin kendin. satın dükyan yok be ḳızım. bizim akif aġamın dū̄nü oldu da.bī dükyan vardı ḳara bire fılanta da şeytiler. attık ādı. yok. andan˯sōilēde şeylēgezēdi gene. yazādılar basma yazādılar. yarım metro basma. ne olur ondan? yazālar. çember ḳoyādım ona. yok bī elek bile çıkmazdı. ō̄le şeylē varıydı ilēden. yok şindi. sopayla dövē er yer şey malf.

D.M.M.: eliyi nasīyapādınız? yapādın mı sen elek?

G.K.S.: elek.

D.M.M.: yelek mi demem lazım?

G.K.S.: yelek mi?

D.M.M.: aha.

G.K.S.: a̧a, abalık taradīdık. ḳoyunnā var a. kubratta taradīsın işlēsin yelek yapāsın. cevis şeyinne boyēsinonu.

D.M.M.: a,cevis.

G.K.S.: cevizlerin ḳabınna boyēsinkāverengi olērit˯ȫble boyādık. ye. ta ilēden yok şey. pıpıt bile gīdi ālem.

D.M.M.: ne pıpıt?

G.K.S.: pıpıt becanım dokuyēler abadan. ayāna senin verēlē. te ben pamuktan şalvā gīdim var. boyamadan giyēdik sōna boyādık onnarı. çok fakīlik.

S.A.İ.: kāverengiden başḳa renḳ boyādınıs mı?

G.K.S.: ḳara. başḳa yok.

S.A.İ.: ḳara neyle boyādınız?

G.K.S.: ḳara. boya bēki sarı efendilēde varmış boya bēki de. bīde bana sarı bī yelek yaptıydılē. sarıyı boyadıydı ninem. *panaire*[190] gittik. resmim bile vādır.

D.M.M.: sarı nasī boyadı o˯zaman?

G.K.S.: sarıyı ne bilem ben. suvanḳabınnā mı boyadılā neyle boyadılā bilmēm. çorap örȕdük abalıktan çorap. pamuktan potin örȕdük.

D.M.M.: eskiden ayakkabıya nasī dēdilē?

G.K.S.: ayakkabıya?

D.M.M.: ayakkabı ya da yemeni mi?

G.K.S.: yemeni becanım. yemeni, çarık *guması*[191]. adamnara çarık *guması* dēdiler. çarık giyēdik. orak biçme gitnėn. çarık dana şey kesēsen çarık yapādılā. bubamili dikēdi onnarı. çarık giyēdik. t˯ȫle. bacaklāmız demī taşıḳa çizilīdiler ḳanādılar. elen şeyleri var. iki demī tavasın gidēke çizēri emmeten. o˯zman ne çorap vā bȕleükarı. bī şalvā var ade. ȫle.

S.A.İ.: ḳızla işlemecik bī˯şey yapādınız mı?

G.K.S.: yapādık.

---

[190] panair – panayır;
[191] guma – lastik ayakkabı

S.A.İ.: nasīolūdu?

G.K.S.: e te ķızlar gelīdi sōna çocukla da gelīdi. e bis işlēdik onnā bize baķādı sōna dalaşı. on˯iki oldu mu ēkes evine. ķızlā yatēriorda.

D.M.M.: gittīniz yēde yatēsiniz?

G.K.S.: mhm. gündön silkmek yer olūdu. çarēsin gündöndü silkmē. gice on˯iki ķadā gündöndü silkēsin. misī soyāsın. çünkü ķaplāndan ötürü asırı ölcek deye. şeyinne getirdiler ķabınna.

D.M.M.: e o˯zaman bōle toplandıktan sōna kendi aranızda ne söylēdiniz? ani ne ķonuşūdunuz ōle?

G.K.S.: ne ķonuşacān? ne vāsa. o ōdan getir bīkaçlyafı öbürü ōdan getirī. o˯zaman kinola minola yok be ķızım. ķapalı içēde bis. oynādık soķaklāda. te dēm e topçuk oynādık.

D.M.M.: dūnün nasıl oldu?

G.K.S.: mmm? dūnüm?

D.M.M.: dūnün evet.

G.K.S.: dūnüm *fevriaride*[192] oldu benim becanım ķışın.

D.M.M.: ķışın sovuk muydu?

G.K.S.: sovuk olmaz mı? ķā bozġunu varıydı. sefte oro tepme başladılar. benim ķaynatam da çok şeydi. dedileŗ sōna“çavuşlaŗın āmet çok keskindi ye. oro bile teptileŗ avılçinde.” dediler. yok sefte çıkmā başladı çünkü bizden būkler gidēdiler eski zaraya, şumnoya oķumā gidediler. sōna t˯onnā geldinėn *“ķurşu velinin ķuşu velinin e bu şu boba yarı gelin.”*oynādık. başķa bilmez e. t˯ōle. onnā şeydīdiler. dūnnēde ōleoynādık. davıl mavıl yok. gelin alcı lüklü olēri. lük dayre misīli maşa. çocuklā araba önde ōle. inek arabasını gelin arabası yapādılar.

D.M.M.: ķaç gün sūdü dūnünüz?

G.K.S.: o˯zaman iki gün sürērio˯zaman. salı da ķına olēri. çaşamba da ķına olēri. cumā, pēşembe günü gelin alīdılar. cumā günü güvē giyēsin. o˯zaman pazar beklemez yok pazar. ye. azır olēsin. ķolaç dadēsin. öteden çocuk evinden geleri ķolaç. deniştireler onnar sana vereler öbülēni o alēri. saçılık getiriler. saçılık o

[192] fevriari - şubat

getirike gene sen bi̇ḳoyāsın ḳızı evi yollāsın orey. ḳolaç ḳınaya çarēsin ēkes santin veri̇di. tōbayı sītına duma tōba gȫdün̈ vāsa.

D.M.M.: duma tōba nasıldı?

G.K.S.: e duma yapādık bis. tˬȫle ani duma gȫdüysen mindē şey yapādık. tōba da yapādık. püsküllēdik şün̈le. bostana öte beri gitme.

D.M.M.: püsküllē. renkli renkli mi olūdu?

G.K.S.: ye. yeşili de vā ḳīmızısı da varıydı. epsi de. mindēlenasītˬȫle. mindere yeşil ḳoymazdık sāde.

D.M.M.: tōbaya ḳoyādınız?

G.K.S.: tōbaya. yastık doḳūduk gene. tˬȫble şey yastī doḳūduk. tebu ḳadar uzun. onā yastık. götümüz çufalıktan çıkmazdı bizim iç. mindē yapem. uçḳur yapādık. duma uçḳur ȫle āḳana bālama. uçḳūyapādık. duma uçḳur.

D.M.M.: duma?

G.K.S.: ımhm. ep çufalıkta olērionnā iplik yāması şün̈le.

D.M.M.: iplik yāması deken?

G.K.S.: çufalıktan tˬȫble şeydip şeydip. bakēsin oray gēcik nasī sen de öle yapēsin. pamāna çekip. ȫle.

D.M.M.: būġū būġū mu olādı bȫle?

G.K.S.: hım?

D.M.M.: būġū būġū mu olādı şey?

G.K.S.: bulġū.

D.M.M.: būġū dedim ama.

G.K.S.: eskiden becanım islya olūdu da tefe çekēdik bis. ta ilēden sarık doḳūduk. sarıklara kikim dēle? kifi mi dēle? tˬonnā doḳūduk şey. daracacık tˬȫblebi̇ demi̇le sarık doḳūdulā. ḳuşak doḳūduk ḳaynatama ben ḳuşak doḳūdum. biras yeşil birasḳīmızı. ȫle. sōna başladı çēgelē çıkma. çēge doḳūduk. sōna başladı işleyip işleyip çēgelik vēme i̇sannar. bulġālāda vā çēge bizde de olsun deye. andanˬsō şindi çēgeleri de sıbıttık. çēge. onu dedim, bu evler baştan gök toprak olūdu. gök toprak. e, eri onˬbeş günde bi̇ sıvēsin. bün̈le*peçka* yok. *peçka* ōta yēde tˬȫblebi̇ *peçka* var. ayaklānı sokma delik olūdu tūladan. tūladan. andanˬsō gök toprak. biri gelivere

t̬ōbleḳulaklānı sürünēri şılēri bu *peçkanın*ḳulakları. er sabā*peçka* boyādık bis. gök toprakla. baştan gök topraḳıdı evler. sōna kireç oldu. kireçten sōna tapet oldu. tapetleri biyenmedik şindi būle bī̬şeylēḳoydulā buralara. bu sene sefte ḳoyduk. te yēleri yaptılar. deyem çēgeḳālmadı ḳayı yok. māza dolu çēgeyle. evel zaman şeyleri gitti. şindi yeni. para nerey ācasın bilemēri orandalar. ta anladalım mı?

S.A.İ.: eşinne nasī tanıştın ḳocanna?

G.K.S.: ḳocanna mı?t̬ōle. soḳakta topçuk oynāḳa becanım. o tēzidi. salmazdı onu çıraḳıydı sülman aġama. salmazdı sülman aġam onu ep ep. becanım sōna pençere gelēri gice. t̬ōleḳonuşūduk pençerede şeyde. ōle. şindiki gibi kinolāda yok o̬zman. bī̬şey yok. sōna başladılar duvāda gelip kino gösteridilē. bis de kadimne ḳaçādık. avşamdan bezlemizi azılayıp ḳaynatam yollame deye ḳaçādık. myadan askēdeydi o̬zaman. ḳaçıp gidēdik kinoya. o̬zaman da duvāda gösteridilē becanım. te *çitalişţelēde* şeyde. şeye geldinėn gidēdik soḳā. elēki şeylēḳalmadı şindi.

S.A.İ.: eşine iç ḳocanna bōle kendi aranızda tūkü bī̬şeylē söylēdiniz mi atasözdeböyle atma, tekeleme şeylē?

G.K.S.: söyledik becanım.

S.A.İ.: nasī aklında vā mı bī̬şeyler ḳaldı mı?

G.K.S.: şey. tūkü çok sölēdik dēneklēde bis de.

S.A.İ.: istē söz olarak sāde söyle çalmadan.

G.K.S.: meciye gidedik āleme. gelīken tūkü söylēdik. bün dovak gidēdik te. ḳambırımız çikēri gün dinnenike gelīdik. araba tepelēnde tūkü söylēdik. *"feslen ektim dallandı. el estikçe sallandı. ben o yarı öptükçe. dudaklarım ballandı. feslen ektim olacak. sevda bizi bulacak. ikimizin sevdası ḳıyamete ḳalacak. feslen ektim bitti mi? yarı selam gitti mi? bir top ḳumaş yolladım. şe̬ir varana etti mi?"* deye bā bā bārıdık gelike o şeyde. sōna*"şu ḳāşıda amod dalini. duman mı sandım. nazlı yarim çaḳırım. malenizde gezen ḳırayler yari mi sandın. nazlı yarim çaḳırım."* deye çālādık. *"şu ḳāşıda iki pınar biri birine uyar."* a *"iki ḳoyun biri birine uyġun. malenizde gezen ḳıraylere sen de mi uydun?"* deye çalādık. onnā şey tūküleri araba.

D.M.M.: dönēken.

G.K.S.: ālem çıḳıp sesleri abbalar. bis çalēriz.

D.M.M.: bayramnāda çalādınız mı?

G.K.S.: ep çalādık becanım oynādı ālem. *"sabā oldu erken ḳalktım yataktan. gözlerime uyḳu gimez meraktan. bir şeftali alabilsem yanaktan. ay dolunun dedine."* bunnarı geline o avşamı gelinde yateler sadıçlar. yaḳın ḳızlar oˬzman sabā oldu ēken ḳalktım yataktan deri onu söylediler. *"gözlerime uyḳu gimez meraktan."*dēnektūküsü. *"kaley odu uçarıydım."*nasīydı o? *"kane voda uçarıydım. em gürem gönül seni. gurbet ellere düşüreyim. avaladayım gönül seni. gönül seni duşman seni. sen ḳoydun bu allere beni. yüce dallar. yüce oldu. gündüs gece oldu. gör ayrılık nece oldu. ayıreyim gönül seni."* tūkü.

D.M.M.: çok güzel. āzına sālık. ben bilmēm böyle şeyleri. böyle şeyleri bilmēm deyorum.

G.K.S.: siz gelince başḳa şeylē geldi becanım. te *radiya*[193] aldık. öbūtūlü *radya* aldık. televze aldık. şindi ēkezin odasına bī televzor kim ne istēse ona bakēri. bīden üçtene oldu.

D.M.M.: ōle. ben onnarı tā çok bōle. senin annatmak istedīn bīşey var mı? ani. hayatından bī? aklında ḳalmış böyle içinden böyle çok. ani komik de olabilir.

G.K.S.: komik.

D.M.M.: ya da annatmak istedīn bīşey de olabilir. anılarından.

G.K.S.: şindi öbūtūlü şey söyleyem ben şindi sana.

D.M.M.: a ne?

G.K.S.: iki gelin ḳabak ekēmiş. bī çoban da ḳāşıdan gōmüş onnarı da. *"mqa gelinnē demiş. 'ḳolay gelsin.' demiş. 'nabesiniz?" demiş. "ḳabak ekēriz." demiş. "nē būle būle yapesiniz?" demiş. "götüm gibi ḳocaman olsun. .... gibi tatlı olsun." demiş. "alın benimkini de sapı da toˬbu ḳadar olsun."* demiş. onnā şey *vitsle*[194] bizim.

D.M.M.: başḳa vā mı?

G.K.S.: başḳa da var. sōna bī gelinnē bī görümce. ninesili gitmiş geze varıydı ilēsi gezeye gidēdiler. andanˬsō iki aġa ḳādaşta varnadan gelīmişler. varnadan gelike. reys mi var oˬzaman? reys meys ḳaçımış onnar. dōru oraya gelmişlē mısāfir olmuşlar. andanˬso gelin dēmiş. pis onnar ama. onnarı yazmaycān ya sen.

---

[193] radiya (radio) - radyo
[194] vits - espiri

*S.A.İ.: a*ḳa*, yazmaycāz yazmaycāz.*

G.K.S.: *"ḳāpıs gibi ..... demiş. bastıkça suyu damnar. bizim alimizden varnadan gelenner annā demiş. aġa da demiş varnadan geldik ḳādaşımna ikimiz kese sapı gibi ..... demiş. bizim sizin alinizde annarız bis ḳādaşımna ikimiz demiş."* gȭdün mü *vitsleri*. sōna "bī adam da er avşam gidēmiş meyhaneye içmē. aman da ḳabaklık varıymış. ḳoca aşḳım ḳoca ḳabak. an˯sō o avşamı çokça içmiş bēki. gelmiş ḳabaklık içine yatvemiş o. ōdan˯sō uyanmış bir ara ay aydede ayazladīmış. "ḳarı öt götünü. ālem görecek." demiş. bī de bī yatsa ḳabaklā yanı başında. eve gitmemiş temeli. bunnarı bis şeyde annadıdık becanım işte. işte annadıdık.

D.M.M.: ne çalıştın sen dā çok?

G.K.S.: ben mi? e ben çifçicilikle ūraştım. baştan *tekeseye* gidik buray geldinen bis. iki araba on beş kişi ep işe gidēdik. andan˯sō*pole*[195]dēdik ona bis. tütün gitme şeye onu bunu. ēşey yapādık ta. sōna gittim bāya. babır bāsına gittim. ōdada çalıştık bālıklāda. ōdan*şivalnaya*. a dur bāçaya da gittim ben. doḳus sene bāçaya gittim. bāçada ep şey işledik. ḳışın bile gittik. asī doḳuma. parniklerin üstüne asī doḳūduk ȭle üç kişi. tezgyālada. an˯sō yayan ep bālama dēs to˯buyanı uzak çok orda. gidip gelīdik. e sōna*şivalnaya* gīdik. benim ḳocam ōda deye.

S.A.İ.: şivalnya bu dikişçi mi?

G.K.S.: mhm. orda da dūduk yedi sekis sene. yīmi yedi sene *staşım*vā benim.

D.M.M.: yīmi yedi.

G.K.S.: ye.

D.M.M.: ḳaç yaşında penseye çıktın?

G.K.S.: elli beş bittinėn.

D.M.M.: elli beş aha.

G.K.S.: tā ilēden adamnar elli yediden çıḳādılar. ḳālar elli ikide. ama sōna şindi bu t˯onnar altmışa mı dayandı ḳaça dayandı bilmēm. te çocūm bizim ḳaç senesi vā ta işsiz. iş yok. elli beş bitti t˯onunda. udar şeyde işledi ye *kiteniklēde* to˯bda. o da bitti. sōnakubratta işlediler orası da bitti. bitti de bitti. işlē gitti başḳa yerlē. bī genç ḳalmadı kövümüzde. ēyer itiyar anne. bī kişi,bī kişi. yok.

---

[195] pole - tarla

D.M.M.: sen būda çocūnna gelinne.

G.K.S.: ye. döndük tū̄kiyeden. ḳısḳaldı öda. bis geldik.

D.M.M.: nē geldiniz? tū̄kiyeden ne döndünüz?

G.K.S.: nē orada çok işler ār. çocuklā yapamadı ne bilem ben. būda sekis sāt işlēsin. orda tā çok işlēsin deye. duramadık bī sözle. burda evlerim vā. ālemin kiralānda yatēsinmąa. zor iş. bizim abba astalandı. başleyvēdi o da işe gidēdi ālemin zemanelēnne bile. şey *şivalnaya* gidēdi. astalandı ḳan işedi. geldik sōna bis de. orā doktoru gitme para mı var? ālem aldı apartmenēni o˘zaman. bis alamadık.

D.M.M.: ḳızın ḳaldı öda. o alamadı mı?

G.K.S.: ne? ḳıs ḳaldı.

D.M.M.: aha o alamadı mı? o sonra?

G.K.S.: alar alamaz şindi gileŗ onnā. şindi ḳastomondaydı onnar. şindi tekirdaya geldiler. dā yaḳından bī˘günde gelēlē buray. ama çocuk çocuk ḳaldı oyanda. diş doktorusu çocuk onu da istelē çekme buraya ama şey. *molba*[196] şey vereler çıkme tayin tā. ḳıs avuḳat. ḳızı. şindi.

D.M.M.: o nēde?

G.K.S.: o ıstambulda da. necmiye gidē şindi yinden şey diktorova mı olcāmış ne olacāmış *sadiya*[197]mı da. ḳızı da var. okuyēri de. oyanı gitti būdan nejmiyem. karedēri uşak deye. t˘oray *izpitlere*[198] çıḳacak. onnar oḳudulā da. turgay ḳaldı uzakta.

D.M.M.: e, o da gelir belki bu tarafa. yaḳına.

G.K.S.: buraye geldinėn ēkezi görēz deller. öda bī millet yok. pazara gideller epsi yabancı. bis duramadık ta. bilmēm.

D.M.M.: adetlerden. drellez var başḳa adet?

G.K.S.: adet. oyunnā becanım. bezi irencik oynādık. alay oynādık. bireleme,ikişēleme, dȭdēleme. sōna alay yapādık ḳāşı ḳāşı durup sȭledik. āmıtçık āmıtçık olsun mu deye söylēdik? darıcık oynādık.

D.M.M.: daracık?

---

[196] molba – dilekçe;
[197] sadiya (sıdiya) – hakim;
[198] izpit - sınav

G.K.S.: darı. darı ekedile t̬ȭble. māsus becanım. çalıyla geçēler. iki ḳāşı ḳāşı dururdu oynarız. bezi igancık o da *"selamın aleyküm beziygan. kişi beziygan kişi."* onu oynādık. onu oynamassan. āmıtçık oynamazsa dünyanın sonu gelimiş dēdilē bize. *"açın ḳapıyı beziygan gı̄sin. beziygan gı̄sin. ḳapı akkına yane verisin. yane verisin der."* iki kişi bölēsin ḳuyruk ḳuyrā dizilīdik.

S.A.İ.: törelerimiz vā mıydı başḳa?

G.K.S.: ne?

S.A.İ.: töre töre bisertside?

G.K.S.: töre mi? törelēt̬ȭle. alaylar şeyler. nışan çıḳarıḳabīḳıs otütturudulā orey baḳırın başına. bī fıta ȭtediler. çatal dinekle çıḳarıdılar nışannarı. şey aman ilki olacak. baştan ḳıs çıḳarīdı. yāmı yāsın deye. da keske olūsa. yāmī kese kese yāmış yāyāmış dēdilē de. ızır ilyaz deller e. ızır ilyazın şeyleni yapādık becanım.

S.A.İ.: tūşu nasıl ḳurudunuz senin çocuklūnda?

G.K.S.: şeye becanım tāta fıçıya.

S.A.İ.: tāta fiçıya.

D.M.M.: ne ḳoyādınız o fıçıya?

G.K.S.: āmıt. āmıda gidēdik ḳoyādık. çekip çekip üstüne sōna su dolur ep çekēdik becanım. şekēli içēsen şekēli. şekēsiz istēsen şekē de içediler. bī fıçı lāna ḳurūsun ḳışın gene. te şindiden̬sō. onuda dişinden alīsın. dorāsın üstüne bober ekēsin. t̬ȭle iyidik maa. şindi ḳompotlā çeşint çeşint. e yapēriz şeftelisi başḳa. *malinasī*[199] başḳa. fişnesinin başḳa. ḳompotun başḳa. suyunu başḳa yapēriz. māza dola īcek īsan olsun. tā yapēriz. yapēm işlēm ben. bāçada işlērim ep. e dedim ē̬şey. çok sıcaḳıdı bütün gözüklerim tēledi o günü şeyde. geldinėn de dedim temizlēm güne ḳaşı otūdum t̬oray temizledim onnarı yıḳādım ḳoydum.

D.M.M.: ne neydi onun adı? ne topladın sen?

G.K.S.: *şipka*[200] *şipka* dez ye būġāca mı *şipka*. ḳuşbūnu.

D.M.M.: diyerin adı neydi? sen az önce bana başḳa bī̬şey söyledin. ḳuşbūnu dī̬ de.

G.K.S.: gül bubusu.

---

[199] malina – ahududu;
[200] şipka - kuşburnu

D.M.M.: a gül bubusu.

G.K.S.: gül bubusu dēdik. onnarı ani yalancık güller var. t˅onnar açēri. yabani yabani güllü dēdik bis onnara. öbütülü aşı gülle yapmēri o ḳada şey. te bis de var ama yapmēllē. çaya koyērim ēsabā üç dȭt tene koyērim. bi˅şey koyērim idrişa yaprak koyērim. āmede bide *lipa*[201] topladık. *lipalādan*koyērim.

S.A.İ.: lipa tȕkçe nasıl?

G.K.S.: olambī çiçe becanım.

S.A.İ.: olambī çiçē.

G.K.S.: ye olambır. to˅bda ḳomşulāda var. onnā getirēri bize. ben temizleyip ḳurudup. var.

D.M.M.: başḳa çay neden yapēsin?

G.K.S.: başḳa çay. ēşeyden olē becanım. te *layka*[202] toplēriz.

S.A.İ.: laykayı nasıl dedik?

G.K.S.: ne?

S.A.İ.: laykanın adı nasıl? ne dēdik ona bis?

G.K.S.: piri çiçē becanım şey.

S.A.İ.: pire çiçē mi?

G.K.S.: pire çiçē ama. ye. küçüklēnden küçücük.

S.A.İ.: ḳoyun gözüne angısına dedik?

G.K.S.: e ḳoyun gözleri ḳocaman olēri.

D.M.M.: o yüzden küçücük dedi ye.

G.K.S.: bunnā küçücük t˅ȭble. yē üzünde olē onnāt˅ȭble. onnarı toplēz.

S.A.İ.: onnarı nasıl toplēsiz?

G.K.S.: e elle. ta ilēden alīdılar onnarı tarakla topladılāt˅ȭble. uvala adam. ama elle toplērim ben.

S.A.İ.: tek tek. bire tane, bire tane.

G.K.S.: ayī çoksa pançayla toplēsin. ye.

D.M.M.: ḳurutupta çay.

---

[201] lipa – ıhlamur;
[202] layka - papatya

G.K.S.: ḳurudupta çay. ama öbülē yapmēriz. ben te ben Íyazım içēm ama bōzum acıyēri. yapmadık. başḳa çay içtim. bī de bir ilyaç vēdiler bū̆ün. limona ḳokēt˘ō̆le. bıldīḳışın iç astalanmadık. bu sene tāḳış gelmeden.

D.M.M.: e bı̄sıcaḳ bı̄sovuk bu sene.

G.K.S.: ye. çok yāmī yādı. bu sene ḳada gō̆medik çok. te bāçalar̦ kurumē. tā böbēleri çıḳāmadık. dolu böbē sīḳuyru gibi t˘ō̆ble böbēler.

D.M.M.: yazın yādı mı?

G.K.S.: e yazın şeyde yāmadı. *oktomvri,noemvri* şindi ne? domatesleri diktinėn yāmadı. to drellezin *yuli*[203] miydi ne? to arada yāmadı yāmır şindi er ay dökēri. ḳocaman bir *rezarvamız*[204] vā t˘ōda. pınādada su çok. matō takēriz. pınāda *rezarva* dolu suyla. lāna diktik ama. onnā kimsi dürüldü kimse ta dürülmedi.

D.M.M.: lāna nasī dürüleri?

G.K.S.: t˘ō̆leḳocaman olērionnā yaprakları t˘ō̆ble. ōta yerinde başlayverēri dürülme. dürüle dürüle ōta ēden ḳocaman olē.

D.M.M.: dürüle ona dēsin. aha tamam annadım.

G.K.S.: onnā dumannıkta dürüleri ama. te ep yaş dipleri.

D.M.M.: tamam. sā ol sen de astayı, astasın çok fazla da yōmaylım seni.

G.K.S.: yok bī˘şey ben.

D.M.M.: ani bō̆azından konuşēsin o da şindi birazcık.

G.K.S.: sesim ye. sesim şeyde.

D.M.M.: çok zōlatmaylım. teşekkür ederim çok. annattın bize.

S.A.İ.: tā çok annatacak vā sende ama. astasın.

D.M.M.: asta şu anda. olsun başḳa defa biraz belki iyileşince. ben būlādayım. şindi şey yapmaylım. teşekkür ederim tekrar güldalı teyze.

G.K.S.: sā olun.

S.A.İ.: sen de sā ol.

G.K.S.: geldiniz için.

---

[203] yuli – Temmuz;
[204] rezarva (rezerva) – ayırtmak, rezerv

Anlatılan: İsmail İbram Ceferov (İ.İ.C.) Ismail Ibryam Ceferov
Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.); Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)
Yer: Bisertsi

İ.İ.C.: ne ķadā dediysem. meselya ben kitap oķumadım.
D.M.M.: dāī kitap oķuman veya oķumamanı şey yapmıyorum ben yapmıyorumzāten. burda bisertside, eski adı neydi?
İ.İ.C.: eski adım benim mi aynısı, ismail.
D.M.M.: yok yok bisertsinin tūkçe adı mı nasī deyem.
İ.İ.C.: bu galabari.
D.M.M.: nasī?
İ.İ.C.: galabari. selo galabari çok eski. būġāca adı.
S.A.İ.: a ōle miydi bisertsinin?
İ.İ.C.: a ey çok evelsi ama, konuşēm.
S.A.İ.: ķaçıncı senelēde?
İ.İ.C.: o ķaçıncı senelēde olū, ķīķı nēde tˬōlāda.
S.A.İ.: ama şey faşist döneminde mi yōsa?
İ.İ.C.: e faşis faşis.
S.A.İ.: ķīk dōtten önce.
İ.İ.C.: ben dēm sana ķīklāda tˬolāda. aşāˬdōru tā. ben otuzun dōması.
S.A.İ.: sen otuzun dōması.
İ.İ.C.: ye.
S.A.İ.: oˬzmana dek. sōna oldu bisertsi ōle mi?
İ.İ.C.: ye sōna bisertsi ķoydulā onu. ye tā eski atları būle nasradın, meselya māle söylēdiler. ķızılbaş mālesi, nasradın mālesi, kasçılā mālesi. ye tˬōle māle atları vādı.şindi yaşlı īsannar yine tˬōlekullanelē bu sözü. bu sözleri kullaneller.
S.A.İ.: galabari ben bunu bilmezdim. sefte duyem.
İ.İ.C.: çok çok ben küçüktüm. yaş tˬōlāda onun yaşlında falan feşman. dēm ya ben otuzun dōması, ķīķındı senelēde tˬolāda. bīķara ķadar bu ad gitti. şindi otū baķalım.
D.M.M.: bisertsi nēden gelmiş adı?
İ.İ.C.: bu bisertsi ben nēden. kim düşünmüş devletten bī yēden ķoydulā onun adı bisertsi.

D.M.M.: annadım. tamam. dede otuzda dōdun dedin. adın?

İ.İ.C.: adım ismail, ismail ibram ceferov.

D.M.M.: soyadın nerden geliyō? ceferov.

İ.İ.C.: ceferov.

D.M.M.: v'eyle.

İ.İ.C.: an˘şūle.

D.M.M.: tamam öyle yazdım. soyad nerden geliyō.

İ.İ.C.: soyad?

D.M.M.: soyad deyince annadın mı? ceferov adı.

İ.İ.C.: soyad tā geriden mi?

D.M.M.: geriden annat.

İ.İ.C.: bu bizim millet, serçelēdenmiş. serçelēden ōle bī sēt adammış. şu māleye köve k*omanda*[205] verĭmiş. burda şindi sizi mesim māleli dediniz ya. alevilik meselesinden ö˘türü çāşambalı pazarēteli. bis çāşambalılādan. a pazarēteli mesim mālliler. yencek kövünde de var çāşambalı. bilemeycēm pazarēteli vā mı ōda. būda sevarda, sevarda vā çāşambalı pazarēteli. ye, ordan demekkin ne˘zman ızlanmışlā bizi çevīme bu şeye pazarēteliye bis çāşambalıymışık a. nışan taşı vādı bu kövün öteki başında, nışan taşları dīl mi. taşlā, mezar taşları. buradan tā fazla īsannā gīmēsin māleye demiş. ōle cesaretli adammış o. kimseyi sokmamış t˘ōle de kalē burası çāşambalı. ye.

D.M.M.: bu hangi senelēde olmuş?

İ.İ.C.: bak beri bu seneleri şindi ben sana, çok geride benim şeyimde dīl. tā ötelēde.

S.A.İ.: duydūn vāsa, işittĭn vāsa.

İ.İ.C.: duydūmna şindi ben. ben duydum ninelēmizden bubalāmızdan. duydum bu meseleleri. dīl bizim zamanımızda olmadı.

S.A.İ.: evet, evet. yani aşā˘ükarı ne˘zman oldūnu işittĭn vāsa?

İ.İ.C.: yok, yok. bēki˘de onnā da bilmēri. onnā bēki āçik āçik bilir āçik tā yaḳındır onnāra. ama ōle selçēde o çok cesaret bir adammış. dēdi dēdik mālede ōle. kimseyi yabancı īsan sokmazmış köv içine.

S.A.İ.: lāb gibi?

İ.İ.C.: serçelēden, sert.

---

[205] ḳomanda - ḳomut

S.A.İ.: serçelēden cefeleler oradan mı ḳalmış, lāb olarak?

İ.İ.C.: ceferov mu? a benim adım dedemden meselya. dedemden onun bubasına nasī t̬ō͡le.

D.M.M.: kardeşlerin var mı?

İ.İ.C.: kardeşlerim vādı öldü.

D.M.M.: senden küçük?

İ.İ.C.: benden küçük. küçüktü ama öldü.

D.M.M.: isimleri neydi?

İ.İ.C.: mehmet, aynı mehmet ibram cefer o da.

D.M.M.: çocukların?

İ.İ.C.: çocukları onun çocukları bīḳızı bī çocū vār. bittāḳalabalık torunnarı var. onnā da etrafta. dīl bulgaristanda etrafta.

D.M.M.: senin çocukların?

İ.İ.C.: benim çocuklarım, biri razgratta, biri rāmete ḳaldı. bṻ͡ktü, en bṻ͡ rāmete ḳaldı.

D.M.M.: başın sā olsun.

İ.İ.C.: ḳīk dō̄͡t yaşında öldü. şindi küçṻ͡ razgratta yaşē, āmetin orda *apartmenti*[206] var, orda. gelip gidēlē bana da. te̬bō̄͡le işte aydēz ayatı.

D.M.M.: torunnar nerde?

İ.İ.C.: torunnā da razgratta. bu çocū razgratta. ōlan epsi razgratta işlēlē.

D.M.M.: ne işlēlē onnā?

İ.İ.C.: bak şindi biri türkiyeden bī̬şeyde. türkiyede bī şirket mi dēsiniz orda işlēri, bō̄͡le *sçetovoditel* gibi. biri bī*magazinde*[207] satıcı. biride çocūn bī de üçtene taze bitīdi mektebi, *visşo obrazovaniye*[208]. annadın mı? o da şindi ḳaçma çalışēri, dışarı çıkma istēri. e iş yok, güç yok dēyem bāli. t̬ō̄͡le işte.

D.M.M.: senin çocuklūn nasī geçti?

İ.İ.C.: benim çocuklūm nasıl mı geçti? fakīdik çok. şindi zengin dīl ama ayaklāmızın üstünde, neyse. çok fakīlik geçīdik. annādık mı, ayakkabı yok.

D.M.M.: ne giyēdiniz o̬ zaman? ayakkabı yok dedin ama.

İ.İ.C.: annadem sana şindi bī mesele.

---

[206] apartment – daire;
[207] magazin – market;
[208] visşo obrazovaniye – lisans eğitimi

D.M.M.: annat baḳalım.

İ.İ.C.: çocuklūndan dēsin e.

D.M.M.: evet.

İ.İ.C.: an˘şūle bak ne sıralāmış. bubam alē nineme bī çīt ayakkabı. altları āçtan, tāta. annadın mı? üstünde ōle ne dēm sana ḳoyun derisinden mi sāde, ōle bī˘şey ama altı tāta. şindi cefelē bu evelden çocuklara dediler, bīānede bu bizim mālede bir dūn olūsa cefeler, mesim mālesinile, ada kövünü şusunnā şusunnā gidēsiniz çārēsiniz. ayır˘edeli iki çocuk. delikanlılık vādı o˘zaman, *grupa*. delikannarın da bī başı vādı. o başı da ne dēse onu yapādılā aşāları, ōle. bizi yolladılar dūne çāma. cefēleden paysıncāz, mesi mālesinden buray. e şindi āḳadaşımda çarık var. ōle çarık ama. bilēmsin çarık? onnar dīl yemeni, bōle dikilme ayvan derisinden. ḳışın olēri bu mesele, ilk yaza dōru. onda vā bende şindi yok ayakkabı. neyle gidēm ben? çaldım ben bu ayakkaplanı, ninemin stayasından çaldım onnarı. neyse onnarı gīdik gittik sabā donaklık. ḳā vā şōle incecik cefelē vādıḳ mı, neyse çādık. sökülvēdi bu şeylē. su vā ḳā var, çok yımşak, yımşalklık oldu. mesim mālesine gīcēz ama ḳara, taş yok o˘zman ḳara yok. ayī yörümē paysındık çamī ḳā, çamī ḳar. o sündü o deriler tātalı kalvēdi. ḳaldım epten çorapça, epten *çisto prosto*[209]bulġāca, çorapça ḳaldım. āḳadaşıma ben gidērim, çorapça ḳaldım ben. basērim ōdan. köpek te ısırē, madrevoya. ben dedim seni filyan yēde bekleycēm, gel. o yavaş yavaş gelēri ben tutturamēm çorapça. neyse vādım oray. çādık öteden beriden neyse orda. tātalā ḳoltūmun altında ama. onnarı koruyēm. ōdan mesim mālesini de bitīdik işi, köve. köve çıktıktan sō blezerime dedim: āḳaşı ben gidērim, durūsam üşüycek ayaklarım çok. ḳaçarak ben köve geldim ama, gelemēm içeri giyemērim ben şindi kokērim, dövcēklē. abersiz aldım o yemenneri çünkü. neyse yavaş yavaş yavaş, ninem gōdü beni. ḳabātlı oldūmu bildi benim. gel buray, gel gel, yok bī˘şey falan feşman, neyse. dövmediler ama as ḳaldı. demekki to˘bu atıra benim çocuklūna bu var, demek tātaları getīdim eve. bak ne ḳadā fakī, devlette de yok, īsannāda da yok o vaḳıtlar, yok becanım, yok. āç yemeni çıklası bilmēmsiniz, iç. *çisto prosto* ēkeze demek düz tātadan yemeni çıktı. ye t˘ōle. bīkaç vaḳıt bu faşıs zamanında olē bu, germanda.

[209] çisto prosto – tamamen sādece

germanda olē bu, bī˅şey ben german buray geldi ama bī˅şey gȭstēmēri, halķa. ȭleydi ye. andan˅sō rusu geldi ya. deycēm de te˅bȭle.

D.M.M.: başķa böyle meselelerin var mı?

İ.İ.C.: mesele, ne nasıl? rumanya vādı būda. şurda mektebe paysındık gitme bis birinci ikinci, dediler romanya çekilīmiş. talebeler bekede. būda bī bulġā bekede. beke tanıyēmsin ne demen?

D.M.M.: beke ne?

İ.İ.C.: beke – bekleme.

D.M.M.: bekleme.

İ.İ.C.: bekeme bulġar tā üz iki˅üz metro roman beklemesi. a dediler gidēz geçircēz, romannarı çekilecēz gidecēkler. onnarı bilem to˅bu *lapiydim*[210] ȭle, birinci ikinci sınıftaydık. onnarı geçīme.

D.M.M.: ķaç yaşındaydın birinci ikinci sınıf?

İ.İ.C.: ne ķadā olēm olēm. o˅zman bak sekis yaşında paysınıdılā mektebe. t˅ȭle bī˅şey. t˅ōda ikinci sınıf, on yaşlānda olēm, t˅ōlāda.

D.M.M.: ķīķıncı senesi.

İ.İ.C.: torlāda ye, *toçno*. sōna çekildiler onnar, gittiler. bu dobrudja açıldı. dobrudja şurda bizim ȭte yanımızda bī ķulak vā to˅bda, ordan öte dobrudja. orda beketler dizili, bu beklemeler. bis gittik onarı çekildikten sō boş ķaldılā dīl mi? bis zemanelē bȭle bir *grupa* ayde oray git. balķonnarın camnānı ķīdık emde. yok, becanım. tavan tātası vādı ükāda tāta, kim ne alīsa epsi üçē, dȭdē tāta, ye. t˅ȭle geçīdik günnēmizi. başķa bī.

D.M.M.: sen ikinci sınıftan sōna oķudun mu?

İ.İ.C.: oķudum, dȭdüncüyü bitīdim ben.

D.M.M.: a dȭdüncüyü bitīdin.

İ.İ.C.: ya, dȭdüncü. nasī gelēri o? dȭdüncü t˅o˅ķadar. dȭdüncüde t˅o˅ķadar oķūduk kövde. tā bittāçok isteyen dışarı çıķādı, oķūdu. vādı o˅zaman *gimnaziya* dediler. t˅ȭle mektepler. ya.

D.M.M.: tȭkçe mi oķudun sen?

İ.İ.C.: tȭkçe, latince, eski türkçe bīde bulġāca. ye.

---

[210] lape – küçük çocuk

D.M.M.: güzelmiş.

İ.İ.C.: o˘zman ōle mektebe gitmek ucus. "çocūm būn bu şu işi yapacān, ineklē ekmek istē, tāla sürcēn. būn gitmeycēn mektebe."

D.M.M.: a? öyle miydi?

İ.İ.C.: ōleydi o sıralar. a sōna gittin bittāo˘zaman mallim de vādıḳtan "nēdeydin iki gündū̄?" e işte bubam götū̄dü inek etmē, tāla sū̄me. e sōna bīkaç şamā patladī. ōleydi.

D.M.M.: oḳulda neyin üstüne oturadīnız?

İ.İ.C.: rale dediler.

D.M.M.: rale.

İ.İ.C.: an˘şōle, rale. onnā da tōle bütündü, dōt kişiydik. dōt kişilik oture bōle, üstünde bīde şeyleri vardı bōle masası. dayanma geri dōru şeyleri vādı. bīde önünde bī masa. merekeple yazādık.

D.M.M.: e defter?

İ.İ.C.: teftē de vādı. kitap ta vādı. sōnasī.

D.M.M.: aha sōnasī.

İ.İ.C.: bī mesele tā gene çocukka.

D.M.M.: annat annat.

İ.İ.C.: bizim burdan romanyaya ḳaçtılā bīkaç çocuk. evlenmedi bōle. istedikleri vādı. annadın mı ḳaçtılar, romanyaya. romanyadan onnā türkiyeye geçēmişler. ōle bī˘şey vāmı. yi˘ama iki kişi ḳaçtılā son zamanında. biri pişman olmuş. bī grans ḳapanmış mı ne, geçememiş o, türkiyeye. ḳalmış beride, dobrudjada. annadık mı ōda dūdu bīkaç vaḳıt tā duvāla dure, bekemelede. epsi askeri, askēden beklēlē şindi. o pişman olmuş ya ordan şu denizle dēriz. denizle bilēsin ya sen bāli?

D.M.M.: mhm.

İ.İ.C.: ordan mesim mālesine mi gelmiş. a to˘bray acvaklara gelmiş. acvakları bilēsin ya, eski adı. acvaklā denīdi onnara, ōle işittik bis. acvaklar, sen bilēsin. oray ḳayrı gelēri.

D.M.M.: acvakla nerde?

İ.İ.C.: to˘bda epten, asfaltın o alt yanında orda. şū̄le ḳuvancların terterin beri yanında. orda epten asfalt.

S.A.İ.: terterin tū̄kçe adı nasī?

İ.İ.C.: neyi? nasī?

S.A.İ.: terterin tūkçe nasıl? ḳuvancıla.

İ.İ.C.: ḳuvancıla. ḳuvancılamış. ye. andan˯sōra pişman olē bu çocuk. kaçē *toçno* sāt yas vaktı, sāt üç dōt sıraları. ta asfaltan geçē beri dōru, e gōmüşler onu bekçiler, askēler. o iki beke dīl mi? ōta yerine, ōtalamış ōle. ōdan kaçē beri. ama bis de beriki yamada. kütük kütük kütük. o yılma aşā inēri, yılma gelē bōle işlenmedik yer, ḳara bālık ayaklānı, yıkılēri kalkēri, yıkılēri kalkēri. bulġā askēleri gōdüler onu geleler. onnā da geldilē onun ūruna *toçno*onu beklelē geçsin deye. annadık mı? iç uramadılā ona, çocā. çok tüfek attılā ama vuramadılar. tā geçēke bulġā askēlē bizim onu aldı. *zastava*[211] dēz bis. o˯zman *zastava* būda ḳışla kövünde, zadrugada. annadın mı? oray götūdüler. onu ḳaçtıktan sō sōmuşlā şunu bayā dayak īmiş o. nē ḳaçtın deye. da t˯ōle şeylē geçtiydi çocuklūmda. bis *lape*epten to˯būda. geldinēn onun yanına da gittim. gittik ālēri, ḳoḳuya ālēri. sā geçti ama sōna askēlē dövmüş onu. sōna bīkaç vaḳıttan sō, bilemeycēm ama elli bīde mi, elli ikide mi, o gene tūkiyeye gitti. ye. te.

S.A.İ.: zastava bu bulġā kelimesi dīl mi?

İ.İ.C.: evet, bulġar kelimesi. o da askerin iste şey var. askeri ōda dure, *zastavada*. bu beketlerin, beketlerin şefleri. askēden tā üst.

S.A.İ.: tūkçe nasī dediler?

İ.İ.C.: ne?

S.A.İ.: bu zastavaya tūkçe nasıl dediler?

İ.İ.C.: tūkçe bilmerim.

S.A.İ.: bilmēsin. a çünkü dōrdan almışık bulġācadan. onnar ōle dē deye.

İ.İ.C.: ya dōrdan almışık bulġācadan. iç bilmēm tūkçe. *zastava zastava* ōle bilēz, tūkçe yok. ē˯ralide tūkçe bekke mi olacak o? bekleme mi dēsem, bilmēm. zastava, bu beketlerin o˯zman, meselya zābit, zābitleri, on başı şeyler orda durēler onnā çıkē bu beketleri. paytonnarı vādı, ōle beygileri vādı. pinēlē paytonnā beygir aydacısı da asker. ḳoşusu da, baḳıcı da asker, epsi de. onnar gezdirīdi. bu iki beketlerin ara yerini. yolları vādı *spetsialno*. *vinagi*[212] üç dōt sefē varıp gelīler bu ara yēden. ne olē, ne gīde deye. asker aynı. iki asker. sāti geldi mi onnā denişēler ep bu gransı gezelē gözedellē. ne olē, ne gidē. ya.

D.M.M.: dördüncü sınıfa ḳadar oḳudum. sonra gençlīn nasī geçti?

---

[211] zastava – karakol;
[212] vinagi – her zaman

İ.İ.C.: gençlīm, mektep bittin bittāişe. işleme.

D.M.M.: ne çalıştın? ne işledin?

İ.İ.C.: çīfçilik. çīfçilik başḳa bī ̮şey yok.

D.M.M.: ne vādı çīfçilikte?

İ.İ.C.: bubamın vādı on on beş dekā tālası. to ̮bu yarcılık işlēdi. ilēden ōleydi. çok tālası olan yarıya verīdi. vādı bī bulġar dükyancı dako dēdik. dediler ona işlēdik. bis bēki elli altmış dekā yē işlēdik ona. çünkü on beş dekā tālaylā dōyuramēri bubam ānej. ordan yarīyı işlēdik bunnarı. bōle *naemle* dīl meselya.

D.M.M.: işlēdiniz ama size mi ḳalādı o?

İ.İ.C.: a dīl, *toçno* yarıdan bölēdik. ekin olsun, misir olsun. ne ekēsen epsi yarıda.

D.M.M.: aha yarıya.

S.A.İ.: tamam yarıdan, aha.

İ.İ.C.: yarıda.

D.M.M.: e onnā bakmışlā mı?

İ.İ.C.: bis bakēz tālanın sābine yarıcılık.

S.A.İ.: aha, yarısını ona verīdiniz siz.

D.M.M.: dede şindi nāpacān sen?

İ.İ.C.: kim? ne ̮zman?

D.M.M.: e te yapēsin e. yaptın bile.

İ.İ.C.: e *peçkaya* birasa ḳoyduk a.

D.M.M.: tamam.

S.A.İ.: ḳoydun mu ūdun mu?

İ.İ.C.: ḳoyduk da desek olū. ūduk da desek olū. nasī dēsek. sō baḳalım ne soracān bana başḳalar.

D.M.M.: ne zaman evlendin?

İ.İ.C.: ben ellinci sene evlendim.

D.M.M.: ellinci sene dedin.

İ.İ.C.: evet.

D.M.M.: sevdīn bī ḳızla mı evlendin?

İ.İ.C.:*toçno* sevdīm bī ḳızla, iç başḳa. a vādı bī nışannım

D.M.M.: a? annat baḳım o meselej bize.

İ.İ.C.:o meseley dīl mi? şindi o nışannı, bu da bizim milletten, serçelēden. serçelē olmuş on iki on üç āne ḳadar bo͞le ḳayrı. annadınız mı? benim nışannadılā beni bu ḳıza. yi ama, bīyenmedi beni, sonda. neyi bīyenmedi onnā da şindi bizim çēgeden fakir ama şindi zenginnē bī var a. şindi onnāda dükyan var. bu izet āla bī dükyan, ḳīçma dükyan vā onnāda, para vā onnāda çok. onnāda yaḳındı onnara, onu aldat. onun bī ḳāsı öldü. öldü mü boşadı, syavoştu o. annadık mı? şindi, ġalba da ölmedi o, boşandılar t̬o͞le. syavoş deyem, bīraktı gitti onu. onun yerine aldılā bu ḳızı. aldattılar aldılar onu. deycēm de o͞le oldu. sōna bulduk bu başḳa ḳızı. onnā ayatımı sü̇dü̇m to̬būda iki ay, te ölēri öleli anne.

S.A.İ.: başın sā olsun.

D.M.M.: başın sā olsun.

İ.İ.C.: ye. dostlā sā olsun. iki ay olē ḳayrı öleli anne. seksen iki yaşında öldü.

D.M.M.: maşallāsı.

S.A.İ.: nasıl tanıştınız?

İ.İ.C.: nasī. bak beri evelden bu tanışmalık pek şindiki gibi dīl. kıymetli nine buba. meselya bize yaḳışī kim olur, kim olur. bizim şeyde, zenginnikten meselya şeyden bizim çēgeden. to̬bunu olū bize, tā zengin yēden bulamassın ḳıs. zengin zengine verir, fıkare fıkareye. o͞leydi, o͞leydi meseleler. andan̬sō bunu neyse, o tā küçüktü on yedi yaşındaydı ama çok gözeldi.

D.M.M.: sen ḳaç yaşındaydın?

İ.İ.C.: ben mi? ben ondan üç yaş bü̇k. o otus üçten, ben otuzdan. ye. deycēm de, tā kövde fakī bis çok ama. fakir ama çok işlēdi bubam. ninem çok çalışīdı. ālem malay vādı o̬zman. siz şindi annadem, bēki sen de bilmēsin, malaycılık. misī düz misir.

S.A.İ.: bilmērim. annat.

İ.İ.C.: an şo͞le. düz misir, misir undan ekmek. *peçkalā* ḳış günü yanē dīl. atēsin to̬bray. misī ü̇dēsin, elēsin şeydīsin, umbaya. yanē *peçka*, pişē. sālın vāsa ḳolay olūdu ḳış geçīmek. ḳak, dızman yapāsın, misī undan tā ḳolay becanım. öbü̇tü̇lü fakīsen yoksan bī̬şey su tarnasī iyēsin.

D.M.M.: dızman nasıl yapādınız?

İ.İ.C.: dızman mı, t̬o͞le misir unu ḳarıştīdılā t̬o͞le becanım yuvālayıp şöle tepsiye nasī onu nasī öbü̇tü̇lü yapalar. ondan nasī aynı ondan da t̬o͞le.

D.M.M.: yoksa onnar ne dedin sen? tāna mı dedin?

İ.İ.C.: tarna mı, tarna mı?

D.M.M.: yok nasī, dedin. ben tam duyamadım.

İ.İ.C.: bu şindi malay, dızman. malay şindi misir undan yapılēri çünkü başḳa un yok.

D.M.M.: tamam.

İ.İ.C.: bunu yapēsin. dızman yapāsın. yapādılar ep bu dızmanı. a vāsa da sālır inek bōle. çaraklā doluysa, ḳatık falan feşman. ḳatıklı yapādılar çok tatlı olū gō. çükündür macını, çükündū ḳaynadīdık macın yapādık. ḳamıştan, şekē ḳamıştan onnadan yapādık. annadık mı? kütlē dolu. mālada. a macınna ḳarışık dızmannarı īyidik bōle, ḳaşık ḳaşık. ye. çok fakīlikti. sōnasī evcilikten başladık ya. annadık mı bu, anneyi bana vēdilē ḳayrı dūn yapacāz. ama iki gös ev vādı to˘bda ükāda yaşādık bubam, iki gös evi. iki de çocuk. iki çocuk bis iki gös ev. annadın mı? bī çīt ayvan var, on beş dekā tāla, yarıçılık ḳalanı. deycēm de tā evelden dūnneri būle lüple, deyreylen. bilēsin e lüp? a, tappanki. a, zilli maşa. bōle elinne vurū o çampaları var, çıkkara çıkkara çıkkara. bunnā da çocuklar. bunnarı çalannā çocuklar. bu lüpler epsini daireyle gelini çocuklar alīdı, o vaḳıtlar. annadık mı? dūnün ilēden kilinci dediler. kilinci annēmsin sen, annēmsin?

D.M.M.: yok.

İ.İ.C.: kilinci, ani evlenmişlē taze. a, onnā şindi. şindi bu çocuklā ona kilincilē deller onnā taze evlenme bir ay olur. çocuklā bī*grupası* vā. bu kilince için bī*grupası* var. onnar çocuklar da "verin baḳalım davulları, töbekleri, şindi bis çalalım." a çocuklā da. "bis vēmeyiz gelin alın." gelin önüne, gelin arabası önüne. sen evelden öküzlē alınīdı. bōle ōtü, arabanın üstünde bōle ōtü. gelini oray soḳālar. ī˘ama t˘ōle öküzle. yedici de var o ayvannarı. önüne giydiriler, kilinciler. alīlar, lüpleri onnā şindi biras bōle kendileri çaldılā tūküler bayā gidēlē sōna dēler: "çocuklā verin bis de şindi bis de çalalım." t˘ōle gidēdi. annadık mı, benim zamanımda bubam dedi ilk, fakī bis ama, ilk şeyi bis yapacāz şu köve. tā belovadan, ismirnenski dēlē oray, davul zurna tuttu, bubam. tāla işi tā kövde anılmış, oldu yok, gōdū yok kimse, bōle çalġıcı. vādılā tuttulā. beygir arabası neyse gittiler, tuttulā onu ne ḳadāsa. geldilē benim dūnümü yaptılar. beyollandı onnar. bir afta ōle dīl bir avşam, bir afta ōle gidedi dūnner. ye. görvēdiler alk, tā ōle şey gōdükleri yok. tūkü de çalēlē çok, āzdan. ne diyem bütün

köv üştü. bütün köv tā işittī yok onnarın bȭle davul zurna deyem bāli. ȭle geçti dȗncülük. a benim de *krıstnı̄m*[213] vādı baştan.

S.A.İ.: blezer.

İ.İ.C.: blezerim ama sōnada aynısını yaptı. aha. kövde şindi, bī̆de şindi bȭle gelin arabasınnaydı ya deyi annadıver ȭleydi gelin, bis dēdik t̬ȭble yapacāz. beygir at arabası var a. otūduk at arasınna, açık.

D.M.M.: açık.

İ.İ.C.: açık bȭle gelin aldık. ama çok o̬zman demek gȭdȗ kövün bu yok bȭle çalġıcı işittikleri yok. çok ḳalaba olduü çok çok. ne deyem sana.

S.A.İ.: dȗnnede eskiden nasī tȗkü çalīdılar? iç aklına bī̆şey var mı?

İ.İ.C.: offf. bȗle tȗkü iç sorma.

S.A.İ.: yok aklında bī̆şey?

İ.İ.C.: iç bī̆şey bilmēm.

S.A.İ.: ya da senin çocuklūnda nasī tȗküler çalīdılar?

İ.İ.C.: bak beri eski zaman tȗküleri çalınīdı bȭle.

S.A.İ.: vāsa aklında bī̆şey deye sōduk.

İ.İ.C.: yok yok. yok, çok tȗküler çalınīdı ama ḳafa yok. ȭle merak olsa meselya ile, çalmazdım zatı çocukka ama kimsi daire lüp çalādı ama ben çalmazdım. başḳa.

D.M.M.: başḳa mesele var mı? o dȗn sırası mesele var mı?

İ.İ.C.: dȗden sō bittāevlendik şeyttik, bittāişe.

D.M.M.: aha işe.

İ.İ.C.: işe bittā. bubamızın tālalānı işledik t̬ȭble. öbȗ ḳādaşım da evlendi sōna. bana düştü ayrılcılık. tamam *tekeselē* paysındı bis elli yedide gī̆dek *tekeseye*. bittāto̬bray ayīdı beni bubam. to̬burda yaptık ettik anneyle.

D.M.M.: annenin adı neydi?

İ.İ.C.: emine.

D.M.M.: emine.

İ.İ.C.:*snimkası* t̬ōda onu bakērim ona.

S.A.İ.: onu sıracādım o pıtret onun mu deye? ikimiz misiniz?

İ.İ.C.: üçümüz.

---

[213] krıstnik - şahit

S.A.İ.: üçünüz kim o?

İ.İ.C.: bak şindi. o şindi bu benim dünşüm. bu.

D.M.M.: dünşü.

İ.İ.C.: bu ben. bu to˘būda. bu kişinin yaptīn benim nine onu dūnü oldu.

S.A.İ.: torunun?

İ.İ.C.: torunun işte, razgratta. bunnarı būda çaktık. ye. orda yaptık bunnarı.

D.M.M.: solda dünşün, ōtada.

İ.İ.C.: anne benim.

D.M.M.: anne ve sen.

İ.İ.C.: ye. başḳa *snimkalā* da vādı ōda.

S.A.İ.: başḳa pıtretlē de var ōle mi? dur sāde şey çāpma.

İ.İ.C.: a yok yok. benim bunnā te, bunnar benim torunnar epsi. ye. şindi bu mektep bittīdi, razgratta. bunun dūnünde. bunun dūnde bu şey, bōle. bu da abbasının ḳızı. tenēde būda da emine. ona evēdik.

S.A.İ.: çok güzelmiş.

İ.İ.C.: o dūnde. dūnü yaptık ettik.

S.A.İ.: sen güvē olūka ne gīdīydin?

İ.İ.C.: ben güvē olūka k*ostümne.*[214]

S.A.İ.: kostümne?

İ.İ.C.: a yoktu bilem ōle, elalem.

D.M.M.: sen yine otur. ben ḳoyarım yerine. sen otur.

İ.İ.C.: annadık mı? evelden būle sarık ḳuşak ōleydi. ḳuşaktı vādı ōle māsus. çāşır da vādı. ḳuşā da vādı. sītına gīcēn ōle şeylē vādı. ēkezde yoktu ama olannādan alīdılā ōle.

S.A.İ.: ayaḡına ne giyīdiler? ayakkabı mı, ḳundara mı, ne? çarık mı?

İ.İ.C.: ḳundara. o˘zman başḳa dīl çarık dīldi. e güvē giyēsin aşā ükarı.

S.A.İ.: e sorem ben de.

İ.İ.C.: damda inē satacān, alacān yine.

S.A.İ.: ḳafana bī˘şey ḳoyādın mı?

İ.İ.C.: şapḳa.

---

[214] kostüm – takım elbise

S.A.İ.: şapḳa?

İ.İ.C.: a evelden bo͡le sarık.

S.A.İ.: sarık?

İ.İ.C.: sarık, çalmayla.

S.A.İ.: a çalmayla, aha. onnā.

İ.İ.C.: o͡lēdi, bis çıḳādık bu yeni şey zatı. davul zurna getidik dünümüze. urba vādı dējştīdik.

S.A.İ.: a,kostümnu oldunuz.

İ.İ.C.: a kostüm bittāsı tˬo͡le gitti.

S.A.İ.: o͡le de gitti.

İ.İ.C.: ye.

S.A.İ.: a şey, teze gelin nasıldı?

İ.İ.C.: o gene ḳaftannı.

S.A.İ.: ḳaftannıydı.

İ.İ.C.: a ḳapalı, ḳapalıydı.

S.A.İ.: a neyle ḳapādılar üzünü?

İ.İ.C.: e üstünü ḳapādılā incecik bīˬşey, fılanta mı dēdilē mi ne tˬo͡le bīˬşey.

S.A.İ.: a fılanta.

İ.İ.C.: ye. a o donna desem ey gelin urbası çok tˬo͡le şeyde, ḳaftannı deyem bāli. tˬo͡le urba gīdirdiler gelin urbası. onnā da ēkezde olmazdı. ḳonu ḳomşudan alīsın tˬo͡le. kimde vāsa ondan varıp istēsin. bitīdinen işini, dünü varıp götürüsün yine. tˬo͡leydi.

D.M.M.: dede senin yatān üstündeki o ne? şu arḳada.

İ.İ.C.: bu mu?

D.M.M.: aha. onun adı ne?

İ.İ.C.: bu kovor. kovor dēs.

D.M.M.: anne mi o͡dü onu?

İ.İ.C.: a yok. bunnā satın almā. ey tā o͡te dōru tā başḳa ama ḳīdık onun camı, bitti. toˬbu ḳaldı, atıra. tükiyeye gittik ye. bu evlē boşaldı. yine geldik.

S.A.İ.: maculuk meselesinde. seksen doḳuzda.

İ.İ.C.: ye. gittik geldik oray bis.

D.M.M.: gittiniz, nasıl gittiniz?

İ.İ.C.: tˬo͡le *ḳamyonna* reysle.

D.M.M.: epsini sattınız gittiniz.

İ.İ.C.: bize evleri satmadık. ama ḳalmadık şeyleri vā. içēleri doluydu bṻle. ġardrop şey, beygir, taliga deyem bāli. dikiş maşnesi bī taḳım şeylē, epsini sattık onnarı. ayvannarı sattık. ḳoyun vādı. paralı parasız gittilē t̬ō̈le.

S.A.İ.: bedava.

İ.İ.C.: bedava. evlē ḳaldıydı.

D.M.M.: gittiniz ḳaç sene?

İ.İ.C.: altı ay dūduk orda.

D.M.M.: altı ay. nerey gittiniz dede?

İ.İ.C.: istamboldaydık.

D.M.M.: istanbulda.

İ.İ.C.: vādı ōda birikēmiz deyem bāli. onnāda dūduk bir afta ḳadar bittāçekildik kiraya. ōda dūduk kirada.

D.M.M.: nasıl ḳarar aldınız gelmeye?

İ.İ.C.: a ḳafam dönvēdi.

D.M.M.: annat baḳalım o meseleyi.

İ.İ.C.: off. ne annadem, anadem olacak annatmasam da olacak. şindi avşam çocuklā gidēdi işe, gelīdiler. bis anneyle evde deyem bāli iç bṻle *kurajsız*[215]*kurajsız*. *kuraj* yok iç. bō̈le gidēz bis ama iç *kuraj*, gözlē burda ep, bulgaristanda. sōna t̬ō̈le dūdūnen bis dēdik ey gidecēz bis falan t̬ō̈le. “nābacānız.” dediler iki tane çocuk. bis gidecēz evlēmize. “e nābacānız ōda.” e nābāsak yapalım. deycēm de anneyle ḳızıştık bis. onnāla da ḳonuştum te temiz. “bis de dönecēz ama biras tā duralım. biras para ḳazanalım falan feşman.” bis geldik onnā da sōna bir ay geçmedi onnā da geldiler. elen de t̬ō̈ble. arcadık paraları. yene *nova*, *novadan* paysındık.

S.A.İ.: sıfırdan.

İ.İ.C.: to̬bu ayata geldik işte.

S.A.İ.: epsi sıfırdan başlayvēdiniz.

İ.İ.C.: ye ye ō̈le. *vajen*[216] becanım.

S.A.İ.: a, orası ō̈le de. gençke ne, zemaneyke dēsem bālim. ne oyunnar oynādınız onusōduyduk mu?

---

[215] kuraj – cesaret;
[216] vajen – önemli

İ.İ.C.: o ōle çelikçik dēdik, sopa. bis kenāda būda. bizim akrannāmız çocukka, ķızannar. tā mektep bitirike gelilē to˘bu māleye. bize çeliklē sopalā bizde durē, ıs*kılad*[217] bizde. oyunu bitīdik mi sopaları oray eve ēkes avşam oldunen. būle çelikçik oynādık. ēkezein *grupası* olū. çelikçik oynādık, ķāşı ķāşıya. tekēlek tekeledik bōle. alķa te˘bōle çeşint çeşint ne dēm. çok şeylē, çeşint çeşint oyunnā.

D.M.M.: çelikçik nasī olūdu?

İ.İ.C.: çelikçik sopayla t˘ōble bī ķuyu ķazāsın t˘ōble üçgen ķoyāsın oray bī çelik to˘b˘ķadar olēri o sopa, ķocaman olēri. annadık mı? ōdan bittāon kişi burdaysa çocuk on kişi ķāşıda kāşlēri. a. çelik yapāsın çekēsin ona gidē toyana. "ķaç verēsin ba?" "on." adımna on metro ileri gitmiş.

D.M.M.: adım olarak sayādınız.

İ.İ.C.: a. çelik būle sopayla urēsin bīde urēsin ona gidēri. annadık mı? "ķaç ba?" e meselya aşā ükarı on, on beş, yīmi. çok uzā da gidēse ķīk da, ķīka da çıķar. a, sayıyla. bōle bōle üze ķadā gidēriz bittāoyun bitti. şindi başķa oyun. o işi geçti mi, onnar çelē aldıktan sō sıbıdēri o çelik te ayķırı koyēsin o sopayı t˘ōble ķuyun üstüne. buray bī ķuyu yaptık ya, üçgen. onun üstüne bī metroya ķadā sopa. onu koyēz oray ızlandırē çelik te, to sopaya ūdu mu, sen çekilēsin geri senin işin bitēri. geler īsan o oynēri. t˘ōle on bī kişiyle, beş kişiyle ķāşı ķāşıya. beş burda, beş öte yanda t˘ōle.

D.M.M.: bir kişi ķalınca oyun devam edē mi?

İ.İ.C.: bī kişi ķalıncaya ķadā devam edē.

D.M.M.: a bī kişi.

İ.İ.C.: ķalıncaya ķadar. onu da çıķādıktan sō bis geçēz sōnasī bu şey ķāşıma, çelī onnā gelē ķuyunun başına. alķacık oynādık. sopalar, ēkeze ķocaman sopa. soķakta basıverēsin demīden o, gidēri, tekelenerek gidēri. a onnā da ķāşımak için sopayı trak önüne ķoyar dūdurū. tā alīka tā o ızlandırē, sana ķāşı. ķāşı ķāşıya bōle bōle ileri dō, kim sūtecek ileri dō. ōle oyunnar. saklambacık oynādık. sayasın yīmi otuza ķadā saklanīsın. aralar bulur. te çocukluk. gidēsek ķāpıs çalma yas günü.

D.M.M.: onu nasī yapādınız?

İ.İ.C.: ķalan gittik bī ķāpıs çalma, ķāpıs. bī*grupa* bayā bīķaç zemane deyem bāli. tuttulā bizi, bāladılar epsimizi bī˘yeri, ķaçmaylım deye. getīdilē köv içine. annadık

[217] ıskılad (sklad) - depo

mı? köv içine. çıḳādılā “baḳın bunnā, dēlē. bunnā ḳāpıs çalēlē. ne cezā verelim bunnara?” bittāyapmaylım.

S.A.İ.: sōra?

D.M.M.: ne cezā vēdiler?

İ.İ.C.: cezā, *şamar*.[218]“cezā ḳaç şamar?” buna to˘bkadā, buna to˘bkadā. bittābaḳalım gitçēz mi çalma.

S.A.İ.: çok mu bostannā vādı o˘zaman?

İ.İ.C.: evelden, ōle şindiki gibi yarım dekā, ōle bī dekā dīl. en as iki dekar, üç, dōt, beşe ḳadar. çok tālası olan çok ekē. çünkü onnādan bīde macın yapelē. ne iyēsin, ne iyēsin de kalēri de güze dōru. onu da bütün epsini topālā, epsini ḳazılar, tavalara şeylere ḳuyu yapılī bōle. ne ḳadar dēm beş altı metro bī ḳuyu yere kazılēri.

S.A.İ.: uzun, a derin.

İ.İ.C.: derin, yere kazılēri. tā iki sıra kepiç tūla işledilē kenālāna. bu tavalara göre sulanīdı etrafları şōle yalın çıkmasın deye. bōle tavalā aranī vādı evelden. bilēmsin bilmēm? tava geniş, aranī tā küçük.

S.A.İ.: bilmēm, annat sen onnarı.

İ.İ.C.: annadık mı? onnarı ḳaynada ḳaynada īsilē en bittide bī tavaya toplanır. bir iki tavaya toplanır. ōle olūdu ḳāpızlā. sōna ḳamış macını. ḳamış bī, ḳamış sıḳacā vādı kövün içinde. ona ḳoşādık eşek yāuutta beygir. onu çevirē oldu yēde. o dönē. bōle o presa birdan koyēsin, öteden çıkēri ḳamış.

S.A.İ.: sıḳacak.

İ.İ.C.: ōta yēde bī tava var oray sular akē, ōdan alēsin sulānı. bīde çok ekēsen çok olēri. t˘ōle sıḳādık onnadan suyundan da macın yapādık.

S.A.İ.: o ḳamış nereden gelīdi?

İ.İ.C.: tarlaya.

S.A.İ.: a onu da dikedi, ekēdiniz.

İ.İ.C.: ekēdik. bu şekē çükündür olsun. bunnarı ep ekēdik t˘ōble ḳış idarısı için. macın yapma. evelden şekē yok, yok şeker. būda nēden o˘yandan bu˘yandan bīkaç kilo misāfir gelsin de kāvelik için t˘ōle kesme şeker. onnar da ninemilin bubamilin gidēse bī˘yeri, bulūduk onnarı dolaptan īdik, ḳādaşımna ikimiz. e yok şeker t˘ondan.

---

[218] şamar - tokat

to bir iki için mısāfir için alē, bis de onnarı, sakladılar öte beri ama bulūduk onnarı bis. t̬ōle çok çok.

D.M.M.: o̬zaman şekē nasıldı? bir iki tane dedin de.

İ.İ.C.: kesme şeker.

D.M.M.: kesme şeker.

İ.İ.C.: kesme şeker t̬ōle *buçka*[219] dōt köşe.

D.M.M.: dōt köşe.

İ.İ.C.: dōt köşe olēri. t̬ōle küöük.

D.M.M.: beyaz mı?

İ.İ.C.: beyaz beyaz. türkiyede var ōle çok. ben gittikten sō kesme şeker olē. türkşyede şindi şindi olēri onnar. te burda da var, burda da var. ōle kāve içenner bunnarı kullanēri. bulēri nēde nēden bulēri onnar.

D.M.M.: ben kāve içmedi̇me, bilmēm.

İ.İ.C.: bis de kāve içmēz şindi çok. çay içēriz. e kāve te içēm çok sīrek. yok ōle alışḳannīmız. var īsan ōlen de sātı var. içēri bōle alıştīmış. bizde yok ōle şey. te misāfī gelīse içerim kāveyi öbütūlü aklıma gelmez, çay.

D.M.M.: ne çay içēsiz?

İ.İ.C.: olambī çayı, olambır. başḳa *layka*.

S.A.İ.: laykanasıl tūkçe? sen çocukka ne dēdiniz laykaya.

İ.İ.C.: ey sana şindi söylemeycēm gelin.

S.A.İ.: sōle sōle.

İ.İ.C.: ay işitmemişim. pire çiçē, pire çiçē gibi bī̬şey o. pere çiçē bilemsin neye denē?

S.A.İ.: neye denēri?

İ.İ.C.: o yas günü t̬ōle ḳırda olē gene beyaz açēler.

S.A.İ.: beyaz.

İ.İ.C.: gelin yanā. onnā ḳīmızı açēri, şōle. çabık tā geçēri onnā t̬ōle ḳīmızı açēlē, gelin yanā. pire çiçē, tā başḳa pire çiçē iki çeşint olur. bunnar *layka* dedim, ben *layka* bilem onnarı. tūkçe adını bilmēm.

S.A.İ.: tūkçe adını bilmēm. e ninenne buban layka mı dediler ona?

---

[219] buçka – küp

İ.İ.C.: *layka* dediler onnā da.

S.A.İ.: aġa, onnā ōle işitmiş.

İ.İ.C.: *layka*, yok başḳa ne desem, pire çiçē desem o olmaz.

D.M.M.: pire çiçē dā büyümü?

İ.İ.C.: bük bük. o küçük olē ba *layka* dedīniz. onnar küçük açēri. pire çiçē onu tā büyü.

S.A.İ.: ḳoyun gözü anġısına dediler? onu unuttum.

İ.İ.C.: ḳoyun gözün nasī olur o? ḳoyun gözü o çörek otu falan feşman ani tükiyede dellē çörek otu.

S.A.İ.: a dıl dıl.

D.M.M.: ḳoyun gözü mü?

S.A.İ.: ḳoyun gözü kenāları akça ōtasında sarı dıl mīdi? akça açēri de.

İ.İ.C.: ben.

S.A.İ.: bilmerim ben de unutmuşum da senin aklına gelīse?

İ.İ.C.: ḳoyun gözü mü dēsin sen?

S.A.İ.: e o mu bilmērim. ben de unutmuşum da, duyadım küçükke ama.

İ.İ.C.: nasī, nasıl adtı o?

S.A.İ.: dışı beyaz, ōtası sarı.

İ.İ.C.: ne dediler ona? nasī?

S.A.İ.: ḳoyun gözü.

İ.İ.C.: ḳoyun gözü.

S.A.İ.: o muydu bilmēm. unutmuşum bende de, senin aklına gelīse deye.

İ.İ.C.: a yok. benim de aklıma gelmēri ōle şey.

S.A.İ.: e neyse.

İ.İ.C.: bilmēm, ḳalmamış aklımda.

S.A.İ.: ḳalmamış.

D.M.M.: başḳa ne çay içēsin?

İ.İ.C.: başḳa çay, to͡bu *layka*, olambī çiçē. vā şindi bāçımızda şindi ā. onnarı toplēriz. onnarı kurudēriz. koyēz bu bī͡şey içine.

D.M.M.: ney?

İ.İ.C.: ona kurudēz, koyēz bī tarafa. bu *laykayı* da yas günü toplarız. bīde bu gül bubusu.

D.M.M.: aha gül bubusu.

İ.İ.C.: gül bubusu. onnarı toplā ḳoyarız. tˬōble ḳışın çay yapma. başḳa, keklik, keklik. bilēsin ya? keklī bilēsiniz ye? onnarı ḳurudū ḳoyarız, keklik çayı yaparız. ye. bu *jılt kantarion*[220] dēriz bis bulġāca.

S.A.İ.: bulġāca jılt kantarion.

İ.İ.C.: bilēsin ya?

S.A.İ.: bulġācasını bilem ama tūkçesini bilmērim.

İ.İ.C.: tˬonu ben de bilmērim tūkçesini, *jıltkantarion*. tˬonnarı içēriz bis de çok. toplarız onnarı yas günü. elede evde benim çocuk, benim çocuk sāde onnādan içēri. *redovno*[221] çay tˬondan içēri. çok yaralı bīˬşey. ōle astalık vādında toˬbu *jıltkantarion*uzaltı çocū.

S.A.İ.: ne astalī vādı çocūnda?

İ.İ.C.: būle ḳanında, *siroza*[222] gibi bīˬşey. bilemsin *siroza* ne denī.

S.A.İ.: duydūm var.

İ.İ.C.: var mı? ḳara cēde. benim būk çocūm zatı ondan gitti. *sirozadan* gitti. onu tā sōlēdiler onu işkilendinen içmeycēn dediler. o içti, içti. *brigadirdi*[223] o, domus fermasında dūdu, babirde de dūdu. orda burda. epsi toˬbu içki içilen şeyde içinde dūdu. a bu sirozadan da öldü. küçük çocuk da, onda da āçik ōle işkilenmişler. toˬbu *jıltkantarion*içvēdi uzaldı çocuk. ye. he başḳa?

D.M.M.: dūnünü sordum. bize annatabilcēn bīmasal ya da māni, hikāye var mı?

İ.İ.C.: vādı çok küçük abbam annadīdı. bubam ninem annadīdı ama toˬbu yaşlandıktan sō unuttum onnarı ben. nasī unuttum epsini de unuttum. anne de öldü epsini de unuttuk.

S.A.İ.: ama kendi çocuklāna annadīdın mı?

İ.İ.C.: annadīdım, işittim yalan poman şeyler çokkk. tilkileri annadīdık. ye.

S.A.İ.: senin aklına bōle bībaşḳa bīˬşeylē gelīse sen annat, bekleme soru sōlum.

İ.İ.C.: ayī ben düşünem baḳalım başḳa, ne geçīdim demek düşünēm baḳalım, gençlikte.

S.A.İ.: gençlīnden.

---

[220] jılt ḳantarion – sarı kantaron;
[221] redovno – düzenli, sürekli;
[222] (siroza) tsiroza – siroz;
[223] brigadir - ustabaşı

İ.İ.C.: vādı çok şeylē geçti başımdan ama annatmaycām.

D.M.M.: niye?

İ.İ.C.: yema başḳa şeylē. başḳa benim geçīdim astalık meselesi.

D.M.M.: annadım tamam.

İ.İ.C.: *sanatorium*[224] dīl çok dūdum ben. bu *komanizmada*. bereket vēsin *sanatorium*. ben evlendinė. ellinci sene evlendim ben. elli üçüncü sene askere gittim ben. askere gittikten sō beni çürük çıḳādılā. annadık mı? bī sene yapā yapmaz beni *volen*[225] ettiler. andan˘sō ordan sō bittāben *sanatorium,sanatorium* on sene *sanatoriumnede* gezdim. sōna bana sofyada bī*operatsiya*[226] yaptılā. bereket vēsin deyem te to˘bu yaşlara geldin te.

S.A.İ.: aha.

D.M.M.: geçmiş olsun.

S.A.İ.: nēden yādılā?

İ.İ.C.: *belodrobno*[227], *belodrobnodan* ak cīerden bī aptsez aldılā. aptsez deller.

S.A.İ.: ak cīerden.

İ.İ.C.: ak cīerden. onu aldılā *çistoprosto* kestiler onu, diktilē. ōle annattı *doftolā*. a bu sā tarafamı cēri küçülttüler āçik. çünkü aldıktan sō bī pāça onu küçülttüler. bu ne˘zman altmış üçüncü sene.

S.A.İ.: altmış üçüncü sene.

İ.İ.C.: altmış üçüncü sene yaptılā bu operatsiyayı, sofyada.

S.A.İ.: sōna iç sıḳıntı bīşey?

İ.İ.C.: *absolyutno* sıḳıntı. bittāişe gittim. ḳorūdum t˘ōda bī sene ḳadā kendimi. operatsiyadan sō, bittāişe gittim.

S.A.İ.: altmış üçüncü sene yādılar ak cērinden.

İ.İ.C.: bittāişe. ep ölecēm, ölecēm, ölecēm te seksen altıyı aldım. te vāmış kısmet becanım. gelin gencecik evlendikten sō ne deyem astalandı. üç ay *bolnitsada*[228]iki ay evde, üç ay *bolnitsada* t˘ōle t˘ōle. t˘ōle geçti ayatı. onştan istēmem annatma. ye. evlendik iki çocūmuz oldu, t˘ōble. emekli yaptılā beni askeriyeden.

---

[224] sanatorium – şifa merkezi, sanatoryum;
[225] (volen) uvolnenie – askerden ayrılma;
[226] operatsiya – ameliyat;
[227] belodrobno – ak ciğer;
[228] bolnitsa - hastane

D.M.M.: askeriyede dā emekli oldun, ōle mi?

İ.İ.C.: evet evet elyan belyan t˅onnā. onnā aydēm.

D.M.M.: elli üçte mi oldun?

İ.İ.C.: ayır altmış üçte. elli üçte askere gittim ben.

D.M.M.: emekli oldum dedin de ben.

İ.İ.C.: a emekli bittāben askēden tā elli üçüncü sene *volen* ettilē. bī seneden sō bu akkımı da vēdiler. *pensiyayı* da vēdiler. tefı çıḳadılā beni, bilmesinne, bilmesinne. benim işimi sigōdular *pensiyamı*. bittāben kendime çāre. *bolnitsalara* gittim. filyan yēde şu *sanotorium*. bütün bulgaristanda gezmedik *sanatorium* ḳalmadı. külüm ş̄ōle demī gibi, demī gibi besle şindi inceldim ben. o˅zman üz kiloya dōruydu. ep *sanatorı̯umlēde komaniz* vakte bì leF ödemēsin, bīleF. sāde yol parasına gidebilēsin. ye. onu da ḳolayı vādı. onu da *sanatoriumdan* ödediler isteyene. ō̄leydi, bu *komanizımda* çok yādım etti. başḳa şey desem bu sıra o astalık. şindi bu astalık ḳa şindi. bu ak cī̯erden astalıkları şindi düzeldeller. ilyaç çıktı onnara çok. köküne erdilē bu astalīn. ye. t˅ō̄le geçti işte, on sene *sanatoriumda.*

S.A.İ.: temin dū̄de blezer dediydin. blezer nasıl oldunuz?

İ.İ.C.: blezē mi?

S.A.İ.: ye.

İ.İ.C.: blezē, ḳolaç blezeri olduk. t˅ō̄le ninem yaptı bī ḳolaç onun ninesi yaptı bī ḳolaç. üstülēne ş̄ōle tepsiye ḳoydulā, çevire. çevire bī çevire gēcik peşkir, üstülene. ben ona vēdim onu, o da bana vēdi, t˅ō̄le.

S.A.İ.: ama bī̯şey dēsiniz mi bir birinize onu verike?

İ.İ.C.: e tabi demiştīriz. blezer olēsin. bittā.

S.A.İ.: geçindiniz mi blezerinne?

İ.İ.C.: çok geçindīdik, çok çok. dū̄ne çāma gitme zatı onnā gittim ben.

S.A.İ.: ye annattın ya. ben de o üzden dedim.

İ.İ.C.: zatı dū̄ne çāma berabē gittik.

S.A.İ.: başḳa neler yapādınız blezerinne beraber?

İ.İ.C.: blezerimle, bak şindi. gençlikte genç olduk onnā. o biras içkiye salādı çok. içkiye salādı çok mābetçīdi bō̄le. niyan şindi, o şindi *tekesede* işe gīdi, işçiydi. *sçetovoditel* gibi bī˅şey.

S.A.İ.: aha yazar. yazādı orada.

İ.İ.C.: ōda yazıcı. ē vakŭt sēbes vaktı olūdu. avşam üstü olūdu çekilī gelīdi bize. ninem de beni ḳorumā çalışīdı. dīl mi ben asta. ep ḳorumā çalışīdı bu içkiden. o bana gelē şindi ille ilya çok da içmesen datman Íyazım. onun atırısı için içmen Íyazım. ninem de bize geleri onu görēri geçēke pençereden görūmüş onu. "blezerin, blezerin yok evde." "nēye, nerey gitti o?" "yok yok. blezerin yok, iç arama." çevirīmiş geri.

S.A.İ.: senin aberin yok.

İ.İ.C.: aberim, aberim yok. bana annadīdı sōna. tˬōble gençlikte ne deyem çok. gençlikte bis būle on kişiydik. on çift deyem bāli, boydaş çok. o da şindi *tekese* dōlūḳa bu *dispeçēlēle*[229] işi vādı onu. *dispeçer* bilēsin e? *tekeselēde* reys çok o vaḳıtta. alīdı, bis çok gidēdik gezme, tekkelere. askovaya, toyanı, gidēdik uzak uzak tekkelere, oyana buyana. tˬōle meşur yēlere gidēdik būle ziyaret etme. o yapādı, ucus fiyatta *tekese* reysinne, gezē gezē dūduk. gençlikte, ḳālāmızla bu on çīt çocuk būle, boydaş. çok tˬōble şeylē gençlīmizdeyaptık toˬbunu sūdük. *vse edno çe*[230] şindi iç yapmamışık, o sözle. neymiş, ne zaman geçmiş.

S.A.İ.: annayamadın ya?

İ.İ.C.: iç annayamadan. te, sō şindi bana, seksen altıyı aldım, ne deyem sana, bīˬşey. bīˬşey bilmēsin. ne deyem? neˬzman geçti o seneler bilmēm. *vse edno çe* iç yaşamamışım.

S.A.İ.: hayat çabık bitēri.

İ.İ.C.: ayat tˬōle. düşünūsen *lapıydim*, roman dēm e. roman beketine gittine gittik, romannarı geçīdik, on yaşındaydık o̧o̧, sen de. e̦ey, başḳa? başḳa ne?

D.M.M.: başḳa adetlerden bāsedebilīsen?

İ.İ.C.: adetler? ne alevi şey mi?

D.M.M.: e onu bilīsen, birazcık onnādan annat.

İ.İ.C.: evelden alevilē gidēdik dedelēmiz var a. var a, şindi var a dedelēmiz, onnara. seni māleye ḳoycāz, evlendik ye. seni māleye ḳoycāz. sarāsın sarīnı, pıpını giyēsin. anneye de fıtalānı giyer, ḳaftannānı giyer. andanˬsō, bˬavşam seni alacāz māleye. varıp gidelē, ḳoyālā seni bī boş odaya meselya. dede obū odada. "ey sana bī tālip getīdik, ḳara başlı bī tālip getīdik sana." "e, getirin görelim. kimmiş o?" e, tutē bī ōda, ne deyem, tāliplēden biri. tutālā seni ḳolundan çıḳarīdı dedenin uzurūna. a,

[229] dispeçer – pıtni, ḳamiyoni, pıten list razreşenie;
[230] vse edno çe - sanki

sanaḳara başlı bī tālip getīdik. annadın mı orda? bittā kabuledēlē seni oray. “a, bizim dedīmizi yapacān mı?” “yapacām.” “şunu şurasını şöle yapacān mı?” “yapacām.” yapēsin, ne sorēri ōda epsini vābt edēsin ōda. “yamık yoldan gitmeycēn, dōru gidecēn. çalmaycān.” “çalmaycām.” a, onnā sorelē vaḳıtla. bittāsı tˬ ̄ole er çāşamba, ne deyem bis çāşamba cumā gidēdik māleye. bizim de ep te şindi ō̄le. bis çāşambalı. sizin mesim māleler pazartesi gider. sen māleye gìdin mi?

S.A.İ.: gīmedim. gīmedim.

İ.İ.C.: gīmedin mi? sen bilmēsin.

S.A.İ.: iç nereden bilecēn.

İ.İ.C.: bilmēsin sen bu şeyleri.

S.A.İ.: bilmēm, bilmēm.

İ.İ.C.: orası çok mesim mālesi dindar, deyem bāli. dindar gençlē şindi ōda. te tekellere gidēlē. sema dönme gidēlē. bunnarı aberin olēri senin iç.

S.A.İ.: e öteden beriden ara sıra.

İ.İ.C.: ben de işidēm.

S.A.İ.: işidērim.

İ.İ.C.: çünkü o vā çocuklar bazı sorelē bana. ey, meselya sorēlē bana, yaşıt dīl mi. sema dönēdiler evelden, bireleme, ikişēleme, üçēleme. sorelē bunnarı nasī dönēdiniz. nasī dēdiniz. bana ep sordular bū̄k gibi. ben de söylēdim, söylēm onnara tˬ ̄ble tˬ ̄ble.

S.A.İ.: bilēsin mi nasī olēri? yapabilcēn, gösterebilcēn mi?

İ.İ.C.: of, onnarı sazla. sazla, sazlada ayānı uydurēsin ona göre. ō̄le çalġaya göre uydurēsin.

S.A.İ.: saz çalabilēsin mi sen?

İ.İ.C.: a yok çalmem. çünkü buray giren bī gösçü. gösçü giyēsin. bu gösçü en başdan semayı açan gösçü. zakīr̤ söyler sazınna, gösçü açar. bilēsin ya andanˬsō oturelē dedeler epsi, şō̄le sırada. semayı açar ḳarısınna. kendi ḳarısınna açar, semayi. birileme ūr̤lu semay açar. şō̄le iki üç sāt döndükten sō şeye tutunūsun ḳarınna, ayaklāna basıp. durūsun dedenin ḳāşısında. o bī duva oḳur. andanˬsō “gelin buyurun tālip ḳādaşlā.” dēsin. bütün epsine. buyur̤ūsun, epsi ḳalḳālar. gençlē ḳalḳā meselya yaşlı o yürüyemēri desema mı döncek. e, kendine güvēn ḳalḳar. semaya epsi fıtalı. şō̄le çāşīda o vakŭtlar ō̄le vādı, çāşī gīdiridilē bizi. yaḳışmazdı ama gīdiridilē. şindi

bis çıḳāmadan eski köv, yeni köv eski adet mi dēlē, ne dēlē. eski köve yeni adet çımaycāz a? boba dēdi t̬ȭble yapacān ȭle yapādık, sesledik. seslēdik evelden gençlē seslēdi ītiyāları, bizim zamanımızda. ye şindi yok ēkes kese elinde. *tekeseye* gīdik ēkezin kese elinde.

S.A.İ.: māleye gittīnne nerey oturudūnuz?

İ.İ.C.: en kenara oturŭdum.

S.A.İ.: en kenara.

İ.İ.C.: en bittiye. e sıraca gidē ōda şindi. sıraca, yaş. sen benden ileri evlenmişin, ileri ḳafadar olmuş. ḳafadar meselesini bilēmsin?

S.A.İ.: annat bilmērim. bilmērim.

İ.İ.C.: mūsap olūsun. te şindi ben dūnü çāma gittik ya, benim *krısnim* vā ya. gene onun ḳafadar olduk. ye.

S.A.İ.: blezerinne ḳafadar oldun?

İ.İ.C.: gene onnā olduk. ȭle uyuşūduk dȭdümüz ḳālāmız, bacalāmız. gene ḳafadar olduk bis. t̬ȭle ḳafadā yaptılā bizi onu da iki gün üç gün ḳadā gidēdi ḳafadar olmak.

S.A.İ.: nasī olūdunuz?

İ.İ.C.: onu şindi meselya ḳafadā gene t̬ȭble urba giyēsin meselya dedeler toplaşıp būle çǫu dedeler duva oḳūlar şeydiler t̬ȭle bizi bāladılā dȭdünü bizi. dȭdümüzde bī̬yeri bālalar meselya ȭle dedilē, bobalāmız. bī inek vāsa ben de bī sālı. bī mömesi onun olacak.

S.A.İ.: ḳafadarının.

İ.İ.C.: a, o īcek birini sen birini de ben meselya. ne deyem t̬ȭle. o ḳadara ḳadarına ḳādaşından tā ileri.

S.A.İ.: ḳādaşından tā ileri.

İ.İ.C.: tā ileri gelē bu ḳafadālık. ye ȭle ḳafadālık. şindi tūkiyede ben seslem em bu cemnēde annadēllē ōda bobalar. seslem onnarı da ōdada çok bu ḳafadā meselesi çok ızlı. zāten alevi oray gīmeyince to̬bu ḳafadā olmayınca mısmıl alevi olamēsin. ye. içerī tā başḳa. tā başḳa şeyler annadeler. oray gīdine.

S.A.İ.: oray gīdinne.

İ.İ.C.: ya, bu alevicilikte.

S.A.İ.: iç çekişmediniz?

İ.İ.C.: *absolyutno* ayatımızda iç çekişmeden. o benden tā ileri öldü. genç öldü. altmış üç yaşında öldü o. ama içkiye salādı o çok. ben astaydım ama ben içkiden ḳorūdum kendimi. içmē bilīdim içsemde mābette bilīdim ne ḳadar içē. o fazla içēdi. ondan da, bīde şey içēdi, ḳonyak içēdi. bu konyak kola, konyak kola. *ştaygasını*[231] getirīdi eve. alīdı t̬ōle içēde. ama başını çabık idi. ye.

D.M.M.: onun ḳarısı?

İ.İ.C.: ḳarısı sā şindi.

S.A.İ.: adı ne onun?

İ.İ.C.: üsmügül.

S.A.İ.: ismigül ne dēler ona? nasıl ismigül?

İ.İ.C.: ismigül bu isaefleri tanıyēmsin?

S.A.İ.: yok tanımērim.

İ.İ.C.: kubrattan. kubrata ava ḳarısı. mallime dēdi ona. oḳumuş onnā çok.

S.A.İ.: ismigül isaeva mı?

İ.İ.C.: a̬a̬, isaeva. ismigül.

S.A.İ.: o nerede yaşē o?

İ.İ.C.: o to̬būda yaşēri bī benim to̬būda bir iki āne ükāda.

S.A.İ.: onnā da ḳonuşma istēsek acaba.

İ.İ.C.: bak onda da em de tūkü de vā çok.

S.A.İ.: oooo!

İ.İ.C.: var. o zatı t̬ōble yēde şeydēri o çok. kıstırabilīseniz onu. nasī çok güzel o. çünkü evde kimse ondan başḳa, yalnızça o. ben gibi tö̬būle, deyem. çok şeylē var onda bu eski şeyden onun macını ḳafasın tā çok şeylē der size, esabedēm. ye.

S.A.İ.: e bir onu da baḳarız bis.

İ.İ.C.: ben göstercēm ona nēde yaşādīnı.

S.A.İ.: çok ī olur.

İ.İ.C.: ya. o bilē çok şeyler, eskiden ḳalma.

S.A.İ.: ī olacak.

İ.İ.C.: e bis meselya ne iş yapacān bunnarı? televiziyaya bīyēde mi çıḳaracān? kameran da var?

---

[231] ştayga - sandık

D.M.M.: şey dede ya. ben şindi oḳul bitirmek için bunu yapēm ya. onu yazacām sōra diplomamı alırım, kısmetse.

İ.İ.C.: neye faydası var? senin şeyine mi, oḳuluna bī ̆şey mi?

D.M.M.: evet benim oḳuluma.

İ.İ.C.: a būle eski şeyleri sorulā şeydilē, annadīsın.

D.M.M.: aynen, ōle.

İ.İ.C.: pek islya becanım şindi. benim demem ōle kimsi būda sema dōne kalēlē bilmēm nēde sōna tūkiyeden vereler. ōle şeylē dīl e?

S.A.İ.: e işallā bī ̆gün o da olur. bī ̆gün o da olur.

İ.İ.C.: te to ̆būda geçende gittiler. makedonyaya gitti būdan gençlēmiz būda. mesim mālelē beraber onnar. orda bī tekke var. o tekkeye te to ̆burda bir afta önce. şindi dün müydü bū ̈ün mü ḳaralara mı geçecēmişler. toyanı gidecēz falan dēdi bizim yaḳın ḳomşu bu işin içinde de o söylē bana. sema dönme gitçēz felan yere. sema dönme gidēler.

S.A.İ.: aha. ī onar.

D.M.M.: tamam. dede başḳa bī bize, aklına geldi mi bī meseleler?

İ.İ.C.: başḳa şeylē istēsin ama ben de düşünem ne annadem, ne annadem. düşünem ōle.

D.M.M.: ḳafadā, alevilikte ḳafadā vā dedin. başḳa bī ̆şey var mı o tarzda?

İ.İ.C.: ḳafadā olēsin bittāgelip gittine aranız sık olēri bittāonunna.

D.M.M.: onunna.

İ.İ.C.: aġa ḳādaş gibi deyem bāli geçinēsin bittā. ye, bir birimize yādım edēz. bende vāsa ona verem. onda vāsa o verē bana. t ̆ōle aramızda.

D.M.M.: ḳafadā ilyaki blezer mi olması ĺyazım?

İ.İ.C.: ayır olması. sen ḳafadarı seçebilīsin. iç blezer başḳasınna meselya benim dūnde blezerim. o em dūnde blezer, em ḳafadar olduk. ōle uzgeldi, ōle geçinīdik. ama vā başḳası blezē benneyse ḳafadā başḳasınna olēri. ye.

D.M.M.: annadım. kim nasī istēse.

İ.İ.C.: evelden çok ne deyem bī bu *komonizmada* bu alevicilik sıḳıydı çok. dindarcılık sāde alevilere dīl, cāmileri bilem ḳapādılar. kiliseleri de, epsi de. ama gene gene pençerede pēdelik. gene cemimizi yapādık. ye. saklı maklı yapādık. şindi gene açıkladık dēdilē bize aleviler te şōle te ̆bōle çeşint çeşint şeyler söyledilē neden

yapāmışlā bunnarı bȫle. evelden bu alevileri çok düşmanmış bu şeyler. bu tȗkler deyem bāli. alevi islyamnar. çok düşman. onnar ḳōḳulāna saklı yapāmışlā. yi˯ama bunnar şindi ȫle yapvēdinen onnā sane saklı yapēlē bī˯şeylē vā bunnarın arasında. ȫle esab edēmişler. te söndü gicesi bilmēsin bī taḳım şeyler. neden t˯ondan öntürü bu ezitler onnarın düşmanar alevileri. saklı yapāmışlā bȫle. acvakladan, būda acvaklā dēz e? acvaklādan beşik. bilēsin ye beşik? ḳızan, dada bȗtme beşik. beşī urup māleye gelīmişlē to˯bray. ḳışın, yayan to˯bu acvaklādan bizim köve gelīmişlē māleye. annem mi? ḳızan sītta iple. bak ne sıralā vāmış. hey. burda acvaklāda bizim annenin annesi acvaklādan zatı. acvaklādan. ōdan geçēdi gösterīdi. bubasın evlēni gösteridi t˯ozman tā acvaklāda yapılā vādı bu dobruja çekildiyen grans açıldıyen. gösterīdi anne bize. bis felan yēde te˯nēde gösterīdi bize evleri. bubasının evlēni.

S.A.İ.: sōna yıkmışlā oralarını.

İ.İ.C.: e bitti tāla oldu.

S.A.İ.: yok bī˯şey orası.

İ.İ.C.: ōda gitti, ḳarıştı onnar tāla oldulā. görēsin ya nasī şindi?

S.A.İ.: mezālık neredeymiş acvaklārın?

İ.İ.C.: bu iç bilemeycēm onu nerde oldūnu. çok dönēdik būda. meselya ḳoyun şey güdēdilē çobancılık tā yaptık a bis de. gidēdim e vaḳıt oray oḳula. acvaklā ḳulā ḳoyun güdēdik ōda. mere çoktu oyanı ḳaçādık. mezālık iç bilmēm ōda nerde oldūnu.

D.M.M.: vā mi tā acaba?

İ.İ.C.: ne ḳadar, bak nerdeymiş o mezālık. tā ben yetiştine orda burda evlē vādı bȫle yıḳık dökük ama işte. ama şu mezālī gȫmedim ben.

S.A.İ.: evlē vādı ama mezālık.

İ.İ.C.: a, orda bī çeşme vādı.

S.A.İ.: acvaklā çeşmesini.

İ.İ.C.: acvaklā çeşmesi ōda. bunu şindi.

D.M.M.: halya vā mı acaba?

İ.İ.C.: i?

D.M.M.: acvaklā çeşmesi halya var mı?

İ.İ.C.: şindi yenildi ġalba da su çıkē orda.

S.A.İ.: su çıkēri orada ḳızım.

İ.İ.C.: su çıkēri. orda işidīdik bu şey açıldınen grans.

S.A.İ.: sınır.

İ.İ.C.: sınīlar açıldıktan sō türkiyeden gelē birisi. oray çeşmenin altına birinci oluk var bunda, ben de bilērim. taştan oluklā vādı bū̃le ayvannā içmek için sıraca. akēri o◡zman. birinci olūn altına koyēri bir ḳazan şey, altın. bīde da esadı nēde yalan, gözümne gō̃medim. türkiyeden gelēlē alēlē t◡onu, t◡ōdan. yazılıymış o *toçno*. elinne ḳoydu gibi alēler. ō̃le işidēriz.

S.A.İ.: kim ḳuyduysa o bilē yerini.

İ.İ.C.: e elbette.

S.A.İ.: bis nereden bilecēz. būda bisertside eski mezālık vā mı?

İ.İ.C.: būda bizim şindi vādı t◡ōda mekteplēmiz bizim. mekteplē̱jn yēleri. oları mezālıktı epsini temizledilē şeyttilē mektepleri ḳoydular oray.

D.M.M.: o mezālī nerey? ordaki olan nerey ḳoydulā?

İ.İ.C.: nelēni?

D.M.M.: yani mezālī nerey götū̃dülē?

İ.İ.C.: bī◡yeri bilem. taşlānı çıḳādılā mektebin istifa ettilē o yapıları yapāḳa taşlānna.

S.A.İ.: a temellerini ḳuydulā.

İ.İ.C.: a, o taşları temellēne. ye. eski ḳoca mezālık, ḳoca mezālık onu bilērim. bī mezālık. şindi bubamilin bizim bī tālāmız vādı, sinsere tālası. sinsere tālası, sinsere tālası. orda vaḳıtın birinde bī ḳasaba vāmış.

D.M.M.: sinsere.

İ.İ.C.: sinsere. vakītın birinde bī sinsere ḳasabası vāmış ōda. ḳulakta da mezālık, ḳoca mezālık. ḳoca mezālık yetiştiyen bī taḳım mezā taşları. bunnar gene türkmüş mü ne. inanmaycān, bu *peçka* gibi dō̃t ḳocaman. ḳocaman taş, tonnaca. mezā taşı, onarı gözümne gō̃düm. bunnarı sēdilē şeydilē, t◡ō̃ble şeydike. kimsini çıḳādılar ōda ta yamada vādı bī mezālık īde tā çok āçik tā başḳa taşları vādı. onnarı bozdulā şeyttilē to mekteplere oyanı buyanı taşıdīlar onnarın taşlānı yapāḳa.

S.A.İ.: taşları onarı.

İ.İ.C.: ḳoca mezālık, ḳoca mezālık dēz to◡būda aşāda. ye.

S.A.İ.: eski ḳoca mezālık oradaydı.

İ.İ.C.: o gene to sinsere ḳasabasının mezālıymış.

S.A.İ.: aha.

İ.İ.C.: ye. ō̃le annadīdı bobalāmız.

S.A.İ.: te mıdrevoda eski mezālık var ya. ōda taşlā durēri tā. yazıları eski tūkçe, arapça mı nasī dēsin? ōle.

İ.İ.C.: *toçno* ōle. bizim būda da var ōle, bizim mezālīmızda. bizim mezālıkta alevi mezālī evelden bu tūklē de gōmedi bī mālesi. a, ikisi, ikimiz bir urūna ama ḳarışık bōle olmazdı. bī urūna t˘onnā. bir urūda bis. sōna ne oldu deniştiler, ḳaçtılar ey nasradın mālesin. bu ḳasçılar mālesi bizim kövün ōta yerinde. tā aşāsı nasradın mālesi. onnarın ikisi bī˘yeri şindi. cenāzeni bī˘yeri gömēlē. şindi bizim bulġā mezālīnna onnā da ayrı ama bī˘yēde mezālar, mezālıklar.

S.A.İ.: mezālıklar. yok eski mezālıklāda atları üstüne nasī yazmışlā deye soracaktım?

İ.İ.C.: epsi, epsi eski eski tūkçe.

S.A.İ.: eski tūkçe. epsi eski tūkçe.

İ.İ.C.: ye, epsi t˘ōle eski tūkçe mezā taşları, eskiden. nışan taşları vādı to˘būda.

S.A.İ.: ne taşlları?

İ.İ.C.: nışan taşı.

S.A.İ.: nışan taşı.

İ.İ.C.: nışan taşları ben şindi nışan taşı dedim ya bu selçelēde bu dindarcılık şindi. pazaerteli çāşambalı için nışan taşlānda dediler: “o nışan taşlāndan beri geçmesinnē epsini ḳarım.” bīde ġīcı vāmış onun. aliymiş onun adı. selçele ali. bīde ġīcı vāmış uzun. “ḳıyarım onnarı demiş. to˘bu bıçakla, ḳılıçla ḳıyarım onnarı.” bī kimseyi soḳulupta dēniştīme gelimişler pazarēteliye. bis çāşambalı pazarēteli. onştan nışan taşı vādı ōda bayā bu kövün *tekesenin* asfalt boyunda onnā şindi. orda bī bāça vādı nışan taşı vādı ōda. onnā kimdi ne oldu bittiler. temizlediler onnarı. çok sene dūdular ama bu rejim geldine dēnişti. başḳa ne soracān ḳızım?

D.M.M.: yok. ben dā çok senin annatīn şeyleri ama yani teşekkür ederim dede.

İ.İ.C.: epsini sen nasī? ben ne sorcām, ne bilīsen sen ne sorcān meselya bizim kövün akkında.

D.M.M.: dōru ne bilem de sorem. sen de dōru söyledin.

İ.İ.C.: ben de şindi bilīsem ben de sōsam şindi bilse açicik bu kövün meselesini ama bēkide bildīm şeyleri annadīdım sana.

S.A.İ.: bilmedīne o üzden.

İ.İ.C.: bilmedīm, dūdēsen bī taraftan. aa, bunu ben işitmişim onu annatabilir ama şindi bana sōmadıktan sō ne istēdīni bilemem senin de.

D.M.M.: e benim sorularım buydu zāten. hayatın nasıl geçti? ben de onnarı sordum epsini.

İ.İ.C.: ayatım te. sōdun ben de ne geçīdim küçüklükte bayā bū̆lē ḳadā annattın.

D.M.M.: evet annattın yani. benim sordūm yani sorulardan sormadīm soru ḳalmadı.

İ.İ.C.: ya, e ḳalmadıysa yok bī̆şey.

D.M.M.: ḳalmadı ama ani benim bilmedīm şeyler de olabilir.

İ.İ.C.: o̧o̧, çok çok olabilir. çok ama ade.

D.M.M.: yani.

İ.İ.C.: nasī çıḳālım tōbadan onnarı.

D.M.M.: e işte onu diyorum ben sana. çıḳā tōbadan da ben de ōrenem.

İ.İ.C.: ye ama to bilsem ben o tōbanın içinde ne vādīnı. çıḳarcām ama. bilmedikten sō, ne bilem onu. bubamın ayatı şeyini sōdun nasī oldu, nasī yaptı, nasī işlediniz. çifçicilik işledik. *tekeseye* gīdik. başḳa, *tekeseye* gīdik bīde çıktık.

D.M.M.: evet.

İ.İ.C.: sōna dāttık *tekeseyi*.

S.A.İ.: ḳonuşma sen zemaneyke mi desem, çocukka mı desem bōle küçükke.ḳonuşma o̧zmandan beri denişti mi ḳonuşmamız, dilimiz?

İ.İ.C.: ayni ayni.

S.A.İ.: ep aynı mı?

İ.İ.C.: ayni ayni iç bī denişiklik yok. ep t̨ōbū̆le.

S.A.İ.: ep bōle ḳonuşūduk?

İ.İ.C.: ep t̨ōbū̆le ḳonuşūduk. iç bī denişiklik yok.

D.M.M.: abban annen onnar?

İ.İ.C.: ayni ayni. onnā deyem de onnā tā, tā gerisi tā oḳuyan oḳumuş. oḳumayan çok cā̆j̆l ḳalmış. annadın mı? abbam onu desem. abbamın şeyi abbam mārebede vurulēri. annadık mı? çok cepane arabası çekmiş bū̆le öküz. öküz ḳoşmuş cepane. arabalānda cepane taşımış. ona umuşlā oṛda. ölmemişti ama sōna onun acısını çekti çok. ītiyāladī sırada. annadık mı? ayatını onda tāla dīl mi. tāla yoktu bizde çok. to̧būda tuna boyunda sazlık vādı. o sazlık bū̆le yere asır. bilēsin e asır? bō̆le asır doḳūdu. t̨onunna geçinīdi pazalāda satılīdı. evelden bunnar yok. asır ḳuru asır. onun üstüne.

D.M.M.: şindi bunun adı ne? buna ne dēriz bis şindi?

İ.İ.C.: bu *kilim*.[232] kilim.

D.M.M.: a kilim.

İ.İ.C.: bunu sōrēsin dīl mi?

D.M.M.: evet.

İ.İ.C.: kilim. meselya ey masanın altında o çēge.

D.M.M.: a çēge.

İ.İ.C.: o to˘b˘ḳadā geniş bī˘şey, çēge. abbam onnāla ey beri çizi çizi çēgelē.

D.M.M.: abban angi, abban hangi şeyde ceppede vuruldu? vuruldu dedin ya.

İ.İ.C.: bu uruleri dobrudjada.

D.M.M.: dobrudjada.

İ.İ.C.: dobrudjada şu tutrakan mārebesinden bunnar romannāla çekişmiş o˘zman. annadın mı, romannāla.

D.M.M.: evet.

İ.İ.C.: bobba çalısı. sen bilēsin, işittīn vā bu bobayı sen? yi, sen işitmedin mi?

S.A.İ.: aḳa.

İ.İ.C.: bu denizlerin öte yanda bobba çalısı var. çok būk onu ḳara denize ḳadar gidēri o. bu bobba to˘bdan toplēri starşevo dēz bis. bulġā kövlēnden alēri o bittādenize ḳadar. bu tutrakan silistre t˘ōlādan onnā bittāūma gidē denize ḳadar.

S.A.İ.: ḳara denize ḳadā mı?

D.M.M.: evet evet ḳara deniz.

İ.İ.C.: aha ōle işittim ben. onnā çok ōle utsuz bucaksız. annadın mı? ōda bobba mārebesi, bobba mārebesi ōda gayet çok īsan ölē, asker bulġar. bir roman askeri pinmiş bir ācın üstüne. annadık mı? *karteşnitsayla*[233]pinmiş bir ācın gūlükmüş tırddd çekēmiş. meselya gōmezmişler onu. çok gūlükmüş ōle, gōmemişlē nēden gelēri bu ḳūşunnar. sermiş bütün bulġar, bulġāları. onu şindi ē sene bī˘günü var onnarın ḳutlama gidelē būda bobba ōmanında bu ḳara˘memetlē ey ḳara˘memtlē deycēm, daydīda.

S.A.İ.: daydīda.

İ.İ.C.: daydırı, işittīn var ya bu kövü?

S.A.İ.: daydır işitīm vā da.

---

[232] kilim – halı;

[233] karteşnitsa – karteçnik

İ.İ.C.: a, onu yaḳıncacık to˯bda yaḳında. onnarı ep kutlēlē ōda, mezālık taşları da vāmış ōda çok. benim gittim yok ama gidennē vā görennē var. a, bulġālā bütün bulġālā t˯oray, onun bī˯günü var oray gidēlē onu da ḳutlama. çok asker ḳalmış o˯zman ōda.

S.A.İ.: bilmezdim daydırda.

İ.İ.C.: daydīda.

S.A.İ.: işte te īki varsın da söyledin, bilecēm.

İ.İ.C.: işittim becanım, işittim daydır.

S.A.İ.: küçük çocuk duymuşum. bī ḳulāmdan

İ.İ.C.: a şōle. ḳalan ḳalmış, ḳalmayan gitmiş.

S.A.İ.: gīmiş gitmiş. iç bellememişim. bīde kim seslēdi.

İ.İ.C.: bu siyalā vādı. sen bunnarı bilmēsin.

S.A.İ.: bilmērim.

İ.İ.C.: mesim mālesinde ōte yanĭnda. orda bī köv vādı. ben gittim oray, oray gittim o˯zaman küçükke bubam getürūdü pindiridi arabaya. oray gidēdik çalık toplama. ālem kesēdi odunnānı.“bis gidēdik çallānı toplama.” derdi *gorski*[234]. orada o kövün īsan vādı tā dōt beş āne īsan vādı. o salilē dēllē ona, salilē. ye.

D.M.M.: nēdeymiş o?

İ.İ.C.: mesim mālenin öte yanında bayā öte yana dō. orda oray vādıḳtan sō encek kövü.

S.A.İ.: aha encek kövü tarafı dōru.

İ.İ.C.: o buyanı kalē āçik.

S.A.İ.: aha.

İ.İ.C.: saliler, orda salilē vāmış bī köv. bunnar epsi tūkiyeye gitmiş. bunnar bu ḳuvancılādan, acvaklādan tūkiyeye gidēke onnā da gitmişler.

S.A.İ.: onnā da gitmişler yalnız ḳalmasınna deye.

İ.İ.C.: ye.

D.M.M.: ne˯zman gitmişler onnā?

İ.İ.C.: bunnā, bak beri. ben otuzun dōması tā öte doru āçik tā. o˯zman o senelēde t˯ozman gitmişlē ġalba. ōle işittim ben. benim dōvdum seneler.

---

[234] gorski - ormancı

S.A.İ.: aha

D.M.M.: otus üçlē, otus beşlē.

İ.İ.C.: med canna, ḳoşup gitme öküzleri arabasınna. süren vāsa ḳoyun sūsūsünne tˬōle gitmişler.

S.A.İ.: aha.

İ.İ.C.: ye.

S.A.İ.: dōrdan evin bacasını sītına vurup.

İ.İ.C.: ōle yapmışlar.

S.A.İ.: ōle mi dediler? bacayı sītına vurdum da. vādı ōle, nasıl?

İ.İ.C.: vāmış ama yok ḳafa bizim onnarı sōlemē.

S.A.İ.: dediler ōle bī taḳım şeyler.

İ.İ.C.: lyaflā dē.

S.A.İ.: anam dēdi ama çocuk. iç sövmezdi bōle bulūdu o söyleycek şey ama.

İ.İ.C.: vā bazı īsan çok bilē çok söylē.

S.A.İ.: şindi būle başḳasından.

İ.İ.C.: annadēri, çok annadēri, bayā. bizim mālede ben düşenēm seni yollaycām ama yok ōle īsan. vādı, benim bī ḳaynatam vādı. sana dünyanın dōtüne pāmak ūmuş bī lyaf var, tˬōleydi. tˬōle birīsan, çok bilīdi, çok bilīdi ama gitti.

S.A.İ.: ōle īsannā da Ĺyazım.

İ.İ.C.: a, tˬōle birīsan Ĺyazım sana da. sana çok şey vēsin. ama düşünem bōleōle īsannā ḳalmadı ōle īsannā şindi. ōle īsannā ḳalmadı. çok şey otūdunen annatsın annatmaz bitmez. almış, vakĭtla almış bubasından. onun buba, benim ḳaynatamın bubası derece, derece dediler. malimcilik yapmış. eski türkçe mektep vēmiş. te epsi onun oranda eski tūkçe bilīdiler. oḳūdulā yazādılā epside. o çok kövün önderiymiş. bu benim ḳaynatamın bubası. bilēz onnarı sādīnı. onun sālīna eriştik bis. çok akkıllı īsannā çok. onnar oturdu mu çok seslettiridilē kendilēni çok, çok. bilīdilē ba. dēm e. çok gezen çok örenēri, oḳuyan elbette. ōle ama şindi yok, yok. ben şindi nasī bilem tˬōble benden tā cālisi var. epten de bilmēri. ben açicik yaşlı dēyen āçik öteden beriden dōurtma çalışēm ama gençlē ḳalanı benden zatı. bizim māleden bī ben. en būk ben deyem bāli. başḳa vā tā yaşlı īsan ama doksan sekis var ama, ey üz var ama emen emen üzlük var ama o bī˘şey bilmēri ḳayrı. kendinden aberi yok. sorsan ona

to˅bu *peçkanın* adı sōlāna açık. sā ama bī˅şey bilmēri ītiyālamış ḳayrı, geçmiş. şindi t˅onu üsmügül anneye gidin benim ḳafadarḳama. size bēki bir şeylē verir.

D.M.M.: tamam.

S.A.İ.: gidēriz senin ḳafadarına da ḳafadarḳana da.

İ.İ.C.: ḳafadarḳa.

S.A.İ.: e bulġācadan ille bōlekatēriz e. ḳafadara.

İ.İ.C.: ḳafadarḳaya. tī tī çok lyaflā bis ḳatēz bulġācaya.

S.A.İ.: e ōle ēj̣tim gōmüşük. onnarın arasında būmüşük.

İ.İ.C.: ōle ōle.

S.A.İ.: ōle ōlede ḳalmış. nāpalım suç, kimse suçlu dī̆l.

İ.İ.C.: aḳa aḳa.

S.A.İ.: kimse seçme ben burada dōvacām deye.

İ.İ.C.: ye ye ōle.

D.M.M.: tamam, teşşekkür ederim. çok sā ol. āzına sālık.

İ.İ.C.: sende çok. geldī̆n için memnun oldum.

S.A.İ.: ismügül anaya baklım mı?

İ.İ.C.: bilī bilmez āçik şey vēdik sana. vēdiysek.

D.M.M.: sā ol dede.

İ.İ.C.: ama gidēsen to˅bu üsmügül anneye o ne deyem onun bubası vālıklıydı çok zengindi. çok zengindi de epten fazla zengin ama etecek to sırada. vālīna ōle ateş āmannarı falan feşman. çırakları vādı. onda vādı eski lyaflar.

D.M.M.: tamam

S.A.İ.: tamam.

İ.İ.C.: sizi lyaf lyaftan dēke *peçkayı* da bakmadım ben.

S.A.İ.: haġa.

D.M.M.: ay. ḳoru vardı ama.

S.A.İ.: vardı ḳor.

İ.İ.C.: yaḳacādık ama. siz üşümediniz mi?

S.A.İ.: yok üşümedik.

İ.İ.C.: t˅onu demek istēm.

S.A.İ.: sen üşüdün mü?

İ.İ.C.: a yok.

S.A.İ.: yok üşümedik.

İ.İ.C.: ayī sizin için dedim. bekamadık *peçkaya* lyaf annadīka.

S.A.İ.: temin bir odun ūdun ya içine.

İ.İ.C.: ye ūduk ama o gitti o.

S.A.İ.: gitti ama ḳoru bitmemiş.

İ.İ.C.: bacadan çıktı gitti o. gene ḳoycāz.

S.A.İ.: ḳor var içinde. tamam.

S.A.İ.: ne ḳadā, demek ḳasaba da vāmış zamanın birinde.

İ.İ.C.: o, vāmış. dedim e sana sinsere ḳasaba, sinsere. orada ne˳zman to˳bu ḳanalcılī geçti bizim būlāda. onara raslandı toprak içinde topraktan *kanalizatsiya*[235] yapmışlar. topraktan pişīmişlē bōle *keramika*[236] dēler ye. ōle şeylē yapmışlā kūtler. rastladılā ḳanal, ḳanal ḳazāḳa. ne ḳadar çok şeylere rastladılar ōda.

S.A.İ.: ama bak iç duyulunmadı.

İ.İ.C.: a.

S.A.İ.: duyulunmadı.

İ.İ.C.: o bunu meselya bilīdik. bis bubamızdan becanım, to˳burda sinsere ḳasaba, sinsere ḳasabası. bizim tāla vādı oyanda. tirincivoda, tirincivo tirincevo. sinsere orda sinsere ḳasabası vāmış. o mezālık tā ḳoca mezālık, ḳoca mezālık. ne bizim köve çalım o ōte çalım. yaḳın oray. onnarın mezālıymış ōda. ama tūklē yaşamışlā o sinsere. ben dedim bu tūklē çokmuş o˳zman, evelden. zatı bizim kövde buray iç bībulġā yokmuş. annadık mı? bir iki bulġā gelēri. bulġālā dìl ilēden. bì bulġā gelìse buray, göçmen. ḳīk dekā tāla, toprak. dēlē çıkarēler bulġālā doldu bu köv o˳zman.

S.A.İ.: o˳zamannā.

İ.İ.C.: ye. bu kövde dōdu kövün ōtasında *toçno*.

S.A.İ.: bulġar ama nereden göçelē?

İ.İ.C.: kövlēden, kövlēden.

S.A.İ.: başḳa kövlēden.

İ.İ.C.: to˳bu denizlēden, etraftan becanım.

S.A.İ.: ḳuvancları meselya epsi romanyadan.

---

[235] kanalizatsiya – kanalizasyon;
[236] keramika - seramik

İ.İ.C.: a ordan dīl, ordan dīl bunnar. bunnar tā eski. bu denizlēden vādı çok. denizlēden to˘bu yandan başḳa kövlēden vādı.

S.A.İ.: adi ḳuvancları bilerim onnā roman göçmesi de.

İ.İ.C.: ye.

S.A.İ.: onnarı o ḳadā bilēriz bis de. emen duydūmuz var. übütūlükendilerini roman göçmeni tanıtmelē şeytmeler.

İ.İ.C.: yok yok.

S.A.İ.: ep bis bulġā dēriz. dēllē de. bēki onnā da orada. ay nelē geçmemiş ye.başımızdan.

İ.İ.C.: ḳalmasın bī˘şey.

D.M.M.: yok yok yok.

İ.İ.C.: ben burda ya. unutmuşuk felan şeydīsen.

S.A.İ.: tamam.

D.M.M.: tamam.

S.A.İ.: mısmıl yāye bugün. dinnene dinnene yāyacak.

İ.İ.C.: sen gīdin ayakkaplānı buldun mu?

D.M.M.: yemeni.

S.A.İ.: bu şey sıçana līlya kim ḳuydu orayı?

İ.İ.C.: neleri?

S.A.İ.: to sıçana līlek. līlek dīl mi o?

İ.İ.C.: a leylek leylek. ya. çocuklar.

S.A.İ.: çocuklar güzel yapmışlā ye. bōle ḳapıdan çıḳınca īsan. e nē˘bacaklar.

İ.İ.C.: ye.

S.A.İ.: em sana ī gelir.

İ.İ.C.: to˘būda var bir.

S.A.İ.: nerede?

İ.İ.C.: to˘bu alt yanına.

S.A.İ.: ḳāşıda.

İ.İ.C.: te nēde epten ḳomşumuz. sen ona bak to˘būdan ḳapıdan bak ḳalın ḳafalı onnā.

S.A.İ.: ha.

İ.İ.C.: aklın şaşırcak. ōle.

S.A.İ.: kim onnar?

İ.İ.C.: benim abumun çocū. bubamın ķıs ķādaşının çocū. onnar demek yaķın bize ama o mektep. şeydi *detska gradinada*[237] mallimdi o. ōle bī ̆şey vā *baseyn*[238] var. avılçinde bī*baseyn* vā. bī takım maliklē vā, ayılā, ķuluplā bilmēmsin tilkileri falan feşman.

D.M.M.: benim ceketim de vādı.

İ.İ.C.: a̧a!

D.M.M.: onu da unuttum.

S.A.İ.: şey göstercēdi şimdi.

İ.İ.C.: dışarı çıktıne aklına geldi ye?

D.M.M.: evet üşüdüm, dedim ya ben üşümezdim ya. sā ol. anne al şunnarı.

S.A.İ.: vē de, gī ķızım. giyin.

[237] detska gradina – anā okul;
[238] baseyn - havuz

3. Sevar Köyü

Anlatan: 7 yenge – Mükerem Alieva (Myukerem Alieva), Fatme Murtaza (Fatme Murtaza), Zöhre Mistan (Zyuhre Mistan), Fatme Mustafa (Fatme Mustafa), Atçe Üseįn (Hatice Hyuseyin), Ayşe Hasanova (Ayshe Hasanova), Ayşegül Feradova (Ayshegyul Feradova) (konuşmacılar - K.)

Soru soran: Durgül Metin Murtaza (D.M.M.) ve Seniha Ali İbryam (S.A.İ.)

Yer: Sevar

D.M.M.: öbütülü başḳa bī̯ şey yok.

K.: okuyēri dedi o ya maą.

K.: sen evli mi ba ḳızım?

D.M.M.: sözlü.

K.: çocūm var alacām de.

K.: çocūm oldu şindi.

K.: ye.

K.: sabāla bir aftalık olacak kısmetse.

K.: maşallā.

K.: maşallā.

K.: maşallā.

K.: a ȭle mi?

K.: bȗyē te. bir aftalık olacak bile. sizin ḳaç günnük oldu?

K.: yīmi dȏt günnük oldu.

D.M.M.: ordaki oturan adını bilmiyorum ama.

K.: benim mi?

D.M.M.: aha seni göremēm.

K.: atçe.

K.: a beni göremēsin.

D.M.M.: evet birazcık a. bī̯de sen de birazcık bī̯. sandalye oturver.

K.: dizilin baḳalım.

D.M.M.: sırayla şindi ilk önce sādece adınızı söyleyin.

K.: beni göremeycēn sāde.

K.: açıktē çıkvē sen. sen ayşegül inge āçik ta çıkvē görecek. āçik tā çık. a t̬ō̄le.

K.: ḳadaş sen āçik ileri geliver. t̬ō̄le āçik. a t̬ō̄le.

K.: a şindi t̬ō̄le.

D.M.M.: sizden başlayalım.

K.: benim adım mükerem.

D.M.M.: mükerem.

K.: ye.

D.M.M.: mükerrem iki r'yle mi tek r'yle mi?

K.: ayır mükerem. bir r'eyle.

D.M.M.: duydum gibi. sıraca söyleyin. mükerem.

M.: mükerem alieva.

K.: birer atlānı mı? fatme murtaza.

D.M.M.: benim de soyadım murtaza.

K.: zöre mistan.

D.M.M.: zöre duydum gibi dīl mi? başḳa bī̬şey yok?

K.: yok yok.

K.: zöhre mistan. bubamın adı mistan.

D.M.M.: memnun oldum. ben kendi adımı söylecēm ama unuttum.

K.: fatme mustafa.

K.: ben atice mi söylem atçe mi?

D.M.M.: yok nasılsa. ō̄le sō̄le.

K.: atçe üseȷn.

D.M.M.: sonra.

K.: ayşe hasanova. yetmiş yedi yaşında.

K.: islya, şikyayet mi vā.

D.M.M.: ben onu da sorsaydım. bak kendi söyledi soruyu.

K.: e bū̄le şey yapāken mutlaḳa yaşımı yazman Íyazım.

K.: e yaşı da yazēmsin te seksen oldum bende.

D.M.M.: aşā ükarı erkes mi aynı yaşta? seksen?

K.: beni yazdın mı ba ḳızım?

D.M.M.: ay ayşegül dedin. yazdım.

K.: ye ye ayşegül.

K.: feradova de. ayşegül feradova.

K.: o seksen bī yaşında.

D.M.M.: seksen bī eni mi būk sen misin?

K.: en bū.

K.: en bū o.

K.: sōna ben seksen.

K.: seksen ikiyi aldım.

K.: bis yetmiş beş.

D.M.M.: ha yetmiş beş.

K.: ben yetmiş yedi.

K.: ben de yetmiş beş.

K.: ben yetmiş doḳuzu bitīme çalışērim.

K.: yetmiş doḳus. gencecik bis ḳızım. kāve içmek yapacāz bis.

D.M.M.: iyi iyi. şimdi napēsiniz siz būda?

K.: tūkiyede de gōdüm ōle ben ḳālā kāve içme gidilē.

K.: bak şindi benim torunumun bebē oldu. onnā da geldilē bana *çistitoya*[239].

K.: bis *kompanya*[240] işlemecik *kompanyası*.

K.: kāve *grupası*.

K.: kāve içmē geldik ona savġaya mubāre olsun deye.

K.: mubāre olsun dēm e geldiler. çok gönlüm oldu. ye. iki evladımız oldu. küçük torunumun. iki. biri on yaşında. biri şindi oldu.

D.M.M.: sā olsunlar.

K.: yarın bir aftalık olacak kısmetse.

---

[239] çistito (çestito) - tebrikler

[240] kompanya – (Bul. kompaniya) arḳadaş çevresi

K.: ben de söyleyem mi?

D.M.M.: adı ne?

K.: siyem.

K.: benim de çocūmun çocū bī ḳızı oldu şindi bir aftalık. bis onnā dünşü olacak olduk olunca ta. a şindi onu bizim ḳıs da.

K.: beşik kētmesi.

K.: ye. bizim ḳızımız oldu onun çocū oldu. ona sizin ne? siyan mı? bizim.

K.: te adını unuttu.

K.: simay. bak ikisi bir birine yaḳın atları.

K.: sinayla simay.

K.: simay.

K.: şindi onun şeyi. amān.

K.: derin aları vā şindi.

K.: onun torunu varnada yaşēri. ḳoca ḳasabada.

K.: ḳoca ḳasaba.

K.: gelmezse. gelmezse. benim çocūma. çocūm yaşaycak kubratta. kubrat ḳasabasında küçük. e ben kubratta yaşamam der. bunun da şindi ḳızı olacak ayşe ananda.

K.: dū baḳalım be.

K.: onun da doḳuzuncu ayda ḳalan aha ha beklēri torununu. a̱a̱, onu alverecēz. şayid o da bis çok zengin onnara gitmeyiz dēse. bunu ḳızını alacām.

K.: benim de yedi. ikinci torunum vā ḳıs epsi.

D.M.M.: aha epsi ḳıs.

K.: epsi ḳıs.

D.M.M.: sā olsunlar. sālıklı olsunlar.

K.: ben de.

K.: üç te nineleri.

K.: on ḳızım oldu. benim iki çocūm var.

K.: benim gelinim de şvetsariyada dün geldi. a bū̱n gidē. ben de dedim bis dedim beşik yaklusu olduk. dünū̱ dünşü olduk. annesi.

K.: anneyle dedi.

K.: anneyle dedim. ama şindi dedim. arifin dedim olcāmış ḳızı dedim. bīde dedim "onun allı verise dedim nabā?" "yok bī ̬şey mą̄ nine." bis başḳa bulacāz deyvēdi o da.

K.: siz de ilkten tunada ballı güvē.

K.: e ye.

K.: ama şindi dēriz mą̄ ḳadaşım.

K.: ama ō̃le konuşēz mą̄ u̬u.

K.: şindi konuşulēri.

K.: ye ona as bulmuşūdu. hat.

K.: ilhan.

K.: sizinkisi.

K.: bizim.

K.: bizimkisine mi?

K.: ben dedi ama unuttum adını. t ̬ō̃ble t ̬ō̃ble bī ad buldu bana. o adı beyenmem ben dedi. sizin gelin de.

K.: nasī olāsa at ḳoyāmı.

K.: ben sizin dēm suçlu olsun istediydim.

K.: küçükken alıp verin de. bū̃dünį̄en bittā.

K.: ya.

K.: peşin.

K.: ye.

K.: vazgeçēseniz de.

K.: beri bak sā olsunnā.

K.: ömū̃lü olsunnar.

K.: uzun ömū̃lü olsunnar. elli ayā düz olsun. aklı fikri bütün olsun. to ̬bu.

K.: en başı to.

K.: te to. kime istēseler ona gitsinnē. kimi sevēselē onunnan evlensinnē.

K.: benim torunna.

K.: benim torunna.

K.: bis rāzı.

K.: benim torunnarım beni çok tutēri çok sevēri. gice sāt ikide abered. telefon zīladı. aman nasī te. to˘bda yatērim ben. aman nasī bulamadım a telifonu. aman nēdeydi o becanım. arērim ele ḳaldīdım. dedim “alo.” “anne ben küçük çocūmu do͡ū̆du.” dedi. “ay yavrum. aman nineceiklerim. aman söylesem mi acaba bubasiline.” “istēsen ninemiline söyle.” dedi. ninesinne bubası ükāda. oh. acaba söylesem mi? gittim gelinin bacānı.

K.: anneler ole ye?

K.: t˘ȫble şeydvēdi. “marū, dedim. serinin dadası olmuş dedim.” “ne?” dedi. o da ḳalktı.

K.: mle yavrum anneler.

K.: anne ḳızım.

K.: ḳoca anne ē birimiz.

K.: ye.

K.: bende çıttırım. yedi tane torunum var.

K.: e ȫle.

K.: epsi ḳıs dēsin.

K.: bu yazın oldu ikisi.

K.: ḳızla mālesi. sā olsunnā.

K.: biri sofyada. biri tū̄kiyede. şeyde nedi o ma͡a?

K.: bursada.

K.: bursada. ḳocası oyanda oḳudu. oyanda şindi. iki ḳızı var onun da. sofyala olanın da iki ḳızı vā. oldu şindi bı˘yazın.

K.: sofyada.

K.: ayī ma͡a.

K.: ikişer ikişer.

K.: germanyada.

K.: germanyada.

K.: germanyada dēsin.

K.: germanyada. sofyada dīl e dēm.

K.: ani onun da oyanda oldu şindi ikincisi. tūkiyenin *rayonda* ikincisi.

K.: ye.

K.: şindi būdankilēnde de var. kubratta da var iki ḳıs ta. iki torun. onnarın da birinin iki diyerin.

K.: anne çok yazacak savġaya demek.

K.: mesim malesine evli onnarın ikisi de. biri şeyde yalama şakilēde. şaki vā mı?

D.M.M.: evet vā.

K.: şakirin gelini.

K.: marem aġanın çocū şakirin.

K.: bīsi de toppal vardı yani.

K.: esmaya de.

K.: t̬onnarın gelinin. zöreni gelini. alinin. ani.

D.M.M.: onnā bende būk.

K.: būk onnā da.

D.M.M.: düydüm var ama.

K.: sen ḳaç yaşında ba ḳızım?

D.M.M.: seksen doḳuz dōma. yīmi altı.

K.: ayşelin akran bizim.

K.: genç ta maa.

K.: aha seksen doḳus.

K.: sen genç ta.

K.: benim ayşem de daniyada ta. danimarkada.

D.M.M.: uzakta.

K.: çok uzak.

K.: holanda daldı ḳızım. torunnarı gõmez iç.

K.: būdan da daldı ēkes daldı.

K.: çocūmun şindi dadası oldu ama doksandan doo̲ma.

K.: hey eyh ḳızım.

K.: eh sālık olsunnā. sā olsunnā. ḳıs çocuk.

D.M.M.: e bis de küçük dīliz ya artık yīmi altı yaşında.

K.: ye. işte bis de bu̇̄le yaşēriz.

K.: marı tīze.

K.: en çok bu̇̄klē şey ġururlandīmız da yaşımız bīde torunnāmız.

K.: torunnāmız. onnā yaşēriz.

K.: gezinēriz.

K.: senin ninen kimnēden? mesim malesinden mi?

D.M.M.: a, o da mesim malesinde. nasī dēdilē onnara? ķara karaġaller.

K.: o̧o̧!

K.: a karaġallēden.

D.M.M.: ali uzakdedemin adı.

K.: sali mi?

K.: ali.

K.: karaġallen ali.

K.: kim o maġa?

K.: karaġallen.

K.: sali da var.

K.: sali dīl ali dedi.

K.: ali. ali.

K.: ali.

K.: kim o karaġalleden? da.

K.: çıķartıramadım.

D.M.M.: ben adımı söylemedim. benim adım durgül. durgül.

K.: yi. durgül. durgül.

K.: durgül.

K.: o˯zman tā ķoymuşlā gēcik at.

K.: bak bak.

K.: durgül.

D.M.M.: durugül olacakmış ama.

K.: bak şindi senin anan duraydı. ō͡le ye? ķoca˯nan?

D.M.M.: ķoca˯nam a neydi o dede tarafı anne.

K.: ȭle mi dura?

D.M.M.: babanne. dura ikisi de.

K.: dura ingemin adı bak bak.

D.M.M.: ikisi de ḳoca ḳoca˘nne.

K.: ikisini.

K.: şindi.

K.: dura ḳoymamışta duragül.

K.: ninem de onnādan.

K.: durgül.

K.: ye benim ninem ōdan.

K.: benim ḳoca torunumun bu to˘bu çocūn. benim çocūmun ḳoca ḳızı sofyada ōda yaşēri şeylē bulġāla evli. bī çocūmuz var. ona tūkçe ȭredēm. "*babo*."[241] "baba miki, dedim. baba miki nyama da kazvaş. şe kajeş ḳoca˘anā." *(baba miki söylemeyceğen. ḳoca˘anā söyleyceğen.)* ȭle mi? telifonu açēm. "dobır den be çocūm." *(iyi günler çocuğum.)* ya da dobır veçer deycēm. *(veya iyi akşamlar söyleyceğem.)* dobro utro mı deycēm. *(günaydın mı söyleyceğem.)* nezmana şeydīsem. "a, ḳoca˘anā kak si?" *(büyük anne nasılsın?)* sāde t˘onu deri.

K.: "ḳoca˘anā ama ḳak si?" *(büyük anne nasılsın?)* dē?

K.: ye.

K.: "kak si mąą ḳoca˘anā? dobre li si?" *(büyük anne nasılsın? iyi misin?)* "ǫǫ, dobre sım çocūm. dobre sım." *(iyiyim çocuğum. iyiyim.)*

K.: çok ta bulġāca bilēri bu anne.

K.: çok ta bulġāca bilēm ȭrendim.

D.M.M.: e nāpacān?

K.: çok da bulġāca bile bu anā.

D.M.M.: benim de bī meselem vā. küçükken. ḳaç yaşındaydım ben. iki yaşım vā yok.anama o˘zaman açtın ama bulġāca konuşēm sādece. "babo gladna sım. babo glladnasım." (babaanne açım. babaanne açım.) ama āladım da āladım. iki sāt

[241] babo (baba) - babaanne

geçti. dedemde rāmetli o˳zaman romanyadan biraz bulġāca bilimiş. deyvēdi o. gel gidelim onunyanına da sōle dedene. dedim dedeme "dede gladna sım" dē. "aman mari. o aç." dē. "***doyūmēsin mi iç. o uşa artık āle ekmek." sōna ōrendi.***

K.: e bilmedinen.

D.M.M.: anam da ōrendi rāmetli.

K.: bulġāca konuşēm şindi. "ḳoca˳anā" deri. "ti" deri. *(sen)* "ot kıde uçiş?" deri. "da goveriş bılgarski?" deri. *(büyük anne, bulgarca konuşmaya nereden öğreniyorsun?)* e dedim "te ot televiziyata ba çocūm. kıde şe uçim." *(televizyondan çocuğum. başḳa nereden öğreneceğim.)* "e vaşta televiziya taka li govori?" deri. *(sizin televizyonunuz böyle mi konuşuyor?)* "e ōle" derim ben de. "ko da pravim ne znam be çocūm." derim. *(bilmiyorum, ne yapalım çocuğum.)* bī˳şey annadıḳa: "ḳoca˳anā razbra li sega?" *(büyük anne şindi anladın mı?)* "da, da razbrah." *(evet, evet anladım.)*

K.: annar annamaz, annadım.

K.: annar annamaz, annadım.

K.: annem.

D.M.M.: en ḳolay öyle.

K.: ye ye.

K.: rāzı olverēsin onun dedīne.

K.: e nābalım ba ḳızm onnāla geçinēz.

D.M.M.: e öyle.

K.: ōle olēri o.

K.: "kakvo şe iskaş ba çocūm şeye zakuska?" *(ḳahvaltıda ne isteyceğen çocuğum?)* "*palaçinki*."[242]*(krep.)* ayde palaçinki yapērim.

K.: aḳıtma.

K.: ye. aḳıtma yapērim. "drugo ba çocūm, kakvo iskaş kaji? *(başḳa istediğin bir şey var mı, söyle?)* "oşte ne iskam" deri. "az şe ḳaja." *(daha bir şey istemiyorum. ben söyleyeceğim.)* nezman acıḳīsa. sabāla ḳalḳı.

K.: ani to çocuktan bayā bulġāca ōrendi.

---

[242] palaçinka - krep

K.: te āçik t̬ōle becanım.

K.: ani konuşamēm ama. te temiz ama onnā da annēri. da bī bulġā güvēm var. a derim. “çocūm, razbra li az ḳakvo govori?” *(çocuğum, söylediklerimi anladın mı?)* “o razbrah, razbrah babo razbrah” deri. *(o anladım babaanne anladım.)*

K.: aman mąą kerme inge.

K.: “razbrah babo” deri. “razbrah” dē. *(anladım babaanne. anladım)* annasa annasīn annamassa bilmēm.

K.: canı istēse de.

D.M.M.: o belli olcak annamayınca. ne? ne? ne? kakvo? kakvo? (ne? ne?)

K.: dōu̯ru ya ye.

K.: o doruldēri.

K.: tī ba.

K.: annāsa annamasın senin gönlünü yapmış ya.

K.: ya ya çok yapēri.

K.: annadım deri. to ḳadā.

K.: “nyama da rabotiş.” dē bana. *(işlemeyceğen.)* ama ne t̬okutderim. “babo, de. pazi se.” deri. *(babaanne koru kendini.)* kendini ī ḳoru. ąą. “nyama da rabotiş.” *(işlemeyceksin.)*

K.: deri onnā becanım. kendine ī bak dediler.

K.: ye ye.

K.: kendine ī bak ama bāçada işleyen yok.

K.: şindi yapma çalışēz.

K.: şindi küçüklē bulġāca bilē becanım. bis bilmēriz. küçüklē bilēri.

K.: onnā tamam.

K.: ay üç dil bilīmiş şindi bī kimin enceni dēdilē bilmēm. üç tane dil bilīmiş. a sizin sevdanın ence.

K.: kimin sevda?

K.: tefteki telpēn ence.

K.: bilīri, anneye becanım. elbette t̬oray mektebe gidēri ye.

K.: mısmıl bilī yok ama. ne ḳonuşa acik.

K.: üç dil bilēri dēdilē.

K.: üngüsünin atçenin ḳızı da ȫle. bilēri ama.

K.: ayşe bizim yedi dil bil̄. yedi dil.

K.: sizin ayşe ḳocaman bunnā uşak.

K.: şindi dil bilē derim. şindi ayşe.

K.: bunnā küçük.

K.: ye bunnā ayī küçük e demek istēm annelē derim.

K.: bunnar annēri onnar.

K.: te işe gidē becanım.

K.: şindi aşlaycak gibi onştan.

K.: bizim uşaklarıra geldinē onnā bulġāca bilēri. ben şindi māsus. "*baba* atçe dēsin. dīl derim. *dyado*[243] atçe dēm şindi." ah-ha-ha güleler. "a *baba* süleyman dēm." ah-ha-ha gülele şindi. dēm şindi.

K.: bu şindi evlilere de. dīl.

K.: aha.

K.: küçücük onnā altı yaşında.

K.: a angi mą̄a?

K.: seçilin enceklēne derim.

K.: a ben sanem analāna dedelēne.

K.: a dīl ye anā mana küçüklēne.

K.: ą̄a, küçüklēne.

K.: onnā bilmēri tȳkçe.

D.M.M.: senin ḳaç tane çocūn var?

K.: bī çocūmna bī ḳızım var. onnarın ḳızımında bī çocūnna bī ḳızı.

K.: ḳaç olmuş?

K.: dȭt.

K.: onnarın da bire ḳızları var. onnā sofyada.

D.M.M.: çocūn?

---

[243] dyado - dede

K.: çocūm evde. gelinim şveytsariyada.

K.: işte. işte ba ḳızım ekmek parası.

K.: ye işte.

D.M.M.: evet nerde ekmek parası orda.

K.: oranda daldı.

K.: ye, ekmek parası.

K.: ne torun ḳaldı būlāda ne.

K.: ḳızım çocū da o da germanda. o da ḳızına para yapēri.

K.: gençlē dışarı çıktı. iş yeri yok būda.

K.: ye.

K.: ani onnā da gitçēdi ye mąą?

K.: e?

K.: onnā da gitçēdi ye fatmegül de.

K.: ye. e yeni seneden sō mı ne˳zman kyatları olūsa onnarın da gitçēmiş.

K.: ō̄le olacak o.

K.: ye ō̄le kısmet.

D.M.M.: bu taraftaki.

K.: ye.

D.M.M.: ben nasī dēm size? fatme?

K.: fatme anne deyvercēn.

D.M.M.: fatme anne senin çocukların?

K.: vā çocūm. bī̄ çocūm var.

D.M.M.: ha bī̄ çocūn. torunnar?

K.: bī̄ çocūm var. bī̄ ḳızım vardı. ḳızım öldü. elli beş yaşında.

K.: rāmete ḳaldı.

K.: şindi orandaları ḳaldı onun iki tane. bī̄ çocūnna bī̄ ḳızı. çocūmun da iki tane ḳızı var. ikisi de evlendiler. küçünün onun da ḳızı var. ye. onun da ḳızı var.

D.M.M.: torunun torunu.

K.: torunun torunu ye. vā sükū̄ ḳızım. onnāla eylenēriz. gelsinnē deye yola bakēm. er afta gelēler.

D.M.M.: a yaḳında mı oturelē onnā?

K.: şeyde yeni bekçide.

K.: razgratta.

K.: razgratta.

K.: razgratta yeni bekçide.

D.M.M.: dį̄erleri razgratta mı epsi onnar?

K.: razgratta.

D.M.M.: razgratta mı?

K.: razgratta yaşē.

K.: razgratta. anneleri de ōda.

K.: o͜oh yok ba ḳızım başḳa ne annadem.

K.: çāre.

D.M.M.: ben sorarım zāten. merak etmeyin.

K.: sor sor. bis sȭleycēz. sor.

D.M.M.: zöre anā senin?

K.: bī çocūm var. bī ḳızı vādı güvē getīdim.

D.M.M.: a͜a!

K.: iki tane ḳızı var. biri altın içinde biri dȭdün içinde. gradinaya gidēri ḳocamancası. çok bilē biras.

K.: ablası. ablası var.

K.: çok bilē.

K.: ḳızım bī tatlı bāli al ma͜a.

D.M.M.: burda mı kövde mi?

K.: būda gidē. būda.

D.M.M.: sā ol.

K.: annadıḳa aklımıza gelmēri ȭle ye?

D.M.M.: olsun olsun.

K.: ye.

K.: bī*çaşa* kıdēri te.

K.: limonada götürelim.

D.M.M.: yok bende su vā. gerek yok. limonata içmem zāten. içmerim.

K.: içmemsin ḳızım.

D.M.M.: sā ol.

K.: asılda bizim ȫle. güvēle yaşērim.

D.M.M.: iyi.

K.: ben, açen milletim, *vafla*[244] söylem ona. al ḳızım.

K.: ālemden oldunen.

K.: bize geleydi o ta neler olcādı. o benim aşme tizemin torunu epten. bak.

K.: e gidelim size becanım.

K.: yok bī ̧şey maa̯ būdan oray geçvēriz.

K.: gelin maa̯.

K.: başḳa günü.

K.: çok uzak dīl e. dō̯uduk.

K.: of bak nasıl.

D.M.M.: ay āzım da dolu. fatme anā.

K.: yut onu. fatme anne.

K.: yut oray yut.

K.: fatme anne ye. benim de üç tane oldu ama. bī şerametle oldu. iki ḳızım var. onnā da orandalanı evēdiler. biri ispanyada ḳızım bisi. e biri ḳoca ḳızımın da tırgovişte.

D.M.M.: a̯a, şumene yaḳın. ben şumende oḳudum.

K.: ȫle mi?

K.: ȫle mi?

D.M.M.: üniversitemi orda bitīdim. yüksek lisansım edirnede yaperim ben.

K.: a̯a!

K.: ōda cam *zavodunda* çalışēri o.

D.M.M.: a̯a!

K.: aha.

K.: gelini vā dofturu.

---

[244] vafla - gofret

K.: küçün̄ün tā varnada okuyēri. iki ḳızı var.

K.: nışannı.

K.: bu sene bitirēri ama.

K.: nışannı ḳızı.

K.: aman. bitīdi o da nasī dēsiniz.

K.: üstelik okuyē. üstelik.

K.: dödüncüyü okuyē şindi gene. bilmēm ne olacāmış. bilmēm ne.

K.: e. nışannandı.

D.M.M.: o da ben gibi.

K.: magistır. magistır aydēri.

K.: mastır, master magistır.

K.: nışannı ḳızı.

D.M.M.: dün̄ olcak mı yaḳında?

K.: ayī, bilmērim orasını.

K.: yaza mektebi bitīsin de.

K.: yaza bitē ye bēki de olur.

K.: damat yapāsa olacak.

K.: bēki de olur.

K.: tay (ön̄le).

K.: öbün̄sünü sōmēm iç.

D.M.M.: a?

K.: ön̄lesine sōmēm iç.

D.M.M.: onnā olunca belli olacak zāten.

K.: sāde mektep bitsin dün̄ olcak.

D.M.M.: aynen.

K.: allā bī sinur sāde.

D.M.M.: oḳusunnā da.

K.: tī oḳusa. şindilik islya geçti. ama bu sene bilmēm nasī.

D.M.M.: geçer o da.

K.: gelini dokturu.

K.: ya.

K.: ḳoca ḳızının.

K.: ayhanın ḳarı̯ sı dofturu. ada kövünden aldık onu. onnanda torunu vā. küçücük. bī yaşında oldu.

K.: ölē ye.

K.: bī yaşında bī aylık mı iki aylık mı ne oldu.

K.: ya içinde çıtlattı da.

K.: ama yeni senede.

D.M.M.: sā olsunnā.

K.: yeni senede gitçek ḳaynasī bakma uşā. o mektebe gitçek. ta üseldē kendini. dofturu olcak. yarı ḳaldı o zatı. bī sene mi ne gitti varnada. şimdi targoviştide oḳuycāmış. em işleycek, em oḳuycak.

K.: su kaynadēri. kaynadēri sīkeli tuza bol şekēli su.

D.M.M.: īī güzel.

K.: ondan sō.

K.: ḳoḳulu moḳulu.

K.: onnarın içlēni.

K.: ye onnarı şeydēri.

K.: sıkēri.

K.: sıkēri.

K.: palanın altına.

K.: tepes üstü.

D.M.M.: siz ne annatıyō sunuz orda? ne için?

K.: böbē kurēriz.

K.: böbē kurēs.

D.M.M.: a böbē.

K.: işi kurēs.

K.: annelerin işi.

D.M.M.: tūşu mu?

K.: tūşu tūşu kurē̯ ıs.

K.: “gelin evde mi yōsa?” dē. “ben de evde, derim. avşama noşnaya gidecek.” derim.

D.M.M.: aha annadım.

K.: onu konuşēriz.

D.M.M.: atçe anā ben sana sordum dī mi?

K.: sen sordun.

D.M.M.: çocuklarını?

K.: ye bana.

K.: ye ye.

K.: sōdun.

D.M.M.: o˯zaman ayşe anā.

K.: ayşe anne.

K: benim bī ḳızım var. bī çocūm var. çocūm burda.

K.: t˯ōda ani bī ḳoca dükan var. to˯buda.

K.: dükyan dükyan sabisi. market.

K.: market to˯buda.

D.M.M.: gōdüm gelīken de ama şey gōdüm.

K.: *moyat magazin*[245] deye yazē.

D.M.M.: aha tamam annadım.

K.: orda o çocūm. ḳızım da türkiyede. anasına sattımın göçmennī bana çārptı.

K.: bu ḳıza yaḳın.

D.M.M.: nerde o?

K.: aydın.

K.: biri annatsın.

K.: aydında çok uzak.

D.M.M.: o çok uzak evet.

K.: çok uzak olduna gidemem. burda onarın evleri vā. onnā baştan yēleşmeleri oldu çorluya. çorluya ev yaptılā. güzel evleri vā. faḳat kimse dūme şindi. damat *injiner*.

[245] moyat magazin – marketin adı

maşinen injiner[246]. yā fabrikasında *injiner*. da. oray çıkvedikten sōra bī iş yeri. kendisi emekli oldu. em emekli maaşını alēri. hem kendi maaşını ordan. da gittiler ama. onun bī çocū var. būda çocūmun da bī ḳızınna bī çocū var. bizim atlāmızı ḳoydular dedesinnen. ayşeyle narif. arif olanı evlendi. bıldır evlendi. īşallā bī torun beklēz şindi küçük. küçük bir aday gelecek ama.

K.: bis de beklēriz te. burdan oray.

K.: ayīlısı olsun. ayīlısı olsun.

D.M.M.: sālıklı olsun.

K.: ōle. ḳıs da danimarkada.

K.: en başta o.

K.: torunum ayşe.

D.M.M.: orda okuye mi?

K.: o oḳudu iki sene orda. bī sene kitayda oḳudu. bī sene amerikada oḳudu. şindi.

K.: düvel gezēri.

K.: çok okuyēri.

K.: gezē *mejdunarodno otnoşenie*[247] na, aa, na *ikonomika na mejdunarodnoto otnoşeniye*[248] deye oḳudu o. şeyde şvištofta.

D.M.M.: e onun işi o ōle. aha.

K.: işi ōle oldūna. bu ḳışın bu yazın ayla iki defa türkiyeye gitti. ōda şeylēlen aman alum satım meseleleri. dīl mi diş duvellēle nasıl çalışmak nasıl işlemek. onnalan reportaj yaptı felan feşman. şindi yenden danimarkada bitti. bitirdi. aldı diplomasını. nesinne bubası gitti diplomiraneye. şindi iş bekle orada. en mühim.

D.M.M.: īşallā olur orda.

K.: islēse danimarkada işleycek öyle mi?

K.: orda işleycek. dönmeycēm bulgaristana dedi dōrdan.

K.: e ne? ne dönecek?

K.: dönmeycek o zatı.

---

[246] maşinen injiner – makine mühendisi;
[247] mejdunarodno otnoşenie – uluslararası ilişkiler;
[248] ikonomika na mejdunarodnoto otnoşeniye – uluslararası ilişkiler ve ekonomi;

K.: onnā bīcik.

K.: burda onun şeyttī çalıştı yani oḳudu meslekten iç bī ̨şey yok. gerirat yok. iç bī iş yok. ben būda ḳalsam da "*ni moga da vireya.*"[249] dedi o şindi. dedī gibi. yani orada ḳalacām dedi. e. nasī istēsen ōle yap dedim. belki de bis, gōmeycēniz ama. anne ōle ḳonuşma deri.

K.: bī ḳızı.

K.: iç belli olmaz. görecek mi gōmeycek mi iç belli olmaz.

K.: bak şindi ḳızlāna kısmetine. biri tūkiyede. biri de oyanda. iki ḳızın var. oldu. e sā olsunna da sesleni.

K.: e bereket vēsin çocūm būda ōlum, te. biras evelsi ruseden geldi aberetti: "ben geldim."

K.: sesleni işit.

K.: günay çok islya.

K.: günay em ḳıs, em çocuk, em gelin.

K.: mhm.

K.: em ḳayna, em ḳaynata.

K.: ye sā olsun. sā olsun. benim en deērim.

K.: ōle.

K.: benim çocūm gibi kövde dīl dünyada yok.

K.: yok yok.

K.: benim çocūm gibi vā mı?

K.: e belki de yok.

K.: sen şindi kendi çocūnu.

K.: en annayan, kendi evlyadı ī.

K.: ekese. ekese evlyadı.

K.: sabattin gibi yok. ama sülman gibi de sigo yok.

K.: ekēsin evlyadı pembe.

K.: ya.

[249] ben ayakta ḳalamam, iş bulamam

K.: ēkezin bṻle demeyin becanım.

K.: sā olsunnar. ī kötü anā buba evlyadı.

K.: bana sōdunen benim çocūm gibi de iç yok.

D.M.M.: aynen.

K.: ep ō̈le.

K.: orandalar.

K.: allā sükṻ orandalāmız islya.

K.: sā olsunna.

K.: ye sā olsunna. ömürleri uzun olsun kısmetleri nur olsun.

K.: dedī gibi.

K.: durun baḳalım bana da sōsun, nāpçān.

K.: du balım maa.

K.: allā yādımcıları olsun.

D.M.M.: sorcām sorcām.

K.: sana da sıra gelecek maa. alatlamasan a?

K.: bana sırayı getimedile bak.

K.: sen annattın e emen.

D.M.M.: yok ō̈le.

K.: annatmadı o.

K.: ada annat baḳalım.

K.: şindi biri annadıḳa ıştınnamısınna da, annatsın. seslēsin ḳızçāz.

K.: elbette.

D.M.M.: ayşe anā bitidin mi?

K.: ayşe anne.

K.: e kesti ya.

D.M.M.: ay kesti ya. (gülüyoruz hep birlikte)

K.: kesti ya sözümü.

K.: yee.

K.: devam edecēdim. elbet. şindi unuttun te işte.

K.: o seden aldıla buyanḳılara.

K.: onnā senden aldıla buyan. sen naptın?

K.: ḳızım ḳaç senedi berabe bis.

D.M.M.: ḳaç sene oldu?

K.: a çok.

K.: on altı bēki de.

K.: çok sene.

K.: o ̮ḳadā varı mąą?

K.: vā vā.

K.: vāmıştır.

K.: vā var.

K.: ben sōnadan ḳatılma ama.

K.: sefte başladık adamnāla.

K.: adamnāla yaptık a sefte.

K.: ye.

K.: gize adamnāla.

K.: sōna adamna gelmez oldu bis bittāḳarı ḳarıya. kadeşimin altın günü.

K.: noldu becanım?

K.: adamnārı rāmetli oldu becanım. adamnārı rāmetli oldūnen bittākalvēdik.

K.: çoḳumuz da ḳaldık bekyar.

K.: beker.

K.: ye.

K.: e.

K.: ben bekyar. bu annne bekyar. bu bekyar. bu bekyar. bunnarın üçü sāde ḳocalı.

K.: bu da emen bekyadı ama. şindi vā de.

K.: ikinciye evlendi.

K.: elli yedi sene oldu evleneli.

K.: eşi sālam.

D.M.M.: elli yedi?

K.: elli yedi sene oldu evleneli.

D.M.M.: maşallā.

K.: ben seksen yaşına gidim. abba benden altı yaş küçük o.

K.: abbayı aldattı bu.

K.: ayīma maa.

K.: ḳarısı bṻk olan, zengin olumuş. onuşta.

K.: zengin.

K.: onuştan zengin onnā.

K.: a elbette. zengin elbet.

K.: onuda bṻsün deye.

K.: ēkezin kısmetine.

K.: e ē˯gün üç kere tsütpiye ḳoydum onu. bana etişsin deye.

D.M.M.: neye ḳoydun?

K.: abbayı.

K.: suya ḳoymuş. yıḳāmış.

K.: yıḳāmış yıḳāmış. teknede.

K.: ē˯gün yıḳādım onu bana etişsin deye.

K.: aman yūdusun ama.

D.M.M.: a yetişti mi?

K.: e? yetişti.

K.: tī, geçti bile.

D.M.M.: a önemli olan o zāten.

K.: o da ihtyaladı.

K.: önemdi benim iki yanımda. “īde” dī “küçük olmuş da.” deri sana dē ızmet edēm diye.

K.: ye. biri birinci canı ızmet edēsin.

K.: ya elbet.

K.: ikiniz de akran olaydınız kim kime baḳacādı.

K.: ye ye.

K.: oş geldiniz.

K.: oş bulduk. mubare olsun.

K.: sen de oş geldin.

K.: torunun mubare olsun ayşegül.

K.: mubare mari, ū.

K.: bis ȭle aklamadan kalmēriz. bilēsin e?

K.: ama tā seni de aklama gelecez.

K.: gelin gelin. buyurun.

K.: o͘o͘!

K.: ḳoca˛nna sayılmēri.

K.: adi ḳusura bakmayın. ben işe gitçēm.

K.: ada.

K.: ūrun açık olsun.

K.: sen işine bak.

K.: ūrun açık olsun. yolun açık olsun. işine ḳolay gelsin.

K.: īşallā bize de sıra gelsin.

K.: ȭle ya. ēkes gȭsün.

K.: ēkes gȭsün merakla ȭle ē şey.

K.: şindi ēsa şeydele iki yaş bȗk olsunmuş on yaş bȗk olsunmuş. ona yādım yaşlı olsunmuş ta o olġun olsunmuş. ne olġuna baktım. ne yeşiline. on beş yaşındaydı.

D.M.M.: a sen yirmi bir.

K.: a. o on beş yaşındaydı ben yīmi bī yaşında.

K.: açık gös çıktı maa.

K.: açık gös çıktım. aa? genç adama ızmet edēri ona.

K.: em de o avşamı mesim malesinde ani insannamız vardı. annemin ...

K.: off olmaycak şey ba a yeter ama.

K.: şindi ekyaye istedi ye becanım.

K.: du baḳalım.

K.: kimidi onnā.

D.M.M.: dinliyorum ben.

K.: yī?

K.: kimidi onnā?

K.: annemin şey atçe teyzem. anfe teyzemin onnar gelmişler.

K.: en yükada āne. *tekese* boyunda.

K.: ye. t˅onnā.

K.: t˅orda.

K.: t˅onnā annemin ḳıs ḳādaşın orandaları. da. şindi o avşam bis cumā avşamı yatacāz. ḳapı delīnden bakmış anfe tizem mi ne.

K.: yapma şunu epten mąą.

K.: şey bis napmışık deye. bakver.

K.: ḳıza annatma ē bī˅şeyi.

K.: ne annatmaycām becanım. on beş yaşında baḳalım bilebilcek mi deye. ya. bilemeycek.

K.: bir kaville bir adam gitmiş.

K.: ne derim ā yeterin deye.

K.: du şindi.

K.: alēri sesini.

K.: bir ḳarıyla bir adam gitmişle restoranta t˅ȭble ālem gidē deye. bis de gidelim bī defa ḳarı ḳoca şeye restoranta. iki ikiye yemek icekler. gitmiş onnā şindi. e ālem annadımış onnā īştımmazmışlar. bir aralık demiş adam.

- “annat baḳalım.” dē “ḳarı” demiş.

- “nasıl oldu da bis evlendik?”

- “e ne bilēm ben. evlendik işte. senin amaklīna demiş.”

- “e neden ben amak?” demiş.

- “çünkü beni aldın.” demiş

K.: an t˅ȭle.

K.: - “sen mi? sen amak.” demiş. “ani demiş cumā avşamı ḳıs çıkmadım.” demiş.

- “onnan somadım a sana.” demiş o da.

K.: ȭle ya. ȭle dīl.

K.: olsun.

K.: o da konuşvēmiş.

K.: bünnar anne, ḳızım.

K.: ōle ama şindi o avşamı on beş yaşında dīl mi? o avşamı istek istenimiş uyumaycān deye. öy şindi. op uyuyverēri o. düdem adi be ḳalksana.

K.: itta.

K.: e uyuyvere yene. e onşten ālem olġun istēri ama bis dīl.

D.M.M.: olsun. uzun ömürler versin. e işte geçiniyosunuz ne rāt şindi.

K.: to ̆bu.

K.: ąaha dēm e. yīmi yedi sene oldu.

K.: yīmi yedi mi?

K.: ḳaç?

K.: yīmi yedi sene oldu.

K.: elli yedi de.

K.: elli yedi.

D.M.M.: baştan dedi o elli yedi.

K.: ye elli yedi sene oldu evleneli.

K.: bis elli yaptıydık ama.

D.M.M.: ayşegül anā sen de annatçān mı? çocukların nerde, torunnarın?

K.: bū̄k çocūm kubratta. apartmanı var. direnovo kenarına ev yaptı. iş yeri açtı, bū̄yū̄. onun var iki ḳızı. onnar işleri, iş yelende. şindi afḳatların yanda ġalba bū̄yū̄. küçū̄ de amzanın yanda işleri. büyū̄nün var iki ḳızı. küçünün de var bī ḳızı. te o topallada olan bī ḳızı var. ikisi de mesim malesine evli onnar. benim tarafa çektilē. küçük çocūmun da var bī ḳızla bī çocū. çocū germanyada ḳızı tū̄kiyede. gelinim de şeyde işleri *peçatnitsada*[250]. ōle dīl mi mąa. ōda işleri. çocuk şindi evde. iş bulūsa gidē dedi ya. işte bulunē onnara şindi.

K.: neyse.

K.: razgratta iş çok becanım.

K.: kim peçatnitsada angisi?

K.: nurgül, mąa.

K.: nurgül mü?

[250] peçatnitsa - matbaa

K.: ġazatada.

K.: bis abbayla ikimiz evde, dedeyle. dedem āçik yıprak. o gene bu˘ķadara şükür. de şindi germanyada çocuk arba yollaycāmış ona.

K.: *parkinson*[251].

K.: ye ye t˘ōble yürüme.

K.: matola.

K.: o yürüye kendi kendine de. "anā dedem ekmek almā bile gidebilcek." deri. "ben arba yollēm ona." dēri. da şindi ergūneler oyanda bilēmsin onnarı.

D.M.M.: duydum var. duydum var onnar gidip geleler ordan.

K.: e onnā şindi gitti, te şindi döneceklē ķayrı. te onnādan yollaycām dedi.

D.M.M.: e ī, rāt eder.

K.: sā olsun.

K.: ye. benim de çocūm biri kubratta, evlendi. çocūmun çocū. gelinim *frizorka*[252]. gelin.

K.: frizorka?

K.: ōle deller e?

K.: ķayķı ķafasını da gösterēri.

K.: ķafa yapeller. bilmēm gelinne.

K.: sā olsunnā var olsunā.

K.: gelē şeydēri. biri de varnada. onun

K.: ķızlānı da söylesene. buyanķının da iki ķızı var, buyanķının da iki, germanyada. kubrattanın da iki ķızı var. küçūnün bī ķızı var. yedi tane ikinci torun ķıs.

D.M.M.: epsi ķıs?

K.: epsi ķıs. ninele de ķıs. sāde bī çocuk var aralāda, sā olsun.

K.: ķızla malesi.

D.M.M.: sā olsunnar. sālık en önemli.

K.: şindi ilēsi. bu ayşegül ananın geldi ānede, ķoyunnā bile ēkek ķuzu yapāmış. epsi şeymiş ķızları yokmuş iç.

---

[251] parkinson – Parkinson;
[252] frizorka - kuaför

K.: ḳıs yoḳumuş iç.

K.: iç ḳıs yoḳumuş. bunu aldınēn döşeller ellē. on ḳızı oldu şindi, torun.

K.: benim iki çocūm var. eltimin iki çocū var. ḳaynamın üç çocū var. ḳaynamın eltisinin de üç çocū var. o ānede ep çocuk.

K.: epsi çocuk. hiç ḳızları yok.

K.: ḳoca dede bī çolşaf ḳalmış. şindi fistan alēriz bī çuvallā.

D.M.M.: aha bī̇ çuvallā.

K.: sā olsunnā ḳızım.

K.: sā olsunnā, olsun.

K.: sā olsun.

K.: dünyaya gelen kısmetinne gelē.

K.: ōle ye.

K.: sende t̬ōle bizim gibi yaşa da. gör epsini. seksene vā da. ē̬şeylēri gōr̤ ḳızım.

D.M.M.: i̇şallā. i̇nşallā o̬zamana ḳadar.

K.: ben şindi seksen bir̤i bittīdim. seksen ikiyi aldım ḳızım. bakma bunnā küçük benden. ben yaşlı içlēnden.

K.: yaşlı ama yen genç.

K.: ama benim yaptım işi yapāmeler ama.

K.: tavan sıvayamēriz.

K.: te. ne tavana çıkabilēlē ama ben sıvādım.

K.: bis yolda yörüyemez. bu tavan sıvēri.

K.: meçelek.

K.: esā.

K.: i?

K.: kısmetini.

K.: yazın naptınız siz marı? o sıcaḳta.

K.: aman derler.

K.: yazın sıcaḳ.

K.: yazın dīl mi yaptık.

K.: yazın sen tavana pinēmsin?

K.: ķafan tutmēri, asta.

K.: o͘o͘v, ķaç kere pinēm ben derim.

K.: yaķıma gidēsin mi?

K.: a şindi serin deye.

K.: ā yaķıma gidēsin saķın güne çıkma, sıcā çıkma. nasī yükleycēm.

K.: yani ya. o da kōkudēri.

K.: kōkudē.

K.: ķış da çıkarē.

K.: çıkamērim.

K.: sözün serinke.

K.: bana demeler ȫle. bana demeler.

K.: bana derler.

K.: yaķıp beni görȕke tā “o͘o͘, ayşe ġocukçu. ilyaçlānı almā mı geldin?” “ya, ilyaçlāmı almā geldim.” “saķın!”

K.: bak ū.

K.: ilyaç cebine. ben ilyaç yazdırcādım ya ben ona.

K.: “saķın gölgeden dışarı çıkma. sāt ondan bittā.”

K.: ēkes ȫle deri zatı. ama ben şal alērim derim ben.

K.: sātında. içēde yatacān.

K.: syavoş gibi gidērim ben.

K.: e yata yatayla aylyaz olduk ķayrı becanım dē.

K.: “sen avayı gȫmēmsin.” deyvēdi bana.

K.: e ama sıcaķ be.

K.: ama çok sıcaķ olēri becanım. çok sıcaķ. ķaradan aşk.

K.: ye. dede gelīdi beni toplama: “adi mare sen ne beklēsin? sen gȫmēmsin ȫlen sıcā çıktı.” ķışlada, gelip toplē.

K.: sıcaķ.

K.: ȫlene ķadar işlēriz. ȫleden sōra.

K.: aylak evde. yatār.

K.: ȫlene ķadar işlēriz ye.

K.: ōlene ḳadā iş arēriz ōlenden sōra yatēriz.

K.: senin dede tıḳız. yapēsiniz işleri çabık çabık.

K.: e ōle olcak.

D.M.M.: ī. e sizde dinnenmeniz Íyazım, epten. ep iş iş.

K.: ōle. ye.

K.: dinnenecek sırada da dinnenēriz.

K.: hayat ilēlē vücüt eskiye.

K.: tī tī.

K.: ya.

K.: ömū bitē, nyapalım? ne yapabiliriz? bunun istifade etmemiz Íyazım.

K.: annen ḳaç yaşında evlendi ba?

K.: rutin yapma çalışmēz tā.

K.: ayşeyi mąa öleke ḳaç yaşındaydı öldünēn? anan?

D.M.M.: güzel soru sordun şimdi. ḳaç yaşındaydı? iki bin doḳuzda ocakta. o yīmidoḳuzlu.

K.: yīmi doḳuzdan mı?

D.M.M.: yīmi doḳuzdan. ben ōle bilēm onu.

K.: seksen beş yaşında olcāmış.

K.: abumun akranıymış o. yīmi doḳuzdan.

K.: seksen altı.

K.: seksen altı olcāmış.

K.: seksen altı olacāmış.

D.M.M.: otus yetmiş, evet. yetmiş doḳuz. ay esaplayamadım ya. seksen olcāktı oyas, o sene.

K.: ōle mi? olēri o bīkaç sene. tamam gittik.

K.: kerime ingemin akranı.

K.: aşme asta dedi abum.

D.M.M.: altı sene.

K.: benim akramın olcāmış, epten.

K.: būk būk.

K.: onnā da aşāda bis de ükarı gidēriz.

K.: seksen doḳuzu olacadı de.

K.: ayır dē e.

K.: benim yetmiş beş.

K.: o yetmiş doḳus be ama.

D.M.M.: altı sene fazla bile.

K.: ne?

D.M.M.: altı sene fazla bile diyorum. o iki bin doḳuz senesinde ocakta. ocak şubat.

K.: bak bak t̬ōle ḳışın öldü o.

D.M.M.: ḳışın.

K.: ay bakma gitsek ḳışıdı da gidemedik aşā.

D.M.M.: o sene tam onun o sırada ani vefat ettī sırada ḳar çok vardı. ben bilegelemedim buraya.

K.: ḳış dediler, ḳış.

D.M.M.: çok ḳar vardı.

K.: çī çıplak bacakları dīm ama. bacaklā nasī üşümēri?

K.: üteremo. pabuç yok mu o geline, ḳıza şey vēme, ayakları üşümēsin.

K.: var mąą.

D.M.M.: uzatem ben buray onnarı. bī uzanerim.

K.: istedīn ḳadā pabıç var.

K.: ver vē pabıç. bī̬şeydē. çünkü benim ayaklarım üşūye ben evden getīdim onŭştan.

K.: of ba ḳızım ben seni nēde görcēm ba.

K.: to̬bda iskemnelerin üstüne vā. to̬bundan.

K.: senin şindi ḳādaşın bī̬şey var mı? sen yalnız mı?

D.M.M.: yok. tek çocuk.

K.: ayāna pabıç istēsin sen. ama potinneri var ama.

D.M.M.: tek çocuk ben.

K.: aman tek çocuk.

K.: sāde bitene.

K.: o dedi sanǵi gidinēn bī tene deye.

D.M.M.: küçün bī tene. işte ben de o. metinin. ḳoca˘bum benim neydi o zeynep.ḳoca˘bbam memed. en küçü de benim babam da metin. e bütane olmuşum. nāpim.

K.: zīnep tizemi bilēmsin? zīnep abu diycēn sen ona. öldü o.

K.: nēden bilcek o?

K.: onnā bēki küçük o˘zaman.

K.: şindi.

K.: ananım abusu vāṛdı zīnep te. onu dērim.

D.M.M.: a yok, yok.

K.: onnarı bilmeycēn sen.

D.M.M.: duydūm var ama o˘ḳadar yani gödüm yok.

K.: nēden görecēn.

K.: nereye sözlendin?

D.M.M.: ay benimkisi çok uzun mesele ama. şindi başlaycām annatma.

K.: yok bī˘şey bis sesleycēz.

D.M.M.: tamam tamam. ben de başlaycām ya. kendisi babası mesim māleden,annesi de mesim māleden. ama annesi bin doḳuz˘üz otus üçte gidelē tükiyeye.babası bin doḳuz˘üz yetmiş sekizde. çocuk ōda büme dōma. ama aynı yēde.

K.: subaşında mı?

D.M.M.: subaşında görüştük onnā.

K.: öle mi?

D.M..M.: subaşında. sen nēden? būdan sen nēden? būdan. öle öle oḳul derken. o˘zamannar da bī ingilizce sınavı vardı. ikimiz de aynı sınava girdik. o sınavdan dolayıḳonuşmā başladık. öle.

K.: subaşından ōda.

K.: mesim maleler subaşında.

K.: orey gitmişler öleye? subaşında gezdim ben geçen sene üç gün.

D.M.M.: subaşında. onnā nasī dēdilē onnara ya?

K.: ayīlısı olsun.

K.: e olmuş ḳıs.

K.: islya ḳıs islya güvē raslasın.

K.: ye. uzun ömürlü olsun.

K.: uzun ömürlü olun.

K.: ya. kısmetiniz uzur olsun. sonu uz çıksın.

D.M.M.: i̱şallā.

K.: ihtiyālīnız da tˬo͞le bizim gibi ihtiyālayın da gezin de. siz de annadın bis gibi. gençli̱nizi.

D.M.M.: küçük zümbül dellē babaannesine. bizim kövde ama.

K.: küçük zümbül mü?

D.M.M.: küçük zümbül dellē.

K.: zümbülün çocū mu? torunu mu?

D.M.M.: torunu. bu͞k torunu.

K.: küçük zümbülün torunu. bak bak. ben āçik oralı. ninemin ōda.

D.M.M.: o yüzden dedim ā, ani belki bili̱sin.

K.: ḳaştı ḳaştı. *(sinek öldürmeye çalıştı)*

K.: ben de denizlēden gelme oray ama. ninemil geldi elli sekis oray. ninemil geçti oray elli sekizde. ben geldim elli yedide buray. onnar elli sekis oray geçti. ben bittāoray gidip geldim. denizlere bilmēm orasını bilēm.

D.M.M.: oˬzaman neyle gidiyodun? böyle yol da yokmuştur oˬzaman.

K.: beygir arabısınna.

K.: bu͞le mi? yayan. eşekle. ǫov, ne ḳadā çille çektin taş olunca. dede dedim azılım sāde yol yapsınna, bir afta işleme gitçēm. ama gidemedim. bensiz yaptıla yolu.

D.M.M.: ī yolu şimdi, son senelēde yaptılā.

K.: şindi islya.

K.: mari bu māleye de asfalt dökmüşler.

K.: dökmüşler.

K.: bak bak.

D.M.M.: a ben dün geçtim. bī sıcaḳ asfalt vardı şūda yaḳında, āḳada.

K.: ben dün gödu͞m.

D.M.M.: tam dökmüşler ben de üstünden geçtim, sıcaḳ sıcaḳ.

K.: kaliteli dilmiş ōle ḳalın asfalt yapmamışlā dediler.

K.: e kardeşe vedar.

K.: küpeline ḳadā vāmış mı?

K.: küpelinden öte.

K.: fatmegül.

K.: fatmegül gelini de geçmiş te. şeylerin ama asanilin. asaniline devam et çatrā bile vāmē. ben dün gittim baktım māsus.

K.: a olmuş. e mąa müvetlerin toḳat önüne yapma onŭştan zinep bārınıdı. e oldu mu bilmēm yaptıla mı?

K.: yapmamışlā. ben ōdan geçtim ye. be üzein burası ne ḳalmış? “orası bittāya ḳaldı.” dedi üsęjn.

K.: yapmaycamışla.

K.: obür *izborlada*[253].

K.: ye.

K.: muftar deycek olan.

K.: olsun deri.

K.: ta deri.

K.: insan kandıreller sāde. bī meme vereler.

K.: küçük zümbül sā mı ba ḳızım?

K.: tˬōble iki pāmak.

D.M.M.: sā sā.

K.: ōle mi?

K.: asfalt.

K.: küçük zümbül, küzük zümbül ḳombay aydādı o.

K.: taş döşenmiş mi?

K.: ayī mąa.

K.: taş?

[253] izbor - seçim

K.: i?

D.M.M.: evet, evet. ȫleymiş.

K.: o taşların üstüne.

K.: aha ḳoymbay aydādı o.

K.: ȫle mi?

D.M.M.: ḳocasınna birlikte.

K.: ye ye.

K.: yaşā dedi ye bī pāmak asfalt yapacak onnā deye. tˬȫble.

K.: nēde benim ḳoybayım demiş. oray vādınēn.

K.: ilēki sene bis de baḳacāz şeyleni.

K.: kerime nazımın tosu.

K.: dalmış.

K.: emne ḳadaşım annadēri.

K.: dȫm edikten sō.

K.: *(devam)* velinin yanında. velinin patronu. ey şeyde belçikada tır ḳamyon aydēri. benim ḳadaşımın çocū, torunu bī sözle. ḳarı aydamış tır ḳamyonu. şeyin patronun ḳarısı.

K.: bak

K.: velilinne tır ḳamyon aydamış. e dedim patron nāberi.

K.: ama sāde cesaret olsun. ne var?

K.: nābacak.

K.: bak tır ḳamyonu. bu tır ḳamyonnarı da sekis sāt aydaycān, sekis sātten sō fazla doḳus sāt aydasan bilīlēmiş. cezā yapāmışlar. ōman içindeyse, ōman içinde ḳalīmışlar. dışındaysa, dışında ḳalīmışlar. to ḳarı sanma dē demiş veli. emine ḳadaşım annadē, gelmişidi. “anne, bizim yanımızda durēri meselya bis dē meselya bis dūdunen, nerede raslāsa sātı.” demiş.

K.: bak vē şindi.

K.: ye, bak. ḳarı başına.

K.: yok bī ˬşey.

K.: varı ȫle ḳarı.

K.: geldi bize dēri.

K.: ye.

K.: yalnız başına.

K.: var ōle ḳarı mąą.

K.: atı nalıyla gitmiş o.

K.: mąą ayşegül inge. bizim şükre tīzem gitti ani gitti oray da. onun gelini ḳoymbaynıycı. ḳombay aydadı.

K.: te o aydadı.

K.: o muydu? o mu o şindi küçük?

K.: zümbül başḳa da.

K.: bu başḳa. ama ne geliniydi o. adı aklıma gelmedi şindi onun.

K.: ye. şükriye tizemin gelini de ḳoymay aydadı.

K.: tm tm o da aydadı. da devidinēn vazgeçti o bittā.

K.: ōle mi?

K.: tī ḳombay devidinen vazgeçti.

K.: ḳızım al bī tā. al bī tā, al bī tā sen.

K.: al ḳızım sen.

K.: sıḳılma yī oray.

K.: nē unuttum ben onun adını, becanım.

K.: be kimse.

K.: bis de bilīdik ama.

K.: bilīdim mąą, ḳoca gelinin adını. küçükleni de bilīdim. gülbahar en küçū̄.

K.: gēcik bī gelin o. şükre tīzemin gelini.

K.: üç gelini vardı onun, üç.

K.: ye. as mı işlēdi onnara mąą. pīpidir, orazdır, danadır şeydi. çok çok işledi orayı.

K.: bak güldalı bī kāve olmuş şindi.

K.: ōle mi?

K.: güldalı dīl o da.

K.: ne?

K.: offf. unuttum. gülnaz mı? gülnaz mı? bilēmerim. kambē ḳarısı, kamber ocaların.

K.: be neyse.

K.: gülbahar. gülbahar. bak unuttum.

K.: şöle ama.

D.M.M.: gülbahar var bi̱ tane ama. o genç ya. o dīldir o.

K.: dīl. marı geçende dūnde ōdaydı marı. belki e gelinin ḳafadaları ama. gülbahar gibi gelē bana.

K.: bir at neyse.

K.: adi mąa çal bī tūkü.

K.: nasī tūkü çalalım mąa ḳadaş?

K.: e marū.

K.: beni bī çekele mi bāli?

D.M.M.: siz ḳadaş mısınız?

K.: e ye ḳadaş dēriz bir birimize.

D.M.M.: a bir birinize ōle.

K.: e ye. akran deye.

K.: malē ḳāları.

K.: ḳarı ḳarıya ne başḳa.

K.: ye ye.

K.: e ben çalēm mąa şindi.

K.: çal baḳalım.

K.: “kereşli duvarda ense. senin de aşḳın beni kese. bütün cihanı gezdim ama. yoktur sana bir benzer. gel yanıma yanıma. esmer güzelim. edalısın sen en güzel. seni severim. o benim nazlı yarim ama. yüreyim ḳanalı yol.”

K.: oho anne tūküsü.

K.: “yeşille sandık. kim bilīli. üstüne güller büsbütün. ben de seni sevelim, canım ta tahtan çürüdü. gel yanıma yanıma. esmer güzelim. edalısın sen güzel seni severim. o benim nazlı yarim aman. yüreyim sen alıverdi. o benim nazlı yarim aman. yüreyimi sen olverdin.” nasī?

K.: *bravo bravo*[254].

D.M.M.: bravo. āzına sālık. siz türkü söylediniz. māni veya hikāye var mı?

K.: mükerremi söylēsin.

K.: māni bīlē mükerrem.

K.: onnā bīlē māni.

K.: ye.

K.: "bazı bā içinde ses vēdi, dā içinde. belki yarimle buluşurum. gelen ayın içinde."

K.: sen de ikyaye bilīsin.

K.: ikyaye, māni bu.

K.: bu māni.

D.M.M.: bu māni.

K.: ayır ayşü ikyaye bilēri o.

K.: bu kimin hikāyesi mąą?

K.: "aman" ben dreleze gibi çalcām.

K.: ōle yap.

D.M.M.: tamam.

K.: ada yādmedin siz de. "badım bā içinde ses verdi dā içinde. ķavuştura allahım ķavuş gelen ayın içinde."

K.: sen çok. bizi māni tutadık dīl mi? a baķalım tut, tut. bis bilik sōledik.

K.: "aman al almayı bıçakladım çevreyi saçakladım. ķarannıkta yar deye. yastık ķocaklarını."

K.: çok onnā.

D.M.M.: bitti mi?

K.: ē.

K.: e çok māni çok olē ba ķızım.

D.M.M.: uzun.

K.: ye bunnā ķısa ķısa şindi çalma. bāşuş çıkarēsin "bu kimin?" benim.

K.: drellezde, drellezde.

---

[254] bravo - alkışlar

K.: nışan çıkarēri.

K.: bak būda vādı. ama bu kimin becanım?

K.: nışandır.

K.: “bahtiyan bahtiyan bahtiyan vādı vā. bu bahtiyan kime çıḳarsa gayet bülü. bahtı.”

“bu kimin?”

K.: bu māni, kime çıḳasa dīl mi nışan atēriz drellezde. kime çıḳasa.

K.: em baş māni.

K.: en baş māni.

K.: birincisi.

K.: bu kime çıḳacā belli dīl.

K.: bahtiyer o olēri.

K.: bṻle şeyden alēsin.

K.: baḳīdan.

K.: baḳıdan kimse gō̈me.

K.: en ileri o çıkēri. meselya o okunēri.

K.: ilk çıḳan şey ōda nışan ilk çıḳan.

K.: bāşuş.

K.: bāşuş dīl e.

K.: nışan becanım.

K.: nışan.

K.: bu bahtiyan mānisi.

K.: ani bṻün başiş ō̈le.

K.: şanlı īsannā rastle gibi.

K.: çok bṻk bahtiyar o olacak demek istēri.

K.: şansa küsmēri demek.

K.: şansa atıleri.

K.: şans.

K.: bıldī kime aldık bis de tᵕō̈le çıktı maa? baş nışan. kime nışan gō̈tṻdük bis?

K.: zabişe gō̈tṻdüydük e.

K.: “mari benden ontürü de götürün.” dē. gō̈tṻdük onnara çıktı.

K.: onnara çıktı. müvete mi çıktıydı ne.

K.: e bilmēm. te asana becanım.

K.: asana asana.

K.: ū asana çıkmıştı.

K.: asana asana. o āne çıktı de.

D.M.M.: hıdrellezde nerde gidiyō sunuz? nerde ḳutlanıyō?

K.: bizim drellez to˘buda aşāda ḳor çalsı dēriz. eyyy.

K.: drelez ḳul var.

K.: a t˘ōda. beş˘üz sene tā türkiye būdayḳa meşelē varmış. beş˘üz sene būda dumuş tūkiye. tā türkiye zamanında o meşelerin altında yapılēri. ye.

D.M.M.: uzak mı kövden?

K.: ayī maa. dīl dīl. o būda. to˘bda ḳulak içinde.

K.: bize yaḳın birasçık o.

K.: ḳulakta ama onnā gülük oldu şindi oları ḳızım.

K.: te t˘ōda yol var.

K.: beş˘üz sene.

K.: t˘ōdan invēdinēn to zatı. ōda yol var.

K.: epten beş˘üz sene yok o.

K.: şindi ayvan.

K.: o beş˘üz sene olmuş olsa, o meşele beş˘üz senelik olacak *gigant*[255].

K.: aha. ama şindi ayvan yok. ot bīden oray gīyemēriz.

K.: ama köv ḳurulalı beri ep ōle.

K.: şindi to˘bu.

D.M.M.: şindi nerde?

K.: şindi *zalada*[256], ovada, zalada.

K.: hava īse burda bazı sene.

---

[255] gigant – dev;
[256] zala – salon

K.:gūlük dīl. sāde otluk çünkü ayvan ḳalmadı. yok. ayvan gīmēri ne ḳazı, ne tavū, ne ḳoyunu, ne keçisi dēyem bālim. iki üç inek ḳaldı. iki üç dē ḳoyun. ḳasabalıla gibi olduk.

K.: ayvan gezinmedikten sōra. otlā bīleş.

K.: ye ye. aydaşın günay dedi bī˯gün bıldır "bu soḳaklā ne bunca otlu becanım?" dedi. ben de

"ninenin ḳaç piykası var." dedim. benim ḳaç pıykam var dedim. bu ḳadā çekişidik iç bī ot olmazdı. *pĭykalar* otladı, ḳazlar otladı. şindi ne ḳaz vā, ne tavuḳ var.

K.: ḳoyunnar ōle.

K.: bis şindi ḳasabalı maa. *apartmen*[257] gibi. ye. sāde kenef dışāda. içēde de var ama onnā gīmē sıçĭre. t˯ōle ḳızım. bizim başımızdan ōle geçti. sizin de sā olun da sizin de t˯ōle geçsin.

D.M.M.: inşallā.

K.: bu ayşegül annenin vardı otus tane ḳazĭ. ḳomşusunun şindi o rāmetli oldu.

K.: otus beş dē. beşini şeytme. bī sene otus beş sene ḳazĭm vardı.

K.: neyse. ben şindi analanı saymem ya. bıcıları sayem. aa. o ḳomşu rāmetli oldu. tā altı ay yok. otus tene olūdu. benim de otus tane olūdu. sāde bıcı. üçē tane anaları olūdu bī bobası olūdu. otus beş ōle onnar ama ani. ay bizim şey önüne gelmiş. bak ya, bak.

K.: bizim otları otlēler.

K.: e müjgellēri toḳat önüne gösē gitti.

K.: şindi t˯ōble oldu otlar. yok kimse, bī bıcı yok, bī ḳaz yok.

K.: tā *pĭyka* başḳa. *pĭyka* da baḳadık.

K.: *pĭyka*.

K.: bī˯şey ḳalmadı, bī˯şey.

K.: ayşegül dē "anā, puyka nē bakmēsin sen." dēri. geçen sene bıldır. neyle baḳacām.

K.: tatlı bile yok eti.

K.: misī ḳazan yok dedim.

---

[257] apartmen - daire

K.: mīsi yok.

D.M.M.: fatme anā sizde ne vādī, hayvan?

K.: inek de baktık, ḳoyun da baktık, ḳaz da baktım, pīpī de baktım, tavuḳ tā. epsine baktık, ḳızım. epsine baktım.

K.: epsimizde vardı.

K.: köv yerinde, bis de bakmazdık.

K.: baktık, ḳızım.

K.: ben şindi şöle ani sāccak ayā bis bṻle de. ani bizi annadērim. şunnarın epsi meselya ḳaz baḳtı tavuḳ baḳtı, ḳoyun baḳtı ama.

K.: epsimizde vādī.

K.: ḳaz vardı.

K.: bunnarın kenā mālede. onnar ot çok. ama bizim *trotovar*[258] yanda nēden ot olcak.

K.: çok ama gene koruyē, çalışana.

K.: ḳoyun, ḳazları deye. kojūlā varı ellbette. tā ikicik var.

K.: inek baktık, domus baktık, keçi baktık.

K.: tī epsine baktık.

K.: yīmi sene inek baktık.

K.: epsine baktık, ḳızım.

K.: inek de varĭdı, epsi varĭdı ama. yaşla gitti.

K.: maşneyle de sādık.

K.: şindi ḳasabalı olduk, ḳızım.

K.: bu dereceye gelinceye ḳadar.

K.: ḳasabalı.

K.: nelē tīmadık, neler tīmadık.

K.: o pıykalā bakmak mesele. o ḳazla, tavuklā, piliçlē de tā bīde ḳıra gidēdik, nō̤ut takma.

K.: beş inek sādım. beş te bızası vardı. tā *tekeseye* de gidēdim. *tekesede* de sāyadım, geldīnen onnarı da sayadım. ama çok zengin olduk. allā çok şükṻ.

[258] trotovar (trotoar) - ḳaldırım

K.: ayvan baḳıp ta zengin olū mi?

K.: benim torunum dē şindi ani sofyada dērim “anne, gelīdik dēri o ḳaz etlēni ani gǒǔs eti.” dēm ḳazın. “k*upçe kupçe*[259] yapādın.” deri. “*burḳana* doldururdun. gelvēridik.” dē. “t˘ǒble tel tel ayrılēri.”

K.: onnarı bis de sıralēriz ama.

K.: ye. “ḳaz eti başḳa.” dēri. “ōlak eti başḳa.” dē. “ḳuzu eti başḳa.” *burḳan* ḳoyādık o˘zman frizer bilmēz bis. a̧a, şey dā.

K.: tavuḳ eti.

K.: “tavuḳ şeyi gene başḳa.” dēri. çok iç. e yavrum ben misī ḳazamaz oldum. öblēri gençlē kazmēri. ninelīn bubalīn ḳazsa.

K.: şindi günay getire te.

K.: yok bak şindi.

K.: ḳaz yāları bile.

K.: gǒdǔm.

K.: bitmiş.

K.: ben de bu sabāla sōdum. cumāya getircēz fatme anne. cumāya gelecek, gel dedi.

K.: gelin de dedi, bizim ama.

K.: bugün gitti o ama, bilmēm aldı mı?

K.: nelē vā?

K.: ḳaz yāyı.

K.: a ḳaz yāyı.

K.: *fenerce*[260] de getire mi ma̧a?

K.: *fener*?

K.: *fenerçe* de var.

K.: onnar var.

K.: *fener* var, şey var, aman bu ḳoltuklādan, ḳanat.

K.: asret ḳaldık epsine.

K.: çocuklā gelin.

---

[259] kupçe kupçe – küp küp;
[260] fener – kuş türü hayvanların kemikleri

K.: ödēde, ḳaza da er˯şeyine. bakamēz ḳayrı.

K.: e nābalım. baḳamaz olduk.

K.: çocuklā gelin tūkiyede işlēri. bis bī dana kestik. ayda üz tane sucuk ḳoyduk döşek içine. adi dūnū dedi şeye vādıḳtan sōra. ąą...

K.: sınıra.

K.: ayır buray *reysçiye*[261]. *reys* dedi, *reysçi* dedi "vā mu bunda bī˯şey?" dedi. "var ama yok dedi." bu şindi, ona. gūva yok deye. o dōşe bis zōla ḳaldīdık. üz tane sucuk bī sucuk bĭrakmamışlar çocuklara gransta geçtikten sōra *şifolar*[262] almış.

K.: ālem epsini bī yere mi koyēri?

K.: ayır ben o beş sucuk, beş sucuk yollasam ya enceklere. bī sucuk īmeden gitti to dana.

K.: çatī çatī yaktılar sınīdan geçeken.

K.: bubası bizim īdi içti bu tūkiyede durēri. ne˯ḳadar dūdu orada.

K.: şifolar almışlar.

K.: bizi toplantıya gittik ani ouv başlayvēdilē *reysten* taşıma atteller konteynere.

K.: bak bak.

K.: sōna toplayan onnar.

K.: bis şindi şeylē gittīmize. bize *reyse* yok bī˯şey, toplantıya gidēriz.

D.M.M.: ne zman gittiniz?

K.: aman ōle bī, bayā sene. on sene. şeye gittik istanbula toplantıya. bis bobala toplantısına gittik. da. o˯zaman gōrēz. bizim reysi aramēlē çünkü bis toplantıcı. ama öbüründen şūle atēlē konteynere.

K.: bu ayşegül anne, anā bacı. bu ayşegül anne, anā bacı. ḳoca˯boba ḳāsı.

K.: boba˯ḳāsı.

K.: ḳoca˯ḳāsı. ben de talibi.

K.: tūkiyeden bayā musafilē geldi bize. ani bobalā. akkı sayġıları bilēsin e? işittin var a, akkı sayġıyı? akkı sayġı var ani toplantılāda annadēri o.

K.: bak şindi bu tā okuyēri.

---

[261] reysçi – otobüs şoförü;

[262] şifor (şofyor) – şoför, sürücü

K.: ye ye nēden bilcek.

K.: akkı sayġı falan yok.

K.: onnarın aberi yok.

K.: akkı sayġı falan yok.

K.: onnar bizde iki üç avşam yattī var, tūkiyeden.

K.: sāymış o mąą. ben onu ölmüş deye.

K.: kim akkı sayġı mı?

K.: o nēyē? nē ölecek o?

K.: t◡̄öle ķulama çalmış ama sāymış.

K.: sen şindi mąą sāmış.

K.: etti ķayrı.

K.: sen istēmsin?

K.: aķa aķa.

K.: gitti yattı.

K.: syavoşlandık mąą.

K.: toplantıyı uzun ben şindi öbülēne de gitçedik.

K.: syavoş olduk mąą.

D.M.M.: hıdrelezden başķa adet var mı? bayram ya da ne bīlem.

K.: ḫıdrelezin anası beş dīl mi oynadım köçek. ḫıdrelezi ben yapādım.

K.: anne oludum dē.

K.: ye. çingene dēdilē e, çingene. ben yapādım epsinden. ihtiyāladım şindi gençlere vēdim, gençlē yapē. pıtretlerim bile var.

K.: al bī tatlı.

K.: īdim ben. īdim ben, ķuzum.

K.: oynanēri. dēnek oyneler, sekmecik oyneler. çocuk olēler. beşik olēler.

K.: anala ķızla. arap olēller. oynēler.

K.: ama Ĺyazım görecēn dē o◡̄zman gülecēn.

K.: ķalmadı ķayrı.

K.:ķalmadı onnar.

K.: bis şindi ķayrı gidēmez de.

K.: drellez de ḳayrı t˅o˅ḳadar olēri.

K.: şindi.

K.: drellezin başı bunnarıdı. to˅bu anneler te.

K.: aha. bu tū̄kücü.

K.: drellezi onnā çıḳarĭdı meydana.

K.: bis maymuncūla tū̄kücü.

K.: şeye *pensiyoner klubuna*[263] gidennē yapēri, ḥıdrellezi.

K.: ye.

K.: ḳuluba gitmeyennē kimse sokulamē neden ben şaşıpta kalēm. abe bu köv.

K.: teftē şeylede ɯ. teftē de ellēnde. ō̄le e?

K.: tefter elinde çünkü kimse bilmē, ezber şeyttī̄ yok.

K.: e gençler ō̄le.

K.: bilmedī̄nēn.

K.: bilmeler çalma becanım.

K.: ama bunnara ne tefter Ĺyazım olūdu, ne bī̄˅şey. onnar bilī̄di çok.

K.: vardı onnarın āḳadaşları.

K.: ama onnar ayşegül inge. gençlī̄nde tā ō̄renmiş onnā. nasī unudacak?

K.: gençlī̄nde. ye ye.

K.: ama bizi o˅zman o sıraya düşünmēsin sen.

K.: ayī be şindi bunnā talebe ō̄tede beride. şindi ō̄renellē becanım gençler.

K.: onŭşta da.

K.: ō̄rene de tū̄küye bile benzetmeller. tū̄küye bile benzetmeler. aman nābacān, t˅o˅ḳadar olēri.

K.: adet yerine gelē ye.

K.: adet yerine gelē.

K.: sıradan geçēri.

K.: adet yerine gelsin de. ō̄le.

K.: sevem ama ḥıdrellez.

[263] pensiyoner klubu – emeklilerin klübü

K.: yok yerin yomġası.

K.: yok yerin.

K.: ye ye. bu˯ḳadar olē ye.

K.: çāresiz.

K.: yok yerin yonġası.

K.: yok yerin yonġası nābalım o ḳadar olē ya.

D.M.M.: bana erkes bì yemek tarifesi annatabilcek mi? eskiden ne yapılımış. anibȫle köve.

K.: eskiden ne mi olūdu, ḳızım?

D.M.M.: aha.

K.: paralı yānı.

K.: kürüm kürüm.

D.M.M.: bu ne şindi?

K.: misiri geçirisīn demende. küllȳ de. malay da.

K.: moma˯liga.

K.: paralı yānı.

K.: şindi bis onnarı unuttuk.

K.: yāyı kavırēsin, paralı yānı. yāyı kavurēsin āçik te ḳırmızı bober. bī maştarpa da su üstüne, bittā.

K.: sānın içine.

K.: paralı yānı.

K.: sāyık ȫle olmazdı ya mąą.

K.: kaçınēri bittā para para o şeylē. paralı yānı to˯bu. āçik de tus.

K.: sānın içine bī ḳaz ḳıḳīda, ǫǫy.

K.: ye. ḳaz ḳıḳīda nēde o˯zaman?

K.: nēde vā becanım?

K.: dīl mi ȫleydi mąą.

K.: bĭrak sen. ḳaz ḳıḳīda ilēden olmazdı.

K.: sōradan olmuştur o.

K.: de tˬo͡ble. bis beş tane biri bi͡ ḳaz ḳıḳīda ḳoyādı. anġı parayı dı? o şeydince ḳaz ḳıḳīda durudu paraları tutmā çalışīdık. bis beş tane oranda.

K.: su üstüne tˬo͡ble tˬo͡ble yālar varı, parama deller. onu baneler.

K.: suyu koyvēdinēn yā kalkēri.

K.: suyunu banēri ya ya.

K.: başḳa olmadıktan sōra nābacān.

K.: nābacān?

K.: nābacak, ḳuru ekmē bandırēsin iyēsin. e benim te. ninemin bubası yani uzakˬdedem şeye evlenvēdikten sō sultuş anneye. annem öldükten sōra.

D.M.M.: ayşe anā.

K.: āçik tā ilēri getir. ayşegül inge geri çıksın. tˬo͡le tˬo͡le.

K.: tā evlendikten sōra başḳa yemek yapma bilmezmiş çok çok. yapmış paralı yānı. öbür insan da şey dedem de demiş "ey ep gene." demiş ḳarı.

K.: ḳarı var.

K.: "paralı yānısı bile çok tatlı." demiş. paralı yānı tatlı olū mu? su.

K.: su.

K.: ama ekmek ḳurumuş yok neyle ī̇sin. bandīması Íyazım. şindi o yālı suya banıp ta ī̇vedikten sō çok tatlı gelmiş.

K.: islya gelmiş.

K.: toˬḳadā tatlı ama nābacak.

K.: nerey islya gelmeycek becanım. bizim ḳaynam buraya geldikten sōna çörek yapādı da. sōvan da dōradı yāyın içine ḳavurdu onnarı. suyunu ḳoydu mu, ḳoydu. o çörē de onun içine. bana sōduktan sōra mantā intisī̇ydi o. o ḳadā tatlı olūdu.

K.: ama yapādılar ilēden.

K.: mantā intisi.

K.: ama becanım tˬo͡le yapādı ninem. yok ne yapsın o ḳarı. neden yapsın? neden yapsın?

K.: acıkmış ī̇san nābacān, ister istemez.

K.: o͡le o͡le.

D.M.M.: çörē nasī̇ yapādı?

K.: çörek de kabarē.

K.: ben de evlendikten sōna *stopanskoda*[264] işleme gittik, götüdülē beni de gittik. ḳaynatam beni almā geldi *stopanskodan*. onnā berabē geldik eve. ḳalaylı tava ḳuluplu tava. ninem to tavayla bobēle, suvanna, domatez inti yaptı. elen belyan tā damāmda dadı. demek as mı acıkmışım çok mu acıkmışım?

K.: çok mu acıktın. ye. lānaşı.

K.: ilēsi ōle be ḳadınım. ilēsi ōle.

K.: lānaşıyını unutmērim. mektepten şindi ruseden. rusçukta oḳudum ben, gimnazyada. şeye *vakantsiyeye*[265] geldik. ye ama topçuya ḳadā gelēz. o˘zaman bu otobüslē yok a. topçuya ḳadā geldik, trenne. yok topçudan beri neyle gelelim. ele aberettik, geldiler ḳızaklan almā bizi. ḳış *vakantsiyasına* gelēsin. o donduk. şeyde ḳızakta. geldikten sōra bīde acıkmışım ben çünkü yok. mektepte ne īcēn de şeytçēn. eve geldikten sō. gilike tadedim nineme "nine, çok acıktım bana yemek ḳoy." "ay iç başḳa şeyim yok. sāde lānaşı vā." dedi. ne olūsa olsun dedim. ḳoydu bī lānaşı, īdim. be o lānaşını şindi yapēm yapēm to dat yok.

K.: a t˘ōle.

K.: çok önceden bulamem dē.

K.: yok aynı lānaşının dadını kendim de yapsam, ālemde de īsem bulamem t˘onu. o ḳadā acıkmışım ki. baldan tatlıydı.

K.: tatlı gelmiş.

K.: ilēsi fıkareliklē çoḳudu, ḳızım.

K.: fıḳarılık çoktu.

K.: çoḳudu ilēden fıkareliklē. ninelēmiz malay yapādı. moma˘liga yapādılar. ḳaşıkla dökē, tepsinin içine.

K.: t˘ōble te ḳaşık ḳaşık t˘ōble t˘ōble.

K.: mısır undan malay.

K.: mısır ununundan malay.

K.: onnarı ben yaptım.

---

[264] stopansko (stopanstva) – TZS'nin ilk kurulduğu yıllarda "stopanstva" diye adlandırmaktadır.
[265] vakantsiye – okul tatili

K.: o misir ununda gene elēsin elekte de. eledikten sō da moma˘liga. o başḳa.

K.: o şeylenīdi ye?

K.: nice şeyler çektik.

K.: o şekēli olūdu, macınna.

K.: neler çektik onnarı bis, ḳızım.

K.: ali ep sıralē maa. moma˘ligayla bū̆dük bis deri. bis azır macın deri, camacınna.

K.: tī becanım.

K.: ēkes ō̆le becanım.

K.: bize geldinēn nasī dedi ye. istēri işlē. ḳarıştırma intisi. ben de derim: “ben ḳarıştīma bilmēm.” bilerim ama. “şindi onun sırası mı?” dedim. ilēsi emēidi o. şindi dedim īyinmeri ō̆le şeyi. “ben vallā bilmēm.” dedi.

K.: şindi bolluk ba, baş osule.

K.: şöle dedi. “ben şindi.” dedi. bekya mancası yapacām dedi. “a, nasī bekya mancası olcak o?” ben de ḳafam āmadan dūme ye. dedim “yap becanım.” o getīdi şindi iki ḳocaman kompir doradı onnarı. bī ḳoca baş suvan dōradı onnara ama ayrı ayrı dōradı. ḳoydu sacın üstüne ḳapādı. kompī mancası bekya mancasıymış.

K.: bekya mancası bakver.

K.: su falan koymēri ama.

K.: bekyalā başḳa bilmē ne yapsın. t˘onu ō̆renmiş, t˘onu yapēri. “a bu mu?” dedim. biras pişīdinēn şeyleri suvannarı da ḳoydu, gene ḳapādı. islya ḳızattı mı, indīdi. “a bū̆le mi ō̆le bekyar mancası?” be dedim ben de. “bis bū̆le bilēz.” dedi.

K.: o gene.

D.M.M.: mācın nedendi? mācın.

K.: macın.

D.M.M.: dedīydiniz de.

K.: pançādan. pancar.

K.: çükündür, papındır.

K.: sōna ḳamış.

K.: ḳamış varĭdı. ḳamıştan olēri.

K.: ye ḳamış.

K.: trastika. bilīsen.

K.: ḳāpızdan olēri.

K.: ḳāpızdan.

K.: ḳamış sıḳılıdı.

K.: bis berek vēsin. benim hiç malay yimedim.

K.: benim malaycıydım.

K.: bis üç ḳızıdık hiç malay yīmedik.

K.: beş tane oranda.

K.: çünkü bubam ġocukçuydu. ġocukçu oldūna o şindi onun zanatı var. işi var. bī ġocuk getirellē yāu̯tta bī gabin getirellē ġocuklatmā ona. o ġocūnu dikēdi para almazdı ondan.

K.: ekin alēri.

K.: getirīsen bī çuval ekin yāḫutta iki çuval bōday. "yaparım." dedikten sōra. nābacak erif çolū onu getīre.

K.: ōle ōle.

K.: bu yandan bu *dobrodja*[266] tarafından as mı getirīdiler. tˬōle tˬōle hiç

K.: onnā bulġālā zatı ġabinciydi.

K.: bereket vēsin. ayla kubratta durūḳan ōle. üç sene kubratta dūduk bubam orda işledi. da dēdi, ḳomşu aseniye abla, bī ḳomşumuz varĭdı. ep malay yapēri. o ḳadar fakir, o fakīlik ben to īsannāda gōdūm. bir gös evde, bī*baba* iki ḳıs bī de çocuk kardeşi. asır, oturacak bīˬşeycik yok. ne sedir, ne yatak, ne yōġan, ne döşek. üstüllerinde ne urba vāsa tˬonnāla. a bīˬgün gittim, iki gün gittim yok oturcak şey. bis krevatta yatēriz iskemnemiz vā ne de olsa. dūdum dūdum ayakça yok. "a dedi." o buba olanı. "ben sana bī ḳabak getirēm." de dedi.

K.: ḳab otur.

K.: ḳab getīdiler tˬōble bī akçe mone ḳabak getīdiler. ḳulubunu kesti şey sapını ḳīdılā. ben to ḳabn üstüne ötūdüm. yok, inanın demek. er şindi, er ay önde. sabāla kalkeller biras misir ununna su. karıştıre karıştıre biras tus.

[266] dobrodja – kuzeydoğu Bulgaristan'da bulunan bölgenin adı

K.: malay.

K.: malay. atēri onu *peçkaya*. pişti mi i̇yeller onu.

K.: sıcacıkka.

K.: yok başḳa. ȫlen gene aynisi. ben demēm ye nineme, nine a. ben de malay istērim.

K.: nineleri de yok *sigur*.

K.: yok nineleri ölmüş. “nine, bana da malay yapsana.” “be brak şu malayı mąa sen de.” “yap mąa benim de çok canım istēri.” en sonunda bi̇ ̬gün ben alırım bi̇ ekmek ḳoltūma gittim aseniye abuma. “aseniye abu, vē bana biras malay da verem sana bir ekmek.” deyiştik te dadtım.

K.: dadtım malay dē.

K.: mmm bakver.

K.: ben şindi t ̬ȫble ḳızlara annadēm e torunnara. “anne yap baḳalım bize mąa.” ben çok şeydēriz. ikisi de dūdulā yanıma. ben teneki sānnarı, kenālı. ḳarıştīdım neyse. attım onu umbaya. o ḳızadı ama. aḳık gibi şöle güzel ol. “ay mąa anne, o şey gibi mąa.” neydi şu mąa ū. “çok engin oldu.” te neyse. aman.

K.: kek gibi.

K.: “kek gibi oldu o mąa, kes gibi oldu.” ihhh auu çıḳa baḳalım anne şindi. çıḳādık. “ḳī bana.” ḳīdım acik bȗle vēdim bi̇sine. öbȗsüne de vēdim. “a, o çıtır çıtır marı anne.” dediler. “e ne istesiniz siz? bis ȫle bȗdük be ḳızım.”

K.: evelki malaylā tatlı olūdu. zöreyle bis i̇dik dayrede, adaş mąa zöre. o dacıra gitti bubamna musa aġam. oy sāde cebre yapāmışım malay vēdi. bi̇ tatlı geldi bize zöreyle.

K.: açĭmışınız demek.

K.: açımış.

K.: bi̇de bis yapādık bȗle ḳoyu, ekmek gibi atādık. bis t ̬ōda ȫrendik malayın ani. aḳıtma amırı gibi, atĭvēdi o ḳarı. altı üstü ḳızādı.

K.: an t ̬ȫle.

K.: ama dadı başḳa ȫle istēsen.

K.: tüte yalıda yapmış.

K.: bizi beştaneydik. ben malaycıydım t ̬ȫle yapādım ep.

K.: ninem, bizde ḳoyun çoktu. ninem dızman misir undan yapādı ama üstüne ḳaymak dökēdi çok engin olūdu.

K.: hehe, olmaz mı?

K.: şeyde.

K.: ḳoyun ḳalaba.

K.: ḳoyun ḳalaba altmış ḳoyun.

K.: rumanyada elen belen yapāmışlar. bu momaˬligayı.

K.: ȫle mi?

K.: aha. ayşe ōda bī sene işledi ye.

K.: durun baḳalım.

K.: da o dēdi. *hazayka*[267] çok yapē deye. ḳonuşmak yasak mı?

D.M.M.: yok.

K.: ye ye ḳonuşun ḳonuşun. devam.

K.: malaycılık bitti.

K.: īdik momaˬligaları, macınnan.

K.: anne dedi sibel "sen" ne dēdilē momaˬligaya be sufi?

K.: malay.

K.: ayır ayır bulġāca.

K.: momaˬligaya?

K.: momaˬliga gene mąą.

K.: momaˬliga dīl o. var onun şeyi. unuttum şindi. "sen tˬȫle bilēmsin." dedi. dedim "bilērim baḳızım." "e nasī olēri o?"

K.: ne dedilē ona becanım.

K.: ani dedi "su ḳaynadīdık." dedi. "su kaynadēsin." dedi. "içine misir unu koyēsin e tˬȫble ḳaşıkla karıştırēsin." dedi.

K.: oklāla.

K.: dedim "bilērim mąą, momaˬliga." dedim.

K.: ḳaçamak.

---

[267] hazayka – ev sahibi

K.: ḳaçamak, ḳaçamak. ama dedim “yok şey dedim. ō̄le ḳaçamak un yok bizde.” “a dükyanda vāmıştı.” dedi.

K.: vā vā, *sigurno* vā.

K.: vā mı?

K.: bī de gittim baktım.

K.: televzede gösterelē varıdı.

K.: be günay, ḳaçamak yapacām ben. misir unu? “yok.” dedi. getī̄me tā būda küçük dükyandayka. dedim “getirēsin bana.” “oldu.” t̬ozman başladı getī̄me. getī̄di.

K.: almak istē, bī̄cik deneme bū̄le ani.

K.: miki de küçücük. küçük dada da. ō̄rēri ona, pişiripte.

K.: onarın üstüne konēri macın t̬ō̄le şeyttine, kepçe kepçe.

K.: da aldık, pişī̄dim. uş verē. dedim bĭrak şunu mą̄a. bunca ī̄cek şey vāḳa ḳaçamak vercēn uş. “olsun olsun vē sen.” hele aldık bī̄ kese şey yaptık bis de bir iki kere, *ḳaçamak*. e sā yāla yapēri o.

K.: bu islyaymış. te türkiyede televzeden söyle ye ani onnar illē ḳaytamışlar.

K.: onnar moma̬liga, malay ī̄mişler ama.

K.: şindi sālam olumuşlā de.

K.: şindi küçükke ī̄dik ama şindi ī̄mēriz. bizim bī̄de bis malay ī̄yēz bī̄ ḳabak içinde bōday var. benim ḳocam o̬zaman keçi çobanı. istēler ak para yerine. o̬op o bī̄ ḳabak bōday ona vervēdik. bis gene ḳaldık malaya. da şindi sıralēz.

K.: bī̄ ḳabak bōdaydan ne yapacān mą̄a?

K.: ye, bī̄ ḳabak bōdaydan. o toplē mą̄a ēkezden. şindi dē “ben sizin dē bōdayı aldīm dēri, ī̄dik dē.”

K.: aḳasından sen de ī̄me gelmişin.

K.: sōna ḳaynatama geldikten sōra suvan yintisi yaptım. ilk kere yaptım. unutmuşum ben şindi tus yerine şekē ḳoymuşum. ben de genç, tamam evlendim.

K.: tamam islya.

K.: ben başladım ālama. “ne ālēsin ba ḳızım.” “şekē ḳoymuşum.” “ben ō̄le tā islya biyenem.” dedi.

K.: ama nābacak başḳa?

K.: üzülme deye.

K.: başḳa inti bilmēriz şindi. ne et intisi vā ne bi̱̇şey. suvan intisi. bī ḳoca tava suva intisi.

K.: gücendīmemiş.

K.: etlē de görecēn sen o sırada. yok et.

D.M.M.: hayvan bakmazmışlā mı?

K.: e o˳zamannā yokŭdu ōle çok.

K.: bakeler.

K.: becanım hayvan da baksan, o hayvanı satıpta parasını almak.

K.: yokŭdu.

K.: bayramdan bayrama bī ḳuzu kesēsin. şindi

K.: bizim sıralada yokŭdu ayvan çok.

K.: o sıralada ḳoca ayvan kesilmē, ḳızım. yasak.

K.: yani, tavuklā bīde.

K.: yasak o sırada. tavūn vāsa geliler sāyalar. "ḳaç tavuḳ?" neyse on bir. onnara ḳāşı yımta *nareti* verēsin. tā *naret* verēsin.

K.: tī sütleri *naret* götürūdük.

K.: ya ōleydi ḳızım.

K.: onnarın yapālanı *naret* götürūdük.

K.: bildīmiz şeyler.

K.: bī çīt çorap giyemezdik. ḳoyunnarı ḳīktık mı *narete*. şindi ē yē ḳara defa.

K.: ben bilerim. bubamili te bis kestikleri inek asır altında deri ḳurutūlā çofalık yapma.

K.: olur olur.

K.: ya. çarık yaptılā, saklı. asĭrın altında o˳zaman çēge yok a.

K.: yasakĭdı o˳zman. ḳoca ayvan kesmek yasakĭdı.

K.: yasaktı.

K.: yasaḳıdı.

K.: ani şeyden geldi size bī sene bilēmsin? yaşā sizdeyke. t˳o˳zman dana kesmiş ferde inge dūdu sizde biras a?

K.: e?

K.: bis o˯zman dedi dana kestik musa aġamna dedi. bak iç varı gelēz ama iç gȭmedik bile. ne etini ne tuzunu.

K.: saklı becanım.

K.: saklı.

K.: yasak.

K.: dūdu o sizde biras.

K.: kenar āmetler dana kesmiş te, inek. ama saklı, saklādılā şindi. elif tīzemili, ceferili, paçalı alilē falannar. uzak˯anasiline gitmişler. “a, ne kestiniz ba dede?” ḳoyun demiş veli dayım da. “dede ḳoyun ama dana ye, dēmişler.” “ayī ba çocūm. ayī ba çocūm.”

K.: saklı sözde.

K.: ayaklānı gȭmüşlē onun becanım. “ḳoyun ḳoyun çocūm.” dēmiş veli dayım. “bilēz dede, ḳoyun ama dana ya dēmiş?” çocuklar.

K.: dana ya.

K.: saklıydı, saklıydı bir ara.

K.: ȭle. *naret* südünden *naret*.

K.: sōna *tekese* geldinėn. *tekese* kuruldunėn bakēz bu çok ayvannara bis ḳızım. çok ayvannara o˯zaman. *çasnolukta* olmēri.

K.: *tekesede* doyūduk bis ḳānīmızı.

K.: elbette. *tekese* oldunėn ēkes ev yaptīdı.

K.: a şindi. ḳīmızı ev o˯zman gȭdük.

K.: er bī ānede tek bir āne, yoḳudu araba, taksisis. ēkes sıfīdan taksi alīdı o˯zman bȭle ikinci el falan satmak yok. yok çünkü.

K.: yoktu.

K.: taksi yoḳudu. ēkes sıfīdan bir araba. dȭt bin beş˯üz leF, beş bin leF. beş bin altı˯üz leF en pālı, jiguliler.

K.: yazılıpta gelėdi.

K.: yazılıpta alīdık.

K.: sırayla.

K.: beş sene bekledik bis.

K.: ye.

K.: birinci arabayı almā.

K.: bis de yazıldık ta, jiguli gelme sıra gelemeycek, meraklı suphi de arabaya. gitti vādı. neydi onun adı be? yok mu būda?

D.M.M.: yok.

K.: zaporoçka, varşava, moskviç onnā vardı.

K.: fiyat.

K.: rusyadan gelelē.

K.: ayır, ayır te neyse.

K.: jiguli.

K.: jiguli dīlidi. jiguliye yazıldık tā, e iki sene bekledik.

K.: mavi arba mı?

K.: ye ye.

K.: moskviç.

K.: moskviç dīldi o.

K.: aḳa aḳa.

K.: er neyse.

K.: şeyde varĭdı, yayaların çocūnda vardı ȫle arba bīde bizde varĭdı.

K.: neyse. bir araba.

K.: ismigülde mi varĭdı?

K.: yayada. da te neyse.

K.: neyse.

K.: en fakīlē, en fakīlē ev yaptīdı, araba aldı. ēkes gibi oldu. ēkes gibi olduk, ḳızım. tˬȫle sıra ḳomşusu. epsimiz biri birimizden ayrı, ayıracak yerimiz yokttu.

K.: çıbıktandı evlēmiz, şindi islya.

K.: ēkes misavī, ēkes bī derecede. şindi nˬoldu.

K.: bī derecedeydik.

K.: şindi yaptık yaptık evleri. oranda ḳalmadı ēkes gitti.

K.: zengin zengini o˘zaman da. fıkarenin var iki ayvanı. ḳışın bakamēri ilk yazın biri ölēri. tālaları süremēri. kalē fıkarē.

K.: ep *çasnolukta* olēri o.

K.: *çasnolukta*.

K.: ye. zalelē şindi beş˘üz altı˘üz meselya verēri dekera. şeyler bōdayler, bōday olsun, āpa olsun, neyse. o sıra sen zabın inekle tāla sürēsin.

K.: nābacak o dē.

K.: ne yapacak.

K.: nē bī ḳabak un bōday olēri o?

K.: a.

K.: ye.

K.: ne tor.

K.: ne tor filan bilmēz o˘zman, yok. zayıf, iki inēn var. o zōla sümē çalışır. ne verim vercek o toprak. şindi ne verēri. motoru da var. traktor aktarēri.

K.: şey sāde, boklukları taşılā tālaya.

K.: e bokluk taşıyēri.

K.: ne verē inē de sıçacak ḳışın da taşıycak.

K.: kimin yaḳında vāsa taşıyēri. ōle iki araba boklukla şeye neydi şu maya dāŋna götürecēk te zāre yapacak.

K.: bubam annadīdı, “bir īsan öküzlēnle sürümüş ōdan biri de geçēmiş. bu sürēne bakmış bakmış ta. gitmē öküzlē becanım, zayıf.

K.: zayıf ayvan.

K.: “amca ne vēdin buna bu ḳışın?” demiş. “kepek” demiş. “ne dövēsin, be köpek?” demiş. “ne vēmedin yem?” demiş. “ne yem vēmedin, de gitsinē şindi.” demiş. “kepekle o ḳadar olcak o.”

K.: ōle ya.

K.: misī vereydi yörüycēdi.

K.: olsa elinde verecēk yok elinde de napsın.

K.: babam annadīdı. geçti o.

K.: şeye gitçēdim e. ben gidēm adi.

K.: nerey mąą?

K.: ömere gitçēm mąą.

K.: e gidecēn becanım.

K.: ömere mi?

K.: ömer evden ķaçmaycak o zatı ineklere gitmiştir.

K.: avşama gelcek bēki eve.

K.: ȭle.

K.: o geçē şindi bizim *peykadan*[268] tˬōdan. bizim önümüzden. inekleri toplama.

K.: bı̄ˬyeri para çok para tˬȭle ızlanmış çok para. ızlanmış o paralā gidēmişlē. gidēke gidēke.

K.: ķayaklanmışlar.

K.: bir āneye vāmışlā. demişler “bis geldik size.” oy, uşaklā başlamış sevinme, “nine bakvē bize çok para geldi. e adi bis şunu yapacāz a, bunu edecēz e, ı̄cēz e?” e, demiş para. “bunnā bizi çabıcık ācāycak, bitecek. gidelim başķa āneye.” çıkē o paralar. ızlanelē gidēlē. gidēke bir başķa āneye orelē. “ay, zatı da te āçik vā paramız ama as. ay nābacāz acaba? te Íyazım olacāk onnā bize. bizim paramız vā ya bir iki günnük.” e demişler “būda da ācāycaklā bizi.” ızlanēlē gidēke gidēke varelē bir āneye. bı̄de varvēsiler ē yeri para. a, demiş o paralar “bis būda ķalacāz.”

K.: a şindi.

K.: bak ver.

K.: bunnā demişlē.

K.: bize gelmesinner.

K.: bunnā demişlē “bizi çabuk ācāmaycāk. bis būda ķalacāz.” o paraların yanda kalvēmiş o paralar.

K.: bak ver.

K.: ikyayeye bak.

K.: ani öbütülü olaydı.

K.: onştan paranın.

---

[268] peyka - bank

K.: savılvē.

K.: onştan dēlē para paraya gidē deye.

K.: para paraya gidēri.

K.: para paranın yanına gidēmiş.

K.: ye şindi reysçilerin nasī otus bī bin para düşmüş mi nasī nasfelin çocūna. onnā te on tane reysi var, dükyannarı var. ey ama otus bin.

K.: o on tane?

K.: nasī on tane mąą?

K.: on tane mi mąą?

K.: on tane dediler e bilmēm.

K.: çok reys ōlada, çok.

K.: te neyse becanım

K.: neyse.

K.: be ķızım bis sana annattık bak bu annelē de būda ne ķadar, kısmetliymişin. annattık.

D.M.M.: evet. sā olun.

K.: yalın yanış.

D.M.M.: yok, yanlış burda yok iç bī̱şey yok.

K.: yok yok.

K.: elbet.

K.: geçmişte ķalan.

K.: yalan yok.

K.: geçmiş şeyleri geçmiş.

K.: geçīdik.

K.: geçmişleri.

K.: paralı yānı onnarı yidik.

K.: geçmişte bugün.

K.: geçmişte bugün. malay īdimizi annattık.

K.: ne gȫmüşük.

K.: ben küçük uşakmışım dada, dada dīl de tamam ekmek īyerim iki üç yaşlānda babaannem de üvey. benim ninem anne gittinėn alīmış o sobalık vardı ilēsi. ne dediler onnara mąą?

K.: kaynne.

K.: çenesiz topraktan.

K.: çenesiz dēdilē. ōda yā çölme, ōda yā çölme. ninem şindi baķāmış ķaynasī gitmiş alīmış acik yālamış īyimişim ben. gene istēmişim. gene alımış gene şeydīmiş. bittāben sınaşmışım oray. annenin yanında da başlamışım istēme. “ụ, ụ.” dēmişim ōdan istērim. “ąą” demiş üsniye anne. “ȭle dēmiş, gene gene, dēmiş. şey yā ȭretme ȭle uşā.” dēmiş. “a bī kere vēdiydim e.” demiş ninem.

K.: ne deycekler.

K.: su baķīları da ilēsi asılı olēri ōda. ķapa āķasında.

K.: gege.

K.: gegeyle asılı.

K.: e nābacak.

K.: o anne alīmış şindi.

K.: çeşme yok er ānede.

K.: alīmış şindi anne benim ekmemi bī dilim ekmek, ekmek istedinėn. soķāmış su baķırına acik tus bober ekēmişle ververimiş bana. bīīyimişim.

K.: nābacān.

K.: nābacān onu görēsin, onu iyēsin. onu bilinēri.

K.: o˯zamanda.

K.: o ekmeklē de o˯zman tatlıydı. şindi çok sevelē.

K.: ī becanım. da dēmiş “ayşe ķadaş.” dēmiş. zinep ķadaşım da vardı ya.

K.: a ye.

K.: ayşe ķadaş dēmiş. “bakvē benim ķızımın ķollāna.” demiş. “şindi ince ama, burun burun.” dēmiş. ama dēmiş “senin gibi ķaymak vēmem.” dēmiş. “su baķırına daldırıpta ververem acik.” zeynep ķadaşım varnalı salinin bir orandası.

K.: ye.

K.: zinep abu sāde.

K.: ye ye, sāde o. memet ali aġam da var ama onnar.

K.: öbülēni orattı onnā ḳarının orandalānı.

K.: ye.

K.: memet ali kimin becanım?

K.: memet ale aġam başḳasından maa.

K.: koce˯nnemin sāde. o getīme.

K.: o getīme. fatmegül abu o getīme.

K.: o varnalı sallere akife don isteme gittim de. bī tene kopekleri vardı o iç bana bakmadılar. o köpek koparvēdi elen tā bacāmda yeri vā. gelike tā döveceklē deye yattım. yattım ama duramem ben bacāmın deldi becanım, ısīdı. em sōna söyledim nineme de gitti işī amır aldı da yapıştīdık. elen tā bacāmda yeri var.

K.: ḳızım fakīlik te bū̄le zenginnikte.

K.: ben bō̄le canım istēri akif don anā olcām becanım. akif don istērim, bak.

K.: drelleze o˯zman.

K.: o˯zman ēkezde yok.

K.: ye.

K.: şindi bokluklā bile akir alanı attı.

K.: e şindi de dēllē çok zenginmiş ama. te bī çambere, bilēmsin ḳaç gün ālamışım? bī çember, onu da bitki aġamın mı dū̄nü anġısı olcāmış bilmēm, bī dū̄n olacak ta. istērim ben de ālem gibi giyinme, yok. almelē.

K.: yokluktan bī˯şey olmē.

K.: yok dediyen yok o bittā.

K.: o˯zman ḳoponculuk var. evel zamandan. *savete, obştinaya*[269] gidēdik ḳopon verelē.

K.: ye ye.

K.: ḳopon.

K.: emne ḳādaşımna bizi yolladılā şindi üsmügüllüne yolēri onnar üç ḳıs. ben de emne ḳādaşımna gittim. çembē ḳoponu isteme. vādıḳ "nē geldiniz?" tezi memet,

[269] obştina - belediye

ısmetin babası. tezi mamet, sabriyenin ḳoca˯bbası. o ōda *savette* yazıcı. neyse oracıkta. “n˯oldu mą̄a ḳızlar?” “e, bis çember istemē geldik.” o ī̄san da vēdi bize bire ḳopon, çembē ḳoponu, alacāz bire çembē. bī̄de vādıḳ, o ayşe dükyancıydı ani ōda bī̄*poşta* vardı. ḳı bilēsin e? poştacı ōdaydı. o dükyanıdı.

K.: cāminin

K.: ye cāmi dükyanı. akmış ōdan o çambēlerin üstüne sarı sarı. vēdi bize birer çembē, emne ḳādaşımna ikimize de. aldık bis çembēleri sevinerek geldik. bī̄de açarız ḳat ḳat t˯ō̄ble su akmış saramış o çembēler.

K.: ą̄a!

K.: yok bī̄˯şey.

K.: ye. te neyse.

K.: e *peralnyaya*[270] atıverseniz, *peralnyaya*.

K.: şeyde tezi memet dedi “bize bire tū̄kü çalāsanız verecēz.” dedi. “verecēm size bire çembē.” dedi. bak, oynē bizle. o ḳādaşım bana baktı, ben ḳādaşıma. tū̄kü çalaymışık ta bize ḳopon vercēmiş, oynē bizle.

K.: bizim ninemde gidē ḳopon istemē bubam yok deye. ēkeze verilēmiş beş tane deye. “ba gülüm bana ḳopon vēsene bizim de beş tane.” “yapmasaydın da demişlē.”

K.: bana mı sōdunuz yapāḳa.

K.: “bana mı sōdun yapāḳa, yapmasaydın a.” demiş.

K.: kim o tezi memet mi dēri?

K.: çok acımış.

K.: e bilmēm kim dē.

K.: tezi memetidi o˯zman.

K.: ye, kim dēri bilmēm ama “yapmasaydınız da demiş, beş tane demiş.” kim dediyse beş tane. bubam yok.

K.: bubasız olmadı ya onnā.

K.: dū̄ne gittim ben dedemin yemennēne aḳaları şey iplikle dikili bī̄de onnarın üstünde ḳoca yemeni olēri ani. oynama ḳalktım. oynama ḳalktım, ḳoca ḳıs olduk a.

[270] peralnya – çamaşır makinesi

oturulāda. benim yemennēmi gȫdünen başlayvēdilē gülüşme, ocannarın sülmanın aġanın dȫnünde bu anife inge ōdaydı. başlayvēdilē gülüşme bittābi dȫne gidipte oynamadım. şindi yemeni dolu tˬonnarı gisem de oynasam a ben?

K.: bulacān sen.

K.: ama vaḳıt ilēledi.

K.: ye ye.

K.: oynamā da vaḳıt ilēledi.

K.: geçende bi çuval vēdim zȫreye "attın onnarı." bilmēm.

K.: dün bi çuval atmışım.

K.: giyecek şey yoḳudu onnāda.

K.: "bilmēm ben baḳacām onnara." dedi.

K.: o sandalalı gidilē mi bu yazın?

K.: aha. duygu gidi onnarı.

K.: ȫle mi? i.

K.: ben baḳacām dedi ya.

K.: duygu bulēri, sor geline. ükāda ne vāsa *kaşon*[271] çıḳarıpta. iç ucunu bulupta toplamā bilmēri.

K.: baġaş söyle yerini, baġaş.

K.: şindi bu duygu o ḳapıyı sen kitlememsin? onu açḳı bulupta nēden açē bu zemane onu.

K.: kitlemem ben onu bu yaḳında. içi şey deye, giyip çıkēz deye. ōda gimiş. allahım.

K.: uşā da arayan yok.

K.: ben magbulenin benim maa gelin. dātmış ōtalı. çok gēcik, biçala birini giyēri.

K.: nasī toplaycak iç aklıma gelmē.

K.: bi çala başḳasını giyēri.

K.: iki yer küpülü.

K.: sen ḳoca evi de göreydin o da ȫle.

K.: kitle ḳapıları baḳalım gicek.

[271] kaşon - koli

K.: sā olsun.

K.: e nābalım.

K.: bīdemektebe gittīmizi annadalım mąą. mektebe gidēriz.

K.: ye.

K.: birinci ikinci sınıf, bay şekkü vardı bilēsin e?

K.: tī.

K.: ben de çarıkla gidēm. bubam bana ķoyun derisinden bana çīt çarık.

K.: ben de çarıkla gittim.

K.: yemennē lyafı yok. çarıkla gidēm mektebe. ȫretmen dedi şindi "būdan gidēsiniz dōru." saldı bizi, ķuran ocasına. öteki māleye bis ayda ķuran ocasına. bir oca bizi ķuran ȫredecek. ama ev o˯zaman yok. o da bī gös evde. asan abba, kör asan abbaydı ya. ne dediler ona mąą? ne asan dede dēdilē? bī gözü körüdü, te neyse. epsimiz, kimimiz çarıkla, kimimiz misī ķabından örülme yemeni, kimimiz tāta nalin. bȕle tātadan da üstüne bīde ķayış. siz bilmēsiniz onnarı.

K.: benim varıdı tātadan, nalin.

K.: bizde banyoda vā şindi.

K.: ȫle gidēriz. bȕle ben de çarıklāmı çıķādım ama dışāsı yāmı da yāyēri, çamır. asfalt ifīlyan yok, yollāda. çıķādım çarıkları gīdim içēri. "mismilya-i rahmeni rahim elham durilyah." be ȫrettti o bizi, neyse. ȫrendik bis ōda acik şey.

K.: oķuduk.

K.: oķuduk. ē˯gün gidecēz. yōsa ē cumā mıydı? gidēriz şindi oray ocaya.

K.: bilmēm ben gitmedim.

K.: bīde çıktım benim çarıkla yok.

K.: köpeklē almış bekide.

K.: köpekler almamış. çamī dīl mi. tāta nalinne basmışlar ȫte beri, batmışlā çamıra.

K.: çamıra batellē.

K.: çamıra batmışlar. alırım o çamır içinden çarıkları gīyērim gene ayāma. aramız da uzak bis toyanda ķoru mālesinde durūduk o˯zaman.

K.: kenāda.

K.: gīdim çamır içinde. ocalā da buyanda çok ötede, tūk mālesinde. bittāgitmedim ḳuran ocasına. yemenim yok deye. şindi çok zenginnik ba ḳızım. çok var.

K.: ev önderisi menti, yollar asfalt.

K.: yemeni vā şindi.

K.: ne deyem.

K.: ben de çarıkla gittim. dū ben de annadem. ben de mektebe birinci ikinci sınıflāda o˅zaman.

K.: ye ye to sıralā becanım.

K.: yi˅ama bī˅gün de gelvēdi şey *inspektorlar*. müfetişlē geldiler, ḳalḳın baḳalım şindi ben de yeni ilēki sırada çünkü boyum alçak.

K.: a ye.

K.: ilēki çıkvēdim bubam bana kuriş derisinden yani.

K.: kuriş derisi.

K.: kuriş derisinden tülü tülü bī çīt çarık yaptı. ama ben sevine sevine gidēm onnāla onnā yalabacık durēlē şūle. o, baktı baktı o insan ayaklāma.

K.: biyendi e?

K.: biyenmedi o. baktı baktı t˅ōble “hım” ondan sōna çıktılā gittiler, neyse. bir aftadan sōra geldi bī çīt *guma* şūle bir birine iliklemişler o *gumaları* eş eşine. adına, benim adıma yazmışlar üstüne bī ḳyāt ḳoymuşlar ayşe deye. gelvēdi *guma*.

K.: bak bak. çıktırım çekēsin.

K.: beyenmişle tarakları almışlā.

K.: ayī becanım, ḳıyamamış erif.

K.: ye ye.

K.: ben dērim.

K.: nasıl talebe mektebe gidē de çarıkla gelmiş, ḳıs.

K.: çarıkla gidēdik.

K.: çocuk olsam neysem ne de. o bana bī ġocuk elek dikti o kuliş derisinden. uzun şūle mektebe gidēken. sōna bī çanta yaptı. ep t˅ōle tülü. t˅ōle ḳazınmış dīl ep tülü. bī çīt çarık. o ben giyverēm, eha. sevine sevine gidēsin.

K.: e ep gene buban ġocukçu.

K.: o˅zaman ōle geçēdi yani islya.

K.: ēkes ōle becanım.

K.: ḳızım to˅bunnarı çektik. to˅bunnarı çektik.

K.: şindi bollūna ēdik de.

K.: şindi ēdik bollūna ama yaşlar geçti ḳalan.

K.: e māllimi dövdünüz mü, māllimi?

K.: ömūr̤lēmiz ḳısaldı.

K.: kim?

K.: māllimi dövdünüz mü?

K.: ayır, dövmedik.

K.: bis de gittik ama māllimi dövdük.

K.: a?

K.: siz tā şey.

K.: siz yeman çıkmışınız.

K.: ben gittim çingene mālesine dūne nalinne.

K.: gice mektebine gittik ama. gice mektebine ḳocaman.

K.: a yanaklāmda da tavuḳ boḳu vā.

K.: tavuḳ götü.

K.: tavuḳ götü. gidēke.

D.M.M.: o ne tavuḳ götü?

K.: yara.

K.: yara gibi t˅ōle.

K.: pāça bī˅şeylē t˅ōble.

K.: pāça pāça bī˅şey t˅ōle. e abumun ḳādaşları var şey dudaklānı boyēlē, yanaklānı boyēlē. ben onnarın boyalānı ona savıldıne aldım. dudaklāmı boyādım, yanaklāmı boyādım ona nerey çingene mālesine gittim. saralayvēdilē beni.

K.: göktelen misin ne?

K.: ye. geldikten sō başlayvēdim ḳaşın, şeytme bütün ḳan fışḳīdı. ama donandım da gittim t˅ōle o tāta nalinnelē. bak san a?

K.: bak a? tāta nalinne tokma mı yapışī.

K.: bu şeyde bilīsen abumun ḳādaşı kubratta, ılmiye.

K.: nēden bilcek.

K.: bilmeycēn mi?

K.: mālede dīl mi? māleden?

K.: ayī mąa, ilmi abumun māllim.

K.: hilmi abumu.

K.: māllimi deyem, māllimi.

K.: merdanova.

K.: nēde bilcek?

K.: hilmiye abumu.

K.: bilecek, bis bilmēriz de.

K.: tensü üseįnin hilmi abumu becanım.

K.: bilēriz becanım.

K.: ye.

K.: bis annadık ta.

K.: bilīse mektebe būlāda gittiyse gȭdüyse.

K.: adi ī baḳalım.

D.M.M.: yok yok iç gitmedim.

K.: ne?

K.: ḫikaye bitmeycek adi.

K.: ye ye.

K.: teşekkür ḳızım geldī için.

D.M.M.: ben teşekkür ederim.

K.: ben zannettim rumeli televzesine göstercēn bunnarı da. bis de kendimizi görecēz.

D.M.M.: yok yok. ȭle dīl.

K.: şindi.

K.: dū da ayşe ḳadın da annatsın.

K.: dū baḳalım şindi. bis bīkaç ḳıs. bizi bū̄k deye mektebe almadılar birinci ikinci. gice mektebine bile gidēriz. gündüs talebelē dālıştımı bis gidēz. bunnā küçük oᵕzman. birüncük kalemnē elimizde çorap mı örecēz. māllim arada okudēri bizi

şindi. emne abuma dedi “oḳu baḳalım.” bī şamā çekti māllime, emne abum. kızarvēdi yanā.

K.: ne oḳu demiş.

K.: yaptı dedi gīvēdi odasına şindi. bu yanā tuttu da. māllim de bizde durē o˯zman ada kövünden.

K.: adam māllimi mi?

K.: adam māllimine.

K.: o̧o̧!

K.: işte bayā cesur bī ḳarıymış.

K.: şindi, māllimne bis şindi gelcēz bize ekmek īmē. ben şū̃le nineme annadacak deye şeydem çünkü ben ūmadım ama. ötõgün, aman dün avşam şādetlēmi bulvēdim. şõle ḳayrı silinmiş ama dõtle geçmişim.

K.: kim olsun, ada köv?

K.: t˯ozman tā elli bī elli iki senesinde.

K.: mustafa māllimdi o.

K.: ada kövünden ki o manavlādan mı?

K.: ye ye. to mustafa māllimi. bizde dūdu ya o.

K.: ben kendim ada kövlü ḳızım da onuşta sorēm.

K.: ye māllim de ada kövünden bu bilē onu.

K.: a baḳalım.

K.: oppa mismillya.

D.M.M.: sen başḳa kövden mi buraya evlendin?

K.: ye.

K.: ostrovodan sevara geldim.

D.M.M.: ostrovodan. ḳolay mıydı o˯zamannar gelin?

K.: ne ḳolay olacak?

K.: ḳaçtı o.

D.M.M.: sorem ben sana.

K.: ḳaçak, ḳaçak geldim ḳızım. marem aġan çuvalı sītına.

K.: ḳocası.

K.: ḳocam benim. ben de onun āḳasına ada kövünden geldik.

K.: sümek gelin.

K.: tā örēken de vā sümēm de var īyim de.

K.: bȫle işle.

K.: ų̈ų̈, yaşını da söyle yaşını.

K.: yaşım on beş yaşında. nine üvey.

K.: e, afedecēn bizden buḳadā.

K.: ȫle oldu ḳızım.

D.M.M.: sā olun teşekkür ederim.

K.: bis de teşekkür ederiz.

K.: ben bubama ne dedim "bu dedim ani ḳocaya kaçēlē dedim onu köpek dalamē mi?" dedim. "a ḳızım, onnar köpek gömē." dedi.

K.: dedelēmiz ḳādaş. şeylē epten.

K.: e şindi ne olcak bu materiyal?

D.M.M.: bunu ben yazacām. mezun olmak için bunu yazıpta ȫle.

K.: bize bī˯şey yollamaycān mı?

D.M.M.: tamam.

K.: yazısından mı?

K.: em yazısından, em çizisinden. ne vāsa materiyalı.

K.: adi ḳızım oşçaḳal.

K.: adi oşçaḳal.

D.M.M.: teşekkür ederim.

K.: oşça ḳal.

K.: oşça ḳal. oşça ḳal.

K.: yine buyur.

D.M.M.: sā olun. teşekkür ederim.

K.: memnun oldun deye.

D.M.M.: ben de memnun oldum.

K.: bizlere de buyur.

D.M.M.: tamam.

K.: gȭdük ḳızım. üç çocūm olaydı seni alacādım.

K.: istedī nābacak nışannısı?

K.: olsun.

D.M.M.: olsun?

K.: ben alēm de de.

K.: ye.

K.: ama çok gēcik gelinner aldım, ben de.

IV. BÖLÜM (SÖZLÜK)

- A -

abba: dede

abē: haber

abered: haber vermek

abu: abla

āc: ağaç

ācamak: harcamak

ācık: azıcık

açan: madem

adılmak: ardılmak, üzerine yaslanmak

afkat: avukat

afta: hafta

aġa: abi, ağabey

aidey: haydi

ak: hak

āka: arka

ākadaş: arkadaş

ākalamak: arkalamak, desteklemek

akça: beyaz

aketmek: bitirmek, başarmak

aḳına: gerçekten

aḳıtma: krep

akikat: hakikat, gerçek

ak kenāli büründüklü gȫnek: beyaz kenarlı bürüncük gömlek

aḳran: yaşıt

ālamak: ağlamak

alatlamak: acele etmek

ālem: el alem, başkaları

allā: allah

alk: halk

alka: halka

alma: elma

alva: helva

alya: hâlâ

alyakadar: âlakadar, ilgili

āmaḳ: ahmak, aptal

āman: harman

āman dövmek: harman dövmek

āmet: ahmet

āmıt: armut

amile: hamile

ana: babanne

āne: hane

angliya: ingiltere

ani: hani

annatmak: anlatmak

anne: babaanne

an˯sō: en sonunda, bir de

andan˯sō: ondan sonra

anteri: enteri

apartmen: apartman dairesi

ār: ağır, zor

arba: araba

aret: kızın en yakın arkadaşı

aretlik: arkadaş, dost, ahiretlik

ārı: ağrı

asī:hasır

asılda: aslında, sonuç olarak
astalık: hastalık
astane: hastane
aşā: aşağı
aşerelik: yaramazlık
aşırmak: çalmak, ayarlamak
aşlama: armut
aşlamak: haşlamak, aşılamak
aşrı: uzak, yurt dışı
atip: hatip
ā̰ustos: ağustos
avar: hadi git
avıl: duvar, çit, avul
avılçi: avul içi
ayakkap: ayakkabı
ayat: hayat
ayda: haydi
aydamak: sürmek, devam etmek
aydut: haydut
ayī: hayır
ayīmak: ayırmak
aykīmak: çağırmak
aylak: işi gücü olmayan, işsiz
aylaz: haylaz
aynaşmak: sataşmak
ayvan: hayvan
avşam: akşam
āz: ağız
azetmek: hoşlanmak
azī: hazır

azılık: hazırlık

aziran: haziran

azret: hazret

- B -

bā: bağ

bāça: bahçe

bakī: bakır

bālamak: bağlamak

bālı: bağlı

bārınmak: bağırmak

bayı: bayır, yokuş

bēki: belki

bellemek: öğrenmek

banket: düğün

banya: kaplıca

başuş: bahşiş, hediye

bazman: bazı zamanlar

bekyar: bekâr

beri: bu yan

bet: kötü

betē: beter

beziygan: bezirgan

bıcı: ördek yavrusu

bī: bir

bīcik: bir tanecik

bīgī: beygir, at

bīkaç: birkaç

bīlik: birlikte

bindalli şalvā: bindallı şalvar

bis: biz

bīsi: birisi

bi̯şey: bir şey

bitīmek: bitirmek

bītta: bir daha

bittiki: en son

biyenmek: beğenmek

blezer: en yakın iki erkek arkadaş

boba: alevi dedesi

bōday: buğday

boydaş: akran, yaşıt, eşit boyda

bōz: boğaz

bo̅̄bē: biber

bo̅̄le: böyle

bo̅̄rek: böbrek

buba: baba

būda: burada

būdankilē: burada yaşayanlar

būġāca: bulgarca

bular: buralar

bulgū: bulgur

buyan: bu taraf

bu̅̄cerek: büyükçe

büçmek: biçmek

bu̅̄k: büyük

bürüncu̅̄: bürüncük

bu̅̄ün: bugün, büyüğün

- C -

caba: boşuna

ca̯jl: cahil

cellyat: sert adam

cemiyet: düğün, dernek

cepane: cephane

cins: soy

cumētesi: cumartesi

- Ç -

çabcacık: çabucak

çādak: çardak

çādaklı ev: çardaklı ev

çalım: yöntem, yol

çalsı: çalısı

çamaşır susā: çamaşır susağı

çapraşmak: bozulmak, yolundan çıkmak

çāşaf: çarşaf

çāşamba: çarşamba

çāşır: erkek şalvarı

çarık: deriden yapılmış el yapımı ayakkabı

çatrık: dört yol ağzı, kavşak

çavdā: çavdar

çēge: çerge, kilim

çekişmek: kavga etmek

çembē: çember, baş örtüsü

çeşint: çeşit

çevre: işlemeli erkek bezi

çıkāmak: çıkarmak

çıkātmak: çıkartmak, bitirmesine yardım etmek

çıkı: basma parçası

çīmak: bağırmak, çığırmak

çīpınmak: çırpınmak

çille: çile, zahmet, sıkıntı

çīnem: çiğnem

çī çıplak: çırıl çıplak

çīt: çift

çīz: çeyiz

çōba: çorba

çolşaf: çarşaf

çȭlmek: çömlek

çöven: toprak kap

çufalık: dokuma aygıtı

çullama: tavuk ile yapılan bir yemek

çükündür: pancar

- D -

dada: erkek bebek

dāgın: dargın, küs

dalamak: ısırmak

dālışmak: dağlışmak

dālmak: dağılmak

damā: damar

datmak: tadına bakmak

dātmak: dağıtmak

dava: dava, mahkeme

davıl: davul

dayre: apartman dairesi

dekā: dekar

dēmen: değirmen

dēnek: dernek

denişmek: değişmek

deniştīmek: değiştirmek

dēs: ders

devī: devir

devīmek: devirmek

devsi gün: sonraki gün

deyvermek: söyleyivermek

dızman: hamur işi, kaymaklı pide

dīl: değil

dīnek: değnek, sopa

diren: çatallı tarım aygıtı, çatal

dis: diz

divermek: söylemek

doftur: doktor

doldūmak: doldurmak

domatez: domates

dombaz: bir tür kabak hoşafı

donaklık: soğuk, don

donanmak: şık giyinmek, güzelleşmek

dōru: doğru, direk

dōvmak: doğmak

döşek: yatak

dōt: dört

drellez: hıdırellez

duma don: dokuma don

duma tōba: dokuma torba

dūmak: durmak, ikamet etmek

duva: dua

dükyan: dükkan

dūn: düğün

dünşü: dünüşü

düvel: memleket, yer

- E -

edē: ediyor

ehāli: ahali

ēkek: erkek

ēkes(z): herkes

ekim: hekim

ekmek: yemek, sofra

eksere: sık sık

ekyaye: hikaye

ele: hele

elek: yelek

em: hem

emen: hemen

encek: çocuk

enmek: yenmek, mağlup etmek

ep: hep

epici: hepsi

epsi: hepsi

erif: herif

ermek: varmak, başlamak

esa: gerçek, esas

esap: hesap

evel: geçmiş, önce

evēmek: evermek, evlendirmek

- F -

falamak: ufalamak

fasle: fasulye

felyan: felan, felanca

fıkare: fukara, fakir

fılanta: baş örtüsü üstüne takılan çember, gelin duvağı

fırınnık: evin ek binası

fıta iplī: fıta ipliği

fistan: elbise

fotōraf: fotoğraf

fransısça: fransızca

- G -

ġaddā: gaddar

gaet: gayet, çok iyi

ġaytan: kaytan

gēcik: yakışıklı, güzel

geçīmek: geçirmek

gēden: gerdan

gege: çengel

gelin çorabi (potin): elde örme çorap

gelin yemenisi: gelin ayakkabısı

germanya: almanya

gevretmek: kurutmak

gice: gece

gīmek: içeri girmek, elbise giymek, yaşına basmak

ġojuk: kaban, gocuk

göbēni: göbeğini

gölcük: gölet, göl

gȫmek: görmek

gȫnek: gömlek

gös: göz

götȗmek: götürmek

grans: sınır, hudut

gulü: kardeş

guma: lastik ayakkabı

gücenmek: darılmak, küsmek

gȗlük: çalılık

gündöndü: ayçiçeği

gȗnnükçü: gündelikçi

güs: güz, sonbahar

güvē:güvey, damat

güvē kıyafeti: damatlık

- H -

halya: hâlâ

hideye: hediye

holandya: hollanda

- I -

ısım: akraba

ısmālamak: ısmarlamak, söylemek

ıştınmamak: ses çıkarmamak

ırsız: hırsız

ızlandırmak: göndermek, yollamak

ızlı: hızlı, çalışkan

ızmet: hizmet

- İ -

ī: iyi

ībel: heybe

īcek: yiyecek

iç: hiç

içēde: içeride

ihtiyā: ihtiyar

ilēden: eskiden, önceden, geçmişte

ilēn: leğen

īlik: iyilik

ilk yaz: ilkbahar

īlmek: eğilmek

ilyaç: ilaç

imek: yemek

inge: yenge

īsan: insan

iskemle: sandalye, koltuk

islya: güzel

istifade: yararlanmak, fırsatı kaçırmamak

īşāt: inşaat

işkilenmek: işkillenmek, şüphelenmek

işlemek: çalışmak

itiyar: ihtiyar, yaşlı

- J -

jugulu: jiguli (araba markası)

- K -

ḳabāt: kabahat

ḳabātmak: kabartmak

ḳaçīmak: söndürmek, kapatmak

ḳadā: kadar

ḳādaş: kardeş

ḳafadar: alevilikte bir evli çiftin diğer evli çift ile kardeşliği

kaftan elē: kaftan yeleği

ḳak: kurutulmuş, kuru (meyve ve sebze için)

ḳākmak: kalkmak

ḳākmalamak: itip kakmak

ḳalaba: kalabalık

ḳambır: kambur

ḳān: karın

ḳāşlamak: misafir etmek, ikram etmek

ḳarā: karar

ḳāretmek: engel olmak

ḳarı: kadın

ḳarımcı: karınca

ḳāşı: karşı

ķāt: kart

kāve: kahve

ķavīmak: kavurmak

kaville: kavil gecesi

kayde: anlam, kayide

ķayı: artık, kayrı

ķaykı: artık

ķayrı: artık

kēpiç: kerpiç

kere: sefer, defa

kerimit: kiremit

ķī: kır, bahçe

ķıfı: komik

ķīķ: kırk

ķīķlā: Kırklar, Nevruz (21 Mart kutlamaları)

ķīķmak: kırkmak, traş etmek

kīma mindē: kırma motifli dokuma minder

ķıpītı: kıpırtı

ķıray: hıdırellezde maskeli kıyafet

ķızan: çocuk

ķızılbaş: alevi

kızışmak: hazırlanmak, başlamak

kilinci: yeni evlenen çift

kilometre: kilometro

kino: sinema, film

ķıs: kız

ķoca: yaşça büyük

ķoca˯bba: koca buba; amca

koce˯nne: koca nine; yenge

ķōku: korku

kolaç: küçük ekmek

ķolluķ: bilezik

kolvermek: gitmesine izin vermek

kombay, kombayne: biçerdöver

kompir: patates

ķompot: komposto

ķopon: kupon, ekmek fişi

kosa: tahra

ķovor: kanaviçe

ķoymak: kabul etmek, izin vermek

koza çembē: ipek çember

kȭlemesine: körlemesine, körü körüne

kösere: fırın karıştırmaya yarayan sopa

köv: köy

ķrıvat: yatak

kūka: hindi

kuliş: yavru at

ķusū: kusur

ķūt: kurt

ķūtāmak: kurtarmak

ķuymak: koymak

ķyar: kâr

ķyat: kağıt

- L -

lāna: lahana

lānaşı: lahana yemeği

lev: leva, bulgaristan para birimi

līlek: leylek

limonta: limonata, gazlı içecek

lüple: darbuka

lyaf: laf

Íyazım: lazım

- M -

mābbet: muhabbet

macī: muhacir

macın: pekmez

māfet: marifet

makalak: koltuk değneği

māle: mahalle

māllim: öğretmen

manca: yemek

mārebe: muharebe, savaş

māsus: mahsus, şakadan

maşna: makine

māt: mart

matō: motor, motorsiklet

māza: evin bodrum katı

meşur: meşhur

merekep: mürekkep

mısmıl: tam olarak, iyi

millet: hısım, akraba

mindē: minder

misafī: misafir

misī: mısır

miydan: meydan, orta

mubare: mübarek

muftā: muhtar

- N -

na˘bacak: ne yapacak

na˘bam: ne yapayım

nacak: balta
nalin: takunya
namıs: nâmus
nangı: hangi
nasī: nasıl
navlatmak: (nal atmak) ayaklarını kaldırmak
nēde: nerede
neden: süre, neden
nine: anne
niyanı: ne yana, ne tarafa, nereye
niyaz: dua okuma
nōt: nohut

- O -

oca: hoca
ōda: orada
olambī: ıhlamur
onnar: onlar
onştan: o yüzden
op: hop, bir anda
oranda: çocuk, çocuklar
ōraşmak: uğraşmak
ōratmak: kovmak
oraz: horoz
oreke: öreke
oş: hoş
oşaf: hoşaf
oşçacık: hafifçecik
ōta: orta
ōtancı: ortanca
otūmak: oturmak

o͡ȣl: oğul

o‿zman: o zaman

- Ö -

öbü̲si: öbürü, diğeri

öbü̲tü̲lü: öbür türlü

ökemet: hükümet

ö̲le: öyle

ö̲len: öğlen

ömü̲: ömür

ö̲redmek: öğretmek

ö̲renmek: öğrenmek

ö̲ssüz: öksüz

ötö̲gün: birkaç gün önce, önceki gün

ö̲tülü: örtülü

- P -

pāça: parça

paftalı kemē: bakır yuvarlak tokalı kemer

paklamak: temizlemek, yıkamak

pala: minder

pālı: pahalı

pāmak: parmak

pamĭk: pamuk

pampak: tertemiz, tam olarak

pança: avuç

pasport: pasaport

paysınmak: başlamak

pazā: pazar

pēde: perde

pelvan: pehlivan

pençere: pencere

pēşembe: perşembe

pīkalamak: karıştırmak, kurcalamak

pīkalanmak: kıpırdamak

pıtret: fotoğraf

pilaf: pilav

pīnī: peynir

pinmek: binmek

pīpī: hindi

popaz: papaz

postu: pösteki

potin: patik, çorap

- R -

rāmete kalmak: rahmetli olmak, ölmek

rakat:rekat

rāt: rahat

reis: otobüs

rumanya: romanya

- S -

sā: sağ, sağlam

sabā: sabah

saban pullū: saban pulluğu

sābi: sahibi

saklambacık: saklambaç

sālam: sağlam

sālanmak: hoş tutmak, hizmet etmek

sālık: sağlık

salıngaç: salıncak

salta: salata

salvermek: izin vermek

sāmak: sarmak

sāmalamak: sarmalamak
samannık: samanlık
sān: sahan, tepsi
santim: bulgar demir parası
sāp: sahip
saş: saç tava, saç
sāt: saat
savga: kutlama
savılmak: savulmak
sēbes: serbest
sefte: ilk kez
sefteki: ilk
seki: tabure, sandalye
semā: semah
sepinmek: çeyiz hazırlamak
servi: fincan
seslemek: dinlemek, kabul etmek
sēt: sert
sıbıtmak: atmak, fırlatmak
sıraca: sıradan, sırayla
sīke: sirke
sincir: zincir
sini: sofra, alçak masa
sīrelmek: seyrelmek
sō: sonra
sōmak: sormak
sōna: sonra
sulyale: sülale
suval: sual, soru
sübek: küçükler için beşik

sū̄mek: sürmek

sū̄ttū̄mek: sürdürmek

süzek: süzgeç

suvan: soğan

stanbol: istanbul

- Ş -

şalvā: şalvar

şekē: şeker

şılamak: parlamak, parıldamak

şindi: şimdi

şükū̄: şükür

şüle: şöyle

- T -

tā: daha

taksil: tahsil

tāla: tarla

tāla çufalī: tarla çufalığı

talebe: öğrenci

tānā: tarhana

tarna: tarhana

teftē: defter

tekēlek: tekerlek, bisiklet

televze: televizyon

telifon: telefon

tēlik: terlik, kışlık çorap

temeli: temelli, sürekli

tepidenmek: tepinmek

teze: taze, yeni

teze gelin kıyafeti: taze gelin kıyafeti

tıḳız: güçlü, dayanıklı

tırım tırım: tek tek, zar zor

tītıl: tırtıl

tī: evet

tiken: diken

tīze: teyze

tōba: torba

to˅bray: işte buraya

to˅bu: işte bu

t˅ōda: işte orada

tokat: bahçe kapısı, kapı

topālak: yuvarlak

t˅oray: işte oraya

toɯm: tohum

t˅ȭble: işte böyle

t˅ȭle: işte öyle

traktȭ: traktör

tūla: tuğla

tus: tuz

tūşu: turşu

tutunmak: başlamak, katılmak

tücā: tüccar

tȕk: türk

tȕkiye: türkiye

tȕkü: türkü

tüyan: şişman

- U -

uçkū: uçkur

ūmak: vurmak

umba: soba

urba: elbise, giyecek

urmak: vurmak
urmet: hürmet
ūrun: önün, geleceğin
urvermek: odun atmak
usopa: sopa
usul usul: yavaş yavaş
uşak: çocuk
uyanık: açık, dışarıdan haberdar olan
uzalmak: tamir olmak, çalışmak
uzaltmak: tamir etmek, iyileştirmek
uz gelmek: denk gelmek, uymak
uzur: huzur

- Ü -

üleşmek: paylaşmak
ümmüz: ümit
ǖrek: yürek
ǖsek: yüksek
ǖtmēk: öğütmek
üz: yüz
üzle: üzülerek

- V -

vā: var
vādınen: vardığı zaman
vakut: vakit
vālık: varlık
var gelmēk: gidip gelmek
vēgi: vergi
vēmek: vermek

- Y -

yādım: yardım

yādmedmek: yardım etmek

yaklu: yavuklu, sevgili

yāmī: yağmur

yānı: yahni

yapı: ev

yarcılık: yarı yarı karşılığında tarla işlemek

yārepim: yarabbim

yarmak: ameliyat etmek

yatīmak: para yatırmak, yatırmak

yāu̯tta: yahutta

yaygı: örtü

yē: yer

yel dēmeni: yel değirmeni

yēleşmiş: yerleşmiş

yemeni: ayakkabı

yenden: yeniden

yenilmek: yenilenmek

yımta: yumurta

yıprak: yıpranmış, yaşlanmış

yītık: yırtık

yıvmak: yığmak

yinden: yeniden

yōġannarı: yorganları

yōt: yoğurt

yūt: yurt, ev

- Z -

zabın: aç, zayıf

zate: zaten

zemane: küçük çocuk

zennetmēk: ziyan etmek

zīn: zihin, akıl

zırlı: zırhlı

zō: zor

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, Bulgaristan'da Razgrad iline bağlı Kubrat ilçesi ve Mıdrevo, Bisertsi, Sevar köyleri ağızlarına ait derlenmiş metinler üzerinde ses bilgisi incelemesi yapılmış ve Standart Türkiye Türkçesinde kullanılmayan yerel söz varlığı derlenmiştir. Sınırlı bir bölge ağzı incelenip hem dil hem de kültür açıdan bir araştırma yapılıp Türkiye Türkçesi ağız araştırmalarına katkı sağlanmıştır.

Çalışmanın temelini Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar köylerinde derlenen sesli ve görüntülü kayıtlar oluşturmaktadır. Toplamda 30 saat civarındaki video kayıtların arasından yörenin özelliklerini en iyi yansıtanlar seçilerek 10 saatlik bir kayıt transkribe edilmiştir. Kayıtların metine geçirilmesi sonucunda yaklaşık 260 sayfalık zengin bir metin elde edilmiştir.

Bu çalışmada derlenmiş metinlere dayalı olarak detaylı bir ses bilgisi incelemesi yapılmıştır. Metinde geçen tüm sesler ve ses olayları incelenmiş ve örneklerle açıklanmıştır. Bu çalışma bölgenin ağzı hakkında temel özellikleri ve Standart Türkiye Türkçesi ile arasındaki farklılıkları saptamada kullanılmıştır. 1990'lı yılların başlarında /ğ/, /h/ ve /r/ gibi sürekli ünsüzlerin her koşulda ve sözcükte yutularak düştüğü görülmekteydi. Tez çalışması sonucunda, bu seslerin bazı kelimelerde hâla düştüğü görülmesine rağmen birçok kelimede STT'de olduğu gibi söylendiği izlenimine varılmıştır. Bölge dilinin yıllar içinde STT'ye yaklaşmasının en büyük nedenleri arasında iki ülkenin zaman içinde kültürel ve sosyal etkileşim içinde bulunması ile açıklanmaktadır. Günümüzde gerek televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçları gerekse son yıllarda gelişen sosyal medya sayesinde akraba topluluklar arasındaki mesafeler azalmıştır. İşte bu nedenle Kubrat bölgesi köylerindeki ağız yıllar içinde STT'ye daha çok benzemiştir.

Tez çalışmasında görüldüğü üzere Kubrat bölgesi ağzında hâla söyleyişini koruyan kelimeler ve sesler vardır. Bu kelimeler bölge ağzının gelecek nesillere mirası niteliğindedir. STT'de kullanılmayan mahallî nitelikli söz varlığını da

olabildiğince ortaya koyabilmek ve bu mirası gelecek nesillere aktarabilmek amacıyla Derleme Sözlüğü çalışması da yapılmıştır. Yerel nitelikteki sözcükler alfabetik olarak bölümlere ayrılarak STT'deki karşılıkları ve anlamları açıklanmıştır.

Çalışma kapsamında ortaya çıkan video kayıtları ve sonucunda elde edilen metin daha sonraki akademik çalışmalarda kaynak olarak kullanılarak farklı yaklaşımlarla ses bilgisi, şekil bilgisi, söz dizimi ve gramer incelemeleri gibi çalışmalar yürütülebilir. Yapılan bu tez çalışması, Kubrat ilçesi Alevi – Bektaşi köylerinde video kayıtlarına dayalı derlenen detaylı metinler üzerinden inceleme temelli bir araştırma olup, bu konuda bölge için bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Bu yönüyle ileriki zamanlarda yapılacak çalışmalara referans niteliği taşımakta olup başka bölgeler ve kültürler içinde uygulanabilir bir inceleme ve araştırma yöntemidir.

Sonuç olarak, Bulgaristan'da Türklerin konuştukları Türkçe bir ağız olarak incelenmiştir. Ortaya koyulan çalışmayla Bulgaristan'da Razgrad ili, Kubrat ilçesinde yaşayan Alevi-Bektaşilerin ağzı öne çıkarılmıştır. Yapılan inceleme ile genelde Türkiye Türkçesi, Balkan Türk ağızları araştırmalarına kuşkusuz büyük yarar sağlanmıştır. Razgrad ili, Kubrat ilçesi, Mıdrevo, Bisertsi ve Sevar ağızları bölgesi üzerinde soru işareti kalmamıştır.

KAYNAKÇA

ALİ, Nigâr,"*Bulgaristan Kırcaali Bölgesi Türk Ağızları*", Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,C. 1-2, Kayseri, 2004.

BANGUOĞLU, Tahsin, "Anadolu ve Rumeli Ağızları", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C 1,s. 132-134., Dergâh Yay., İstanbul, 1977.

BANGUOĞLU, Tahsin,*Türkçenin Grameri*,TDK Yay.,Ankara, 2015.

BOYEV, Emil, "Bulgaristan Türk Diyalektolojisiyle İlgili Çalışmalar", *XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1966*,s. 171-178.,TDK Yay., Ankara, 1968.

BURAN, Ahmet,*Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK Yay., Ankara, 1996.

BURAN, Ahmet, "Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler", *II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (10-12 Nisan 2006) Bildiriler*, Erciyes Üniversitesi Yay., s. 31-47., Kayseri, 2007.

BURAN, Ahmet, "Türkiye Türkçesi Ağız Atlasının Önündeki Sorunlar", *Diyalektoloji*, Kış/Winter2010, No. 1, s. 15-20., 2010.

BURAN, Ahmet, "Türkiye Türkçesi Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 6/1 Winter 2011, p.41-54., 2011.

CAFEROĞLU, Ahmet, "Anadolu ve Rumeli Ağızları Araştırmalarının Bugünkü Durumu", *VIII. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1957*, s. 65-70.,TDK Yay., Ankara, 1960.

CEBECİ Ahmet, BELENLİ, Tuğba, "Bulgaristan Türk Halk Kültürü Üzerine Türkiye ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* Cilt 29, Sayı1,s. 279-294, 2009.

COŞAR, Mevhibe, "Alevi-Bektaşi Kültüründe Sayılara Yüklenen Terim Değeri", *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi,* Sayı 60, 2011.

COŞKUN, Mustafa Volkan, *Türkçenin Ses Bilgisi*, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul, 2015.

DALLI, Hüseyin,*Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar*, TDK Yay.,Ankara, 1991.

DEMİR, Nurettin, *Ankara Örneğinde Ağızların Belgelenmesi*, TDK Yay., Ankara, 2013.

DOĞAN, İzzettin,*Alevi İslam İnancı, Kültürü ile İlgili Görüş ve Düşünceleri*, CEM Vakfı Yay., İstanbul, 2003.

DRYGA, Iryna, "Türkçenin Rumeli Ağızlarının Lengüistik Statüsü ve Sınıflandırılmasına Dair", *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa*, s. 193-202., TDK Yay., Ankara,2009.

ECKMANN, Janos, *Razgrad Turk Agzi*, 1950.

ECKMANN, Janos, "Dinler (Makedonya) Türk Ağzı", *TDAY Belleten 1960*, s. 189-204.,TDK Yay., Ankara,1988.

ECKMANN, Janos, "Edirne Ağzı", çev.: Oğuzhan Durmuş, *İlmî Araştırmalar,* Sayı: 18, s. 135-150., Gökkubbe Yay., İstanbul, 2004.

EKER, Süer,*Çağdaş Türk Dili,*Ofset Yay., Ankara, 2011.

ELÇİ, Armağan Coşkun, "Bulgaristan/Deliorman Aleviliğinde Kırklar Bayramı (Nevruz) ve Hıdrellez", *Milli Folklor,* 22, Sayı 86, 2010.

ENGİN, Refik,*Bektaşilik ve Bektaşi Sürekleri,* Alevi-Bektaşi Kültür Enstitüsü Yay., Almanya, 2014.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, "Ağız Çalışmalarına Toplu Bir Bakış", *Türkçe'nin Ağızları Çalıştayı Bildirileri*, Haz.: A. Sumru Özsoy-Eser E. Taylan, s. 1-3., Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul, 2000.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı,* TDK Yay., Ankara, 2000.

ERDİ, İslam Beytullah,*Bisertsi'ye Hiç Gittiniz Mi?,*Alagöz Yay., Ankara, 2006.

ERDOĞAN, Kutluay,*Alevi-Bektaşi Gerçeği,*Alfa Basım Yay., İstanbul, 2000.

ERGİN, Muharrem,*Türk Dil Bilgisi,*Bayrak Yay., İstanbul, 2009.

FRIEDMAN, Victor A., "Makedonya ve Civar Bölgelerde Balkan Türkçesi", çev.: Babür Turna, *Türkler (Ansiklopedisi)*, 20. Cilt, s. 455-463., Yeni Türkiye Yay., Ankara, 2002.

GEORGİEVA, İvaniçka, *Bulgaristan Alevileri ve Demir Baba Tekkesi*, Kaynak Yay., İstanbul, 1998.

GRAMATİKOVA, Nevana (Nevin), "Bulgaristan'da Alevi-Bektaşi Kültürünün Korunmasında ve İfadesinde Nefeslerin ve Zakirliğin Yeri ve Rolü (Deliorman Bölgesi Örneği)".

GRAMATİKOVA, Nevana (Nevin), "Zamanın Değişkenliği ve Bulgaristandaki Bektaşilerin Kimlik Sorunu", Çev: Emel Avcı Yasheng.

GÜLENSOY, Tuncer, "Anadolu Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki", *Türk Kültürü Araştırmaları*, s. 281-295., TKAE Yay., Ankara, 1985.

GÜLENSOY, Tuncer,*Rumeli Ağızlarının Ses Bilgisi Üzerine Bir Deneme*,Erciyes Üniversitesi Yay.,Kayseri, 1993.

GÜLENSOY, Tuncer - ALKAYA, Ercan,*Türkiye Türkçesi Ağızları*,Akçağ Yay., Ankara, 2003.

GÜNŞEN, Ahmet, "Edirne ve Yöresi Ağızlarında „Aile" ve „Topluluk" İsimleri Yapan -mn (-ıyn ~ iyn, -ıyl, -ıylı ~ -ıylın) Eki Üzerine", *Türk Dili*, Sayı: 626, s. 150-162., TDK Yay., Ankara, 2004.

GÜNŞEN, Ahmet, "Gizli Dil Açısından Alevîlik-Bektaşîlik Erkân Ve Deyimlerine Bir Bakış", *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/2, Spring, 2007.

GÜNŞEN, Ahmet, "Doğu Trakya Ağızlarının Şekil Bilgisini Belirleyen Temel Özellikler", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* Volume 3/3, Spring, 2008.

GÜNŞEN, Ahmet, "Balkan Türk Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* Volume 7/4, Fall, 2012.

KADERLİ, Zehra, "Deliorman Türk Sözel Kültüründe Adam Odaları ve Oda Geleneği", *Türkbilig*, Sayı 20, s. 107-126, 2010.

KARAAĞAÇ, Günay, *Türkçenin Ses Bilgisi,* Kesit Yay., İstanbul, 2013.

KARAHANOVA, Emiliya, *Ludogorskite Aliani*, Sofia, 2000.

KAYAPINAR, Ayşe, "Dobruca Yöresinde XVI. Yüzyılda Gayrı Sünnî İslam'ın İzleri", *Alevilik ve Bektaşilik Araştırmaları Dergisi*, Sayı 1.

KORKMAZ, Zeynep,*Gramer Terimleri Sözlüğü,*TDK Yay., Ankara, 2010.

KOVALSKİ, Tadeusz, *Kuzey – Doğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili.*

KÖKEL, Coşkun, "Bulgaristan'da Yaşayan Alevilik Ve Bektaşilik Üzerine", *Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi.*

MİKOV, Lyubomir, "Bulgaristan'da Türk Halk Tasavvufu (Dört Türbe ve Evliyalarına İlişkin Materyallere Göre)", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi,* Sayı 52, Bulgaristan, 2009.

NEMETH, Gyula, *Bulgaristan Türk Ağızlarının Sınıflandırılması Üzerine.*

OLCAY, Selahattin, *Doğu Trakya Yerli Ağızı,*TDK Yay., Ankara, 1995.

PAŞAOĞLU, Sibel, "Kuzeydoğu Bulgaristan'ın Deliorman (Ludogoriye) Bölgesi Etnik Türklerinde Geleneksel Düğün Uygulamaları", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 8, Sayı 1, s. 73-89, Haziran 2006.

PİROĞLU, Ali Lütfi,*İçimizdeki Güzellik,*Poligraf Yay., Razgrad, 2007.

RİZA, Esma, *Balgari, Turtsi i Tsigani v Ludogorieto. Dziteyski Naglasi v Etnicheskoto Mnogoobrazie,* Sofia, 2010.

SAYGI, Hakkı,*Türklerin Balkanlara Geçişi ve Alevi-Bektaşi Zümreler,* CEM Vakfı Yay., Ankara, 2013.

Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli, Sayı 44, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2014.

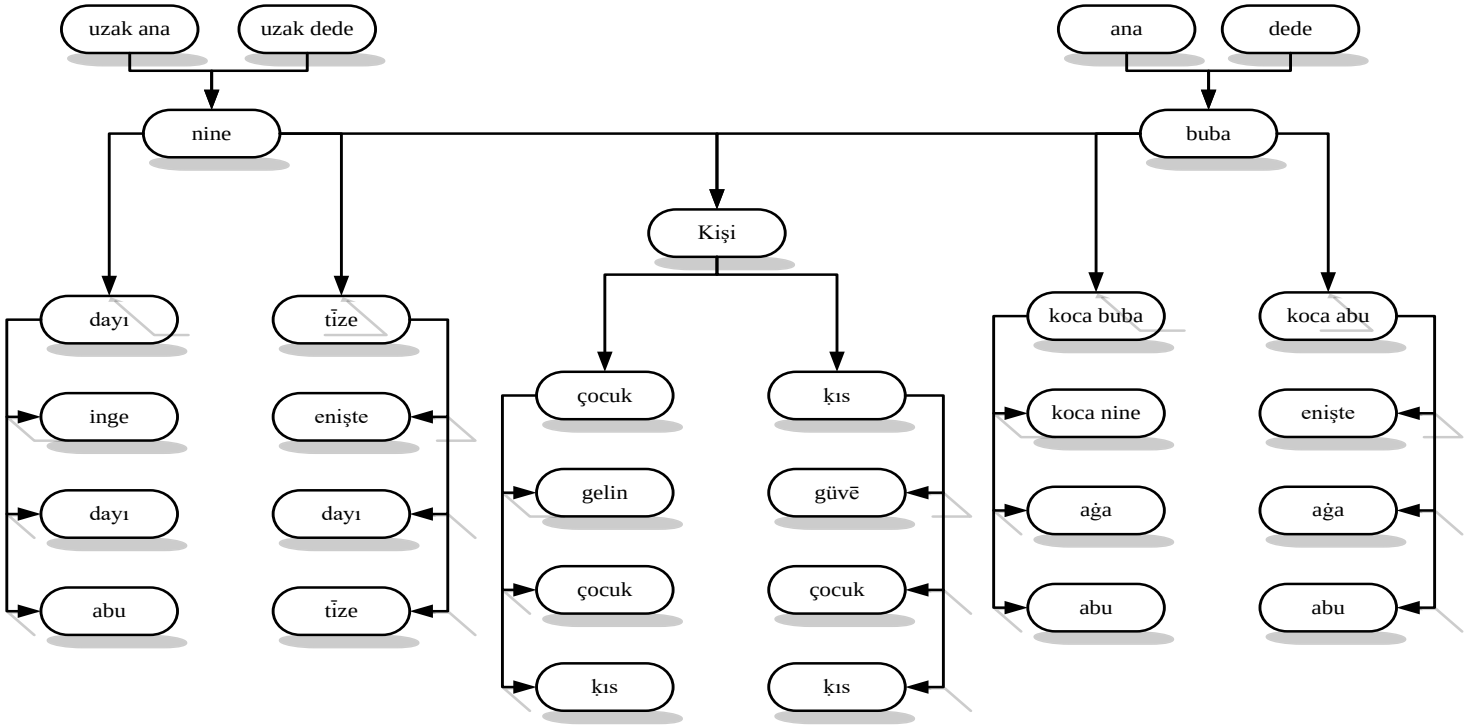
Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa), TDK Yay., Ankara, 2009.

VURAL, Hanifi, BÖLER, Tuncay, *Ses ve Şekil Bilgisi,* Kesit Yay., İstanbul, 2015.

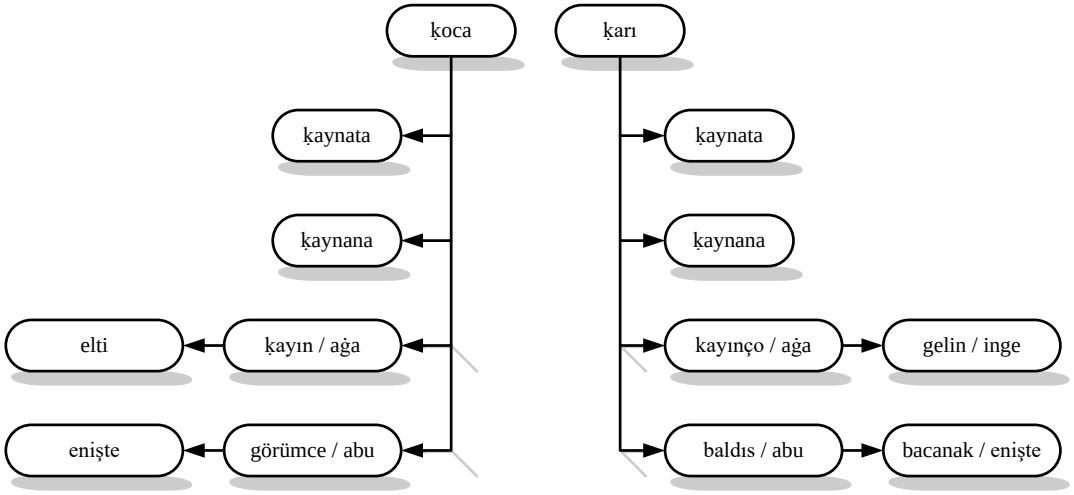
Demir Baba Tekkesi,https://bg.wikipedia.org/wiki/Демир_баба_теке, (31.01.2016).

EKLER

A. AKRABALIK İLİŞKİLERİ

Şekil 5:Kan Akrabalığı

Şekil 6:Sıhri Akrabalığı

B. EN ÇOK KULLANILAN ÖZEL ADLAR

Tablo 5: En Çok Kullanılan Kadın ve Erkek Adları

KADIN ADLARI	ERKEK ADLARI
• Aşme	• Adem
• Atçe	• Ali
• Amde	• Amet
• Anfe	• Asan
• Ava	• Ceferov
• Ayşe	• Durmuş
• Ayşegül	• Hamza
• Emne	• İbram
• Esma	• İza
• Fatme	• İzet
• Güldalı	• Kasim
• Mükerem	• Mēmet
• Nazife	• Mıstafa
• Satfe	• Murtaza
• Selime	• Salim
• Seniha	• Selman
• Sultan	• Sülman
• Ümmüş	• Şakī
• Zöhre	• Üseįn
• Zümbül	• Veli

C. FOTOĞRAFLAR

Şekil 7: Ak Kenālı Bürüncüklü Gȭnek

Şekil 8: Anteri

Şekil 9: Bindallı Şalvā

Şekil 10: Duma Tōba

Şekil 11: Çevre

Şekil 12: Gelin Çorabı

Şekil 13: Gelin Yemenisi

Şekil 14: Çarık

Şekil 15:İbel

Şekil 16: Kīma Mindē

Şekil 17: Kadın Günlük Kıyafetleri

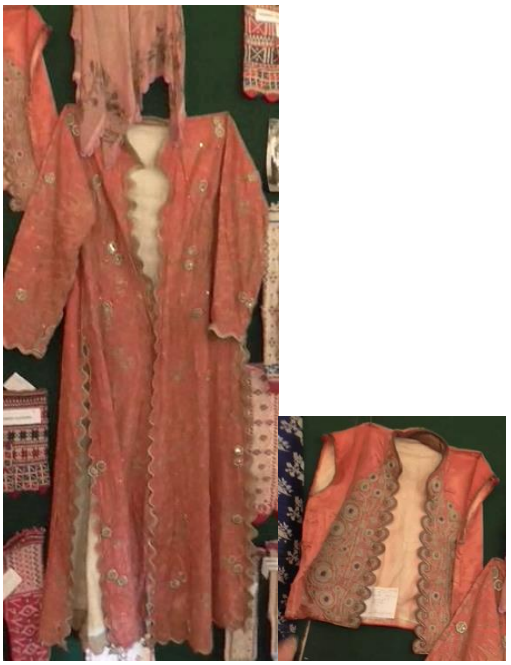
Şekil 18: Güvē Kıyafeti

Şekil 19: Erkek Kıyafeti (Fes, Sarık, Büründük Gȏnek, Kuşak, Çāşır)

Şekil 20: Teze Gelin Kıyafeti

Şekil 21:Kaftan, Koza Çemberi ve Kaftan Elē

Şekil 22: Yöresel Kadın Kıyafeti (Bürüncük Gõnek, Elek, Uçkur, Fıta İpli, Duma Don)

Şekil 23: Fıtalı Kadın Elbisesi

Şekil 24: Paftalı Kemē

Şekil 25: Āman Dövmek

Şekil 26: Çufalık

Şekil 27: Tāla Çufalī

Şekil 28: Çıkrık

Şekil 29: Rogoska

Şekil 30: Büyük Beşik

Şekil 31: Sübek

Şekil 32: Çamaşır Susā

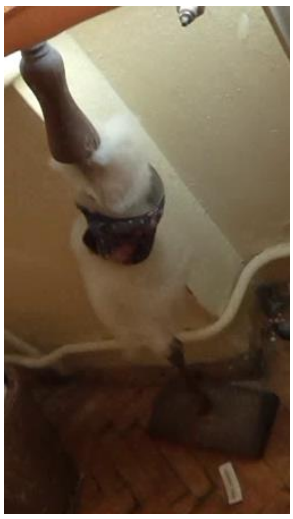
Şekil 33: Sini

Şekil 34: Ellik

Şekil 35: Kosa

Şekil 36: Oreke

Şekil 37: Mekik

Şekil 38: Koyun Makası

Şekil 39: Postu

Şekil 40: Çādaklı Ev

Şekil 41: Yel Dēmeni

Şekil 42: Saban Pullū